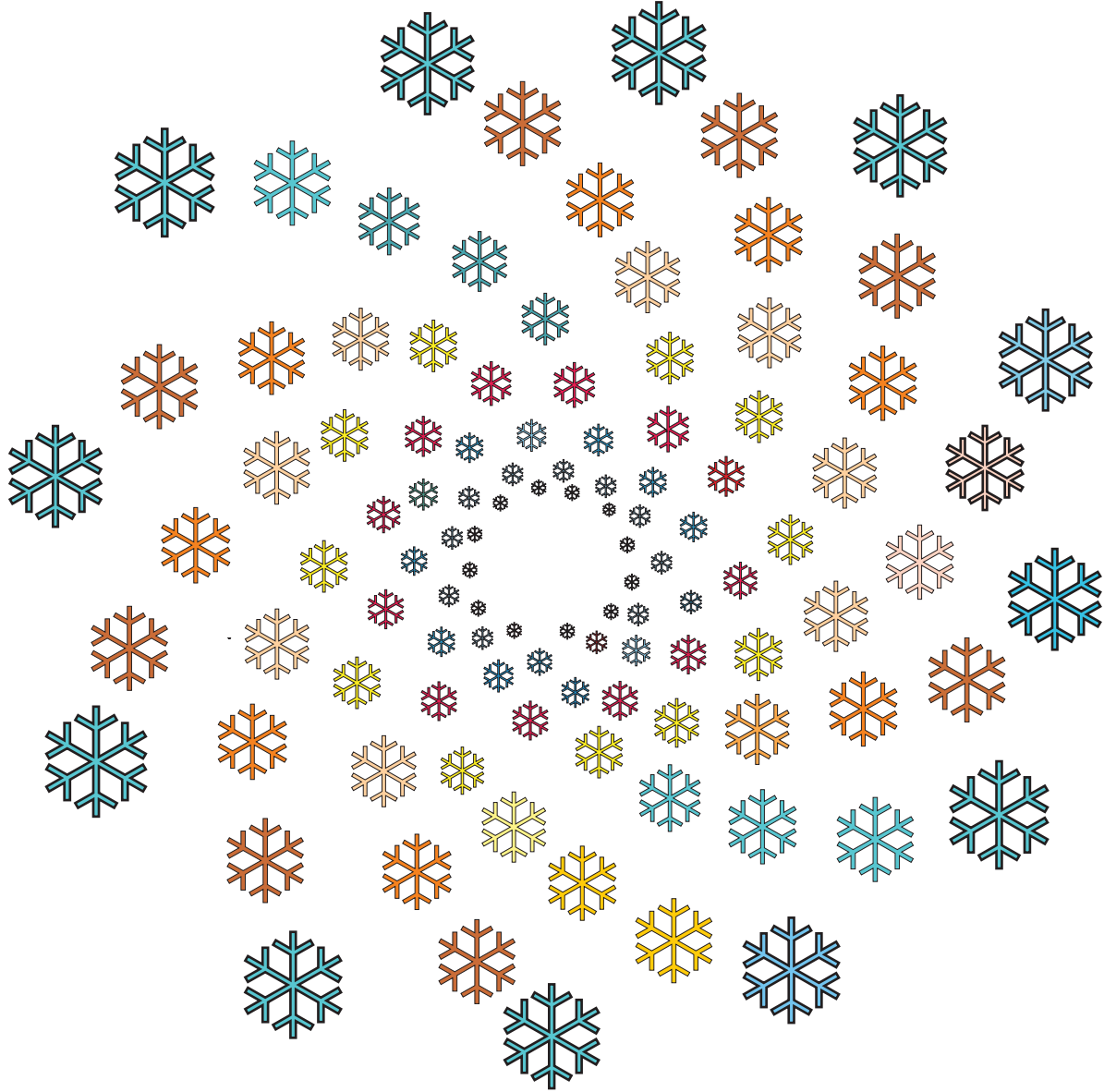

yenifikir

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ
international journal of academic research and studies / international akademisch idee forschungs zeitschrift

yıl / year/ jahr : 5 sayı / number / nr: 13 Temmuz - Aralık 2014 / July - December 2014 isn:1308-9412 www.yenifikirdergisi.com

Feyzullah EROĞLU: Türkiye’de Yönetici Yetersizliği ve Yenilmişlik Psikolojisi, Mesut MEZKİT: Muhafazakâr Değişim, Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU: İstanbul’un Tepesi; Bir Meydan’ın Hikayesi “Taksim”, İsa ÇELİK: Manisa Kentinde Tarihi Turizm, Mutlu ARMAN, Öncü YANMAZ ARPACI: Öğretim Elemanları ve Çalışanların Örgüt Kültürüne İlişkin Algılamaları: Pamukkale Üniversitesinde Bir Araştırma, Deniz DENİZEL: Modern Bir Ozan; Ólafur Alnalds ve Müzikal Poetika, Mesut MEZKİT: Siyonizmin Siyon Protokolleri ile “Dünya Hakimiyeti” Düşüncesi, Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU: Dr. Lütfi KIRDAR’ın 12 Yıllık Hizmet Dönemi İstanbul İçin İlk Büyük İmar Çalışmalarının Başlangıcıydı, James Petras ve Robin Eastman-Abaya: Küba; Devam Eden Devrim ve Güncel Çelişkiler

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ
International Journal of Academic Research and Studies

Yıl/Year: 5 Sayı/ Issue: 13 Temmuz - Aralık 2014 / July - December 2014
ISSN:1308-9412 www.yenifikirdergisi.com

KURULUŞ TARİHİ : 26 NİSAN 2009
THE DATE of FOUNDATION : 26 APRIL 2009

Yılda İki defa; 28 Aralık -28 Temmuz aylarında yayınlanır.
Publishing twice a year : 28th December-28th July

SAHİBİ/OWNER	YAYIN KURULU /EDITORIAL BOARD
Gönül ŞAHİN MEZKİT	Mesut MEZKİT
GENEL YAYIN YÖNETMENİ/EXECUTIVE EDITOR Mesut MEZKİT	Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU
EDİTÖR/ASSOCIATE /EDITOR Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU	Rabia ÇAKI
	Mükerrem KÜRÜM
	Cengiz ALTINTAŞ
	Davut TÜRKSEVER
YAYIN KOORDİNATÖRÜ/YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ Rabia ÇAKI	GRAFİK-TASARIM/GRAPH DESIGN BY: Rabia ÇAKI
YAYIN KURULU BAŞKANI/ HEAD OF EDITORIAL BOARD Mesut MEZKİT	BASKI/PRESSED BY: Detay Fotokopi Zafer Mahallesi 127 Sokak No:2/B AYDIN TLF.: 0 256 215 37 30
AKADEMİK DANIŞMAN/ ADVISORY OF ACADEMIC Doç. Dr. Celaledin SERİNKAN	

REKLAM VE İLETİŞİM ADRESİ/COMMUNICATION

AYDIN: Adnan Menderes Bulvarı. Güzelhisar Mahallesi 37. Sokak No:5 Kat:1 AYDIN TLF.: 0256 214 48 21
İSTANBUL: Otağtepe Caddesi Timuçin Sokak Ekmekçioglu Residence No:1D: Anadoluhisari/BEYKOZ/İSTANBUL
www.yenifikirdergisi.com www.kulturtarihi.org El-mek(e-Mail): yenifikir@hotmail.com
info@yenifikirdergisi.com ISSN:1308-9412

DERGİ HAKEM VE DANIŞMA KURULU

BOARD OF RIVIEWERS

Prof. Dr. Abdullah İLGAZİ.....	Dumlupınar Üniversitesi/ University
Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN	Uşak Üniversitesi /University
Prof. Dr. Ahmet NAHMEDOV	Azerbaycan Devlet Üniversitesi/ University
Prof. Dr. Bekir DENİZ	Akdeniz Üniversitesi/University
Prof. Dr. Duran NEMUTLU	Adnan Menderes Üniversitesi University
Prof. Dr. Fatima MATOS	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto /University
Prof. Dr. Fatima OUTEİRINHO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto/ University
Prof. Dr.. Feyzullah EROĞLU	Pamukkale Üniversitesi/University
Prof. Dr.. Hakkı ÖNAL	Dokuz Eylül Üniversitesi /University
Prof. Dr.. İsmet BARAN.....	İstanbul Üniversitesi//University
Prof. Dr.. Maria DE FATİMA MORINHO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto/University
Prof. Dr.. Maria DO NOSCIMENTO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto /University
Prof. Dr.. Orhan OKAY	Emekli Öğretim Görevlisi/ Retired Lecturer
Prof. Dr.. Salih TUĞ	Marmara Üniversitesi /University
Prof. Dr. Yusuf DEVRAN	Yeditepe Üniversitesi /University
Prof. Dr.. Yücel OÇURLU	Beykent Üniversitesi /University
Prof. Dr. Zulmira SAUTOS	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto/ University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr..Ali ELEREN	Türkiye Kırgızistan Manas Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr.Bahri ERSOY	Afyon Kocatepe Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr.Caleddin SERİNKAN	Türkiye Kırgızistan Manas Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Doğan KUTUKIZ	Muğla Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Hüsamettin İNAÇ	Dumlupınar Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Mehmet MARANGOZ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Mehmet ÖNAL	İnönü Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Muammer ZERENLER	Selçuk Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Muhammet ERAT	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Mustafa Erkan ÜYÜMEZ	Anadolu Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Mustafa GÜLER	Afyon Kocatepe Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Sadık KARTAL	Mehmet Akif Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Süleyman İNAN	Pamukkale Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Süleyman UYAR	Akdeniz Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Süleyman KIZILTOPRAK	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ün./University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Şaban ORTAK	Afyon Kocatepe Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Talip KARAKAYA	Dumlupınar Üniversitesi/University
Doç. Dr. Assoc. Prof. Dr .Turgay UZUN	Muğla Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Ali SATAN	Marmara Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Abdülkadir YALDIR.....	Pamukkale Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Adil Adnan ÖZTÜRK	Adnan Menderes Üniversitesi/University

DERGİ HAKEM VE DANIŞMA KURULU / BOARD OF RIVIEWERS

Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Ali TAŞ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Arzu ÇAKINBERK	Tunceli Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Arzu GÜRDOĞAN	Muğla Üniversitesi/ University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Aydın SARI	Pamukkale Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr. Bekir SAVAŞ	Kocaeli Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr..Dilşen İNCE ERDOĞAN	Adnan Menderes Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.. Esin BARUTÇU	Pamukkale Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr. Erdiñ YÜCEL	Selçuk Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Günver GÜNEŞ	Adnan Menderes Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr. Halil İbrahim HAKSEVER	Uşak Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Hans WERNER SCHMDDT	Goethe Enstitüsü/Institute
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Hilmi DEMİRKAYA	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Hülya YALDIR	Pamukkale Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Hüseyin ÜRETEN	Adnan Menderes Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.İsa ÇELİK	Muğla Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.İsmail TOSUN	Süleyman Demirel Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Kazım ÇELİK	Pamukkale Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Mustafa BIYIKLI	Dumlupınar Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ	Çukurova Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Ozan KAYA	Muğla Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Selahattin AVŞAROĞLU	Selçuk Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Uğur KILINÇ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.Yasin BİLİM	Necmettin Erbakan Üniversitesi/University
Yard. Doç. Dr./ Asst. Prof. Dr.. Zubeyir BAĞCI	Pamukkale Üniversitesi/University

(ünvan ve isim sırasına göre yazılmıştır./ by academic title the names listed and alphabetically)

Dergimiz;

- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
- ASOS Sosyal Bilimler İndeksi
- Akademik Türk Dergileri İndeksi
- Türk Eğitim İndeksi tarafından taranmaktadır.

MAKALE YAYIM VE YAZIM KURALLARI

- *Yeni Fikir dergisi iki dilde yayın yapan uluslararası sosyal bilimler bir dergidir.
- *Yeni Fikir dergisinin akademik yazıları hakemlidir.
- *Akademik tarzda yazılan araştırma ve inceleme yazıları ilgili hey'etlerin tetkikinden sonra yayımlanabilir.
- *Hakem Kurulu yayım düzeni www.yenifikirdergisi.com adresinden incelenebilir.
- *Yeni Fikir dergisi gizli hakemlilik prensibini esas almıştır.
- *Hakem heyetine gönderilen yazının yazarının ismi gönderilmez.
- *Hakemler, birbirinden bağımsız olarak yazıyı inceler ve raporlarını ona göre verirler.
- *Dergiye gönderilen makalelerin metni Palatino Linotype 10 punto, tek aralıklı olarak, iki yana yaslı, paragraf öncesi ve sonrası 6 nk boşluk bırakılmalı ve makale başlığı ilk harfleri büyük ve ortalanmalıdır.
- *Yazar/yazarların isim ve soy isimleri,e-posta adresleri başlığın altında ortalanmış olarak yazılmalıdır. Unvan, kurum ve e-posta adresleri için özel dipnot için yıldız "*" işareti eklenmeli ve sayfanın altına bilgiler yazılmalıdır.
- *Öz , Abstract ve Kaynakça kısmı (ilk harfler büyük) Palatino Linotype 11 punto ve tek aralıklı olmalıdır. Türkçe Başlık (İlk harfler büyük diğerleri küçük harf-italik) Palatino Linotype 18, İngilizce Başlık (İlk harfler büyük diğerleri küçük harf-italik) Palatino Linotype 16, Şekiller ve tablolar, 10 punto ve tek aralıklı olmalıdır. Bunlarda 6 nk boşluk bırakılmayacaktır. Bölüm ve Alt Bölümler, normal rakamlarla numaralandırılır. Bu düzenlemede, bölümler sırasıyla 1, 2, 3, .. (Kalin yazı tipi, Büyük harflerle, 13 punto). şeklinde numaralandırılırken, alt bölümler ve onların da altındakiler için normal rakamlar 1.1., 1.2., 1.3 (Kalin yazı tipi, ilk harfler büyük, 12 punto),,, ..., 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3 (Kalin yazı tipi ,ilk harfler büyük, 11 punto),,, ..., 1.1.1.1., 1.1.1.2., 1.1.1.3. (Kalin yazı tipi , ilk harfler büyük, 10 punto), ... gibi birden çok haneli olacak şekilde verilir.
- *Kaynak gösterimi metin içinde olmalıdır. Eğer dipnotta kaynak verilecekse Palatino Linotype 9 punto ve tek aralıklı, boşluk bırakılmadan verilmelidir. Kaynakçada makaleler: soyisim(büyük harflerle), isim, (yıl), başlık şeklinde devam etmelidir.
- * Gönderilecek yazılarda sosyal bilimlerde yaygın ve kabul edilebilir kaynak gösterme usullerinde (MFL, Harvard , Chicago, APA gibi) herhangi biri, kendi içinde tutarlı olmak şartıyla kullanılabilir
- * Yeni fikir Dergisine gönderilecek yazılar , A4 boyutunda 15 sayfayı geçmeyecek şekilde düzenlenmelidir.
- *Yayımlanmak üzere gönderilen yazının aynısı veya benzerinin başka bir yerde yayınlanmamış olması gerekir. Özgün çalışmalarda yazarların, yazının uluslararası bir yerde (Türkiye dahil) yayınlanmadığına dair imzalı beyanını içeren bir belge başvuruya eklenmelidir.
- *Yazılar belirlenen yazı ölçülerinde 80 gramlık A4 boyutunda beyaz kâğıda çıktısı dergi adresine, ayrıca e-posta adresine de gönderilmelidir.
- *Dergi, Türkçe-İngilizce olmak üzere iki dilde yayın yapacaktır
- *Akademik yazılar, komisyonlarımız tarafımızdan tercüme edilecektir.
- *Çeviri ve inceleme yükümlülükleri ile hakem heyetine gönderilecek yazıların yükümlülükleri yazara aittir..
- *Çeviri, inceleme ve hakem heyetine gönderilecek yazıların kargo yükümlülükleri yazara aittir.
- *Yazarın talebi doğrultusunda ayrıca farklı dillerde de yayımlanabilecektir.(Rusça-Fransızca-Arapça-İspanyolca-İtalyanca gibi)
- *Akademik yazıların dışında seviyeli yorum, görüş, tartışmalara da yer verilecektir.
- *Yazıların sorumluluğu yazarlarına, reklamların sorumluluğu da reklam verenlere aittir.
- *Gönderilen yazılar yayımlansın yayımlanmasın iade edilmez.
- *Derginin ve yazarın ismi kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
- * Yeni Fikir dergisinde yayınlanacak çalışmaların imlâ ve noktalama yazarın tercihi geçerli olmakla birlikte gerekli görüldüğü taktirde TDK 'nın kurallarına göre düzeltmeler yapılacaktır.
- * Yeni Fikir dergisine gönderilen çalışmaların cevaplanma süresi 30 gündür. Bu zaman içerisinde cevap verilmeyen çalışmalar ulaşmamış demektir. Akademik çalışmalarla ilgili, hakemlerin verdiği olumlu ya da olumsuz görüş, çalışmanın yazarına bildirilir; gerekli düzeltmeler istenebilir.
- * Yeni Fikir dergisinde yayımlanacak polemik konusu olan çalışmalarda en fazla 2 kez cevap yazma hakkı tanınır.
- *Yeni Fikir dergisinin bütün yayın hakları Gönül Şahin MEZKİT'e aittir.Yenifikir Dergisi, www.yenifikirdergisi.com adresinde de yayınlanmaktadır.

INFORMATION FOR AUTHORS/and EDITORIAL RULES FOR SUBMITTING MANUSCRIPTS

- *Yeni fikir is an international bilingual social science journal.
- *Academical Writings in the Yeni Fikir are refereed.
- *The Academical research writings only can be published after the committee accepts the writings to be published.
- *The Committee Issue Regulation Can be Learned at: www.yenifikirdergisi.com
- *Yeni Fikir dergisi is based on the secret arbitration principal.
- *The Writing that sent to the arbitration board does not include its writer's name.
- *The arbitrators evaluate the writings independent from each other.
- *Articles sent to the journal must be in Palatino Linotype 10 with single spaced. Both before and after the paragraph must be 6nk spaced. And the first letter of the article's title must be upper case letter.
- Author's/authors' names and surnames, e-mail addresses should be written centered under the title. For titles, organizations, and e-mail addresses, the special footnote "*" should be added and the informations should be written under the page.
- *Abstract, and Reference parts (first letters uppercase) must be in Palatino Linotype 11 punto and must be single spaced. The Title in Turkish (First letters uppercase others lower case and italic) must be in Palatino Linotype 18. The Title in English (First letters uppercase others lower case and italic) must be in Palatino Linotype 16 and Shapes and Tables must be in 10 punto and single spaced. These won't include 6nk spaces. Sections and sub sections must be numbered with normal numbers. In this editing, while the sections are numbered in the order 1,2,3... (in italics upper case and 13 punto) for the sub sections and under them, normal numbers such as 1.1,1.2,1.3 (bold font, initial letters uppercase, 12 punto)1.1.1.,1.1.2,1.1.3 (bold font, initial letters uppercase, 11 punto)1.1.1.1., 1.1.1.2., 1.1.1.3. (bold font, initial letters uppercase, 10 punto) must be provided as multiple digit.
- *Referencing must be in the articles themselves. If the writer wants to reference in footnote, it must be in palatino linotype 9 punto single spaced and without spaces. The articles in the reference must follow this order: Surname (uppercase) Name (year) Title.
- *The writings to be sent to the magazine may include one of the referencing methods (MFL, Harvard, Chicago) provided that it is consistent with itself.
- *The writings to be sent to Yenifikir magazine should be in A4 size and must not be more than 15 pages.
- *The writings sent to be published must not have been written or published in any other source. In individual writings, authors should include a paper with their sign on it proving that the writing was not published in any other journal.
- *Writings typed on A4 paper with 80g, its hard copy should be posted both to the address of the journal, and to the e-mail address.
- *The magazine is published in English-Turkish. (Bilingual)
- *The academical writings will be translated by our commissions.
- *The shipment responsibilities belong to the writer itself.
- *If the author desires, the writings can be published in another language. (such as Russian, French, Arabic, Spanish, Italian)
- *Besides the academical writings, comments, arguments will be included in the journal as well.
- *The responsibilities of articles belong to its authors, and the responsibilities of advertisement belong to the ad givers.
- *The writings sent will not be given back to its author even if it's published or not.
- The name of the journal and author can be quoted if referenced.
- *The spelling and the punctuation of the writings will be dependent on the writer but if it's required, certain editions can be done.
- *The writings that sent to the Yeni Fikir journal will be answered in 30 days. If not, it means your work did not reach us. The positive or negative answers will be given to its author's. Some changes may be necessary.
- *The polemical writings published on the journal can be answered twice at most.
- *All rights of the Yeni Fikir belong to Gönül Şahin Mezkit. The journal is also published on www.yenifikirdergisi.com.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- (8-17) *Türkiye’de Yönetici Yetersizliği Ve Yenilmişlik Psikolojisi*
Managers’ incapability and Psychology of Being Defeated in Turkey
Feyzullah EROĞLU
- (18-22) *Muhafazakâr Değişim*
Muhafazakâr Değişim
Mesut MEZKİT
- (23-31) *İstanbul’un Tepesi; Bir Meydan’ın Hikâyesi “Taksim”*
The Hill of Istanbul: The Story of a Plaza, Taksim
Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU
- (32-46) *Manisa Kentinde Tarihi Turizm*
Historical Tourism at Manisa
İsa ÇELİK
- (47-62) *Öğretim Elemanları ve Çalışanların Örgüt Kültürüne İlişkin Algılamaları: Pamukkale Üniversitesi’nde Bir Araştırma*
Organizational Culture Perceptions of Academic and Administrative Staff: A Research in Pamukkale University
Mutlu ARMAN, Öncü YANMAZ ARPACI
- (63-68) *Modern Bir Ozan: Ólafur Arnalds ve Müzikal Poetika*
A Modern Bard: Ólafur Arnalds and Musical Poetics
Deniz DENİZEL
- (69-92) *Siyonizmin Siyon Protokolleri ile “Dünya Hakimiyeti” Düşüncesi*
The Zion Protocols of Zionism and the World Domination Ideology
Mesut MEZKİT

- (93-96) **Dr. Lûtfî Kırdar'ın 12 Yıllık Hizmet Dönemi İstanbul İçin ilk Büyük İmar Çalışmalarının Başlangıcıydı**
Dr. Lûtfî Kırdar's 12 Years of Service Time Was the Beginning of the First Big Reconstruction Works for Istanbul
Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU
- (97-110) **Küba: Devam eden devrim ve güncel çelişkiler**
Cuba: The Ongoing Revolution and Recent Contradictions
James Petras ve Robin Eastman-Abaya

Editörden

Akademik ve fikrî bir araştırma dergisini birlikte yürütmenin zorluğu ortadadır. Bu manada, bir taraftan hakemli yazıların sürece bağlı olması ve akademik kurallara uymayan makalelerin reddi, zaman zaman sıkıntılara sebep olmaktadır. Belli bir emekle kaleme alınan makalelerin red edilmesi yazarı açısından zorluklar içermektedir. Ama bu durum, hakemli dergilerin olmazsa olmazlarından-
dır.

Araştırma-inceleme yazılarında makale sahiplerinin akademik isimlerle yayımlanması talebi, bizi zorlayan konulardandır. Bu tarz yazılar, hake-
me gönderilmeden, yayın kurulunun oybirliği veya oy çokluğu ile kabulünden sonra yayımlanması, akademik sıfatları gereksiz kılmaktadır. Ancak biz, yine de bu vasıfları yayımlamaktayız.

Fikrî yazılar ise, güncelliği takip anlamında önemlidir. Bunun için güncel makalelerin yayım tarihi ile irtibatlı olmasına dikkat etmekteyiz. Derginin çıkma aralığında o anki hale uygun düşecek yazıları gazeteci mantığından uzak bir şekilde neşretmekteyiz. Buradaki amaç, nitelikli düşünceleri fikrî hayata kazandırmaktır. Bizi yönetenlere rehberlik açısından mühim olduğunu düşünmekteyiz. Bu hususla alakalı şunu söyleyebiliriz: Yeni Türkiye hedeflerinin tartışıldığı bir ortamda Yeni Fikir Dergisi olarak buna katkı sağlamamamız mümkün değildir. Biz de Yeni Türkiye hedefi doğrultusunda Yeni Aydın nerede sorusunu tartışacak bir yayınla katkı sağlamayı planlıyoruz. Öncelikle Aydın'a mahsus stratejik düşünce kuruluşunun temellerini atmak üzereyiz. Araştırma merkezini kurduktan sonra külliyatlı bir dergi ile Aydın'ın geleceğini tartışmak istiyoruz. İleriki bir zamanda Yeni Aydın başlık özel sayı için hem derginin sitesinden hem de www.yenifikirhaber.com'dan ve ayrıca diğer vasıtalarla açıklama yapılacaktır. Şimdiden duyuruyoruz.

Çok şükür ki, 13.sayımızı da yayınladık. Ciddi bir dergicilikte 13. Sayının ne anlama geldiği ehline malumdur. Biz, yola çıkarken büyük düşün-
nüp geleceğe yönelik stratejiler yapmıştık. Bu anlamda yolumuza tavizsiz devam etmenin mutluluğu içerisindeyiz. İnşallah 13. sayımızı çıkardıktan sonra 2015 yılında 6. senemize mahsus olmak üzere kuruluş yıldönümümüzde 14.sayımızı çıkarmayı hedefliyoruz. (Çeviri desteğinden dolayı Cem Yıldırım'a teşekkür ederiz.)

Daha nice sayılarda buluşmak ümidiyle...

Mesut MEZKİT

Editors's Note

The difficulty of publishing an academic and intellectual journal is obvious. In this sense, both refereed essays should be a part of the process, and the rejection of the essays that do not abide by the rules are the main difficulties for the publisher. But this situation, is a must for refereed magazines.

One of the difficult subjects for us is when our writers want to publish an academic writing, their name should be published with an academic name. This rule is meaningless because the Board of Publication decides these writings to be published with a unanimity. Therefore, academical titles are meaningless.

On the other hand, the intellectual writings are important in terms of following the up to date-
ness. So we want our writings and essays to be consistent with the publication date. The aim we are trying to achieve with this is the qualified ideas will be able to live in the intellectual world. We think people who administer us are crucial in terms of guidance. And towards the aim of the New Turkey, we want to create possibilities which will help people to question: "Where is new Aydın?". We are about to lay the foundations of a platform that exclusive to Aydın. After we found the research center, we want to argue the future of Aydın with a complete journal. In the future, we will announce news about the special issue titled the New Aydın on www.yenifikirhaber.com and on other sources. We're happy to announce that.

Thank God, we published our 13th issue. On journal publishing, this number is highly crucial and defines itself. While we were at the beginning, we thought about our strategies for future. In this sense, we are happy we are still going on the road. If God lets us, we will publish our 14th issue in 2015 special for it is the anniversary of our establishment. (We thank Cem YILDIRIM for translating)

Mesut MEZKİT

Türkiye’de Yönetici Yetersizliği ve Yenilmişlik Psikolojisi

Feyzullah EROĞLU*
feroglu@pau.edu.tr

Öz

Toplumsal var oluşun sürekliliği, başta kurum ve kuruluşlar olmak üzere, bütün grup ve bireylerin, kendi görev ve sorumluluklarını tam olarak ifa etmelerine ve sorun çözme kapasitelerinin varlığına bağlıdır. Toplumlar, millet ve devlet olarak varlıklarını, aile, okul ve mabet gibi sosyal kurumlar; merkezi yönetim ve yerel yönetim birimleri gibi kamu kuruluşları; mal ve hizmet üreten özel kuruluşlar gibi işletme ve şirketler ile resmi veya gayri resmi (bir nevi sivil toplum) örgütlenmeler aracılığıyla devam ettirirler. Bütün bu resmi veya gayri resmi örgütlenmelerin asli görevi, toplumun farklı alt sosyal sistemlerinin ihtiyaçlarına cevap vermek ve bu alanlarda çıkacak olan sorunlara uygun çözümler bulmaktır. Her türlü örgütün yönetici ve insan kaynağının yönetme becerisinin asıl göstergesi, üstlenmiş oldukları alanlara dair sorunların çözülmüş olmasıdır. Yöneticilerin yönetme yetenek ve becerilerinin yetersiz olduğu örgütlerde ve toplumlarda, iç çatışma yaşanması kaçınılmaz bir durumdur. Sorunları yeterince çözilemeyen ve iç çatışmaları önlenemeyen topluluklarda, belirli bir zaman sonrasında toplum üzerinde derin bir yenilmişlik ve eziklik psikolojisi ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici Yetersizliği, Çaresizlik Hissi, Yenilmişlik Psikolojisi

Managers’ Incapability and Psychology of Being Defeated in Turkey

Abstract

The sustainability of the social existence depends on the presence of problem solving capacity and fulfillment of own tasks and responsibilities of all groups and individuals; especially organizations and institutions. Societies maintain their existence as nations and states through social institutions like family, school and temple; public institutions like central and local government entities; private organizations like companies producing goods and services and other formal or informal organizations (such as non-governmental organizations). The essential task for all these formal and informal organizations is to fulfill the needs of several different social subsystems and provide appropriate solutions arising in this area. For the organizations of all types, the main indicator of management capability of managers and human resources are that, if the issues in the area under their responsibility are resolved. In the organizations and societies which managers have insufficient skills and abilities to manage, internal conflicts are inevitable. In the societies which the problems cannot be resolved properly and the internal conflicts cannot be prevented; after a while, a deep “being defeated” and “being a loser” psychology arises in people.

Keywords: Managers’ incapability, desperation, helplessness, psychology of being defeated,

GİRİŞ:

1. SORUN ÇÖZME YETENEĞİ OLMAYAN TOPLUM SÜREKLİ YENİLİR

Tarihi süreç içerisinde, her sosyal sistemde, önceden tahmin edilen ve tahmin edilmeyen çok sayıda etken sebebiyle yine çok sayıda değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimlere gerekli uyumu sağlayacak yeterlilikte sorun çözme kapasitesi yüksek bir yönetici kadro ve gerekli ölçüde nitelikli bilgi birikimi yoksa o zaman baş edilmesi gereken çok sayıda sorun ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede, sosyal varlığın etkili ve başarılı bir şekilde sürdürülmesi, sosyal sistem ağı içerisindeki her tür kurum ve kuruluş ile her çeşit örgütlenmenin, kendi görev ve sorumluluk alanları içindeki sorunları, etkili ve başarılı bir şekilde çözmeleri ile mümkün olmaktadır. Her tür kurum ve kuruluş ile her çeşit örgütlenmenin, kendilerinden beklenen ölçüde sorun çözme kapasitelerini kullanabilmeleri, ise büyük ölçüde başarılarında bulunan yönetici ve önder kadroların “sorun çözme becerilerinin” etkinliği ile doğrudan ilişkilidir (Bıçak, 2009, 14).

Genel olarak, “başında” yönetme yeteneği ve sorun çözme becerisi yüksek olan başarılı yöneticilerin bulunduğu kurum ve kuruluşların yaygınlığı, toplumsal sistemin “denge” ve “düzen” içerisinde ilerlemesi ve gelişimi için çok güçlü bir sosyal destek sağlamaktadır. Buna karşılık, “başında” yönetme yeteneği ve sorun çözme becerisi yetersiz “başların” bulunduğu kurum ve kuruluşların çoğalması, toplumsal beklentilerin etkili bir şekilde karşılanmasında ve sorunların çözülmesinde çok büyük bir dengesizliğe ve kargaşaya yol açar. “Balık baştan kokar” özdeyişine uygun olarak, zaman içerisinde başarısız ve yetersiz yöneticilerin yol açtığı sosyal kurum ve kuruluşlar ile her türlü örgütlenmenin işlevsizliği, çok yönlü bir domino etkisi yaratmak suretiyle öncelikle doğrudan etkileşimde oldukları sonra da dolaylı etkileşimde oldukları diğer alt sistemlerin temel görevlerinin yeterince yapılamaması sonucunu doğurur. Sosyal sistemi

meydana getiren alt sistemlerin kendi aralarındaki uyum ve ahengin bozulması, bir süre sonra toplumsal sistemde telafisi mümkün olmayan krizleri ve sosyal çözümleri tetiklemeye başlar. Meselâ, toplum için yeni bireyleri yetiştirecek en uygun sosyal kurum “aile”dir; “aile kurumu” olması gerektiği gibi idare edilemiyorsa sosyal ve geleneksel işlevlerini yeterince yerine getiremez duruma gelir. O zamanda, bu kurumun işlevsizliği ve yetersizliği, her bireyin gerçekte kendisinin uğraşması gerekmeyen sorunlarla da uğraşması ve enerji harcamasını gerektirir. Bu durumda bulunan bir kişinin, kişisel sorumluluk ve görevlerinin yanında, güçlü bir sosyal destekten yoksun olmasından dolayı yaşadığı hayattaki sosyal yükleri daha fazla artmaktadır. Tıpkı bunun gibi, “okul” kurumu yeterince işlev görmüyorsa, kişilerin eğitimleriyle ilgili sorunları artar; “mabet” kurumu aslına uygun işleve sahip olmazsa toplumun din ile ilgili çatışmaları yükselir; “mahkeme” kurumu toplumun adalet ihtiyacını âdil bir şekilde karşılayamazsa insanlar “kendi adaletlerini” çetevari yollarla sağlamaya yönelirler; “ekonomi” kurumu meşru kazanç yollarını temin edemezse insanlar ya gayri meşru kazanç yollarına saparlar ya da şarklı tembellik, miskinlik, bedavacılık, kayıtsızlık ve telaşsızlık psikolojisine mahkûm olurlar (Ülgener, 1981, 111).

Birey-toplum dengesi çerçevesinde, bireylerin kişisel sorumluluk ve görevlerini tam olarak yerine getirebilmeleri için toplumsal kurum ve kuruluşlar ile çeşitli sosyal örgütlenmelerin de işlevlerini tam olarak ifa etmeleri gerekir ki kişilerin bireysel “yükleri” hafiflesin. Aksi takdirde, toplumsal süreçlerin etkili ve başarılı bir ölçüde çalışmadığı toplumsal sistemlerde, bireylere daha fazla bireysel yük ve görev yüklendiği için bu tür kargaşa toplumlarında insanlarda yorgunluk ve tükenme sendromu daha erken yaşlarda ortaya çıkmaktadır. Toplumsal sistemin çeşitli kurum ve kuruluşları ile resmi veya gayri resmi örgütlenmelerinin mensubu bulunan bireylerin, eğer burada zorla tutuluyor değilse, bu sosyal doku içerisinde yer alıyor olmaları, birlikte yaşamaya dair karşılıklı rızalarının ve karşılıklı

güven duygularından kaynaklanan psikolojik sözleşmenin bir sonucudur. Bu bağlamda, grup ya da toplum olarak birlikte yaşamının en kadim ve mucizevi sırrı, özellikle de yönetici konumundaki kişilere duyulan güvendir. Karşılıklı güven esaslı böyle bir psikolojik sözleşme veya sosyal ilişki psikolojisi, ailede, okulda, mabette, mahkemede, karakolda, kışlada, işletmede, dernekte, siyasi partide ve benzeri bütün kurum ve kuruluşlar ile her türlü örgütlenmelerde geçerlidir. Her biri sosyal sistemin farklı ama birbirini tamamlayan organları olan bu kurum ve örgütlenmelerin bünyesinde yer alan sosyal aktörlerin -en fazla da yönetici konumunda olanların- kendi görev ve sorumluluklarıyla toplumsal beklentilere yeterince cevap veremediği durumlarda çok yaygın bir güvensizlik ortamı ortaya çıkar. Özellikle yönetici kadroların yetersizliği ve sorun çözme konusundaki beceriksizliklerinin yol açtığı karşılıklı güven duygusundaki zafiyet, toplumsal sistemdeki işbölümü ve işbirliği imkânlarının da yıkılmasına neden olur. Sosyo-psikolojik bir anlam çerçevesinde, toplumdaki yaygın karşılıklı güven kaybına bağlı olarak ortaya çıkan “sosyal çözülme”, bireylerin birbirlerinden yalıtılmasına, yalnızlaşmalarına, kimsesizliklerine ve bütün bunların sonucunda, şiddetli bir çaresizlik hissine kapılmalarına yol açar.

Toplumsal düzenlerin doğuşu aşamasında ve varlığını devam ettirme çabalarının yer aldığı dönemlerde, bireylerin tek başlarına yeterli olamadıkları hayat alanlarında, toplumsal kurum ve kuruluşlar ile resmi ve gayri resmi örgütlenmeler devreye girmektedir. Böylece, bireyler bir kısım ihtiyaç ve amaçlarını kendi kişisel imkân ve kaynaklarıyla gerçekleştirmelerine ilave olarak, bireysel imkân ve kapasiteleriyle baş edemeyecekleri sorunların çözülmesi ve beklentilerin elde edilmesinde kaçınılmaz olarak diğer sosyal destek ve örgütlenme mekanizmalarından yararlanmaktaydılar.

Toplumsal sistem kapsamında esas işleri ve görevleri, kendi hizmet alanlarındaki sorunları çözmek ve toplumun bu yöndeki beklentilerini gerçekleştirmek olan kurum ve kuruluşların, bazı dönemlerde çeşitli sebepler yüzünden -en fazla da yeterli sayıda liyakat ve

ehliyete sahip nitelikli insan kaynağının yokluğundan dolayı- toplumun beklentilerine yeterince cevap veremedikleri durumlarda patolojik sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Toplumsal sorunları çözme donanımına ve tecrübesine sahip olması gereken kurum ve kuruluşlar ile resmi ve gayri resmi örgütlenmelerin yeterince çözemediği sorunların, bu konuda uygun donanımı ve kaynağı bulunmayan bireyler ve alt gruplar tarafından çözülmesi ve giderilmesi hiç mümkün değildir. Bizzat toplumsal varlık nedenleri, bireyleri ve grupları aşkın olarak, onlar adına sorun çözme uzmanlığına sahip olması gereken yönetici kadroların yetersizliği halinde, bütün bu sorunlarla teker teker bireylerin ve alt grupların baş etmesi beklenemez. Ayrıca, böyle dönemlerde bireyler bırakınız kendilerini aşan toplumsal sorunları çözmek, normal şartlarda kendi sorumluluk ve görevleri kapsamında olan bireysel sorunlar karşısında dahi büyük bir çaresizlik ve acizlik hissine kapılırlar. Meselâ, orduların ve silahlı kuvvetlerin asli işlevi, toplumun bağımsızlığı ve özgürlüğünü korumak iken, çeşitli sebepler yüzünden bu toplumsal işlevin yerine getirilemediği durumlarda, toplumun bir kesimi üzerinde, “bağımsızlık ve özgürlüğe” dair şeref ve haysiyet duygularından giderek uzaklaşma eğilimi kendini gösterir. Bu yüzden ki, milletler arası mücadelede, baş eğdirilmesi hedeflenen toplumların, öncelikle askeri ve silahlı kuvvetleri üzerinde psikolojik olarak itibarsızlaştırma operasyonları yapılır. Zaten, bir toplumun askerini yenmek de, topyekûn o toplumu yenmek ile aynı anlama gelir. Ancak, böyle bir yenilgi hissine verilen toplumsal tepki, toplumun bir kesiminde milliyet bilincini ve direnme gücünü harekete geçirici bir etki yaratırken, diğer bir kesim üzerinde de giderek yozlaşma eğilimine neden olur. Gerçekten, yenilmişlik olgusunun ve hissini yaygın olduğu toplumlarda, nüfusun önemli bir kesiminin, özellikle yöneticilere ve politikacılara olan güvensizliğin getirdiği çaresizlikten dolayı normal şartlarda asla kabul edemeyecekleri bazı durumlara razı olmaları ve teslim olmaları kolaylaşmaktadır. Her zaman, başka bir alternatifin olamayacağı algısının yaygınlaştığı dönemlerde kitlelerin, çeşitli güç kaynaklarının yaptığı zorlamalara teslim olmaları ve boyun eğmeleri kolaylaşır (Furedi,

2001, 219). Daha açık bir ifade ile yenilgiye teslim olan kişiler, “bağımsızlık ve özgürlük algılarını” değiştirmek suretiyle teslim olmayı meşrulaştırıcı özelliğinden dolayı yenilgi psikolojisi davranış ağına düşerler.

2. SÜREKLİ YENİLEN TOPLUMLARDA YENİLMİŞLİK PSİKOLOJİSİ KAÇINILMAZDIR

Toplumsal sistem içerisinde, bireylerin çok sayıdaki ihtiyaçlarını giderme ve amaçlarını gerçekleştirme yönündeki davranış yönetimlerinin önemli bir kısmında, çeşitli kaynaklardan ileri gelen engellenme ve hayal kırıklıklarının ortaya çıkışı kaçınılmaz bir durumdur. Bu bağlamda, her insanın hayatında, engellenme ve hayal kırıklıklarının yol açtığı yenilme ve kaybetme olgusu kaçınılmaz bir hâldir. Her engellenme bireyler için bir anlamda bir yenilgi sayılır. İnsan hayatının değişik evrelerinde, çok sayıda yenilgilerin olması son derece doğal ve normal olan bir durum sayılmalıdır. Ancak, bir şekilde yaşanacak olan bu yenilgiler, insanlarda çok farklı tepkilere neden olur. Buna göre, bu yenilgiler, ilgili insanların hayatında, ya yenilgi motivasyonunu yaratır ve böylece öncekinden daha canlı ve enerjik şekilde onların hedefe doğru yönelmelerine imkan verir; ya da yenilgi psikolojisine yol açarak yapabilecekleri şeyleri bile yapmaktan vazgeçmeleri şeklinde teslimiyetçi davranışlara yol açar.

Aslında, “yenilme duygusu” (veya yenilgi motivasyonu) ile “yenilmişlik psikolojisi” kavramları arasında sebep-sonuç ilişkileri bakımından çok anlamlı farklılıklar vardır. “Yenilme duygusu”, bir mücadeleyi kaybetme ve yarışmada geride kalma gibi durumlarda kişilerin, üzüntü, hüznün, efkârlanma, kızgınlık ve öfke davranışları hissetmeleri halidir. Bütün bu duygu çeşitliliği ve zenginliği, kişilerin amaçlarını yeniden belirleyerek yeniden harekete geçmelerini sağlayacaktır. Bu bağlamda, çocukların ve gençlerin kendi aralarındaki oyunlarda, yapılan çeşitli spor karşılaşmalarında, kumar ve şans oyunları sırasında ve temelinde rekabet veya mücadelenin söz ko-

nusu olduğu her türlü etkinlikte yaşanan “yenme tutkusu” ile “yenilme duygusu”, bütün bu faaliyetlerin son derece çekici birer davranış mekanizmasına dönüşmesine neden olmaktadır. Aslında, yenme ve kazanma tutkusunun dinamiklerinde ve sürekliliğinde, yenme eyleminden beklenen kazanç yanında, yenilme durumunda ortaya çıkacak olan kaybin korkusundan kaçınma duygusu da etkili olmaktadır. Ayrıca, sürekli yenmek ve kazanmak durumunda, zaman içerisinde belirli bir gerileme ve gevşeme de meydana gelebilir. Buna karşılık, arada sırada yenilme ve kaybetmenin yarattığı “yenme” ve “kazanma” heyecanı, bireysel ve toplumsal motivasyon açısından çok güçlü bir hareket enerjisi sağlamaktadır. “Yenile yenile yenmeyi öğrenmek” denilen başarı öykülerinde, yenilme duygusundan kaynaklanan kendi enerjini yeniden üretme ve harekete geçirme tecrübesi büyük bir rol oynamaktadır. Yenilme duygusu, kişileri aktifleştirecek ve yeni donanımlar kazandıracak bir davranış alt yapısı oluşturmaktadır.

Yenilmişlik psikolojisi, acizlik, teslimiyet, kaçış, vazgeçme, bunalım, tembellik, tikiye, ikiyüzlülük, saklanma ve gizlenme gibi davranışları çağrıştırmaktadır. Karşılaşılan çeşitli engellenmeler ve baş edilemeyen çok sayıdaki sorunlara karşı sürekli olarak muhatap olan kişiler, ne yaparlarsa yapsınlar, içlerinde bulundukları çıkmazları aşabileceklerine ve yaşadıkları sorunları düzeltebileceklerine dair inançlarını ve özgüvenlerini kaybederler. Bütün bunlara ilave olarak, olur olmadık birçok konuda ciddi suçlamalara ve haksız ve yalan bir şekilde ağır bir aşağılanmaya maruz kalmış kişiler, bir süre sonra pasifleşmek suretiyle kötümser ve umutsuz bir hâle gelirler. Yenilmişlik psikolojisine duçar olmuş kişiler, kendilerine olan özgüvenlerini büyük ölçüde kaybettikleri için harekete geçme ve uğraş verme söz konusu olduğu zaman, üşenme, erteleme ve vazgeçme davranışlarını çok sıkılaştırırlar (Köksalan, 2013, 8-10). Bu kişilerin duyu organları sadece biyolojik ve otomatik bir kullanıma açık oldukları için teslimiyet ve çaresizlik psikolojisi içerisinde dirler. Bunlar, bakarlar ama göremezler, işitirler ama duymazlar. İrادی bir akıl kullanımına sahip olmaları sebebiyle düşünmek ve sorgulamak

yerine, kendilerine ulaşan en baskın ve güçlü mesajlara dikkat kesilirler. Bu kişiler, çaba harcamaktan vazgeçerler, yapabilecekleri şeyleri bile düşünemez ve akıl edemez duruma düşerek her türlü izlenime açık hale gelirler (Furedi,2010, 7). Bu bağlamda, yenilmişlik psikolojisine maruz kalmış olanlar, egemen ideolojinin ve psikolojik savaş tekniklerinin etkilerine karşı son derece meyyal ve her türlü propagandaya açıktırlar. Gerçekten çaresiz olmasalar bile, çaresiz olduklarına; gerçekten teslim olmaları gerekme bile, teslim olmaları gerektiğine ikna edilmişlerdir. Böylece, karşılaştıkları sorunlar ve hayal kırıklıkları karşısında, bir şeyler yapma sorumluluğundan sürekli olarak kaçarlar. İnsanın yapabileceği bir şeyler varken yapmaması, çözebileceği sorunlarla yüzleşmemesi ve olan şeylere teslim olması, yeni sorun ve hayal kırıklıklarına yani yeni yenilgilere sebep olur ve açıktır ki, böyle bir durumu aslında bizzat kendisi tetiklemiştir.

Yenilmişlik psikolojisi hakkında, özellikle etkili iletişim ve psikolojik savaş alanında yapılan bilimsel çalışmalar arasında çok sayıda laboratuvar ve saha araştırmaları mevcuttur. İlgili literatürde, kitlelerin bir takım psikolojik savaş ve ikna yöntemlerinin kullanılmasıyla gerçekte tepki göstermeleri gereken bazı uygulamaları nasıl çaresizlik içerisinde kabullendiklerini örnekleyen, çok bilinen bir araştırma vardır. Bu araştırma, birçok çalışmada “toplamanın yarısı testi ” olarak bilinmektedir. Bu araştırmada, bir grup fare kapalı bir deney kafesine konulur ve kafesin kapağı açık bırakılır. Deney farelerinin, yiyecek ve su ihtiyaçları eksiksiz olarak verilir. Fareler, deneyin başlamasından itibaren on gün içinde kafesten istedikleri zaman çıkarlar ve çevreyi keşfederler. Kafesin hemen önünde, içi su ile dolu olan bir havuz vardır. Fareler, havuzun kenarına kadar gelmekle beraber suya düşme tehlikesini algılar ve hiçbirisi havuza düşmeden çevresinde dolaşırlar. Onuncu günden itibaren şartlar değiştirilir, kafesin kapağı kapatılır, üstü örtülür, yiyecek ve su gibi temel ihtiyaçları sadece ölmeyecek kadar verilir. Arada sırada deney fareleri, korkunç kedi sesi efektleri ile rahatsız edilir. Deneyin son aşamasında, on beş gün sonra bu eziyetler sonlandırılır ve kafesin ağzı tamamen açılır. Bu deneyin sonucunda iki

farklı davranış gösterilmiştir. Toplam farelerin yarısı yani %50’si, hiç tereddüt etmeksizin suya atlar ve intihar ederken; diğer yarısı yani diğer %50’si panik ve telaş içerisinde ne yapacağını bilmeden uyum sorunu yaşamışlardır (Akça, 2006, 65). Bu teste göre, toplam farelerin %50’sinin, daha önceden içi su ile dolu havuza düşme “tehdit ve tehlikesini” algılamış olmalarına rağmen, deney sırasında kendilerine uygulanan eziyetler sebebiyle “baş edemedikleri” bir takım sorunlar ve hayal kırıklıkları sonucunda “akletme ve algılama dengeleri” bozulmuştur. Böylece, normal şartlarda hiç yapmamaları gereken davranışlar göstermek suretiyle kendilerini yok etmişlerdir. Başka bir ifade ile toplamın %50’si, yenilmişlik psikolojisine duçar olmak suretiyle kendi biyolojik varlığını ve “kimliğini” ortadan kaldırmıştır. Diğer yarısı ise hayatlarını devam ettirme ve güya “kimliklerine sahip çıkma” tercihlerine rağmen, bunu nasıl yapacaklarını akıl edemeyecek kadar panik ve telaş içerisinde bulundukları gözlenmiştir.

Bütün toplumsal sistemler, ihtiyaçlarını giderme ve amaçlarına ulaşma bağlamında çok çeşitli ve baş etmeleri gereken sorunlarla karşılaşır. Bu sorunların bir kısmı, kişilerin veya toplumun beklentilerine uygun bir şekilde çözülürken, diğer bir kısmı ise çeşitli sebeplere bağlı olarak yeterince çözülemez. Burada önemli olan, yaşanan hayatta karşılaşılan sorunların ne kadarının çözüldüğüne olmasına karşılık, ne kadarının çözülemediği gerçeğidir. Bu durum, büyük ölçüde toplumların “sorun çözme kapasiteleri” ile ilgilidir. Toplumların “sorun çözme kapasiteleri” ise büyük ölçüde toplumların nitelikli insan kaynaklarına ve nitelikli bilgi birikimlerine bağlıdır.

Gelişmiş Batı toplumları, bireysel ve toplumsal sorunların çözümünde, Batı-dışı diğer toplumlara göre, sorun çözme kapasitesini geliştiren en önemli vasıta olarak daha gelişmiş ve zengin bir insan kaynağı ile “nitelikli bilgi sistemine” sahiptirler. Bu toplumlar, bilimsel bilgiyi, felsefeyi, sanatı ve hukuki süreçleri en yüksek düzeyde kullanmaktadır. Bu bağlamda, bir taraftan nispeten rasyonel düşünceye göre davranan bireylerin çokluğu, diğer taraftan da sorun çözme uzmanlığına

ve donanımına sahip olan kurum ve kuruluşların etkinliği nedeniyle “sorun çözme kapasiteleri” de gelişmiştir. Bu durum, onlarda sürekli olarak, olaylarla baş edebilme ve galip gelme duygusu yaratarak, zaten güçlü olan bireysel ve toplumsal “öz güvenlerinin” gide-rek daha da yükselmesine neden olmaktadır. Bu toplumların çoğunlukla sorunlarını çözü-yor olmaları, çözemedikleri sorunlardan dola-yı herhangi bir yenilmişlik psikolojisi yaşamak yerine, muhtemelen yenilgi motivasyonlarını daha da güçlendirmektedir.

Günümüz Batı-dışı toplumların temel eksikliklerinden biri de, gerektiği ölçüde nite-likli bir yönetici kadronun oluşmaması yanın-da, yeterli seviyede nitelikli bilgi sistemlerinin bulunmamasıdır. Bu yüzden, bu ülkelerde, hem bireysel hem de toplumsal anlamda “so-run çözme kapasitesi” son derece düşük ve yetersiz kalmaktadır. Bu ülke ve toplumlarda, bir taraftan gerçekte sorun olmayan şeyler bile büyük sorunmuş gibi görülerek toplumu uğ-raştırırken, diğer taraftan gerçekte var olan sorunların çoğu da zamanında çözülemedi-ğinden dolayı adeta bir kördüğümüne dönüşmüş durumdadır. Bu bağlamda, bugünün Batı-dışı dünyasının en önemli ortak yönü, sorunlarla baş edilememesidir çünkü sorunları çözmesi için var olan kurum ve yönetim birimlerinin başında bulunan yöneticiler, bulundukları yer ve konumun gerektirdiği sorun çözme kapas-itesine sahip değildirler. Bu durum, toplumun bütün kesimlerinde büyük ölçüde bir yenilmiş-lik psikolojisine veya öğrenilmiş acizlik send-romuna yol açmaktadır.

Yenilmişlik psikolojisi, bir taraftan top-lumların çeşitli kurum ve kuruluşlarının yö-ne-tici kadrolarını başarısızlığa mahkum ederken, diğer taraftan da bireylerin çok hızlı bir şekilde kitleselleşmesine ve yozlaşmasına ortam sağ-lar. Bu bağlamda, sürekli olarak yenilmişlik duygusunu yaşamak durumunda kalmış olan toplumsal yapıda yaygın bir acizlik ve teslimi-yetçilik duygusu ortaya çıkar. Yenilmek ve kaybetmek duygularından bir türlü kurtula-mayan kişiler ve gruplar için “ne pahasına olursa olsun kazanmak, sahip olmak ve ele geçirmek tutkusu”, bütün benlikleri ve ruhları teslim almaya başlar. Sağlıklı ve dengeli insan

ilişkilerinin yapı taşlarını oluşturan sosyal temsiller ve değerler sisteminde büyük bir ahlaki aşınma meydana gelir. Sanki toplum, şimdiye kadar yapmak isteyip de yapamadığı ne varsa bunları yapabilmeyi kendinde bir “hak”(!) olarak görmeye ve her şeyi olağanlaş-tıran genel bir kuralsızlık ve etik yoksunluğ-u-na gömülmektedir (Bilgin, 2014,5-13). Yenil-mişlik psikolojisi ile malul olan bir toplum, adeta sürekli savunur görüldüğü değerlere rağmen, her türlü gafletin, cehaletin ve güna-hın meşrulaştırıldığı ve mubah görüldüğü bir hayat yaşamaya savrulmaktadır.

3. TÜRKİYE’DEKİ YENİLMİŞLİK PSİKOLOJİSİNİN TARİHSEL ARKA PLANI

Türklerin tarihsel süreç içerisinde, çok farklı coğrafyalarda ve çok farklı zamanlarda, çok zengin bir geçmişe ve tecrübeye sahip olduğu bilinen bir husustur. Bu çerçevede, Türk Milletinin nasıl bir sosyal kader yaşadığı veya yaşayacağı konusunda, bu süreçte etkili olan diğer faktörlerin de etkisiyle asıl belirleyici faktör, yönetici sınıfın “sorun çözme kapas-itesinin” derecesidir. Toplumsal kurum ve ku-ruluşların ve her türlü örgütlenmenin başında bulunan yöneticilerin liyakat ve ehliyetinin yüksek olduğu tarihsel dönemlerde son derece güçlü ve adaletli bir toplumsal düzen tesis edilmiştir. Buna karşılık, yönetici sınıfın yete-neklerinin yetersiz ve sorun çözme kabiliyetle-rinin zayıf olduğu zamanlarda, bu duruma bir de yönetilenlerin gaflet ve cehaleti dahil oldu-ğu vakit, çok ciddi sosyal çözümler ve ye-nilmişlik psikolojisi yaşanmıştır. Bu çerçevede, Türk toplumsal tarihinin son yüz yıllık dö-ne-minde, yer yer çok önemli başarı hamleleri olmakla beraber, azımsanmayacak ölçüde de çok farklı sorunlar ve bunalımlar yaşanmıştır. Bunlar içerisinde iki kırılma noktası var ki, gerçekte Türk Milleti üzerinde çok derin etki-ler ve izler bırakacak türdendir: Birincisi, 1913 tarihine denk gelen ve “Balkan Bozgunu” ola-rak bilinen ve şimdilerde çeşitli turlar halinde turist olarak gezilen vatan topraklarının kay-bedilmesidir. İkincisi ise Güney Doğu toprak-ları üzerinde, “Açılım” adıyla son yıllarda hızlandırılan ve 2013 yılında zirve yapan küre-

sel operasyondur. Bu tarihlerin arasında, tam olarak bir yüzyıl olmasına karşılık, elbette çok şeyin değişmesine ve ilerlemesine rağmen, toplumsal psikolojide şaşılacak şekilde benzerlikler mevcuttur. Bu iki tarihin ortak yönü, çeşitli psikolojik savaş teknikleri ve algılama yönetimi yöntemleri aracılığıyla Türk Milleti üzerinde etkili bir yenilmişlik ve çaresizlik psikolojisinin yaygınlaştırılmış olmasıdır.

Son yüzyılın önemli kırılma noktalarından biri olarak 1913 tarihi öncesinin, Türk yönetim ve toplumsal yapısı bakımından en dikkat çeken yönü, bu dönemin tarihin kaydettiği en yeteneksiz ve kayıtsız yönetici kadrolarının iş başında olması ile yine tarihin kaydettiği en kayıtsız ve ilgisiz bir yönetilen kitlesinin varlığıdır. Bu iki önemli durum, o dönemin büyük ölçüde Türk toplumunda tepeden tırnağa bir yenilmişlik psikolojisinin egemen olduğunu göstermektedir. Dönemin kaynakları, Osmanlı Türk toplumunun hemen bütün kesimlerinin büyük bir çözülme içinde olduklarına işaret etmektedir. İnsan kaynağı ve yönetici kalitesinin aşırı düşüklüğü, devletin idaresinde büyük bir zafiyet yaratırken, o savaş yılları bakımından önemli olan askeri gücü oluşturan subayların, genellikle eğitimsiz, ilgisiz ve bilgisiz oldukları gözlenmiştir. Mustafa Kemal'in, Balkan Harbinden bir yıl önce, subayların ve komutanların eğitimsizliklerini ve idaresizliklerini bir raporla ilgili makamlara sunduğu bilinmektedir. Balkan Harbinde, önemli bir kısmı da Türk olan harekât sahasındaki Müslüman sivil halk, yaşanan onca sorunlar, yoksulluk ve yoksunluk karşısında o kadar bunalmıştır ki, yüzlerce yıllık Türk beldelerinin düşmana karşı doğru dürüst bir direnme gösterilmeden yad ellere teslim edilmesine sessiz ve ilgisiz kalmıştır. Manastır, Üsküp, Kalkandelen ve Gostivarda, Müslüman Türk ahalinin de içinde bulunduğu mahalli halk, kendi beldelerinin harp yapılmadan teslim edilmesinde sessiz kalmanın ötesinde, taleplerini kapsayan mazbata düzenlemek suretiyle yetkili makamlara takdim etmişlerdir. Mesela, savaşa henüz hiç katılmamış kırk bine yakın askeri kuvvetin bulunduğu Selanik vilayetinin, düşmana direnmeden ve tek bir kurşun atmadan teslimi için belediye başkanı ve müftü dahil, İl İdare Meclisi mazbata dü-

zenleyerek 5.Ekim.1912 günü düşman garnizon komutanlığına başvurmuşlardır (Saygılı, 2012,136-146). Öyle anlaşıyor ki, o yılların hem yeteneksiz yönetici sınıfı, hem de bu gibi yöneticilerin beceriksizliğinden dolayı artık canından bezmiş olan ahalinin önemli bir kısmı, büyük bir ihtimalle "analar ağlamasın" ve cepheden "şehit haberi gelmesin" diyerek, en güzide vatan topraklarının yad ellere peşkeş çekilmesine göz yummuşlardır.

Bu dönemin toplum psikolojisini en iyi tasvir eden şahıs, hem Hak'ka hem de halka çok yakın bir şahsiyet olan İstiklâl Marşımızın büyük şairi Mehmet Akif Ersoy'dur. Mehmet Akif Ersoy, özellikle 600 bin Türk insanın soykırımına maruz kalmış olan Balkan faciası ve ülkenin diğer sınır boylarından gelen kötü haberlerin yanında, yaşanan her türlü yoksulluğun ve yoksunluğun birleşerek, en tepeden aşağıya kadar bütün bir toplumda, nasıl bir hayal kırıklığına ve yenilmişlik psikolojisine yol açtığını, çok gerçekçi bir şekilde sanat yoluyla tarihe kayıt düşer. Mehmet Akif Ersoy'un Safahat adlı ölümsüz eserinin, özellikle "Hakkın Sesleri" olarak bilinen üçüncü kitap-taki şiirlerinde, toplumdaki acizlik ve yenilmişlik psikolojisi, çok açık ve seçik bir şekilde tasvir edilir:

"İlahî, altı yüz bin Müslüman birden boğazlandı....

Yanan can, yırtılan ismet, akan seller bütün kandı! " 9.Ocak.1913

"Gitme ey yolcu, beraber oturup ağla-şalım:

Elemim bir yüreğin kârı değil, paylaşa-lım: " 30.Ocak.1913

"Âti'yi karanlık görerek azmi bırak-mak....

Alçak bir ölüm varsa, emînim, budur ancak.

His yok, hareket yok, acı yok....Leş mi kesildin?

Hayret veriyorsun bana....Sen böyle değildin."

.....

"Eyvah! Beş on kâfirin îmânına kandık;

Bir uykuya daldık ki: Cehennemde uyandık! " 10.Nisan.1913

*"Yıllarca, asırlarca süren uykudan artık Silkin de: Muhitindeki zulmetleri yak yık!
Bir baksana: Gökler uyanık yer uyanıktır;
Dünya uyanırken uyumak maskaralıktır! "*
24.Nisan.1913

"Duygusuz olmak kadar dünyada lakin derd yok;

Öyle salgınmış ki melun: Kurtulan bir ferd yok!

Kendi sağlam....Hissi ölmüş, ruhu ölmüş milletin!

İşte en korkuncu hüsrânın, helâkin, haybetin!" 5.Haziran.1913

Türk toplumsal tarihinin, 20.yüzyılın başlangıcında yaşanan acı olaylarının yol açtığı yenilmişlik psikolojisinin ağır havası, Mustafa Kemal gibi hakiki kahramanlar ile Mehmet Akif Ersoy gibi hakiki iman adamlarının öncülüğünde, Türk Milleti'nin gerçekleştirdiği Çanakkale Zaferi ve İstiklâl Savaşı gibi dünya tarihinin en şanlı Direnişlerinin sayesinde dağıtılmıştır. Bu bağlamda, Mehmet Akif Ersoy'un;

"Bir zamanlar biz de millet, hem nasıl milletmişiz

Gelmişiz, dünyaya milliyet nedir öğretmişiz!

Kapkaranlıktan bütün afaki insaniyyetin,

Nur olup fıskırmışız ta sinesinden zulmetin"

Tarzındaki şiirlerinin ve benzer yönlerdeki hutbelerinin, toplumsal psikolojiyi güç-

lendirmeye ve toplumu yeniden harekete geçirme yönündeki faaliyetleri çok önemlidir. Ayrıca, Gerçekten Allah'ın Türk Milleti'ne bahsettiği en büyük armağanlardan biri olan Mustafa Kemal Atatürk'ün, "Ne mutlu Türküm diyene" şeklindeki veciz sözleri, büyük bir yenilmişlik ve acizlik psikolojisi içerisinde bulunan Türk Milleti'ne o zamanlar tam bir var olma iradesi aşılamıştır. Aslında, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Milleti için yapmış olduğu onca hizmet içinde en kıymetli olanı da, Türk Milleti'nin yıkılan maneviyyatını ve enerjisini yeniden harekete geçirme yönündeki sosyal motivasyonunu yeniden tesis etmiş olmasıdır. Hekimler, uzun süre hastalık çeken ya da ölümcül bir hastalığa yakalanan hastalarını, biyolojik anlamda iyileştirmiş olsalar bile, psikolojik olarak yeniden hayata bağlanmalarının ne kadar zor bir şey olduğunu çok iyi bilirler. Bu anlamda, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Ne mutlu Türküm diyene" vecizesi, Türk Milleti'nin içinde bulunduğu yenilmişlik psikolojisinin ezikliğinden sıyrılarak onları yeniden harekete geçirecek mucizevi bir etkiye sahip özlü sözdür. Bu yüzdendir ki, bu veciz söze düşmanlık, etnik sebepler yüzünden Türkiye'de açıktan açığa Türklük düşmanlığı yapanlar ile Türklük düşmanlıklarını siyasi nedenlerden dolayı bilinçaltılarında saklamakta olan siyasi İslamcılarının en büyük ortak paydalarını oluşturmaktadır.

Türk toplumsal tarihinin, son yüz yıllık sürede yaygın bir şekilde yaşadığı ikinci acizlik ve yenilmişlik psikolojisi, 12 Eylül İhtilali ile 28 Şubat Sürecinin Türk Milletinin sivil direniş iradesinde yaptığı ağır tahribatlar neticesinde, 21.yüzyılın başlangıcını teşkil eden 2000'li yıllardan itibaren yaşanmaktadır. Şimdiki zamanlarda yaşanmakta olan yenilmişlik psikolojisinde, hiç şüphesiz toplumun üretim sürecinden koparılacak borçlanmaya ve tüketim dayalı kırılmalı bir ekonomik yapı oluşturulmasından kaynaklanan çeşitli ekonomik krizlere maruz kalınması da etkili olmuştur. Yaklaşık otuz yıldır devam eden ve içeriden ve dışarıdan yaşanan meşum ihanetlerden dolayı önlenmeyen PKK terörünün bu durum üzerinde çok büyük bir payı vardır. Son yüzyılın bu ikinci yenilmişlik psikolojisinin en meşhur gerekçesinin "analar ağlamasın" şeklinde propaganda edilmesine bakılırsa, Türk Milleti'nin nice evladının vahşice şehit edilmesi, böyle bir sonuca razı olunmasının alt yapısını hazırla-

muş olmak için kurgulanmış bir mizansen olmalıdır. Ayrıca, PKK terörü ile mücadele etmiş olan bazı kamu görevlilerinin, iddia edilen başka suçlarla zoraki ilintili hale getirilmek suretiyle, hiç de şeffaf olmayan bir tarzda yargılama çabaları, insanlık tarihinin belki de tek “ordu-milleti” bilinen Türk Milleti’nin toplumsal bilinç altında derin bir yenilmişlik psikolojisi yaşanmasında çok ciddi bir etken olmuştur. Öyle anlaşıyor ki, 2000’li yıllara kadar olan dönemlerde, halkın özgür iradesi ile seçilmiş olan siyasetçilerin, askeri darbe ve müdahaleler aracılığıyla iktidardan uzaklaştırılması üzerinden Türk Milletine yenilmişlik duygusu yaşatılırken; 2000’li yıllardan sonra medya, siyaset ve yargı mekanizmalarının işbirliği ile Türk Ordusu üzerinde kurulan “darbecilik kumpası” üzerinden yine Türk Milletine başka bir kanaldan yenilmişlik ve acizlik duygusu yaratılmıştır.

Bundan başka, çok uzun bir süredir olmakla beraber, son yıllarda dışarıdan pompalanan ve içeriden Türklük karşıtı grupların da büyük bir iştahla sahiplendikleri sözde “soykırım iddiaları”, Türk Milleti’nin bilinçaltında derin bir “suçluluk psikolojisine neden olmuştur. Zaten, tarihi gerçeklerle bağdaşmayan bu iddiaların asıl maksadı da, Türkler üzerinde böyle bir suçluluk duygusu yaratmak suretiyle resmi ve sivil olarak yürütülen “Türk kimliğini” reddetme çabaları karşısında, kendini Türk hissedendenlerin, bu iddialara karşı çıkma direncini ve iradesini kırma propagandasına psikolojik bir zemin hazırlamak için olmalıdır. Bunlara ilave olarak, reel sektörlerin üretim gücünün değil de, dışarıdan pompalanan sıcak ve kara paranın şekillendirdiği tüketim ekonomisinin yol açtığı borç tuzağı, toplumsal erdemin ve direncin adeta belini kırmıştır. Başka bir ifade ile aşırı borçluluk hali, millet için girişimciliği yüreklendirici bir “kamçı” olmak yerine, toplumun direncini kırarak olan bir korku ve kaygı kaynağı olmuştur. Uzun bir süredir sinsi sinsi, ama son on yıl içinde de alenen olmak üzere, Türk kimliği tartışmaya açılmış, devletin kuruluş felsefesi aşılanmış, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk devletinin ve Türk Milleti’nin toplumsal önderlerini itibarsızlaştırmaya yönelik bir psikolojik savaş yürütülmüştür.

Son yıllarda, toplumun önemli bir kesiminin, bütün bu olup biten olaylar karşısında aşırı tepkisiz ve kayıtsız bir hâl içinde bulunmalarına bakılacak olursa, günümüzde yaygın bir yenilmişlik psikolojisi ile karşı karşıyayız demektir.

4. SONUÇ: YENİLMİŞLİK PSİKOLOJİSİNİN ÇARESİ MUTLAKA YENMEYİ ÖĞRENMEKTİR

Çare olarak, bireysel ya da toplumsal acizlik duygusunun veya yenilmişlik psikolojisinin, en önemli ve etkili çaresi, bireyi veya toplumu, akıl, hukuk ve ahlak ölçüleri içerisinde kalmak kaydıyla “direnmeye teşvik etmek” ve “harekete geçirmektir”. Bu bağlamda, “Gezi Parkı Protestoları”, yer yer bazı provokasyonlara maruz kalsa ve maksadı aşan olaylara sahne olsa da, yenilmişlik psikolojisinden çıkış hamlesi ve milli direncin oluşması bakımından, Türk Milleti için çok önemli işaret fişeği gibi gözükmektedir. Bu çerçevede, ister demokratik refleks denilsin, isterse “haksızlık karşısında susan dilsiz şeytan” denilsin, akla, hukuka, ahlaka ve vicdana uymayan her şeye karşı direnmek ve harekete geçmek gereklidir. Her bir şahıs, algıladığı ve karşılaştığı her olumsuzluk ve haksızlığı onaylanmadığını mutlaka belli etmelidir. Açıkçası, yoksulluğun, yoksunluğun ve haksızlığın olmadığı bir ülkede yaşamak, ancak bu ülkenin insanlarının böyle bir hayatı topyekûn hak etmesiyle mümkündür. İnsanlık, saklanarak, korkarak, yağcılık ve sünepelik yaparak, hiçbir özgürlük ve erdemliliğe ulaşmış değildir.

Türk toplumsal hayatında, halihazırda çözülememiş olan birçok can yakıcı sorunun varlığı, gerçekte esas işlevi bu sorunların çözümünü sağlamak olan yönetim sisteminin yetersizliğinin bir sonucudur. Yönetim ve organizasyon süreçleri, bir toplumun ya da topluluğun, belirli alanlarda yaşamakta oldukları sorunu çözmek ya da bu sorunlar çıkmadan önce tedbirini almak için vardır. Bir yerde yeterince sorun çözülemiyorsa, orası yeterince yönetilemiyor demektir. Türk Milleti üzerindeki yaygın yenilmişlik psikolojisinin asıl sebebi, bulundukları veya işgal ettikleri mevki ve makamların hakkını veremeyen, başka bir

deyişle sorun çözme kapasitesi düşük olan yöneticiler tarafından yönetiliyor olmasıdır. Toplumsal hayatın her alanında açık ya da örtülü bir çatışmanın yaşanıyor olması (mese-la, siyasi kültürün düşünce ve projeye yerine, demogoji ve cıvık cıvık bir polemige dayanıyor olması), büyük ölçüde ülkenin her alanında ihtiyaç olan nitelikli insan kaynağının yetersiz-liğindendir. Türkiye’deki bütün insan yetiştirme kurum ve kuruluşlarının yeniden tasar-lanarak, buralarda yetiştirilecek nitelikli insan gücünün, Türk ülkesinin potansiyel kaynakları ile Türk devletinin potansiyel gücünü en doğ-ru şekilde kullanarak, bir “Türk Yeniden Do-ğuşunu” inşa etmeleri sağlanmalıdır. Bilimsel zihniyete sahip, hukuka saygılı ve ahlaklı, nitelikli bir insan kaynağı yetiştirinceye kadar acilen mevcut yöneticileri özellikle de üniversi-te kurum ve birimlerinin başında bulunan yöneticileri iyi bir felsefe ve sosyoloji kursuna almak gerekiyor.

Kaynakça:

Ayhan BIÇAK,
Türk Düşüncesi I, Kökenler, Dergâh
Yayınları:429, İstanbul-2009

Bahadır KÖKSALAN,
“Öğrenilmiş Çaresizlikten Öğrenilmiş
Güçlülüğe” Yenises Dergisi,Yıl:18,
Sayı:208, Osmaniye-2013

Bilge AKÇA: İşyerinde Taciz Şekli Olarak
Yıldırma Davranışları (Basılmamış
Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üni
versitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İş
letme Anabilim Dalı, Denizli-2006

Frank FUREDİ, Korku Kültürü, Risk Almama
nın Riskleri (çev. Barış Yıldırım), Ay-
rıntı Yayınları:348, İstanbul-2001
Frank Furedi: Nereye Gitti Bu Ente-
lektüeller (Çev.A.Erkan Koca) Birle-
şik Yayınevi, Ankara-2010

Hasip SAYGILI,
“Balkan Harbi’nde Osmanlı Bozgu-
nunun Karanlık Yüzü: Dönemin Ta-

nıklarının Gözüyle Müslüman Aha-
lide İnsan Kalitesi ve Sosyal Çözülme
Problemi”, Türkiye Günlüğü Dergisi
Sayı:112, Güz 2012, Ankara, ss.136-
146

Nuri BİLGİN,
“Gerçeklik Olarak Demokrasinin
Sosyal İnşası”, Türkiye Günlüğü
Dergisi Sayı:118, Bahar 2014, Ankara,
ss5-13

Sabri F.ÜLGENER,
Zihniyet ve Din, İslâm, Tasavvuf ve
Çözülme Devri İktisat Ahlakı, Der
Yayınları:18, İstanbul-1981

Muhafazakâr Değişim

Mesut MEZKİT*

mesutmezkit@gmail.com

Öz

Muhafazakâr Değişimi, hastalıklı bir medeniyet tasavvurundan beklemek, “Modernizm” in tuzağına düşmektir. Zihniyet inkılâbı ithal ve devşirmeci bir sistemle değişimi hayata geçirmediği gibi kaba softa bir muhafazakârlığı da beraberinde getirecektir. Yeni bir medeniyet inşa ve ihya iddiasında bulunmak, ayakları yere basan petrol zengini ithal mezhebî cereyanlardan ırak; gerçek manada yayın kırığını elinde tutan ve çekebildiği kadar gereye çeken (tarihi derinlik); bıraktığında kendi medeniyet değerlerini ileriye fırlatan bir mefkûre, Muhafazakâr Değişimi hazırlayan bir medeniyet tasavvurudur.

Anahtar Kelimeler: Muhafazakar Değişim, muhafazakarlık, değişim, modernizm, İslamcılık, medeniyet

Conservative Change

To expect the strict variation from a civilization envision means that those who expect it are trapped by modernism. The mentality revolution does not make change come to life. Furthermore, it will make a rude conservatism come to life. To claim to build a new civilization, is an envision which is rich in terms of petroleum, away from circulation, who literally holds the reality in his hand and pull his back (the historical deepness.)

Keywords: The Strict Variation, Conservatism, Variation, Modernism, Islamism, Civilization.

“Bazan küçük bir hareket, asırlarca sonra doğacak bir inanışı hazırlar ve bir kanaat, bir isyan, bir iman, asırları sarsacak hareketlerin başlangıcı olabilir” (Topçu, 2011:297).

“(B)ir yandan Selçuklu ve Osmanlı’nın ruhunu tevarüs eden, 23 Nisan 1920’de Cumhuriyete giden heyecanı taşıyan, aynı zamanda istikbale bakan Türkiye” (Erdoğan, 2014: 11).

Yeni Türkiye’nin gelecek ufku yeni yetme bir devlet felsefesiyle mümkün değildir. Kökleri derinde, çelik çekirdek bir tecrübe ve telâkkînin medeniyet perspektifiyle Yeni Türkiye inşa edilebilir. Bu inşa ve ihya hareketi ithal ve taklit sistemden âzâde kılınmalıdır. Asr-ı saadet devri haricinde başka bir “ideoloji” ya da “ideoloji” haline dönüştürülmüş inanç merkezli “modern reform” hareketiyle peydahlanmış “çevre” islamcılık gibi bir takım kendine münhasır taklitler Yeni Türkiye inşasında ana kaynak olamaz. Olursa, iki medeniyetin bileşkesi bin yıllık Müslüman-Türk Medeniyetini inkâr anlamına gelir. Bir tarafta demir teknolojisini elinde bulunduran devasa Türk Medeniyeti; diğer tarafta ona ruh veren, içinde eriten ve hakiki mânâda medenileştiren İslam’ın bahsettiği derin ve çelik tecrübeyi yok saymak Sünnetullah’a muhalif bir anlayıştır. Bu hususla alâkalı Peygamber Efendimizin (sav) Cahiliye Devri adetlerine bakışı mutlaka incelenmelidir.

Bir milletin medeniyet inşasındaki en büyük amil, değişimi gerçekleştirmesidir. Mevcut hâlin devamından yana olan; bulunduğu şartların korunmasına yönelik zihnî ve fiilî durum tespiti yaparak hareketsiz kalan milletlerin ileriye dönük gayelerinin olması muhaldir. Değişime direnmek, tekâmüle set çekmek demektir. Tekâmülün engellenmesi ise bir milletin, dolayısıyla bir

medeniyetin geri kalmasına sut aşınmış olunur. Böyle bir düşünceden hareketle yönetilen toplumlar; güdülen cemiyetler olarak temayüz ederler. Mukavemetin bu denli kuvvetli olduğu cemiyetlere refah ve huzurun gelmesi çok zordur. Huzur ve refaha erişememiş cemiyetin fertleri ise kendi dışındaki her şeye kapalıdır ve en ufak bir kıpırdanmaya sert tepkiler verirler. Tedhişçilik, böyle halkların müracaat edecekleri yegâne güçtür. Tekâmül edememiş milletler (toplum) iktisadi, sosyal, kültürel ve yönetim açısından zamanın dışında bir anlayışa sahiptirler. Bu milletler geri kalmışlık saikiyle aksül amelde bulunacaklardır. Böyle kişilerden teşekkül etmiş, yani ruhi yönden tatmin olamamış; maddî açıdan da ihtiyacı olan insanlar yığınınından hoş olmayan işlere tevessül edenler türeyecektir.

İnanç birliği ile bütünlüğünü muhafaza eden, kavmiyet ile sentezi yapılan; ama altında çapanoğlu aranmasına bahane teşkil edecek gelişmelere zemin hazırlayan amillerin meydana cirit atması, hamle yapacak cemiyetin kafasını dışarıya çıkarıp tabii bir refleksle geri çeken bir civcivin halini andırmaktadır. Güvensizlik duygusu had safhadadır. İtimat telkin edici bilgi ve bundan meydana gelen fiillerin olmaması veya toplumun tabii seyrine muhalif ifadelerin hâkimiyeti “acaba”ları tezahür ettirmektedir. Böyle toplumlar, mukaddesatına bağlıdırlar. Kuvvetli bir rabita ile bağlandıkları kutsî kıymetlerine hâlele geleceği fikriyle hareket etmektedirler. Bunda da haklı oldukları; yapılan “değerlerinden arındırma” politikalarından bellidir. Zira değişim adına teşebbüste bulunulan her fikrî akım ve bunun neticesinde cereyanın işbaşında fiiliyata dökülmesi; inandığı değerlere “saldırı” var hükmünü vermektedir. Asırlardır hemhal olduğu, müşterek buluşma zemini kabul ettikleri, “ırkî” farklılıkları ayırmaya temel teşkil etmediği “inanç” birliğinin zedelendiğini düşündüren masa başı mühendisliği, cemiyetin mutabakatsız

kalmasına sebebiyet verir. Mutabakat kültürünün mevcut olmamasının tesisi; halk hareketlerinin direnmesine, muhafaza duygusuna meşruiyet kazandırmıştır. Geçici bir fetret devrin yaşanması, dâhili ve harici toplum mühendisliğinin had safhada olması, inancı muhafaza uğruna; sapmalara vasat hazırlamıştır.

Meseleye, zamana mukavemet göstermek zaviyesinde bakıldığında değişimi engelleyici bakış açısını sergilemiş oluruz. Zikrettiğimiz hususlar beynelmilel bir toplumun umumi resmidir. Ancak, günümüzde muhafazakârlığı değerlendirmeye tabi tutarken “Batı” odaklı bir teşhisle meseleye yaklaşıldığı için fikri vasatın şirazesi kaçmış oluyor.

Muhafazakâr Değişimi, hastalıklı bir medeniyet tasavvurundan beklemek, “Modernizm”- in tuzağına düşmektir. Zihniyet inkılâbı ithal ve devşirmeci bir sistemle değişimi hayata geçirmedigi gibi kaba softa bir muhafazakârlığı da beraberinde getirecektir. Yeni bir medeniyet inşa ve ihya iddiasında bulunmak, ayakları yere basan petrol zengini ithal mezhebî cereyanlardan ırak; gerçek manada yayın kirisini elinde tutan ve çekebildiği kadar gereye çeken (tarihi derinlik); bıraktığında kendi medeniyet değerlerini ileriye fırlatan (İlây-ı kelimetullah: “Yâ Rabbi! Önüme şu deniz çıkmamış olsaydı senin adını götürülebilecek en uzak mekânlara ve insanlara ulaştırırdım” ülküsü) bir mefkûre, Muhafazakâr Değişimi hazırlayan bir medeniyet tasavvurudur.

Yayın kendi elimizde okun hedefte; dolayısıyla, nasıl bir değişim olmalı sualinin cevabı için değerli ilim adamı ve mütefekkir Nurettin TOPÇU’nun tahlili bu noktada önem arz etmektedir:

“Eski zihniyetin sahipleri, gerçekten ölümsüz bir zihniyetin sahibi idiler. Lakin o ruhun, dünya hayatında kazanması lazım gelen şekillerin bize ait, bizim değişen hayatımıza ait olması ve bizim aklımızın makasıyla biçilmesi icap ediyordu. Yeni bir

içtimaî hayat ve aile anlayışına, yeni bir hukuk görüşüne ve yepyeni bir ilim zihniyetine, eskisinden mutlaka başka olacak bir ekonomi sistemine sahip olmamız gerektiğini eskiler anlayamıyorlar; işte yenilik taraftarlarının haklı oldukları nokta burasıdır. Eski şekillere tıpkısı tıpkısına benzemede mânasız ve hikmetsiz bir keramet arayan muhafazakârların bu hastalıklı zaafı, inkılâpçı geçinen davasız mücahitlerin en büyük kazancı, en keskin silâhı ve tezyiften öteye gidemeyen üslûplarının tek sermayesidir. Bu kuvvetlerin birincisi, kalabalık halk kütlesiyle onların çocukları olduklarını inkâr etmeyenlerin ikincisi ise sözde münevverlerle serbest neşriyat şampiyonlarının ve kökleri yabancı ülkelerde bulunan içtimaî teşekküllerin kuvveti olmaktadır.

Devrimizin muhteşem mânası, bu iki kuvveti aynı ölçüde silahlarla hayat sahnesine çıkarmış olmasıdır. Sık sık çarpışma denemelerini tekrarlayan bu iki kuvvetten ikisinin de yarının hayatını hazırlamaya değerli olmadığı meydandadır. Bu safların ikisini de kendi yerlerine iade ederek hayata hâkim olması lâzım gelen üçüncü kuvvet, muhafazakârlıkla inkılâpçılığın hakikî değerlerini bilen, Müslüman Türk’ün mâzisine bağlı, gözleri durmadan akan hayata çevrilmiş bir hikmetin meşalesini hazırlamaktadır. Hikmetlerin insan için olduğunu bilen bu kuvvetin sahipleri, millet ağacının değişmeyen köklerini gözden kaybetmedikleri gibi onlar, her mevsimde yeniden yeşeren meyvasının mütemadî (aralıksız) hayat üsaresiyle (öz su) değişmede olduğunu idrâk edenler ve kökleri kurutulan bir ağacın çiçeklenerek meyva veremeyeceğini de hakkile anlayanlardır. Bin yıllık mâzimizin ruhunu itinâ ile muhafaza edecek olan bu hikmetin sahipleri, o mâziden her günün hayatına uygun aşığı yapmasını bilen sanatkârlardır. Yarının sahipleri, öyle zannediyoruz ki, bu hakikati ortaya koydukları zaman, eski ile yenisinin taassup ve sapkınlık malûlleri de, gerçek dâvanın birer birer kazanılmış mücahitleri safına kolaylıkla geçebileceklerdir. Elverir ki onlar, taassup

sahiplerini taassuplarından tedavi ederken yaralarını incitmemesini, put kıranları insafa dâvet ederken baltalarını sükûnet ve aklın ihtarına itaatle bir kenara bıraktırmasını iyi bilsinler. O zaman hep birlikte yeni ve gerçek inkılâplara hazırlanacağız” (Topçu, 2011: 324-325).

Taassup derecesindeki korumacı anlayıştan ve soysuzlaşmacı değişmeden asıl olan kendi tekâmülümüze dönersek; meseleye bakış açımızın mahalliyattan umumiyete atf-ı nazar olacaktır. Bizim değişime bakışımız batının geçtiği safhalardaki muhafazakârlığın direnme noktasından olursa hatalı tarafta kürek çekmekle meşgulüz demektir. Batı’nın muhafazakârlığa red gözüyle muhalefet etmesi tabiidir. Batı’nın kendi değerlerine orta çağ karanlığı darbe vurduğundan muhafazakârlığa edna telakkisiyle yaklaşması kaçınılmazdır. Dikkat edildiğinde Rönesansla başlayan Reformasyonla devam eden muhafazakârlık karşıtı gelişmenin sonucu, Batı’ya çıkış imkânı tanımıştır. Serbest düşünce adı altında yeni gelişmelerin bütün Avrupa’yı kaplaması kendiliğinden oluşmuştur. Burada muhafazakârlıktan veya muhafazakârlığın erdemliğinden bahse konu olacak bir gelişmeden söz edilemez. Hak ve hakikatten, âdil bir sitemden; hazmedilmiş sahih gelenek gayr-i kabildir. Her gelişmenin önündeki Kilise’nin bağnazca tutumu, Batı insanını ikilem arasında bırakmıştır. Din mi dinsizlik mi? Kilisenin ruhani yapısını korumak mı? Yoksa insanları maddi ihtiyaçlarına çare mi olmak? Din ile dinsizlik ya da bundan neşet eden laiklik/ sekülerlik ile Hıristiyan ruhaniliği gibi bir çelişki içerisindeki tahterevallinin salınımları çözümsüzlükte baş amil olmuştur. İşte bundan dolayı Batı muhafazakârlığındaki mukavemet geri dönüşü işaret olduğundan; Aydınlanmacı felsefenin hâkimiyetine dört elle sarılmıştır. Dikkat buyrulursa laiklik veya sekülerliğe teşne bir toplumun varacağı noktanın yeni deryalara yelken açmasından başka ne olabilir ki? Bu meyanda bile yani din dışılıkta ayrışmalar meydana gelmiştir. Katı bir anlayışla Fransız laikliği dini kıymetleri

tamelden dışlamıştır. Keskin sınırlar çizerek vur demenin öldür anlamına geldiğini fiili olarak ispat etmiştir. Bundan biraz daha ehven görünen Anglo-Saksonların seküler alayıdır ki, biraz daha müsamahalı, katı yaklaşımdan ziyade hoşgörülüsü olan din dışılık kendini göstermiştir. Böyle bir yerde vücut bulacak hâkim fikirler elbette ki muhafazakârlığa çok farklı bakacaklardır.

Refah-Huzur cemiyetinin inşasının temelinde Batı’dan farklı muhafazakârlık anlayışının olacağı aşikârdır. Batının seküler bakış açısı, tecrübeye dayalı metafiziği red eden rasyonalizminin “Ana Kaynak” a atıfta bulunması düşünülemez. Ancak iktisatçı Lord Keynes’in dahi dayanak kabul ederek örnek gösterdiği Hz. Yusuf (as) ve “Öküz ve Başak” başlıklı rüyadan mülhem iktisat teorisi, esas itibariyle Muhafazakâr Değişim’in nasıl olması gerekliliği hakkında fikir vermesi açısından mühimdir. Kıymetli fikir adamı ve şair Sezai Karakoç, “Öküz ve Başak” başlıklı rüyayı şu şekilde tahlil eder:

“Bu örneğin ışığında, halka Hz. Yusuf’un nasıl önder olmaya ve yol göstermeğe çalıştığını görmekteyiz. (...) Yorum yaparkenki sözlerinde üç unsur göze çarpmaktadır:

1-Peygamberliği ilân,

2- Allah’ın varlığına ve tekliğine inanmalarını, kötülüklerden kaçınmalarını, iyilikler işlemelerini isteyiş,

3-Düşlerine dayanarak geleceklerine dair haberler ve yorumlar.

Devletle halkın ilişkileri İşte peygamberlik ödevi başlıca unsurlarıyla burada toplanmıştır. Bu ödevin, sonra zindanın dışına taşacağını ve bir gün sarayın kapılarına dayanacağını düşünmek artık kolaylaşmıştır.

İşte peygamberliğin yayılışı buraya varınca, Firavunun rüyası yeni bir döneme işaret etmektedir. Kendi düşünün, toplum ve insanların düşlerinin sınavından geçen Hz. Yusuf, son merhaleye varmaktadır. Devlet düşü merhalesine ermesi, Firavunun rüyasıyla gerçekleşmektedir. O zamanın devleti, ekonomik temel olarak ziraatı almaktadır.

Halkın geçimi ve devletin sürmesi, ziraî refaha bağlıdır. Rüyadaki öküz ve başak sembol ve motiflerinin düşü donatması bundandır. Öküz tarlayı sürmeden nasıl başak çıkmazsa, öküzün sembolize ettiği zaman geçmeden, başağın sembolize ettiği hasadın sonu belli olmayacaktır. Devlet zamanla emek verimini en altın oranda birleştiren kuruluştur. Hz. Yusuf, bunda yine yol göstericiliği yapmış, devletin ne zaman tasarruf, ne zaman sarf yapacağını bildirmiştir. Refah devletinin ana çizgilerini çizmiştir. Büyük iktisatçı Lord Keynes, devrevî bütçe teorisinin ilk tarihi uygulamasına, Hz. Yusuf'un bu yedi yıllık planlamasını örnek göstermektedir. Yedi yıl fazlayla bağlanan devlet bütçesi, yedi yıl da açık vererek, on dört yıllık bir dönemde denklige kavuşturmakta ve toplum böylece kuraklık ve açlık yıllarını sıkıntısız atlattırmaktadır" (Karakoç, 2010: 41-43).

Refah-huzur cemiyetinin teşekkülü numune olan bu misal esas itibariyle de refah nazariyesinin nasıl huzurla bütünleşeceğini de içinde vermektedir.

Netice yerine:

Muhafazakâr Değişim'de asıl olan değerlere sahip çıkarak gelişmedir. Mevcut hataları tasfiye, ama yerine ikame edilecek yeni "şey"lerin cemiyetin geleneğine, inancına düşman olmayan, uzak durmayan yeniliklerden teşekkül etmelidir. Tahrifata uğramış, tekâmüle mani çürük değersiz kıymetlerin tecdidi (yenilenme) verimli neticelere imkân verecektir. Topluma, asrın gelişmelerinden; bu gelişmenin değişme ile mümkün olabileceğinden, değişimin dünyalık getirisinin muşahhas verilerini sunarak yapılan teşebbüs, müspet sonuçlar vereceği muhakkaktır. Karşı karşıya kaldığı veya kalacağı; şırınga edilecek doktriner nassların (dogmaların) olamayacağını yenileşme çabasındaki cemiyete (millet) izah edilmelidir. Tepeden inme fikri zorlamaların cemiyette akis bulması zor olacağından; hatta ters tepeceğinden ortak değerlerine vurgu yapılmalıdır. Seçilenlerin nazarisyonları, toplumu yönlendirme mevkiindekilerin ve

tabiki idarecilerin afakilikten uzak durmaları, ayakları yere basarak iş yapmaları ehemmiyet arz etmektedir. Esas meselenin bam teli, tarihî geçmiş olan bir milletin -ki burada arz edilmek istenen milletin Müslüman-Türk milleti olduğu izahtan varestedir- Sahih Gelenek'e bağlılığı da aşikârdır. Sahih Gelenek'i tesis etmiş bir milletin yeniliklere karşı hissiyatsız olması düşünülemez. Buna karşılık gelecek, kendine münhasır fakat alemşümûl umdeleri yeni bir bakış açısıyla millete kazandırması tabiidir. Asriliğin (modernlik) müspetisiyle kendi kültüründen, inancından, tarihinden; velhâsılı bütün bunların bileşkesinden müteşekkıl kutsi kıymetleri; suiistimale mahal bırakmayacak şekilde milletin bünyesine meczetmesini bilir. Ancak, maalesef bu noktada, belki de iyi niyetli çalışmaların mahsulü olarak; Sahih Gelenek'in aslından tavizler verdirerek veya vererek bilmediği deryalara dalan bazı fikir sahipleri olmuştur ve halende olmakta; görünen o ki olmaya da devam edecek.

Bu noktada Yeni Türkiye'nin Gelecek Ufku'nda muhafazakârlığa bakış nasıl olması icap eder?, Külliye red mi yoksa sentezden mütevellit bir tekâmül mü müspet neticeler verecektir? Muhafazakârlığı cemiyet olarak nasıl algılamalıyız? İyi-köyü, güzel-çirkin, tahrif olmuş-olmamış; nasıl bakacağız? Bunu tetkik etmekte büyük faydalar vardır. Ancak, bu taktirde Muhafazakâr Değişim'e fikrî ve ameli taban oluştururuz.

Kaynakça:

ERDOĞAN, Recep Tayyip, Yeni Türkiye Dergisi, "Yeni Türkiye Özel Sayısı: Yeni Türkiye", Ocak-Şubat 2014, Yıl:10, Sayı: 56, Ankara.

KARAKOÇ, Sezai, Ruhun Dirilişi, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010

TOPÇU, Nurettin, Yarınki Türkiye, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011

İstanbul'un Tepesi; Bir Meydan'ın Hikâyesi "Taksim"

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU¹
goncuoglu@istanbul.com

Öz

Taksim Meydanı; tarihi kışla binası ve Atatürk Anıtı ile sınırlı bir değişim yaşamamıştır. Bugün olsa, birinci derecede korunması gerekli sivil mimari örnekleri olarak hassasiyet gösterilecek kültür varlıkları da bu değişimin akabinde yıktırılarak tarihin derin sayfalarına doğru yok edilmiştir. Birinci derecede korunması gerekli sivil mimari örnekleri belirtilen ve koruma altına alınacak nitelikte olan bu mimarlık örnekleri üzerinde bugün, (Atatürk Kültür Merkezi) AKM binası bulunmaktadır. Dönem özelliklerini taşıyan mimarlık mirası bu yapıların nasıl olduğu yıkılmasına izin verilerek, yerine AKM binası ve The Marmara Otel'i'nin yapılmasını ise medeniyetleşme-muasırlaşma hastalığımızın uzun bir hikâyesinin sonucu olduğu söylenebilir. Çünkü yıkılmasına dair alınan kararların belgelerindeki ifade ediliş tarzı bile bugün iç sızlatacak niteliktedir.

Anahtar kelimeler: Taksim Meydanı, Atatürk Anıtı, İstanbul'un Tepesi, Topçu Kışlası, İsmet İnönü

The Hill of Istanbul: The Story of a Plaza, Taksim

Taksim Plaza, with its historical Barracks Building and Atatürk Sculpture, haven't changed much recently. If it was today, the architectural arts that should be protected with sensibility, because of that change, was destroyed and pushed in the deep pages of history. Among the architectural samples that should be under protection in Taksim is AKM. (Atatürk Cultural Center). It is the architectural heritage that reflects the properties of that time. It can be said that, the mentality that lets AKM to be destroyed, and instead wants to build The Marmara Hotel where it stands, is a result of our sick thought of to become civilized. The reasons behind this decision is really heartbreaking.

Keywords: Taksim Square, Atatürk Sculpture, The Hill of Istanbul, Topçu Barracks, İsmet İnönü

¹ İstanbul Şehri Kültür Tarihi Araştırmaları Merkezi, www.kulturtarihi.org, goncuoglu@istanbul.com

Bugün, Taksim Meydanı olan eski Topçu Kışlası binasına ait fotoğraflara bakıldığında, yakın tarihimize ait derin izler bırakan siyasi olaylar, ilk futbol maceraları ve ilk stad olarak kullanıldığı dönemlerden Milli Şef İsmet İnönü adına bir park yapılmak üzere yıktırılışına kadar bütün hikâyesini görebilmekteyiz.

Taksim Meydanı; tarihi kışla binası ve Atatürk Anıtı ile sınırlı bir değişim yaşamamıştır. Bugün olsa, birinci derecede korunması gerekli sivil mimari örnekleri olarak hassasiyet gösterilecek kültür varlıkları da bu değişimin akabinde yıktırılarak tarihin derin sayfalarına doğru yok edilmiştir. Birinci derecede korunması gerekli sivil mimari örnekleri belirtilen ve koruma altına alınacak nitelikte olan bu mimarlık örnekleri üzerinde bugün, (Atatürk Kültür Merkezi) AKM binası bulunmaktadır. Dönem özelliklerini taşıyan mimarlık mirası bu yapıların nasıl olduğu yıkılmasına izin verilerek, yerine AKM binası ve The Marmara Otel'i'nin yapılmasını ise medeniyetleşme-muasırlaşma hastalığımızın uzun bir hikâyesinin sonucu olduğu söylenebilir. Çünkü yıkılmasına dair alınan kararların belgelerindeki ifade ediliş tarzı bile bugün iç sızlatacak niteliktedir.

“AKM yıkılsın mı? Yıkılmasın mı?” Tartışmaları uzun bir süre kamuoyunu meşgul etse de, sağlıklı bir düşünüş ve karara varmadan çok duygusal ifadelerle ele alınışı dikkat çekicidir. Mimarlık mirasımızın ve şehircilik anlayışımızın yanı sıra sembol anıt kavramımız ve algımız hakkındaki görüşlerimizin ne kadar yüzeysel ve sığ olduğu bu tartışmalarla ortaya dökülmüş oldu. O kadar ki gelecek bir zamanda bu algının sosyolojik ve sosyopsikolojik tahlili üzerine yapılacak akademik çalışmalarda ironik bir biçimde görülecektir. Bütün bu tartışma yoğunluğu yanında 1960'lı yılların başına kadar Cumhuriyet döneminde ortaya konulan mimari örneği yapıların korunması algısı ve onun geleceğe taşınması gerekliliğindeki izlenmesi gereken samimiyetsizlik, başka bir kafa karıştırıcı unsur olarak yerini almaktadır.

Dönemine ait fotoğraflık belgelerde görüldüğü üzere, birinci derecede korunması gerekli görülen sivil mimari örnekleri sadece bugün AKM binasının bulunduğu yerde değil, bugün Taksim Meydanı'nda arzı endam eden The Marmara Otel'i'ni de kapsamaktaydı. Üstelik burada Osmanlı Bankası'na ait tarihi bir bina da yer almaktaydı. Mezkûr bina, dönemin koruma anlayışı içerisinde, üniversite hocalarından oluşan koruma kurulu tarafından verilen izinle yıktırılmıştı. Uzun yıllar bu otelin altında yer alan Osmanlı Bankası şubesinin bugün Garanti Bankası'na ait bir şube olarak bulunuşunun hikâyesi ve sebebi de bu tarihi binadan kaynaklanmaktaydı.

Kısaca ifade etmek gerekirse örneklerde de görüldüğü üzere, tarihi ve mimari örnek eserleri korumacılık anlayışı, dönemine ve siyasi gücün algısı ve yaptırımına göre her daim değişiklik göstermiştir. Bugün, diğerlerini korumacı olmadıklarına dair suçlamalarda bulunan en büyük korumacılara cevap, yetkili oldukları dönemlerde attıkları ve bugün tozlu dosyalarda sıkışıp kalmış imzalıdır.

Bütün bunlar bir yana bölgenin kadim tarihi hakkında fikir verebilecek ilk resmi belge ve bilgiler de AKM binasının yeri ile ilgili olandır. Bugün AKM binası denilen binanın ilk inşa edilmeye başlandığında ismi farklıydı. Önce İstanbul Opera Binası adıyla fonksiyonu belirlenmişti. Mimar Feridun Kıp ile mimar Rüknettin Güney tarafından projesi çizilen bina, 29 Mayıs 1946 tarihinde gerçekleştirilen bir törenle ilk temel inşasına başlanmıştır. Ancak ödenek yokluğu nedeniyle uzun yıllar tamamlanamamıştır. Çok ilginçtir ki, 19 Haziran 1951 tarihli Milliyet Gazetesi'ndeki bir habere göre Opera Binası inşaatının ikmali için yapılan teşebbüslerle Haziran 1951'e kadar 2,5 milyon lira sarf edilen inşaatın tamamlanamadığını öğrenmekteyiz. 1951 senesi, Opera Binası için hareketli bir yıl olmuştur. Amerikalı, Fransız ve İtalyan firmalar Opera Binası'nın tamamlanması için yap-işlet-devret hakkını elde edebilmek için eyleme geçmişlerdir. Bir İtalyan firmasının Opera Binası inşaatı için Belediye'ye teklif götürdüğünü ve buna “ya-

bancı bir şirket marifetiyle tamamlanması" görüşü çerçevesinde İstanbul Belediyesi'nce sıcak bakıldığını 1951 senesinin 6. ayından itibaren basında haberlerden öğrenebiliyoruz. 24 Kasım 1951 tarihli gazetelerde, *muhtelif memleketlerde Opera Binası yapmış olan bir İtalyan firmasının, Belediye'ye müracaat ederek 15 günden beri şirketin mütehasısı icabeden etüdleri hazırladığı, Vali ve Belediye Riyâset'ince Opera Binası hakkındaki teklif, Şehir Meclisi'nin önümüzdeki toplantısında Umumi Heyet'te görüşüleceği* üzerine haberler yer almaktadır. 1 Aralık günü Milliyet Gazetesi'nde yer alan habere göre, *Şehir Meclisi'nce, Taksim'deki Opera Binası inşaatının, "kendilerine işletme hakkı verilecek olan yerli veya yabancı firmalara" tamamlattırılmasına karar verilecektir. Belediye, bu husustaki teklif isteme ilanlarını 30 Kasım'dan itibaren dünyanın her tarafındaki belli başlı gazetelerde neşretmeye başlamış, İstanbul'daki bütün Ticaret Ataşelerine tebliğler gönderilerek "inşaatı tamamlayacak olan firmaya muayyen bir müddet için işletme hakkını devlet teminatıyla"* verileceği ilan edilmiştir.

Tarihler 6 Ocak 1952 tarihini gösterdiğinde, İstanbul Belediyesi'nce, kaba inşaat halindeki Opera Binası'nın çirkin görüntüsünü biraz hafifletmek ve de bir gelir elde edebilmek için Türkiye basınına ilanlar verilmiştir. Bu ilanlarda, Taksim'de inşa edilen Opera Binası'nda ilân yeri kiraya verileceği haber verilmektedir. Günün gazetelerinde konu şu şekilde yer almıştır:

"Taksim'de inşa edilmekte olan Opera Binası'nın Taksim Meydanı'na bakan üst kenarına 3X20 metre ebadındaki kısmına ilân asılması, yıllık 4500 lira kira bedeli üzerinden iki yıl müddetle 21 Ocak 1952 Pazartesi günü saat 14.30'da Divanyolu'nda Belediye Merkez Binası'nda müteşekkil Daimî Komisyon'da açık artırma suretiyle kiraya verilecektir. İlk teminatı 675 liradır. Şartnamesi Belediye Merkez Binası'ndaki Zabıt ve Muamelât Müdürlüğü'nden alınacak veya görülecektir. İsteklilerin ilk teminat makbuz veya mektubu ile birlikte ihale günü saat 14.30'da Daimi Komisyon'da bulunmaları lazımdır."

1 Eylül 1953 tarihli Milliyet Gazetesi'nde, *"Bir müddetten beri muattal vaziyette bulunan Opera Binası'nın inşaatı için hükümetten yardım sağlandığı ve yapılan münakasa sonunda,*

binanın sahne ve çatı kısmının kaba inşaatı bir Yugoslav firmasına ihale edildi. Bu kısım inşaat bir sene içinde tamamlanacak ve hemen arkasından ahşap ve demir kısımlara geçilecektir." haberi yer almaktadır. Aynı yıl 10 Eylül tarihinde de, 4 seneye yakın bir zamandan beri nâtamam bir halde bulunan Taksim'deki Opera Binası'nın yeniden ikmaline başlanması münasebetiyle bir tören yapılarak Opera Binası'nın sahne kısmının temelini ilk harcı Vali Fahrettin Kerim Gökay tarafından atılacaktır.

1956 senesine gelindiğinde ise, Opera Binası'nın yeniden projelendirildiği görülecektir. Bu kez de mimar Hayati Tabanlıoğlu'nun projesi ile inşaatı devam edilecektir. Yeni proje ile tekrar inşa faaliyeti canlanan Opera Binası'nın çevresi üzerinde yeniden düzenlemeye gidilecektir. Opera Binası'nın önünü kapattığı için, 13 Ağustos 1956 tarihinde, *Sarı bina* adı da verilen ve *Taksim Hazır Kuvvet Merkezi* olarak anılan, 1956 tarihini başına kadar *Taksim Başkomiserliği* olarak kullanılmakta olan tarihi bina da yıktırılmıştır. 23 Mart 1957 tarihinde de istiklal Caddesi üzerinde halk arasında Serklidoryan adı verilen Cercle d'Orient Binası 16,5 milyon liraya satılması üzerine Şehir Tiyatrosu'nun yeni Opera Binası'na biran evvel taşınabilmesi için yapılan hazırlıklara hız verilmiştir. Bu inşaat faaliyetleri ise, Belediye'nin %50 ortak olduğu İmar Limited Ortaklığı aracılığıyla yürütülmüştür. Bu dönem içerisinde, Opera Binası'nın dekor depoları ve ilâve tesislerinin inşasına da devam edilmiştir. Bu iş için 6.600.000 lira sarf edilmiş, Ama asıl sahne, diğer tesisler ve iç tezyinat yapılamadığı için 12 milyon liraya ihtiyaç duyulmuştur. Bundan başka, mekanik tesisat ve aydınlatma işi de 2,5 milyon liradan ihaleye çıkarılmıştır. Bütün bu gayretler, Opera inşaatının en erken 1961 yılında biteceği üzerine bir plan dâhilinde yapılmaktaydı. Bu inşa çalışmaları içerisinde yeni bir istimlak yapılarak, 27 Eylül 1958 tarihinde Operan Binası'nın önündeki İETT İdaresi'ne ait bina yıkılmıştır.

Zaman ilerledikçe, Opera Binası Belediye'nin içinde bulunduğu maddi sıkıntılar yüzünden bir türlü tamamlanamamıştır. Uzun bir müddet daha ikmal edilemeyeceği anlaşıldığından Başbakan Menderes'in iradesiyle

Opera Binası, 7 Kasım 1959 tarihinde resmen İstanbul Belediyesi tarafından Maliye Vekâleti'ne devredilmiştir. Araya giren 1960 askeri darbesi ile yine uzun yıllar kaba inşaat halinde kalan bina Taksim'in süliyetine yakışmayacak bir şekilde mevcudiyetini korumuştur. Ve sonunda bina, 12 Nisan 1969 tarihinde *İstanbul Kültür Sarayı* adıyla tamamlanarak hizmete girmiştir. Açılış organizasyonu olarak, Ferit Tüzün'ün *Çeşmebaşı Balesi* ile Verdi'nin *Aida Operası* sahnelenmiştir.

Öte yandan *İstanbul Kültür Sarayı*'nın olduğu yerin önemli bir Bizans nekropoli (mezarlığı) olduğu bile unutulmuştur. Burasıyla ilgili, 1949 yılı Arkeoloji Müzesi Yıllığı'nda buradan çıkarılan arkeolojik buluntularla ilgili makaleyi bile hatırlayan kalmamış gibidir. AKM'nin üst kesiminde yer alan bu mezarlığın Dolmabahçe'ye doğru olan kısmı ise, halen Gümüşsuyu yolu boyunca konumlanan bugünkü apartmanların yükseldiği yerlerin Osmanlı Mezarlığı ile kaplı olduğu, dönem fotoğraflarında görülmektedir. Bugün bu mezarlıktan geriye kalabilen bir iki mezar taşı halen 1 Aralık 1877 tarihinden beri Alman Konsolosluğu olarak kullanılmakta olan tarihi binanın bahçesinde koruma altında bulunmaktadır. *Ayazpaşa Vakfı*'ndan olan arazi üzerine kurulu bu mezarlık asıl ismiyle *Ayazpaşa Mezarlığı* idi. Cadde boyunca bugünkü Asker Hastanesi'ne kadar da uzanmaktaydı. 19. yüzyılda Türk Edebiyatı'nı etkileyen ve yönlendiren yazarlar arasında yer alan İbrahim Şinasi (Ö. 13 Eylül 1871) ve Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasında önemli rol oynayan topçu birliği komutanı Kara Cehennem İbrahim Ağa'nın kabirleri gibi Osmanlı tarihinde yer almış pek çok önemli şahsiyetlerin kabirlerinin yer aldığı bir mezarlık idi. Ayazpaşa Mezarlığı'nın akıbeti hakkında, Cumhuriyet yıllarının önemli bir dönemini aktaran Falih Rıfkı Atay'ın *Çankaya* adlı eserinin satır aralarında bilgi edinmekteyiz. Aynı eserin 455 ile 459. sayfalarında nüfuz ticareti ile zengin olanlardan bahsederken; Ayazpaşa Mezarlığı ile ilgili olarak, "... Ayazpaşa Mezarlığı'nı birinin mülkü haline sokup bizat İnönü'ye bu mezarlıktan arsa hissesi sağlamışlardır." Diye ifade etmektedir. Semavi Eyice'de, Türk Yurdu Dergisi'nin, 1955 yılına ait 42 sayısındaki *Mezarlıklarımız* başlıklı makalesinde

Ayazpaşa Mezarlığı'nda yer alan pek çok mezar taşının burada inşa edilen dönemin apartmanlarına temel taşı olarak kullanıldığını yazmaktadır. Bugün, Ayazpaşa Mezarlığı ile ilgili ve en doğru bilgi ve belgeyi aktaran da, Atilla Oran'ın *İşgalden Kurtuluşa İstanbul* adlı eseri olacaktır. 1920'den itibaren hızlıca başlayan Ayazpaşa Mezarlığı tahribatı, 1921 senesinde mezarlığın bugün AKM'nin yerindeki araziye 17 bin liraya Elektrik fabrikasına satışıyla başlar. Ardından da, 1926 senesinde çıkartılan *Efkaf Bütçe Kanunu*'ndaki *metruk mezarlıklar satılır* kaydının yer alması üzerine, arşını 7 Lira'dan satışının oluşudur². Bu dönemden sonrası ise, mezarlıklardan sorumlu Belediye ile Efka İdaresi arasındaki mahkemelerde, Hükümet yöneticilerin rolü devreye girecektir. Belli bir değer üzerinden imar çalışmaları ve yasanın yaptırımlarının uygulanmamasındaki manevralar olacaktır. Falih Rıfkı Atay'ın bahsettikleri de bu döneme aittir. Kısaca, şehrin İslam ve Türk ilişkili süliyetin yok edilmesinin ilk ciddi çalışmalarının başlangıç probaları olacaktır.

23 senede ancak bitirilebilen ve bu süreçte toplam yüz milyon liraya mal olan İstanbul Operası Binası, yeni ismi ile İstanbul Kültür Sarayı, inşası tamamlanmasından 18 ay sonra 27 Kasım 1970 yılında çıkan bir yangın ile tekrar "dört duvar inşaatı" dönüşmüştür. Bu yangının Opera Binası için büyük bir maddi kayıp olması yanı sıra, inşa edilebilmesi için feda edilen mimarlık mirası örnekleri de dâhil edilmek üzere yaşanan en acı kayıp kültür varlığımız olmuştur. Opera Binası'nın yandığı gün, 4. Murad Operası münasebetiyle Topkapı Sarayı'ndan buraya getirilerek sergilenen Sultan 4. Murad'a ait zırh başta olmak üzere padişaha ait paha biçilemez bütün eserlerin yanarak yok edilmesi bu bina üzerinde oynanan "son oyun" olmamıştır.

Taksim'de yaşanan değişim için beraberinde yaşanan yıkımlar içerisinde bugünkü AKM eski adı ile Opera Binası arzusu için gerçekleştirilenler, nispeten küçük ölçekli kalmaktadır. Asıl büyük yıkım, tarihi Taksim Topçu Kışlası'dır. Bugün, tekrardan inşasının gerçekleş-

² Atilla Oral, *İşgalden Kurtuluşa İstanbul*, İstanbul Ağustos 2013, 543.

leştirilmesi çalışmalarına başlanmasıyla, ilgili tartışmalar gündeme taşınsa da, sağduyudan uzak muhalif ve tarafkâr anlayışlar sebebiyle sağlıklı bir sonuca varılamamaktadır. Yeniden inşasının gerekliliği ve bunun neden icap ettiği ortaya konulamamıştır. Bu da sağlıklı bilgi paylaşımından ziyade, “*benim anlayışına göre*”nin hâkim olmasından kaynaklanmaktadır.

1938 senesinde, İstanbul Valisi ve Belediye başkanı olarak atanmış bir tıp doktoru olan Lütfi Kırdar’ın bu tarihten itibaren en önemli *kamu alanları düzenlemesi* çalışmalarından biri, tarihi Topçu Kışlası olmuştur. Bu, yeni imar düzenlemelerle gerçekleştirdiği projelerden biridir. Nedeni ise, Tanpınar’ın romanlarında çok güzel tasvir edilen bu dönemle ilgili olarak, *eski ihtişamını kaybetmiş, fakirleşmiş bir payitaht* imgesi vardır. Ve yaklaşık 25 yıl sahipsizlik içerisinde bırakılmış eski payitaht şehrin yeniden ve bir cumhuriyet anlayışı ile düzenlenmesi gerekliliğidir.

Esasında burada çok büyük bir art niyet aramamak gerektiğini ifade etmek gerekir. O dönemi içeren birer belge niteliğindeki fotoğraflar başta olmak üzere, hatıralar ve resmi yazışmalar incelendiğinde yaklaşık 25 yıllık bu dönemde, bu kadim şehrin kendi haline terk edildiği görülecektir. Lütfi Kırdar, bir kamu yönetiminin başı olarak gerçekleştirmeye çalıştığı bu projeler, bir nevi şehri yeniden canlandırma ve gençleştirme gayretleri sayılabilir. Harbiye’deki Spor ve Sergi Sarayı, Açıkhava Tiyatrosu, Dolmabahçe’deki İnönü Stadyumu, Taksim Meydanı ve gezi alanı, Eminönü Meydanı, Beşiktaş Meydanı alanın açılması, Abbasağa Çocuk Parkı v.s. gibi tematik parklar oluşturulması ve Atatürk Bulvarı’nın temelleri onun döneminde yapılanlardır.

Bütün bu projeler gerçekleştirilirken, Osmanlı mimari mirası başta olmak üzere kadim mimari mirası ile ilgili olarak ne akıl insanlarımızda, ne de halkta duygusal sınırlarda bile olsa bir tavır görememekteyiz. Yönetim kadrolarından bu konuda çok şey beklememek gerektiğini söylemeye gerek bile yoktur. Zaten günümüzde yaşananlardan da anlaşılabileceği üzere pek çok örnek bunu ispat eder niteliktedir. Bugünde olduğu gibi “gidenin

ardından kör ölür badem gözlü olur” anlayışıyla bir nevi “günah çıkarma” niteliğinde, “timsah gözyaşları” şeklinde ifadeleri içeren yazılar görmek mümkündür. Ama dönemi bütünüyle göremediğinizde bu çok hatalı duygusal tepkilere yol açmaktadır. Ben de, ilk araştırma ve çalışmalarında bu yanılgıya düşenlerden biri olduğumu ifade etmek isterim. Bugün yeşil alanlar başta olmak üzere şehrin her boş kalan arazisi üzerinde yapılan imar planı değişiklikleriyle hızla gerçekleşen yapılaşma karşısında, ekonomik açıdan bunun bir gelişim olduğu bakışı ne ise, o dönemlerde Osmanlı mimari mirasına bakış o kadardı. Halkın çok büyük bir kesimine büyük ölçekli olarak tasavvuf ehlini de ilave edebiliriz. Harap mescitler, damı akan tekkeler, kırık musluklu çeşmeler şeklindeki bakışın ötesinde bir algının hâkim olmadığı görülmektedir. Bu algının ve vurdumduymazlığın baskıcı tek parti iktidarından önce başlamış olduğunu, Bahçekapı’da, 1913 senesinde yıktırılan *Sultan I. Abdülhamid İmareti* ile Divanyolu’nda, 1917 senesinde yerine *Türk-Alman Dostluk Derneği* yapılmak üzere yıktırılan *Hoca Ferhad Mescidi* örneklerinde başladığını söyleyebiliriz. 1916 yılında Feyzullah Efendi Kütüphanesi’ni *Türk-Alman Dostluk parkı* yapılmak üzere yıkmak için karar alan dönemin yöneticilerine karşı Diyerbekirli Ali Emiri’nin ferdi gayretleriyle müdafaası ve hemşerilik dayanışması desteği dışında toplum genelinde bir destek görmediğini ifade edebiliriz. Tek parti iktidarı bu anlayışın doruk noktası olmuştur.

Tekrardan Taksim Meydanı’nın oluşturulmasına gelecek olursak, Kırdar döneminde düzenlenen Taksim Meydanı, Topçu Kışlası’nın yıktırılmasıyla Halâskârgazi Bulvarı, Taksim’e bağlanmıştır. Ve Avrupa başkentlerindeki gezi parkalarıyla yarışır nitelikte bir şehir-gezi parkı uygulaması başarısı ortaya konmuştur. Bugünkü Taksim Meydanı’ndan başlayarak kesintisiz Maçka’ya kadar uzanan büyük bir yeşil alan, artık yeni şehir alanının iç silüetini oluşturuyordu. Bu *gezinti yolu* sonunda *Spor ve Sergi Sarayı*, Nişantaşı, *Maçka* istikametine kadar uzanırken, halen ki Maçka Parkı bu yeşil kuşağın bir parçasını oluşturmaktaydı. Dolmabahçe vadisinde düzenlenen

park alanı da 2 numaralı Park olarak planlarda adlandırılacaktır.

Bugün için düşünüldüğünde İstanbul için emsalsiz kamusal bir yeşil alan olarak şehrin göbeğinde günümüzün bir Emirgân Korusu veya Hidiv Kasrı alanı emsali bir örnek idi. Ancak bu *gezi parkı alanı* bir ucu ilk olarak Hilton Oteli tarafından kapatılmıştır. Devamında, halen Ceylan Intercontinental Otel binası ve Hyatt Regency Oteli binaları bu parkı bugünkü anlamsız hale dönüştürmüştür. Oysa burası hiç şüphesiz İstanbul'un en önemli, en büyük *yaya alanı* olarak tasarlanmıştı.

Bütüncül bir kentsel yönetim uygulaması bu tarihlerde yapılmaya çalışılmışsa da bu anlayışın zamanla zayıfladığı, ya da o dönemlerden beri hiç anlaşılamadığı görülmektedir. Sonucunda konjonktüre göre bir "getirim algısı" içerisinde pek çok güzel proje gibi *Taksim gezi parkı alanı* da yok edilmiştir. Bugün Taksim Meydanı'nın aslında bir "meydan" olmadığı eleştirileri doğrudur. Ama dile getirilme üslubu, "*abdestsiz namaza yaklaşma*" ifadesinin "*namaza yaklaşma*" şeklinde olduğu gibi sağlıklı bir algılamaya varmayı güçleştirmektedir.

İstanbul'un 1939 senesinde, en önemli kamusal alan düzenlemesi olan bu parkın oluşturulması sırasında tamamen yıktırılan İstanbul'un en görkemli askeri yapılarından biri olan Taksim Kışlası, bugüne ulaşmasına izin verilmeyen yapılardan biridir. Oysa burası Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde I. Topçu Alayı Kışlası olarak inşa edilmiş bir 19. yüzyıl yapıydı. Yaşamı boyunca; görevi gereği ve hayrat anlayışı içerisinde büyüklü küçüklü birçok yapının inşa ve onarımını gerçekleştirmiş olan Tophane Müşiri Halil Paşa yönetiminde yapılmıştı. Eklektik üslupta inşa edilmiş kışla yapısının cümle kapısı ve soğan kubeli cephesinin ihtişamı, estetiği ve anıtsallığıyla mimarisi, dönemi yansıtan gösterişli ve anıt denebilecek bir yapı olarak dikkat çekici idi. Dönemin yeni mimari zevkinin yansıtıldığı bir kışla binası olması yanında, fonksiyonluğu ile de Avrupa'da eğitim görmüş subaylarımız ve Batı'dan getirilen uzmanlar tarafından, orduyu modernleştirmek amacıyla yapılmıştı. 1859 yılında inşası tamamlanarak 1860 yılında kışla olarak faaliyet göstermesinin ardından 31 Mart

1908'e kadar bu görevini bil fiil devam ettirmiştir. Bu tarihten sonra askeri amaçların dışında da kullanılmaya başlanmıştır. İnşa edildiği dönemlerde yerleşim alanlarının çok uzığında mezarlık alanları çevresinde üzerinde kurulmuş olan kışlanın topografik konumu itibari ile etrafı mesire alanıydı. Zamanla Beyoğlu Sementi'nin Taksim'e doğru genişlemesi ile kışla yerleşim alanlarının yakınında, hatta bitişiğinde kalmıştır. Bugün "Talimhane" olarak bilinen bölge ismi üzerinde kışlanın top atış ve talim alanı idi. Topçu Kışlası'nın talim yeri olan bu alan 1920'lerin sonunda 6 katlı binaların inşası ile İstanbul'un seçkinlerinin ikâmet ettikleri yerleşim alanı olmuştur.

Kışla tarihinin acı bir dönemi de 24-25 Nisan 1908 gecesinde yaşanan bir olayla tarih sahnesinde sessizce yerini almasıdır. Mevcudu on beş bine varan hareket ordusu, 24 Nisan'da Topkapı ve Edirnekapi'dan şehre girerek yol üzerindeki askeri karakolları teslim alarak Harbiye Nezareti'ni işgal etmesi üzerine, bölgenin en önemli kışlası olan ve Sultan II. Abdülhamid Han'ın kendisine sadık olan Birinci orduya bağlı Taksim Kışlası ile Taşkışla üzerine yürümüştür. Hareket ordusuna karşı konulması hususunda yapılan teklifleri kabul etmeyerek; "*Müslümanların halifesi olduğunu ve Müslüman'ı Müslüman'a kırdıramayacağı*" diyerek Sultan II. Abdülhamid'in izin vermemesi ile mukavemetle karşılaşmayan hareket ordusu Taksim Kışlası'nın işgalini gerçekleştirmiştir. Ama aynı gün "mukavemet var" diyerek kışlanın içerisinde yer alan topraklarla yapılan top ateşi ile birçok asker şehit edilmiştir. Enver Bey'in ise şimdiki Divan Oteli'nin yerindeki mevzide, kurduğu topraklarla Taşkışla'yı döverken anlatılıyor olması, doğru bir rivayet midir bilinmez ama en acı yanı, Padişah yanlısı olarak görülen top ateşinden bunalıp yarma harekâtına girişince, hiç aman vermediği Mehmetçiklerin üzerine mitralyöz ateşi açtığı biliniyor. Şimdi İstanbul Teknik Üniversitesi kampüsü olan Taşkışla'da muharebenin bir tam gün kesintisiz sürdüğü yerlerden biriydi. Bu tarihten sonra da kışla askeri bir amaçla kullanılmamıştır.

Tarihi Taksim Kışlası ile ilgili olarak, Yedi Kıta Tarih Dergisi'nde artık belgeleri ile

sunulan, kışla binasının İttihat ve Terakki Hükümeti yönetim tarafından satışı ve bu satıştan elde edilen gelirin çarçur edilişi ve yapılan yolsuzluklar bütün açıklığıyla da aktarılmaktadır. 20 Şubat 1913 tarihli ve padişah iradeli ve Maliye Nazırı Rıfat Paşa'nın imzasıyla satışı yapılan kışla binası Birinci Dünya savaşının ortaya çıkışıyla tekrardan misli ile satın alınarak devlet maliyesi zarara uğratılacaktır. Atilla Oral'ın tespitleri de Taksim Kışlası ve camii üzerinde dönemin iktisadi-ahlak-i çıkmazlarını bir ibretlik sunmaktadır³.

İlk stad olarak Topçu Kışlası

İstanbul'un ilk stadı Taksim Kışlası idi. Kışla binasının iç avlusu stad olarak kullanılmıştır. Osmanlı dönemi kışla binasında mütareke yıllarında Fransız işgal kuvvetlerine mensup Senegalli askerler barındırılırken burası Makmahon Kışlası adını almıştı. Daha sonra onların ayrılmasıyla boşalan kışlanın avlusunda, bir süre Beyaz Ruslar at yarışları tertip etmişlerdi.

Mütareke yıllarında futbola karşı hızla artan ilgi üzerine Beyoğlu cihetinde Taksim Kışlası karşısındaki Talimhane alanında büyük kalabalıklardan oluşan seyircili futbol maçları düzenlenmeye başlanmıştı. O sıralarda bir spor dergisi yayımlamakta olan Çelebizade Said Tevfik Bey'i Taksim Kışlası'nın avlusunu bir stadyum haline getirme düşüncesini doğmasına teşvik etmiştir. 1921 yılında Çelebizade Said Tevfik Bey (Said Çelebi) büyük sayılabilecek bir bütçe ile Taksim Kışlası'nın avlusunu kocaman bir stadyum haline getirmiştir. Özellikle Türk takımlarının İngiliz ve Fransız işgal kuvvetlerinin takımlarıyla yaptıkları maçlar büyük ilgi görmüş. Fakat bazı Türk kulüplerinin idarecilerinin Said Bey'e karşı bir boykota girişmesi üzerine, uzun zaman stadyumu kiraya verememiştir. Sonunda stadyumu *Bork* adında bir Maltalıya devretmiştir. Stadyum, İstanbul'un kurtuluşundan sonra stadı tekrar devralan Said Bey bu sefer stadı Menazırzade Abdülaziz Bey adında bir mani-

faturacıya devretmişti. Bundan sonra Taksim stadyumu adıyla anılan stadyum 18 yıl İstanbul sporuna hizmet etmiştir.

Türk Milli Futbol Takımı ilk maçını 26 Ekim 1923 tarihinde Romanya'ya karşı bu stadyumda oynamıştır. Ve maç 2-2 berabere sonuçlanmıştır. Güreşte ilk milli karşılaşma olan Balkan Güreş Şampiyonası, atletizmde ilk milli karşılaşma olan Balkan Atletizm Şampiyonası, bisiklette ilk milli karşılaşma olan Türkiye-Bulgaristan müsabakası ve binicilikte ilk milli müsabaka olan Türk-Bulgar milli konkurhipikleri hep burada yapılmıştır. 1923 ile 1936 yılları arasında Türkiye Milli Futbol Takımı'nın 9 maçına ev sahipliği yapan eski kışla binası futbol'un dışında Güreş, Atletizm ve bisiklet yarışların da düzenlendiği yer olmuştur.

Taksim Stadyumu ana caddeye bakan kısmında iki ahşap tribünü ve ortasında şeref balkonu; Harbiye ve Taksim yönlerindeki kale arkaları ve Mete Caddesi'ne bakan bölümündeki açık kısmıyla yaklaşık 8.000 kişi alabiliyordu.

İstanbul'un işgal yıllarında sömürge bölgelerinden getirilen ve aralarında Müslümanların da olduğu birliklerin barınağı olarak kullanılan kışla binasında, Fransız işgal kuvvetlerine mensup Senegalli askerler barındırılırken burası Makmahon Kışlası adını almıştı. Daha sonra onların ayrılmasıyla boşalan kışlanın avlusunda, bir süre Beyaz Ruslar at yarışları tertip etmişlerdi.

İlk gece maçı;

Türk futbol tarihinde ilk gece maçı 9 Eylül 1933'te saat 21.00'de Taksim Kışlası Stadı'nda oynanmıştı. Fenerbahçe-Beyoğluspor arasındaki karşılaşmayı, saha kenarına dikilen direkler arasında sallandırılan donanma ampulleri aydınlatıyordu. Fenerbahçe'nin 4-2 kazandığı maçta ilk golü, Fenerbahçeli sağ açık Küçük Fikret (Kırcan) atmıştır.

En keskin gözlerin bile zor gördüğü bu gece maçının ilginç yanlarından birisi de, Fenerbahçe takımında hayli miyop olduğu halde gözüksüz oynayan üç futbolcunun bulunmasıydı.

³ Harun Tuncer, "İttihatçılardan Satılık Kışla", *Yedi Kıta Dergisi*, 60. , (Ağustos 2013), 43-49; Atilla Oral, *İşgalden Kurtuluşa İstanbul*, İstanbul Ağustos 2013, 538-540.

Bu futbolcular Şevket Soley, Fikret Arıcan ve Orhan Menemencioğlu idi.

Amaç tarihe kavuşmaksa...

İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Dr. Lütfi Kırdar döneminde yapılan çalışmaları anlatan *Yenileşen İstanbul* adlı Belediye Matbaası'nda basılmış 1947 tarihli kitapta şöyle denmiştir; "İnönü (Taksim) Gezisi'ni alelade bir Belediye bahçesi sanmak hatalıdır. Burası büyük garp şehirlerindeki *promenade* denilen gezinti bahçeleri nevindendir. Nitekim Paris'te böyle birçok gezinti bahçeleri vardır. Bunların en meşhuru *Tuileries bahçesi*dir. Yine Paris'teki *Luxembourg bahçesi*, *Trocadero* denilen büyük binanın bahçesi de İnönü Gezisi kabilinden gezinti bahçeleridir." Burada Kırdar'ın kendisi projesini tanıtmaktadır ki, 1939'den 1941 yılı sonunda büyük ölçekte tamamlanmış olacaktır.

Taksim Meydanı oluşumunun ilk hareketi ise, Cumhuriyet Anıtı'yla başlar. 1928 senesinde tamamlanarak, 8 Ağustos günü resmi açılışı yapılan bu anıt, kurulan yeni yönetim düzeninin dünyaya bakış açısını ifade etmekteydi. Halktan toplanan bağışlarla gerçekleştirilen anıt, İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica'ya yaptırılacaktır. 2,5 yıl süren anıtın baş sorumlusu Pietro Canonica'nın asistanlığını da Türkiye'nin ilk kadın heykeltıraşı olan Sabiha Bengütaş yürütmüş idi. İleriki yıllarda Türkiye'de bu alanda önemli bir isim olacak olan heykeltıraş Hadi Bara bu anıtın gerçekleştirilmesinde katkısı olanlardandır. Anıtlı ilgili en ilginç yönü ise, halktan toplanan bağışlarla gerçekleştirilmesi yanında, Atatürk'ün ardında bulunan Ukrayna asıllı Sovyet General Mihail Frunze ve Kliment Voroşilov'un heykelinin bu anıt içerisinde yer verilmesi, Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye'ye yapılan Sovyet yardımına duyulan minnettarlığın bir simgesi olarak yaptırılmış olmasıdır.

Anıtın, kaide ve çevre düzeni mimar Giulio Mongeri tarafından yapılmasının ardından anıtın çevresi ise depo binaları ile çevrili idi. Bugünkü mana da anıt çevresinde bir alanın oluşturulması uzun bir süreç alacaktır. Dönem dönem yapılan istimlâklerle genişleye-

cek anıtın tam anlamıyla gösterişli bir çevreye dönüşmesi ise, Lütfi Kırdar yıllarında olacaktır.

1939'a gelindiğinde, metruk ve Hareket Ordusunun acı hatıralarını taşıyan, avlusunun çok amaçlı bir spor ve gösteri alanı olarak kullanıldığı kışlanın geri kalanından ise, fabrika, atölye ve depo olarak yararlanıldığı bilinir. Tarihi kışla binalarının çevresi dahi çeşitli amaçlarla kullanılan yapı kütleleri ile kuşatılmıştı.

Tarihi Kışla binasının çevresinde sonrakı tarihlerde ilaveler yapılmış depolar o dönemlerde pek te tekin olmayan ve bir nevi hukuksal dışı alanlar olarak kalmış olduğu artık bugün hatırlanmamaktadır. Buraya doğru gelişmekte olan şehrin merkezinde kalmış olan bu ada istimlâklerle yıktırılırken İstanbul'u bazı yasaklanmış ticari faaliyetlerinde tamamen izlerinin ortadan kaldırılması ve yeni bir sayfa açılması amaçlanmıştı.

Bugün, hakkında çok az bilgi sahibi olunan ve tarihin karanlık dönemlerinde kalmış kışla binasıyla çevresindeki bazı depo binaları, "günah ticareti" diyebileceğimiz bir ticaretin uzun yıllar ev sahipliğini yapmıştır. Kışla binasının bir kısmında, Anadolu'daki üretilenin dışında İran üzerinden İstanbul'a kadar uzanan haşhaş ticaretinde bir aktarım ve işleme merkezi niteliğinde kullanıldığı hatırlanmayan özelliklerindendi. İstanbul'un mütareke yıllarında oluşmuş olan ve İstanbul'daki üç haşhaş işleme ve eroin üretim merkezlerinden biri de, Taksim'de faaliyet gösteren Oriental Product Şirketi idi. Burası bir haşhaş borsası gibi bir uluslararası işlevine de sahip idi. Uzun yıllar resmi olarak faaliyet gösteren haşhaş ticareti ve eroin üretimi 1933 senesinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Amerika, İngiltere ve Milletler Cemiyeti'nin baskısı sonucu yasaklanmışsa da kışla binasının bazı mekânlarında kaçak halde bu ticari faaliyet 1937 senesine kadar devam etmiştir.

Topçu Kışlası'nın yıktırılmasına başlanmasıyla, Asar-ı Atika Encümeni, Cumhuriyet döneminde Eski Eserler Encümeni olarak devam eden ve Anıtlar Kurulu olarak yaygın ismi ile bilinen günümüzde Kültür Varlıkları

Koruma Kurulu olarak devam eden kurum buradaki yıkımlara yer yer karşı kararlar alırken, kişisel karşı koyuşlar da olmuştur. Fahir Rıfkı Bey, *Zavallı İstanbul* adı ile Yahya Kemal Beyatlı'da, bu yıkımlara *kör kazma* adını takarak tavır alsalar da, *İstanbul Belediye Mecmuası*'nda Mimar Sedat Çetintaş, Mayıs-Haziran 1941 tarihlerinde yayınlanan makalesinde yumuşak geçişlerle *İstanbul'un İmarında Eski Eserler Meselesi* diye izahlar verirken, Aralık 1941 tarihinde de Yüksek Mühendis Cevdet İlk-ray'ın *Eski eserler İstanbul'un imarına mani değildir!* Başlıklı yazısıyla bu gerekliliği savunmaktadır. Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı'nın Unkapanı ile Saraçhane arasında açılan yolu öven yazılarda bu serinin karşı ürünü idi.

Bu amaç doğrultusunda 1940'da Vali ve Belediye Başkanı olan Lütfi Kırdar tarafından başlatılan Taksim Meydanı'nın düzenlenmesi çalışmasıyla başlanan *İnönü Gezisi*'nin önemli bir parçası olacak yarım kalmış, hatta gerçekleştirememiş bir proje de İnönü Gezisi'nin ortasına denk gelecek yere de anıtsal bir İnönü (Milli Şef) heykeli dikilmiştir. Kasım 1944 tarihinde kaidesi tamamlanan bu anıt heykel gerçekleşmemiş ama uzun yıllar kaidesi durmuştur. 1990'lı yılların başında da kaldırılmıştır. Yapılacak heykelinin maketini görmek üzere İsmet Paşa'nın Güzel Sanatlar Akademisi'ne giderek yerinde incelemelerde bulunduğunu, maket anıtın fotoğrafının da bulunduğu Eylül 1941 tarihli *İstanbul Belediye Mecmuası*'ndan öğrenmekteyiz. Gerçekleşmemiş bu anıt heykelin kaidesi ise, 8 Haziran 1951 senesinde bir siyasi krize de sebep olmuştur. İstanbul Şehir Meclisi'nin DP'li üyelerinin gayretleri üzerine İnönü Gezisi'ndeki heykel kaidesinin yıktırılması gündeme gelmiştir. İlerleyen günlerde İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay'ın bu karar aldığı takdir de veto hakkını kullanacağını ifade etmesi üzerine mevzuu da kapanmış oldu.

Gezi Parkı'nın AKM'ye bakan ucundaki alanda eskiden tenis kortu ve Dağcılık Kulübü bulunmaktaydı. Taksim Topçu Kışlası yıktırılırken, burası da kaldırılmıştı. 1943 senesinde tekrardan inşa edilerek, 4 Ağustos günü, Dağcılık kulübünün Taksim'deki yeni tenis kortu saat 17.30'da merasimle açılmıştır. Vali ve Belediye Reisi dışında önemli bir devlet konluğu olarak bulunan Erdal İnönü'den yeni kortun

kurdelesini kesmiş ve ilk vuruşu yapmıştır.

Çok büyük bütçelerle ve o nispette değerler verilerek oluşturulan ve bünyesinde kültür ve spor üniteleri oluşturulan bu şehir parkı, ilerleyen tarihlerde, bir değer olarak görülmeyecektir. Çeşitli noktaları zamanla imara açılarak anlamsız bir meydana dönüştürülmüş bir park alanı olacaktır. Uzun yıllar bu anlamsızlıklar içerisinde değerlendirilmiş Taksim Meydanı'na da 27 Mayıs 1960 ihtilal sonrası, dünyanın en anlamsız heykeli olacak ihtilal sembolü bir kasatura dikilecektir. Tarih 23 Haziran 1966'yı gösterirken, İstanbul Belediye Meclisi'nce, Opera Binası inşası önündeki 27 Mayıs sembolü süngünün bulunduğu yere 250.000 lira tahsisat sağlayarak buraya bir havuz yapılması kararını alınmasıyla da bu ayıptan da kurtulmuş olunacaktır. Bugün bu heykelin nerede olduğu ise bilinmemektedir.

Yazının başında bahsettiğimiz gibi The Marmara Otel'i'nin bir bölümüne denk gelen yerde, dönemin mimari örneği olarak yer alan Osmanlı Bankası'na ait tarihi binanın yıkımı tartışılırken, 30.04.1976 tarihinde, Sedat Hakkı Eldem, Beyoğlu, Gümüşsuyu, Osmanlı Sokak, 80 pafta, 743 ada, 14 parseldeki bu yapının Mimar Valory'e ait olduğuna dair dilekçesi bulunmaktadır. Ama kendisinin de yer aldığı, Anıtlar Yüksek Kurulu üyeleri olan *Türk büyüklerimiz* tarafından rölövesi çıkartılarak ve fotoğrafları çekilerek arşive konulmak üzere yıkılabileceğini 15.12.1967 tarihli kararla onaylamıştır.

Manisa Kentinde Tarihi Turizm

İsa ÇELİK*

isacelik@mu.edu.tr

Öz

Manisa kenti ilk kuruluşundan günümüze sürekli yerleşme mekânı olmasını, sahip olduğu coğrafi yapısına borçludur. Manisa Saruhan Oğullarının başkenti olması ve Osmanlılar döneminde de şehzadelerin yetiştirdiği yer (şehzadeler şehri) olması sebebiyle, Türk-İslam eserleri bakımından Ege Bölgesi'nin en zengin kentidir.

Kültür turizmi ve bu turizm çeşidine bağlı olarak "tarihi turizm" son yılların en önemli turizm faaliyeti olmuştur. Turizmin niteliğinin artırılması ve bu yolla ülkemizin tanıtımı, en etkin tarihi turizm ile mümkündür. Anadolu'nun Manisa gibi şehirlerin tarihi turizme açılıp, bu adla tanıtılmaları durumunda ülkemizde turizmin daha nitelikli yüzü ile karşılanacaktır.

Bu çalışmanın amacı, mekânın tarihi gelişimi, tarihi yapıları etkileyen faktörler, kentin tarihi dokusu, tarihi yapıların mekânsal dağılımını ve tarihi varlığı koruma ve kullanım bağlamında coğrafi bir perspektifle kentin turizmini ortaya koymaktır. Çalışma bir alan araştırması olup, bu incelememizde coğrafi yöntem kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Manisa, Tarihi Turizm

Historical Tourism at Manisa

Abstract

From the time of its first establishment to these days, the province Manisa has become a constant residence place thanks to its geographical location. Because of the fact that Manisa is the capital of "Saruhansans" and being a place to educate Sultan's sons in times of Ottomans it is the richest city of Turkish- Islamic monuments.

Cultural tourist mand in according to " the historical tourism" has become the most significant touristic activity in recent years. With the increasing quality of tourism and the advertisement of our country are effectively possible with historical tourism. Exposing Anotilian cities like Manisa to historcal tourism and advertising them will enable us to meet more qulified facts of tourism in our country.

The aim of this study is to reveal this historical tourism of the city form a geographical perspective in terms of its historical development, the factors affecting historical monuments, the historical structure of the city, the local distribution of historical remains and both the protection and the usage of hitorical possessions. This study is a kind of branch research and geographical methodology is used in academic work.

Keywords: Manisa, Historical Tourism

1-YERLEŞMENİN TARİHÇESİ ve TARİHİ TURİZMLE İLİŞKİSİ:

Manisa Ege Bölgesinin aşağı Gediz yöresi içerisine, eski adı Spiylos olan SipilDağı'nın eteğinde, kentsel niteliğini antik dönemden günümüze kadar korumuş kentlerimizden biridir. Kent Manisa dağının kuzey yamacına kurulmuştur. Dağın eteğine ve ovaya doğru yayılmıştır (Şekil 1). Kentin burada gelişmesinin nedeni; dağ yamacını burada sel yataklarıyla yerleşmeye ve kale kurmaya elverişli yer hazırlanması, Akhisar Ovasına açılmış olması ve burada düğümlenen yollarla, şehrin biraz batısında Sabuncu Belini aşmak üzere dağa tırmanarak İzmir körfezine ulaşması, şehrin coğrafi konumundan kaynaklanan gelişme nedenleridir. (Dorkot vd.1995: 42)

Şekil 1: Manisa Kenti Lokasyonu

Spiylos dağı (Sipil Dağı, Manisa Dağı) eteğinde bulunan ve geniş alüvyonlu bir ovaya bakan "Magnesia"(Manisa) şehrikısa bir müddet kaldığıLidya hâkimiyetinden bolluk ve zenginliğe kavuşmuştur. (Dorkot, 1998: 289)Lidya kralı Kroisos' un M.Ö. 546'da Pers kralı II.Kyrosa mağlup olması üzerine I.Pers Satraplığına dâhil edilen Magnesia, Persler tarafından yapılan "Kral Yolu" na yakın bulunması sebebiylebu dönemde ekonomik ve ticari yönden gelişme göstermiştir. (Emece, 1989: 15)Fakat günümüzde Manisa kentmerkezinde Lidyalılara ait herhangi bir maddi kültür kalıntısı bulunmamaktadır. İç kalenin, bazı kaynaklardaLidyalılar tarafından yapıldığı bildirilmektedir. Fakat günümüzde iç kaleden herhangi bir iz yoktur. Antalis, Sipylos ve ilk Manisa olan Palai Magnesia adındaki bu üç

kentin bütün izlerini ve kalıntıları Yarık Kaya ile bu günkü Manisa arasındaki 7-8 km'lik sahada ve yer altında arkeolojik kazılar yapılabilirse, şehrin ilk olarak kimler tarafından kurulduğuna dair bilgilere net olarak ulaşılacaktır.

M.Ö. 334'te Çanakkale Boğazı'ndan Anadolu'yageçen Makedonya Kralı İskender,Anadolu'da yaygın bir egemenlik kuran Pers ordusunuGranikos Çayı (Biga Çayı)yakınlarında mağlup eder. Daha sonra Perslerin Batı Anadolu'da Satraplık Merkezi olan Sardes düşer. (Mansel, 1995: 466) Magnesia İskender'in hâkimiyetinden sonra M.Ö 281'de bütün Küçük Asya ile birlikte I.Selevkosların hâkimiyetinegirmiştir. Kent merkezinde bu dönemlerden kalma herhangi bir eser yoktur.

Romalılar M.Ö. 190'da Magnesiya yakınlarındakisavaşta(Magnesiya Savaşı) III. Antiokhos'u mağlup edince, şehir halkın kendi rızasıyla Roma hâkimiyetine geçmiştir (Akait, 1983: 104). Strabon "Coğrafya" adlı kitabında, "bizim zamanımızda Spiylos Dağının eteğinde bulunan Magnesia kenti ve Sardes birçok yerdeki en ünlü benzerleri gibi depremlerle yıkılmış."Olduğunu anlatır. (Pekmen, 1972: 81). Şehir imparator Tibery tarafından yeniden ihya edilmiştir. İmparator Claudius (M.Ö. 41-45) zamanında şehir yakınlarında bir su seti, Gediz Nehri civarındaki bir köyün etrafına bir su kemeri yapılmış, ayrıca Magnesia-Spiylos yolu tamir olmuştur (Emece, 1989: 16). Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılması ile Magnesi, Doğu roma İmparatorluğu'na bağlı şehirlerden biri olmuştur. Bizanslılar devrinde piskoposluk haline gelmiştir. Latinlerin XII. Asır başlarında İstanbul'a hâkim oldukları devirde ise. İznik İmparatoru Dukas, Latinlerle yaptığı mücadele esnasında uzun müddet Magnesia'da ikamet etmiştir. Böylece şehir, Bizans'ın son zamanına doğru Batı Anadolu'nun en büyük merkezlerinden biri olmuştur(Pektaş, 1960: 124). Ancak, 1701'den beri Anadolu'ya hâkim olmaya başlayan Türklerin bu ülkeyi yurt edinmeleri, Batı Anadolu bölgesindeki diğer Bizans şehirleri gibi Magnesia'nın da kaderini değiştirecektir (Emece, 1989: 17) . Kent merkezinde Bizanslılar döneminden kalma "Dış Kale" olarak bilinen, yer yer izlenebilen sur duvarları ve birkaç kule parçası günümüze kadar gelebilmiştir.

Tarihi turizme konu olan yapıların tamamı Beylikler ve Osmanlı döneminden kalma eserlerdir. Bu dönem 1305'de Manisa mın-tıkasına yayılarak fütühat yapan Saruhan oğullarıyla başlar. Saruhan Bey Türklerin Leşkeri ili dedikleri (Laşka ili) vilayetinin merkezi olan Manisa'yı 1313'te alarak denize doğru hududunu genişletti ve bu suretle hemen hemen eski Lidya'ya sahip oldu. (Uzun çarşılı, 1988: 84) Yeni sahiplerininlisanına uygun olarak "Magnesia" şeklinde telaffuz değişikliğine uğrayan şehre, daha sonra "Manisa" ismi verilmiştir. Saruhan Bey zamanında Manisa hemen hemen tamamen Türkleşmiş, şehrin çehresi değişmeye ve yeni sahiplerinin engin medeniyeti hâkim olmaya başlamıştır. Sur dışın-

da ilk yerleşmeler bu dönemde, İlyas Bey Mes-cidinin yapılmasıyla başlar.İshak Çelebi döneminde ise yoğunluk kazanır. Bu dönemde yapılan Ulu Camii ve Külliyesi bu çekirdek etrafında gelişir.

Manisa ve çevresinin kati olarak Osmanlı idaresine geçmesi 1412 yılında Çelebi Mehmet devrinde gerçekleşmiştir.

Osmanlı hâkimiyetine geçen yerlerde devlet otoritesinin kuvvetle yerleşmesi için hususiyetle ilhak edilen ve umumiyetle "Sancak" haine getirilen eski beyliklerin merkezlerine çok defa haneden mensubu şehzadeler tayin olunmakta idi. Önemini koruyan başlıca şehzade sancağı olan yerler: Kütahya, Amasya, Konya veLisanına uygun olarak adı "Magnesia, Magnisa" şeklinde talafuz değişikliğine uğrayan şehre daha sonra "Manisa" ismi verilmiştir. Manisa'dır Ancak XVI. Asrın yarısından itibaren Amasya'nın önemini kaybetmesiyle Manisa diğer şehirlerin önüne geçmiştir. Manisa bilhassa bu asırda, iktisadi bakımından müsait şartlara sahip ve İstanbul'a olan yakınlığı sebebiyle tercih edilmiştir. Böylece Manisa, XVI. Asırdan günümüze kadar "Şehzadeler Şehrin" olarak önem kazanmıştır, adeta ikinci bir payitaht vasfına haiz olmuştur. (Emecen, 1989: 27) Manisa'da birçok şehzade görev yapmıştır.

Bu şehzadelerden padişahlık yapanlar: Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III.Murat, III. Mahmut ve Manisa'da doğan Mustafa'dır.

Bu bakımdan Manisa söz konusu dönemde, ikinci bir siyasi merkez olmuştur.

Fatih Sultan Mehmet ve bundan sonra gelen şehzadeleri okutmak için Manisa'ya birçok hoca ve âlim gelmiştir. Bundan dolayı cami ve medrese sayısı artmıştır ve Manisa büyük bir kültür merkezi olmuştur.(Acun, 1999: 12)

2-TARİHİ MEKÂNLAR

a.Tarihi Yapılar: Manisa öncelikle Saruhanoğulları tarafından imar edilmiştir. Anadolu'daki Beylikler dönemi yapılarının özgün örnekleri Manisa'da bulunmaktadır. Beylikler döneminden sonra Manisa XVI.asrın sonlarına kadar şehzadeler şehri olarak ikinci bir siyasi

merkez olması nedeniyle Osmanlı döneminde ait, farklı fonksiyonlara sahip birçok tarihi yapı bulunmaktadır.

Fotoğraf 1: Saruhanoğulları döneminin ilk yapılarından Ulu Camii ve Külliyesi

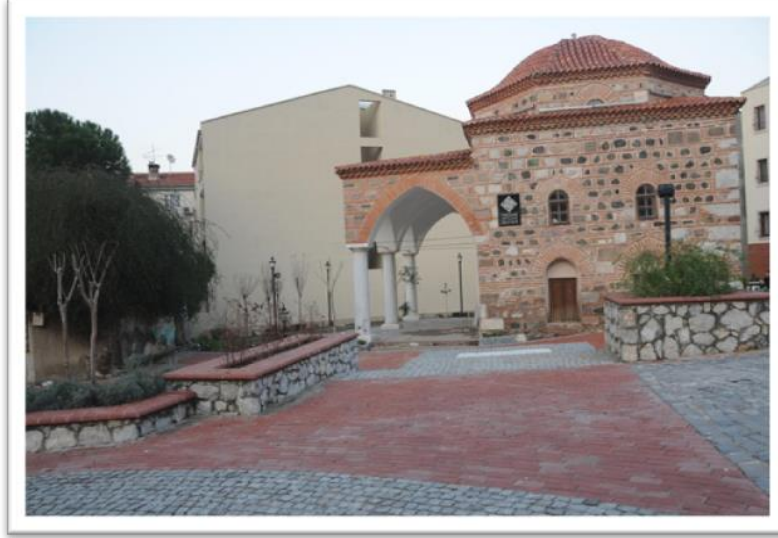
Beylikler ve Osmanlı döneminde yapılaşan Manisa “tarihi şehir” kimliği ile anılabilecek Anadolu’daki önemli kentlerden birisidir. Özellikle anıtsal özellik taşıyan yapıların bir kısmı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Manisa’da bulunan tarihi yapılar cami ve mescitler, medreseler, tekke ve zaviyeler, türbeler, askeri yapılar, sivil yapılar, sosyal yapılar, ticari yapılar, hamamlar, sıbyan mektebi, kütüphane ve çeşmelerden ibarettir.

Fotoğraf 2: 1583-1592 Yılları arasında yapılan, Klasik Osmanlı mimarisinin en zarif örneklerinden birini oluşturan Muradiye Camii

Manisa kent merkezinde Saruhanoğulları döneminden kalma 6 camii ve mescit, Osmanlılar döneminden kalma 30 adet cami ve külliye şeklinde inşa edilmiştir. Bunlar; Ulu Camii (Fotoğraf 1),

Sultan Camii, İvaz Paşa Camii, Hatuniye Camii, Muradiye Camii (Fotoğraf 2), Dilşikar Camii, Hüsrev Ağa Camii ve külliyeleridir. Tarihi kentte bulunan medrese sayısı 5'tir. Bunlardan; Ulu Cami Medresesi Saruhanoğulları döneminden. Sinan Bey, Sultan Muradiye ve Velet Bey Medreseler Osmanlılar döneminden kalmadır. Yörede Tekke ve Zaviyede olarak ise 5 tarihi yapı bulunmaktadır. Bunlardan Mevlevihane ve Seyit Hoca tekkesi Saruhanoğulları dönemine, Yiğitbaşı, Kabak ve Rufai tekkeleri ise Osmanlı dönemine aittir.

Fotoğraf 3: Günümüzde restorasyonu yapılarak Mevlana Derneği olarak kullanılan Kabak Tekkesi

Fotoğraf 4: Uzun yıllar Eskiçiler Çarşısı (Bit Pazarı) olarak kullanıldıktan sonra günümüzde restorasyon aşamasında olan Rum Mehmet Paşa Bedesteni

Bugün tekke zaviyeler ya terk edilmiş, ya da tamamen yeniden inşa edilmiştir, ya da şahıs mülkiyetine geçmiştir. Kentte bulunan türbe sayısı ise 12 olup bunlardan 4'ü Saruhanoğulları, 8'i ise Osmanlı dönemine aittir. Türbelerin büyük bir bölümü ziyarete açık olup 4'ü metruk halde bulunmaktadır. Bu türbelerden İshak Çelebi Türbesi, Yedi Kızlar Türbesi, Tezveren Dede Türbesi, Yirmi İki Sultan Türbesi, Avni Ali Türbesi ve Revak Sultan Türbeleri ziyarete açık türbelerdir. Manisa kent merkezinde askeri mimari olarak kale olarak inşa edilmiş, iç kaleden iz kalmamıştır. Dış kale ise yer

yer takip edilebilir. Bizanslar döneminden kalmadır. Sosyal yapı olarak tasnif edilebilen Hafsa Sultan Darüşşifası ve Muradiye imareti Osmanlı döneminden kalma yapılardır.

Merkezi otoritenin kuvvetlenmesi ile yollar üzerini şehir hanları ve bedestenlere bırakılmıştır. Bu gibi ticari kuruluşlar şehri merkezinde en büyük (Ulu) caminin çevresinde toplanmıştır. Manisa'da tarihi ticari kuruluşlar şehrin merkezinde Hatuniye, Muradiye ve Sultan camileri arasında yer alır. Bunlar; Kurşunlu Han, Yeni Han ve Rum Mehmet Paşa Bedestenidir. Manisa merkezde Saruhanoğulları döneminden kalma iki (Dere ve Çukur), Osmanlı döneminden kalma ise altı (Alaca, Cumhuriyet ve Dilşikar) Hamam bulunur. Kent merkezinden günümüze ulaşabilen altı Sıbyan Mektebi bulunmaktadır. Osmanlı mimarisinde bilinen ilk Sıbyan Mektebi örneği İstanbul'da Şeyhülislam Zembili Ali Efendi kızı adına yapılan sitti Hatun sıbyan mektebidir. Kentte bulunan kütüphaneler ise Çeşnigir ve Muradiye kütüphaneleridir. Manisa kenti, coğrafi konumu sebebiyle bol su kaynaklarına sahip olması, bünyesinde birçok tarihi çeşmenin bulunmasına neden olmuştur. Çeşmelere su, pişmiş toprak künklerle sağlanmıştır. Kentte bulunan çeşmelerin tamamına yakını Osmanlı döneminden kalma olup, günümüze ulaşabilmiş 37 çeşme bulunmaktadır.

b.Tarihi Konutlar ve Sivil Mimarisi:

Genellikle 19. Yüzyıl sonlarına ve 20.yüzyıl başlarında inşa edilen Manisa kent merkezinde bulunan tarihi yapılar, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından kayıt altına alınmış olup, sayıları, 116'dır Bu yapılar farklı fonksiyonlara sahip olup86'sı dükkân olarak kayıtlarda geçmektedir. Diğerleri ise, Hükümet Konağı, Halk Evi, Ziraat Bankası, Vali Konağı, Kitap Sarayı, Askeri Hastane, Borsa Kahvesi, otel, Tekel İdare binası, Şehir Kulübü, Akıl Hastanesi, İsmet İnönü Kız Meslek Lisesi, Adliye, İstasyon Binası, Ticaret Borsası Binası, Kur'an Kursu Binası, Verem Savaş Dispanseri, Kahvehane ve Kooperatif Binası Başlıca Manisa'da sivil tarihi yapılardır. Manisa'daTespit edilen 116 sivil yapının mahallelere göre dağılımına baktığımızda en fazla yapı Çarşı Mahal-

lesinde (45 adet) ve I. Anafartalar Mahallesinde (39 adet). Yapıların diğer diğer mahallelere dağılımı ise Ege'de 9, Şehitlerde 2, Akıncılar, Dilşikar, Akmescit. Utku ve Yarhasanlarda birer adet sivil tarihi yapı bulunmaktadır.

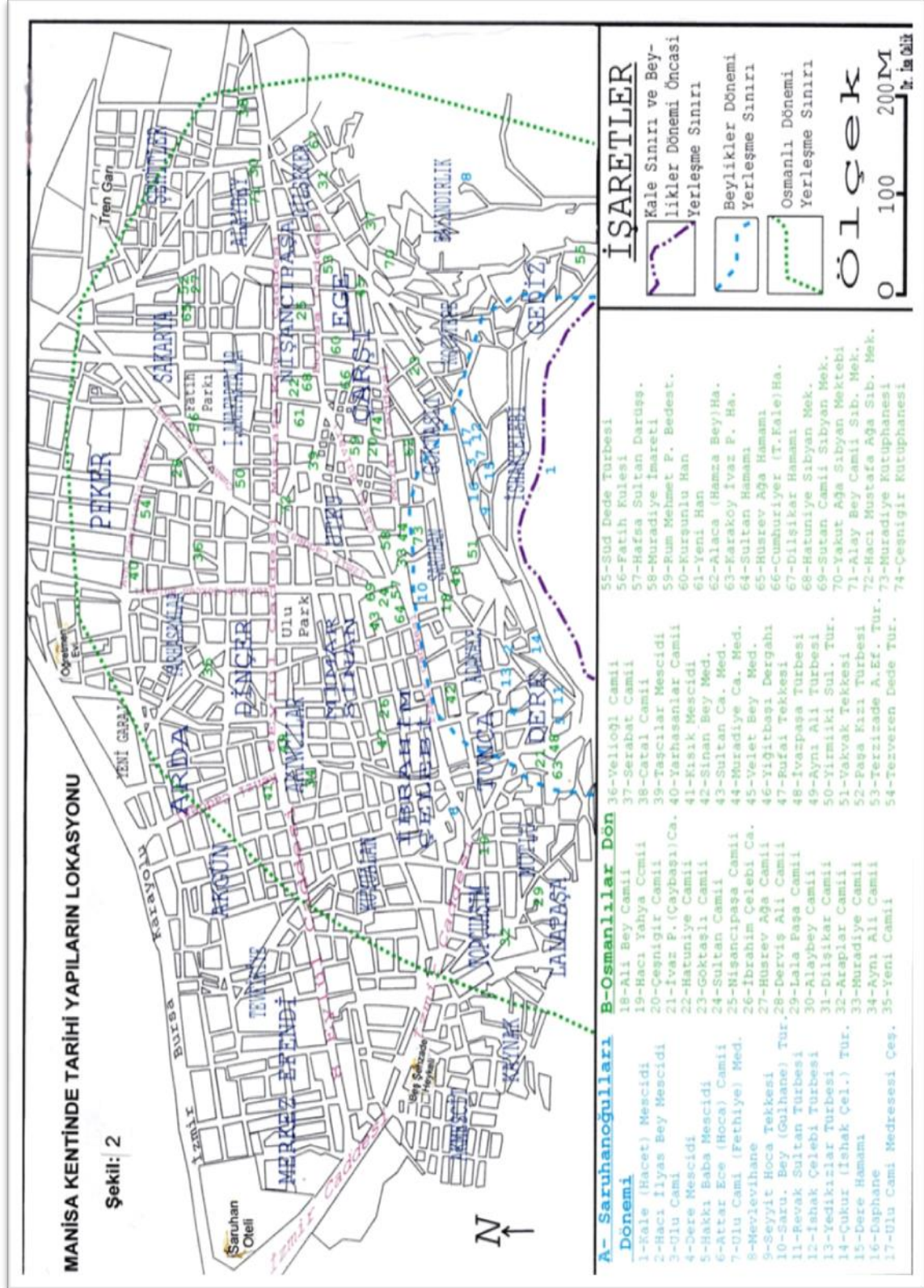
3- TARİHİ YAPILARIN MEKÂNSAL DAĞILIMI:

Manisa kenti, Saruhanoğulları Beyliği'nin merkezini oluşturduğu ve kente dönüştürdüğü 11.yy sonrasında yavaş yavaş sur dışına doğru gelişmiştir. Kale içinin Beylikler döneminde kullanıldığını gösteren en önemli işaretler, bugünde dış kale sınırları içinde halen Kale (Hacet) Mescidi ve bu dönem seramiklerinin bu alanda, yoğun şekilde bulunmasından anlaşılır.

Manisa Saruhanoğulları döneminde, doğu-batı istikametinde gelişmiştir. O dönemde şehrin dini mimarisi içerisinde plan itibariyle önemli bir yere sahip olan Ulu Cami ve Külliyesi kentin gelişiminde"merkez"olma özelliğine sahiptir. Bu gün varlığını sürdüren Saruhanoğulları döneminin taşınmaz kültür varlıklarının bulunduğu alan, doğuda Tabakhane Deresi, batıda ise Çaybaşı Deresi ile sınırlanan ve Topkale yamacı üzerinde, surların hemen önünde geçen bu hat üzerinde bu güne kadar varlığını sürdüren 17 dini ve sivil mimari örnekleri bulunmaktadır (Şekil 2).

Osmanlı döneminde, zamanla artan nüfus yanında, Coğrafi konumun Gediz Ovası'nın yerleşime uygun olması, kentin Spil Dağından ovaya gelişmesine neden olmuştur. Osmanlı dönemi kent merkezi, Saruhanoğulları'ndan farklı olarak, Sultan Camii çevresidir. Manisa kentindeki Osmanlı kültür mirasını oluşturan yapılar, ayrı ayrı ele alınarak Osmanlı dönemi kent dokusunun sınırları ortaya koyabilir. Doğuda Alaybey Mahallesi batıda Karaköy Mahallesinden geçen Çaybaşı Deresinin batı tarafı, güneyde Saruhanoğulları döneminin kuzey sınırlarına ve kuzeyde ise en

fazla istasyon binasının olduğu bölgeye kadar götürmek mümkündür (Şekil 2).

Klasik Osmanlı döneminin önemi yapıları olan Sultan Camii, Muradiye Camii, Ayn-i Ali Camii, Hatuniye Camii ve külliyesi ile Yeni Han ve Kurşunlu Han gibi yapılar bu gün de şehrin merkezinde bulunuyorlardı. Bunun yanında Ortaçağ ve Yakınçağ seyyahlarının vurguyla bahsettiği Saray-ı Amire'de kent merkezinin önemli yapıları arasındaydı. Fatih Parkı ve Kızılay Binasının bulunduğu yerde Yükselen Sarayın bahçeleri ise istasyonun bulunduğu bölgeye kadar yayılıyordu. Ancak istasyon bölgesi arkasında bulunan Kuşlubahçe Mahallesinin bulunduğu sahada erken Osmanlı döneminde, bahçe ve tarlalar dışında bir iskân ve kullanımdan bahsetmek zordur(Gülsün vd. 2004: 11).

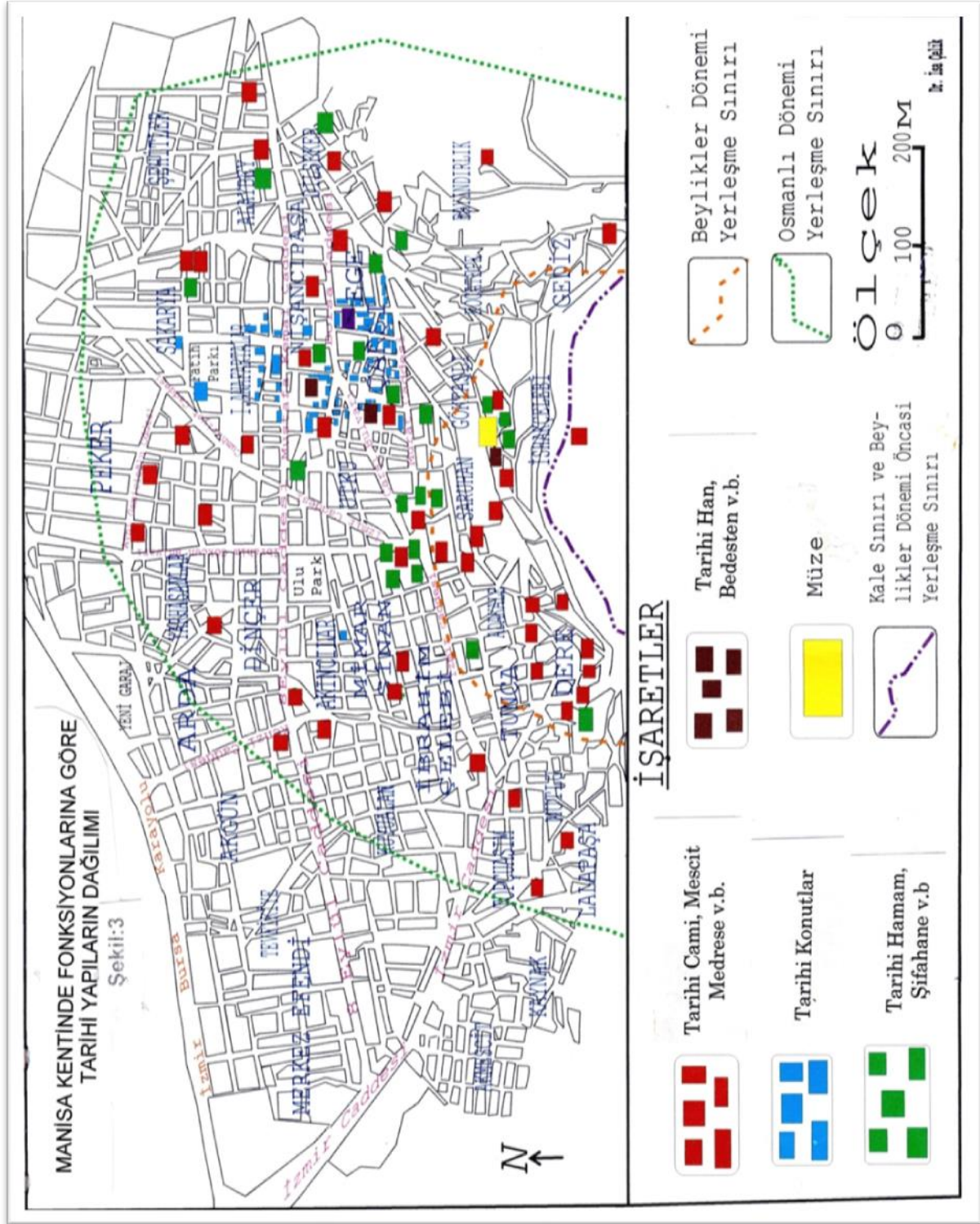
Türk-İslam döneminde ovaya doğru yayılan Manisa kentinde tasarı, birbirinden kopmadan süre gelmiştir. Bu da yaklaşık bin senelik bir periyotta kentin belli bir alanında, belli bir kentsel gelenekle gelişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Daha doğru bir değişle, kent yakın zamana kadar Topkale üzerindeki yamaçtan vazgeçmemiş, her dönem kenti, önceki dönemlerde kullanılmış olan alanları yeniden değerlendirilmiştir. Ancak her kültür, kendi kent merkezini oluşturarak, önceki dönemden kalan kent dokusunu zamanla "kenar mahallelerde" bırakmıştır. Bugün Manisa'nın üç ayrı kent merkezi vardır. İlk merkez hemen kalenin kuzeyinde Ulu Camii çevresi, bu gün de kullanılmakta ama kent merkezi değildir. Üçüncüsü ise Osmanlı Devleti döneminde kullanılan alandır ki bu alan bugünde de kent merkezidir.

4- TARİHİ YAPILARDA DEĞİŞEN FONKSİYONLAR:

Manisa da bulunan yapıların fonksiyonlarına göre dağılımına baktığımızda en fazla dini fonksiyonlu yapılar bulunmaktadır. Daha sonra ise sosyal, sivil ve ticari fonksiyonu yerine getiren yapıların yaygın olduğunu görmekteyiz (Şekil 3) Tarihi yapıların dini

fonksiyonda olanların dışında, bu gün fonksiyonları hemen hemen, doğal olarak tamamı değişime uğramıştır. Manisa'da fonksiyonu dışında kullanılan başlıca yapılar: Kurşunlu Han (Öğrenci Yurdu)Molla Şaban Sıbyan Mektebi(Ege Belediyeler Birliği Binası), Hatuniye Sıbyan Mektebi (Manisa'yı, Mesiri Tanıtma ve Turizm Derneği Binası), Hatuniye Sıbyan Mektebi (Diyanet kitap satış bürosu), Hafısasultan Sıbyan Mektebi (Kur'an kursu), Ulu Cami Medresesi (Kur'an kursu), Muradiye Medresesi ve imareti (Müze).Sinan Bey Medresesi (Otantik Türk Kültürüne uygun ahşap altın ve gümüş işletmeciliği yapılan yer), Rum Mehmet Paşa Bedesteni (Eskiciler Çarşısı diğer adıyla bitpazarı) (Fotoğraf 4), olarak kullanılmaktadır.Görüldüğü gibi birçok tarihi yapı, yapılaş fonksiyonunun dışında kullanılmaktadır. Türk kültürüne uygun otel, sıbyan mektebi ve medreseler, ilkokul ve anaokulu, konutlar, sanat evi hamamlar yine eski fonksiyonuna uygun Osmanlı hamamı olarak kullanılabilir. Hacı Hüseyin Ağa hamamı aslına bağlı kalınarak yenilenip, otantik Türk kültürüne uygun lokanta olarak kullanmak için girişimde bulunmuş ancak bir türlü gerekli izinleri alıp, yapı restore edilip bu amaçla kullanıma açılmıştır.

Manisa merkezde günümüzde metruk halde bulunan yapılar, yapılaş fonksiyonlarına uygun veya tarihimekânı bozmadan benzer ve farklı fonksiyonlarda kullanmak için, restore edilebilmeleri durumunda, söz konusu yapıları yaşatmak ve korumak mümkün olabilecektir. Aksi halde terk edilmişlik çoğu kez yok olmakla sonuçlanmaktadır.

5- TARİHİ TURİZMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER:

a.Kentleşme: Manisa tarihi yapılarıyla sivil yapılarıyla meyden, sokak ve diğer tarihi doku unsurlarıyla 1970'li yıllara kadar, tarihi dokunun varlığından bahsedebileceğimiz bir

kentimizdi. Tarihi kentlerde yaşamını sürdüren korunmuş bir eski bölge ve birde yeni gelişmiş ve gelişmekte olan yerleşim alanları olması gerekir. Bu bölgeler düzgün bir şekilde yaşamlarını sürdürürler. Koruma planları da, yeni gelişmelerin eski kentin ortadan kaldırılmasını önler. 1922’de geriye çekilen, Yunan işgal Ordusu’nun kundaklanmasıyla büyük bir bölümü yıkılan Manisa, bölgenin İzmir’den sonra en büyük kentiydi. Kent yüzyıllardan beri Anadolu kent dokusuna uygun olarak yapılmıştır. Manisa yeniden kurulurken, çağdaş bir plan öngörürdü. Bu amaçla savaştan kısa bir süre sonra, mühendis Seyfettin Bey ve Ortakları Ziya ve Akif Beyler, Türk imar ve inşaat şirketini kurdular. Bu şirket 29 Kasım 1922’de imzalanan bir sözleşme çerçevesinde imar planı çalışmalarına başladı. Yeni planda, yanmayan kenar mahallelerdeki tek katlı küçük kerpiç evlerin ilerde kaldırılması öngörülerek, tarihsel doku göz önüne alınmadan yerleşme alanı tümüyle yeniden planlandı. Plan 1923’de yürürlüğe girdi. Ancak projede tadilatların ardı arkası kesilmedi. 123’ü aşkın değişiklik yapılarak uygulamaya çalışıldı. Buna rağmen kentteki denetimsiz yapılaşma önlenememiştir. İmar ve yıkma neredeyse kardeş kavramlar gibi yorumlanarak yol açma, park yapma ve yapılaşmayla kentin eski silüetini yok ederek çarpık bir kentleşme ortaya konulmuştur. Halbuki yıkma yerine koruma bugünkü çağdaş mimarlık ve şehirciliğin temel ilkesidir.

Koruma denince kuşkusuz, müzeye koyar gibi koruma anlaşılmaz. Koruma, dokunmama veya dokundurmama demek değildir. Zira böyle bir koruma anlayışının neticesi, pek çok örneğini gördüğümüz neticesi, pek çok örneğini gördüğümüz yapılarda olduğu gibi, bir terk edilmişlik ve yıkımdır. Manisa’da bütün bir koruma tavrı geliştirilemediği için tarihi mekânın strüktürü muhafaza edilmemiştir. Ancak tek tek tarihi eserlerin veya sil mimarinin korunması kısmen gerçekleştirilebilmiştir. Buda kuşkusuz saygı duyulacak bir davranıştır.

Manisa’nın ilk yerleşme çekirdeğinin oluşturduğu kale içi dışında tüm tarihi yapılarının bulunduğu mekânlar yanlış kentleşmeye ma-

ruz kalmıştır. Bugüne kadar yanlış yapılaşmanın tarihi kent mekânına verdiği zararkuşkusuz çok fazladır. Ama bunun yanında kentin mevcut tarihi yapıları ve tarihi görünümü ile ilgili yapılabilecekler tamamen tükenmiş değildir. Öncelikle şehrin tarihi çekirdeğini oluşturan İshak Çelebi, Dere Adakale, Göktaşlı, Saruhan, Çarşı ve Mimar Sinan mahallelerinde yapılaşma tamamen durdurulmalıdır. Bu alan mevcut imar planı koruma altına alınmıştır. Aslında bu bahsi geçen tarihi eserin yoğun olarak bulunduğu alan, Manisa’nın imara açılan diğer bölgelerine oranlandığında çok küçük bir alanı oluşturmakta olup yeni kurulan bir mahallenin dörtte birine karşılık gelecek kadar, küçük bir alanı kapsamaktadır.

Manisa Belediyesinin son yıllarda uyguladığı ve takdirle karşıladığımız tarihi yapıların etrafını açma çalışmaları sürdürülmelidir. Bunun yanında özellikle Çarşı ve Anafartalar Mahallesi’nde bulunan iki katlı tipik iş yerlerinin günümüzde orta ve kırsal gelir guruplarına hizmet veren geleneksel eski çarşı merkezi olarak işlevini sürdürmesi sağlanmalıdır.

Günümüzde Manisa kent merkezinde Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü’nün kayıtlarına göre koruma altına alınan 102 tarihi yapı, 116 adette sivil yapı bulunmaktadır. Tarihi yapıların mahallelere göre dağılımına gelince; İshak Çelebi 8, Çarşı 8, Dere 5, Saruhan 4, Mimar Sinan, Mutlu, Göktaşlı, İbrahim Çelebi ve Dilşikar mahallelerinde 3’er ve Osmanlı Dönemi yerleşme sınırı içerisinde kalan diğer mahallelerde ise ikişer ve birer tarihi yapıların birkaç mahallede toplu, diğerlerinde ise yaklaşık 30 mahalleye yayılmıştır. Osmanlı Dönemi yerleşme sınırı içerisinde günümüze ulaşabilen yapılardır. Bu yapılar genelde cami, mescit, han hamam, mektep, medrese ve çeşmelerden oluşmaktadır. Bunlar Osmanlı şehrin varlık sebebi yapılar anıtsal özellik taşıdıkları için kısmende olsa günümüze kadar gelebilmişlerdir. Tarihi yapıların etrafındaki mahalleyi oluşturan diğer sivil yapılar, Dumlupınar Meydanı Muharebesi’nin zaferle sonuçlanması üzerine İzmir’e doğru kaçan yunanlılar ve yerli Rumlar kenti ateşe vermiş, günlerce süren bu büyük yangında tarihin Manisa’ya kazan-

dırdığı büyük kültürel mirasın önemli bir kısmı yok olmuştur.

Tarihi yapıların en yoğun bulunduğu alan, Beylikler dönemi şehrin nüvesini oluşturan oluşturan İshak Çelebi (8) ve Dere (5) Osmanlı dönemi şehrin nüvesini oluşturan Çarşı (8), Mimar Sinan (4) ve Saruhan (4) Mahalleridir (Şekil 2).

b.Sanayi Faaliyetleri: Manisa'nın tarihi dokusunun mekânsal değişiminde kentin coğrafi konum ve yapısına bağlı olarak gelişen sanayi ve ticari faaliyetler, önemli rol oynamıştır. Anadolu'da 1966'da işletmeye ilk açılan demir yolu güzergâhı İzmir-Kasaba (Turgutlu) hattıdır. Anadolu'da Manisa demiryolunun ulaştığı ilk kent olması, 1950'li yıllarda Soma (Termik) ve demir köprü (hidroelektrik) Santalleri'nin hizmete girmesi, 1970 yılında hizmete giren organize sanayi bölgesi, Manisa'nın nüfusunu hızla arttırmıştır. Bütün bu faktörler çok hızlı bir kentleşmeye neden olmuştur. Ulaşım olanakları uygun değer seviyede kente bulunması makineye bağlı tarımsal gelişmeyi arttırmış bunun yanında geleneksel sanayiden modern sanayi faaliyetlerine bağlı yapılaşmayı arttırarak kentin yerleşme dokusunu hızlı bir şekilde değiştirmiştir. Böylece çok katlı apartmanlar ve otomobiller için genişletilen yollar kentsel mekânın büyük ölçüde değişmesine yok olmasına neden olmuştur.

c.Tarihi Yapı ve Mekânlarda Restorasyon:

Birçok tarihi yapı zaman zaman yapılan restorasyonlarla günümüze kadar gelebilmiştir. Yapıların zamanla doğal ve beşeri faktörlerden dolayı yaşlanıp yıpranmaları kaçınılmazdır. Restorasyon yapmada tarihi yapılar arasında en büyük sorun yapının aslına uygun ve mimari özelliğini en asgari ölçüde olumsuz etkileyecek tarzda yapılabilmek olması. Manisa'da Vakıflar Şube Müdürlüğü'nün verdiği bilgiye göre günümüzde restore edilmekte olan tarihi yapı yoktur. Kentte acil restore edilmesi gereken birçok tarihi yapı bulunmaktadır.

Bunların başlıcaları: Seyit Hoca Tekke'si Kabak Tekkesi, Çukur Hamam, Gülgün Hatun Hamam'ı, Dilşikar Hatun Hamam'ı, Hüsrev Ağa Hamam'ı, Hüsrev Ağa Hazire'si içerisinde bir türbe, Revak Sultan Türbe'si, Vakvak Tekke'si ve Ahmet Dede Türbesi'dir. Bir metruk yapılardan Kabak Tekkesi (Fotoğraf 3) 1940'lı yıllarda satışı yapılmış şahıs mülkiyetinde bulunmaktadır. Bu durum restorasyonda ayrı bir zorluk oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi Manisa'da yok olma tehlikesi ile yüzyüze olan birçok metruk yapı bulunmasına rağmen bu yapılardan hiçbirini yenilenme programına bile alınmamış olması şehrin tarihi turizm potansiyeli ve mevcut tarihi dokusunun korunması bakımından, hiç olmazsa her yıl bir tanesi aslına uygun restore edilecek yok olmaktan kurtarılmalıdır.

6- MANİSA MÜZESİ:

Sultan III. Murat tarafından yaptırılan Manisa Muradiye Külliyesi'nin medresesi 1935 yılında restore edilerek toplanan eserler buraya taşınmıştır. Başlangıçta depo şeklinde olan medrese, 1943 yılında Manisa Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Manisa Arkeolojik Müzesi, arkeoloji ve etnografya eserleri olmak üzere iki bölüm halindedir. Arkeolojik eserler külliyesinin imarethanesinde, etnoğrafik eserler de medrese kısmında teşhir edilmiştir.

Müzede Tunç Çağı ile Bizans Dönemi arasındaki eserler kronolojik bir şekilde teşhir edilmiştir. Bunların yanı sıra Kyble Athena, Aphrodite, genç kız, genç atlet heykelleri, Meryem-İsa Cebrail ve Mikail'in mermer rölyefleri bulunmaktadır. Ayrıca Prehistorik, Arkaik, Klasik, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen altın mücevherler, bronz figürler, fildişi saç tokaları gibi küçük buluntular, insan fosil ayak izleri, ölü gömme kültürüne ilişkin örnekler, seramikler, mermer idoller Klozomenai'den getirilen pişmiş topraktan lahitler, Sardes'te 1957 yılında başlayan ve günümüzde de devam eden kazılarda ortaya çıkarılan çeşitli buluntular, sinagog mozaikleri, kitabeler ve mil taşları gibi birçok arkeolojik eser Sart Salonunda sergilenmektedir.

Beylikler dönemi ve Osmanlı dönemi eserlerinin sergilendiği medrese binasında yer

alan müzenin etnografya bölümünde ise, yöre hakkının gelenek, görenek ve yaşam tarzına yönelik çeşitli eşyalardan oluşan giysiler, silahlar, saray ve tekke eşyaları, çini sanatımızdan çeşitli örnekler ve oyma ve fildişi kakmalarla süslü hakiki hündekari tekniği ile yapılmış Ulu Camii minber kapısı gibi birçok eser bulur.

7- MANİSA KENTİNİN TURİZM AKTİVİTELERİ ve TARİHİ TURİZM:

Manisa kentinde turizm “tarihi turizm” ağırlıklıdır. Şehir turizmini açısından pek gelişmiş değildir. Kent merkezine bağlı olarak şehir merkezi dışında yapılabilecek turizm aktiviteleri dağ turizmidir. Kent merkezinin hemen güneyinde yer alan Sipil Dağı, Jeomorfolojik özellikleriyle dağcılık ve traking için uygun bir alan olmuştur. 1996 yılında milli park ilan edilmesiyle önemli ölçüde korunabilmiştir. Kanyon vadiler dolin gölleri, lapyalar ve Mağaraların bulunduğu, flora ve hayvan varlığı açısından zengin olan Sipil Dağı’nın arkeolojik ve mitolojik özellikleri bulunmaktadır.

“Tarihi turizm” açısından zengin olan Manisa Kenti; alışveriş, eğlence merkezleri bakımından gelişmiş olmadığı için “Şehir Turizm” açısından pek fazla geliştiği söylenemez. Manisa’da 2013 yılında 473. kez kutlanan geleneksel Manisa Mesir Şenlikleri de yaşatılan geleneklerden olması, özellikle mesir saçma töreninin ilginç bir görüntü oluşturması bakımından yerli ve yabancı turistler tarafından yoğun ilgi görmektedir.

Manisa kenti kendi tarihi değerini yansıtan Cumhuriyet dönemi anıtlarıyla süslenmiştir. Bunlardan biri kentin Sultan Meydanında Yavuz Selim’in eşi Kanuni Sultan Süleyman’ın annesi Hafsa Sultan’ın hastaları için hazırlandığı ilaçla (Mesir Macunu) iyileştiren (Musa Merkez Muslihiddin) Merkez Efendinin oturan heykelidir, dönerek adeta kenti seyretmektedir. Kuvay-i Milliye Anıtı; Kentin İzmir çıkışında yunan ordusunun kenti terk ettiği yol üzerinde Prof. Dr. Tankut Üktem’in yaptığı 65 m. Yüksekliği ile Türkiye’nin birinci, dünyanın üçüncü yüksek anıtı olarak bir efe ve modern bir genç kıızı göstermektedir.

Beş Şehzade Heykeli; kentin batısında, eğitimini kentte tamamlayan ve padişahlığa yükselen beş şehzadeyi göstermektedir.

Manisa Tarzanı Heykeli; Kerküklü Türklerden Ahmet Bedevi, Kurtuluş savaşı-na katılmış Manisa için mücadele veren ve doğa aşığı bir insan olarak bilinir. Manisa Yunanlılar tarafından enkaz kaldırma çalışmalarında katılmış, kentin ağaçlandırılmasına büyük katkı büyük katkı sağlamıştır. Heykeli Fatih Parkındadır.

Kybela Kaya Kabartması; Manisa dağının kuzey eteğinde kente 6 km. uzaklıkta, Akpınar mevkiindedir. Bereket tanrıçası Keybele’ye ait M.Ö. 13.yüzyıla tarihlenen kaya kabarmasıdır.

Niobe (Ağlayan Kaya); şehrin güneyinde yükselen Sipil Dağının eteğinde Çaybaşı mevkiinde bulunur. Mitolojik bir öyküye sahip Niobe. Lydia kralı Tantolos’un kızı, Thebai kralı Amphion’un ise karısıdır. Mitolojiye göre Çocukları katledilen kadın üzüntüsünden taşa dönüşmüş, göz çukuru şeklindeki girintilerden yakın zaman kadar sızan su damlaları, Niobe’nin gözyaşları olarak yorumlanır. Kadın başı şeklinde görünen bu kaya Manisa’da çok ziyaret edilen yerlerden biridir.

Ayn-ı Ali Kahvesi; Ayni Ali Kahvesi, bütün Türkiye’de nargile tiryakilerinin tanıdığı mekândır. Ayni Ali Camii bitişiğinde 140 yıllık bir geçmişe sahiptir. Kış geceleri İzmir DevletTürk Tasavvuf Müziği Korosu’nun tasavvuf müziği konseri verdiği kahve, ithal etil ettiği elma, çilek, vanilya, çikolata aromalı tütünlerin kullanıldığı nargilelerle meşhur Sipil Dağı’nın otlarıyla yapılan, şeker yerine balın kullanıldığı Sultan Çayı da buraya özgü. Bu mekânın, kentin turizmde asıl ilgi çeken başka bir yönü de tarihi yapının otantik olarak dekor edilerek hizmete açılmış olmasıdır. Meydanda Ayn-ı Ali Türbesi var.

Manisa kentinde asıl turizm çeşidi “tarihi turizm” dir. Tarihi kaynakların turizm amaçlı kullanımdan kaynaklanan turistik faaliyetlere tarihi turizm denir. Tarihi kaynaklar bir

kentte, yalnız başına bir çekicilik alanı olarak ortaya çıkabilir. Tarihi dokusu korunarak gelen şehir ve kasabalar daha cazip turistik çekim alanlarıdır. Ancak tarihi dokunun bu şekilde bozulmadığı yerler, uzun yıllar koruma bilincinin bulunduğu ülkelerde gözlenebilir. Manisa'nın geleneksel mimarisinin ve kenti oluşturan ev, yol, meydan, mabet, ağaç ve buna benzer tarihi dokusuna toplu halde rastlamak mümkün değildir. Fakat bugünde tarihi yapıların yoğun olarak bulunduğu Adakale, İshakçelebi, Saruhan, Utku, Mimar Sinan, İbrahimçelebi, Tunca ve Dere mahalleleri anıtsal yapılarla tarihi görünümünün kısmen hissedildiği mahalledir. Bu mahalleler Manisa'nın "tarihi şehir" kimliğini kazanmasında önemli mekânlardır. Manisa'da "tarihi turistik çekicilik" en önemli çekicilik unsurudur. Bazı tarihi yapılar, yoğun şehirleşmeye maruz kalmış, tarihi dokunun tamamen bozulmuş olduğu alanlarda, izole kalmış yerlerdir. Bu yerlerde eski yapılar ne kadar yoğun ise, o alanın tarihsel görünümü de o kadar güçlü ve coğrafi mekân çekiciliği de o kadar yüksektir. Mani-

sa'da külliye şeklinde inşa edilen dini ve sosyal yapılar yanında ticari yapılar, tarihi çekiciliği oluşturan önemli anıtsal yapılardır.

Kentte son 12 yılda gelen yerli ve yabancı yıllık toplam ziyaretçi sayısı 148.886'dan 345.492'ye kadar yükselmişti (Tablo 1). Bu sayının ortalama 2/3'ü yerli, 1/3 ise yabancı turistlerden oluşur. Kenti ziyaret eden turistlerin büyük bir kısmı "tarihi turizm" amaçlı gelmektedirler. Turizmde ziyaretçi sayısının artırılması, koruma ve kullanım ilkelerine içtenlik kazandırmakla mümkündür. Manisa kenti tarihteki siyasi fonksiyonundan kaynaklanan "Şehzadeler şehri" olma özelliğini de kullanarak tarihi turizme açılması gereken, en önemli Anadolu kentlerinden biridir. Manisa Ege Bölgesine yapılan kültür turizm turlarına, "tarihi turizm" adı altında dâhil edilmelidir. Manisa merkezde iki önemli turistik otel bulunmaktadır. Bu oteller 240 yatak kapasiteli Anemon Inn Otel ve 168 yatak kapasiteli Büyük Saruhan Otel'dir.

Tablo 1: Manisa ili 2000 – 2012 yılları arasında yerli yabancı ve toplam turist sayısı.

Yıllar	Gelen Turist Sayısı (Yerli+Yabancı)
2000	148.886
2001	158.838
2002	149.633
2003	118.293
2004	207.656
2005	190.917
2006	215.168
2007	247.083
2008	234.085
2009	260.171
2010	291.683
2011	311.324
2012	345.492

Kaynak: İl Kültür Turizm Müdürlüğü.

8- SONUÇ ve ÖNERİLER

Manisa kenti Saruhanoğulları'nın başkenti olması ve Osmanlılar döneminde de şehzadelerin yetiştiği yer (şehzadeler şehri) olması sebebiyle, Türk-İslam eserler bakımından Ege Bölgesi'nin en zengin kentidir. Manisa kenti birçok beşeri ve doğal afet geçirmiş olmasına ve yanlış kentleşme politikalarına rağmen, günümüze ulaşabilen tarihi yapı sayısı, Manisa'ya "tarihi şehir" ismi verebilecek kadar yaygındır. Bu bakımdan Manisa'nın tanıtımında "Tarihi Turizm" idaresi vurgulanmalıdır. Manisa'nın Türk-İslam eserleri açısından varlığı, şehir planı üzerinde, görsel açıdan coğrafyanın dağılımı ilkesi kullanılarak ortaya konulmuştur.

Tarihi kaynaklar bir kentte, yalnız başına bir çekicilik alanı olarak ortaya çıkabilir. Tarihi dokusu korunarak gelen tarihi şehir ve kasabalar daha cazip turistik çekim alanlarıdır. Ancak tarihi dokunun bu şekilde bozulmadığı yerler, uzun yıllar koruma bilincinin bulunduğu ülkelerde gözlenebilir. Manisa'nın geleneksel mimarisinin ve kent oluşturan ev, yol, meydan, mabet, ağaç ve buna benzer tarihi dokusuna toplu halde rastlamak mümkün değildir. Fakat bugünde tarihi yapıların yoğun olarak bulunduğu Adakele, İshakçelebi, Saruhan, Utku, Mimar Sinan, İbrahimçelebi, Tunca ve Dere mahalleleri anıtsal yapılarla tarihi görünümünün kısmen hissedildiği mahallelerdir. Bu mahalleler Manisa'nın "tarihi turistik" kimliğini kazanmasında önemli mekânlardır. Manisa'da "tarihi turistik çekicilik" en önemli çekicilik unsurudur. Bazı tarihi yapılar, yoğun şehirleşmeye maruz kalmış, tarihi dokunun tamamen bozulmuş olduğu alanlarda, izole kalmış yerlerdir. Bu yerlerde eski yapılar ne kadar yoğun ise, o alanın tarihsel görünümü de okadar güçlü ve coğrafi mekân çekiciliği de o kadar yüksektir. Manisa'da külliye şeklinde inşa edilen dini ve sosyal yapıların yanında ticari yapılar, tarihi çekiciliği oluşturan önemli anıtsal yapılardır.

Tarihi turizmaşısından mevcut tarihi yapıları korumak ve fonksiyonuna uygun ola-

rak kullanmak, sürdürülebilir tarihi turizmin en önemli unsurlarıdır. Koruma denince kuşkusuz, müzeye koyar gibi koruma anlaşılmaz. Koruma dokunmama veya dokundurmama demek değildir. Zira böyle bir koruma anlayışının neticesi, pek çok örneğini gördüğümüz yapılarda olduğu gibi, bir terk edilmişlik ve yıkımdır. Manisa'da bütün bir koruma tavrı geliştiremediği için tarihi mekânın strüktürü muhafaza edilmemiştir. Ancak tek tek tarihi eserlerin veya sivil mimarinin korunması kısmen gerçekleştirilebilmiştir. Bu da kuşkusuz saygı duyulacak bir davranıştır. Fakat Manisa'da yok tehlikesiyle yüz yüze olan birçok metruk yapı bulunmasına rağmen bu yapılardan hiçbirisi yenileme programına bile alınmamış olmazsa her yıl birkaç tanesi aslına uygun restore edilerek yok olmaktan kurtarılmalıdır.

Manisa'da mevcut tarihi yapılara bakarak, olması gereken tarihi doku büyük ölçüde kaybolmuştur. Mevcut eserlerin oluşturulduğu tarihi görünümün muhafazası açısından sit alanı ilan edilerek mahallelerde, hiç olmazsa bundan sonra tam bir koruma sağlanmalıdır.

Manisa Merkezinde bulunan orta öğretim seviyesindeki okullarda "Kültürel Turizmi" adı altında taşınmaz kültürel varlıklarımızın tanıtımı ve koruma bilincinin geliştirilmesi için okullarda seçmeli bir ders okutulabilir. Bugün metruk durumda olan tarihi yapıların restorasyonları yapılması durumunda şehrin tarihi görünümüne önemli katkı sağlayacak birçok tarihi yapı bulunmaktadır. Bu yapılar: Seyit Hoca Tekkesi, Çukur Hamamı, Kabak Tekkesi, Ağa Hamamı, Rum Mehmet Paşa Bedesteni, Revak Sultan Türbesi, Vakvak Tekkesi ve Ahmet Dede Türbesi bu yapıların başlıcalarıdır.

Tur programlarında Manisa Müzesini ziyaretten sonra görülebilecek belli başlı tarihi yapılar "Ulu Camii, Muradiye Camii ve Külliyesi, Sinan Bey Medresesi, Mevlevihane, Ayni Ali Camii, Sultan Camii ve Türbesi" dir. Manisa kentinde bulunan tarihi yapılardır yarım günlük bir zaman süresi içerisinde gezilebilir. Tur programları İzmir'den günübirlik yapılabilir. Ayrıca Manisa'da kültür turizmi açısın-

dan önemli bir cazibe merkezi olan “Sardis” ören yerine yapılan tur programlarına, Manisa kent merkezinde bulunan tarihi yapılarda dâhil edilebilir.

Dış turizme yönelik ülkemizin tanıtılmasında, tarihi turizm ibaresinin kullanılması diğer turizm türlerine oranla daha etkili bir tanıtım sağlayacaktır. İç turizm yönelik tarihi turizm tanıtımı ise ülke insanının tarihi ve kültürü açısından daha çok bilinçlenmesine olanak sağlayacaktır. Ülkemizde yaz aylarında kıyı turizmine bağlı olarak aşırı bir yoğunluk yaşanmaktadır. Turizmin yılın tüm aylarına yaymak için bahar ve kış aylarında tarihi turizm teşvik edilebilir.

Kaynakça

B. DARKOT, M.TUNCCEL, Ege Bölgesi Coğrafyası, Edebiyat Fak. Basımevi İstanbul 1995,s.42

B. DARKOT “Manisa”Mad.İ. A, VII, s.289.

F. M. EMECE, XVI. Asırda Manisa Kazası Türk Tarih Kurumu basımevi, Ankara, 1989,s.15.

A. M. MANSEL, Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,1995,s.466.

O. AKAIİT, Manisa Tarihi, 1983,s.104

Strabon, Coğrafya Kitap XII. Bölüm VI,
A.PekmenTerc. İst. 1972, s.81

F.M. EMECE, XVI. Asırda Manisa Kazası, s.16

W. M. RAMSEY, Anadolu Beylikleri, Türk Tarih Kurumu Yayını, 1988, s.84

F.M. EMECEN, “XVI. Asırda Manisa Kazası”,s.27

H. ACUN, Manisa’da Türk devri yapılarını
Türk Tarih Kurumu Yayını,1999, s.12

S. GÜLSÜN, U.M. DOĞAN. “Tarihsel kent gelişimi açısından Manisa”, Manisa’ya Bakış. Sayı 2,2004, s.11.

Öğretim Elemanları ve Çalışanların Örgüt Kültürüne İlişkin Algılamaları: Pamukkale Üniversitesi'nde Bir Araştırma

Mutlu ARMAN*

Öncü YANMAZ ARPACI**

marman@pau.edu.tr, oyarpaci@pau.edu.tr

Öz

Bu çalışmada Pamukkale Üniversitesi Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu ile Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu akademik ve idari personelin var olan örgüt kültürü algılamaları, çeşitli değişkenler vasıtasıyla araştırılmıştır. Araştırmada yer alan personelin örgüt kültürü algılamalarını ölçmek için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formları tüm çalışanlara dağıtılmış olup 46 adet anket formu değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular SPSS 16 programıyla analiz edilmiştir. Çalışmada güvenirlik analizi, t testi ve varyans analizleri yapılmıştır. Sonuç olarak destek kültürünün çalışanlar tarafından olumlu olarak algılanan tek boyut olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre örgüt kültürü algılamalarının öğretim üyelerinin ve çalışanların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki tecrübe ve unvanlarına göre farklılık göstermediği de belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Örgüt Kültürü, Örgüt Kültürü Algılamaları

Organizational Culture Perceptions Of Academic And Administrative Staff: A Research In Pamukkale University

Abstract

This study has investigated the organizational culture perceptions of academic and administrative staff at Pamukkale University Çivril Atasay Kamer Vocational School and School of Applied Science by means of several variables. In this study, survey method was used to measure the organizational culture perceptions of staff. Survey forms were distributed to all staff and 46 forms were evaluated. The data obtained were analyzed with SPSS 16 software. In this study, reliability analysis, t test and variance analysis were conducted. As a results, only support culture has been found positive perception by staff. In addition that, the organizational culture perceptions were determined not differ according to staff gender, age, level of education, professional experience and their titles.

Keywords: Culture, Organizational Culture, Organizational Culture Perceptions

1. GİRİŞ

Bir örgütün temel değerleri ve inançlarıyla, bunları çalışanlara ileten simge, seremoni ve mitolojilerinin bütünü o örgütün kültürünü oluşturur. Genellikle, insanların farkında olsalar da tanımlamakta güçlük çektiği söz konusu kültürün oluşması, korunması, değiştirilmesi ve çalışanlara iletilmesi oldukça önemlidir (Vural, 1998; 15).

Sanayileşme devrimi ile birlikte gelişen Klasik, Neoklasik, Modern ve Postmodern Yönetim Teorilerinin tümünde örgüt kültürü kavramından bahsedilmektedir. Klasik Yönetim Teorisi, örgütün psiko-sosyal yönüne önem vermeyip, merkeziyetçi yönetim, güçlü hiyerarşik yapı, katı kurallar, sıkı denetim gibi konulara ağırlık vermiştir. Neoklasikler ise, motivasyonu etkileyenin sosyal faktörler olduğunu savunarak başarıyı sadece insana bağlama hatasını yapmışlardır. Çalışanların güçlü bir örgüt kültürü yarattıklarını iddia eden Mayo, yöneticilerin, kişisel ve subjektif tatmini artıran işi sağlamaları gerektiğini söylemiştir. Modern Yönetim Teorisi ise, başarının sadece yapı ya da sadece insana bağlı olmadığını belirtmiş; işin gerekleriyle insanın ihtiyaçları arasında bir denge kurulmasını savunmuştur (Şişman, 1994; 27).

Örgüt kültürü ile ilgili çalışmaların 1970'li yıllarda başladığı ve 1980'lerde ise ağırlık kazandığı görülmektedir. 1970'li yıllardan itibaren Japonya'nın, yönetim ve işletmecilik alanında Amerika'nın üstünlüğünü kırmaya başlaması ile birçok araştırmacı bunun nedeni ile ilgilenmeye başlamıştır. Bu ilgi, örgüt kültürü ile ilgili bir takım kavramların gelişmesini sağlamıştır. Örgüt kültürü kavramı, 1980'lerde Ouchi'nin "Z Kuramı", Deal ve Kennedy'nin "Ortak Kültür" ve Peters ve Waterman'ın "Mükemmeli Arayış" adlı kitaplarının yayınlanması ile güncel hale gelmiştir (Şişman, 1994; 27).

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, örgüt kültürü hakkında geniş bilgi verilmektedir. Bu bölümde kültür

nedir, örgüt kültürü nedir, örgüt kültürünün özellikleri nelerdir, örgüt kültürünün öğeleri nelerdir, örgüt kültürünün öğelerinden değerler, inançlar, normlar, törenler, ritüeller, hikâye, mitler, dil, semboller ve kahramanlar ile örgüt kültür modelleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, Pamukkale Üniversitesi Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu ile Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunda uygulanan anket çalışmalarının sonuçlarına göre kurumlarda yer alan çalışanların örgüt kültürü algılamaları analiz edilmektedir. Bu analiz esnasında araştırma hipotezlerine göre incelemeler yapılmıştır. Tüm bu hipotezler kurumlardaki örgüt kültürü algılamalarını ve örgütün bütününe yönelik ortak bir algılamanın olup olmadığı yönünde değerlendirme yapmamıza yardımcı olacaktır. Son bölümde ise, anket sonuçları doğrultusunda elde edilen bulgulara göre araştırma hipotezlerine cevap aranmıştır.

2. ÖRGÜT KÜLTÜRÜ

2.1. Kültür

Kültür kavramı dar ve geniş anlamlarda iki şekilde tanımlanmaktadır. Dar anlamda kültür; toplumsal etkinliklerin özgüllük taşıyan dil gibi, sanat gibi, sanat üslupları gibi, entelektüel çalışma şekilleri gibi bütün kültürel etkinlik katmanlarının üzerinde yer alan, bütün bir yaşam biçimini içeren nesnelerdir. Geniş anlamda ise kültür; öncelikle diğer toplumsal etkinlikler tarafından biçimlendirilmiş bir düzenin, doğrudan ya da dolaylı ürünü olarak ve tam olarak açıklanabilen bir kültürün içinde yer aldığı "bütün bir toplumsal düzen" şeklinde tanımlanmaktadır (Çağlar, 2001;128). Koçel (2010;135)' e göre kültür tanımı ise, öğrenilen ve paylaşılan değerler, inançlar, davranış özellikleri ve anlam taşıyan semboller toplamıdır.

Büyüklüğü ne olursa olsun her insan grubunun (bu grup geçici bile olsa) bir kültürü vardır. Kültür türleri sınıflandırmasının ilki özel bir toplumun sahip olduğu kültür olarak genel kültürdür. Bir ülke veya

ulusun kültürü genel kültürü ifade eder. Bir diğeri olan alt kültür ise, kendisine özgü değerler, tutumlar, tavırlar kısaca, sosyal ve yapısal değişkenlikler biçiminde kendisini gösterir. Alt kültür, genel kültür içinde yer alır. Uygarlık adı da verilen maddi kültür; yapılar, teknikler, yollar, üretim ve ulaştırma araçları gibi öğelerden oluşur ve insanın kendi eseri olan çevre koşullarının sonucudur. Manevi kültür ise, bir toplumu millet yapan ve onun özünü belirleyen örf, adet, davranış, inanç, tutum ve değerlerin oluşturduğu hayat tarzıdır. Toplumda, sosyo-ekonomik ve politik anlamda yerleşmiş olan aile, okul ve diğer kurum ve kuruluşlar, özellikle de kitle haberleşme araçlarıyla naklolan bütün genel kültürü reddetmek isteyenlerin, değişik alanlarda meydana getirmeye çalıştıkları kapsamlara, karşı kültür denilmektedir (Eroğlu, 2010; 148-156).

Kültür, bir grubu oluşturan kişilerin karşılıklı etkileşimlerinden meydana gelmiş ve uyulması gereken kurallar toplamıdır. Kültür, tavır ve hareketlerin, tipik örneklerinin öğrenilmesi ve öğretilmesiyle varlığını sürdürür ve devamlı bir gelişme gösterir.

Toplumlar gibi örgütlerin de bir kültürü vardır. Örgüt kültürü olarak adlandırılan bu unsur ile kuruluşun inanç ve değerleri çalışanlarına aktarılır.

2.2. Örgüt Kültürü

Örgüt kültürü, “belli bir grup tarafından kendisinin gerek çevreye uyumu, gerekse iç bütünleşmesi sırasında öğrendiği, geçerliliği kanıtlayacak düzeyde olumlu sonuç vermiş olan ve bu nedenle, yeni üyelere programları algılamının, düşünmenin ve hissetmenin doğru yolu olarak öğretilen bir takım varsayımlardır” şeklinde düşünülebilir (Schein, 1985;9).

Örgüt kültürü bir grubun dış adaptasyon ve iç entegrasyon ile ilgili belirli sorunlarla başa çıkmayı öğrenirken bulduğu, keşfettiği veya geliştirdiği bir takım temel varsayımlardır. Bu varsayımlar değerli kabul edilebilecek kadar işe yarar olmuşlardır ve bunun için yeni katılan elemanlara, aynı problemlerle karşılaştıkları zaman doğru şekilde düşünmek, algılamak ve hissetmek için öğretilirler (Luthans,

1992; 562-563).

Vural (1998;34)’ e göre bir örgütün kültürü, üyelerine farklı bir kimlik veren ve örgütsel bağlılığı artıran ve üyelerce paylaşılan iç değişkenleri sunan bir olgudur. Örgütlerde zamanla gelişen inanç, sembol, adet, efsane ve uygulamalar vardır ve bunlar gitgide bireyler arasında ortak anlayışlar yaratmaktadır. Bu ortak anlayış ise üyelerin duygu, norm, etkileşim, etkinlik, beklenti, varsayım, inanç, tutum ve değerlerinden oluşur, bunlar aynı zamanda örgüt kültürünün öğeleridir. Yani örgüt kültürünün öğeleri; örgütün tarihi, değer ve inançları, hikâye ve masallar (mitler), kültürel şebeke, adet, gelenek ve törenler ile kahramanlardır.

Örgüt kültürü, örgüt üyelerine davranışlar için kurallar belirleyen ve bir örgütün varlığını ve anlamını şekillendiren paylaşılan inanç ve değerler modelidir. Örgüt kültürü, bir örgütü bütün olarak görmede, farklı mercekler topluluğudur. Bu mercekler topluluğu içinde, üzerinde herkesin fikir birliğine vardığı algılamalar olan değerler, inançlar, gerçekler vb. yer almaktadır. Örgüt kültürü, birbirleriyle ilişki içinde olan elemanların oluşturduğu bir bütündür. Bu elemanlar topluluğu, örgüt üyelerinin davranışlarını ve görüşlerini şekillendirmektedir. Paylaşılan örgüt kültürü çalışanlara birim fonksiyonları, her bir fonksiyon içindeki rollerini ve işlerini yapmak için onlardan beklenen davranışları nasıl anlamaları gerektiği hususunda yol göstericilik yapmaktadır (Yüksel,2001;108-109).

Örgüt kültürü, örgüt içersindeki bireyler ve takımlar arasındaki ilişkileri, çevre ile ilişkileri, faaliyetleri, başka ifade ile örgütsel yaşamı düzenleyerek örgütün geleceğine yön veren, örgütün çalışanları tarafından kabul görmüş ve onları bir arada tutma özelliğine sahip tutumlar, davranışlar, değerler ve normların toplamıdır (Bakan ve diğ., 2004; 20).

Tüm bu tanımların ortak noktaları, örgüt kültürünün örgüt üyelerince paylaşılan değerler bütünü olması, bu değerlerin örgüt üyeleri tarafından doğru kabul edilmesi ve bir grubu birbirine bağlayan yönünün bu-

lunmasıdır. Bu nedenle birazda bu tanımlamalardan hareketle örgüt kültürünün özelliklerinden ve örgüt kültürünü meydana getiren unsurlardan bahsetmek gerekmektedir.

2.3. Örgüt Kültürünün Özellikleri

Örgüt kültürünün özellikleri araştırmacısına göre değişen gruplandırmalara tabi tutulmuştur. Çeşitli düşünürler üzerinde fikir birliği oluşturdukları örgüt kültürünün özellikleri üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir; (Eren, 2001: 138-139)

- Örgüt kültürü, öğrenilmiş veya sonradan kazanılmış bir olgudur.
- Örgüt kültürü grup üyeleri arasında paylaşılr olmalıdır.
- Örgüt kültürü yazılı bir metin halinde değildir. Örgüt üyelerinin düşünce yapılarında, bilinç ve belleklerinde inanç ve değerler olarak yer alır.
- Örgüt kültürü düzenli bir şekilde tekrarlanan, ya da ortaya çıkarılan davranışsal kalıplar şeklindedir.

2.4. Örgüt Kültürünün Öğeleri

Örgüt kültürünün temelini neyin oluşturduğu, bu kültürün içeriğinin evrensel bazı başlıklarla ifade edilip edilmeyeceği konusunda bilim adamları ve araştırmacılar arasında çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Şişman (1994; 64-65)' e göre örgüt kültürünün öğelerini kültürün esas öğeleri ve kültürün ifade biçimleri (kültürün görülebilen yüzü) şeklinde ayırma tabi tutmak mümkündür.

Örgüt kültürünün esas öğelerini değerler, inançlar ve normlar olarak, kültürün ifade biçimlerini diğer bir deyişle görülebilen yüzünü ise; ritüeller, törenler, hikâyeler, mitler, kahramanlar, semboller ve dil olarak ifade edebiliriz.

2.4.1. Değerler ve İnançlar

Değerler, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, kendileri için arzu edilen ve edilmeyen durum-

ları gösterir. Değerler, davranış anlamada önemli anahtarlardan birisidir. Değerler ayrıca başarı için önemli olduğuna inanılan performans standartları, müşteri ve işgörenlere nasıl davranıldığı şeklindeki uygulamalar konusunda örgütlerin sahip olduğu inançlardır (Terzi, 2000; 42). Sabuncuoğlu ve Tüz (1998; 36-37)' e göre inançların oluşumunda bireysel eğilimler kadar toplumsal üst kültürlerin etkisi olması, işletme yönetimlerinin özellikle farklı etnik ve kültürel ortamlardan gelen çok kültürlü iş gücünün yönetilmesinde işletmenin içinde bulunduğu sosyal kesimlerin kültürel yapılarını analiz etmelerini ve tanımlamalarını gerektirmektedir. Çünkü bireylerin taşıyıp getirdiği inançlar işe ilişkin tavırlarını, davranışlarını ve örgütsel ilişkileri etkilemektedir. Değerler, daha çok iyi ve kötü ayırımı ile ilgili olup belli davranışların arzu edilir olup olmadığına ilişkin ölçütlerdir. Buna karşılık inançlar, daha çok doğru ve yanlış ayırımı ile ilgilidir (Doğan, 2007; 52).

2.4.2. Normlar

Normlar, davranış doğrudan etkileyen genellikle yazılmamış ve informal beklentilerdir. Normlar, temel varsayımlar ve değerlerden çok daha fazla belirgin olduklarından örgütsel yaşamın kültürel görünümünün anlaşılmasında daha somut araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Normlar, iş görenin giyim, konuşma ve davranış şekillerini belirleyerek, iş görene örgüt içerisinde neyi ne nicelikte ve ne nitelikte yapması gerektiğini gösterir (Terzi, 2000; 46). Normlar, yazılı olsun ya da olmasın grup üyelerinin tümü tarafından bilinir ve benimsenir. Grup normları grubun amaçlarına uygun faaliyette bulunmasında ve başarıların artmasında yardım edici ve düzenleyici birer araçtır. Normlar bir toplumda bireysel ve bireyler arası ilişkileri düzenleyen örf ve adetlere benzetilirler. Bunların zaman içinde değişmesi oldukça zordur (Eren,2001;115).

2.4.3. Törenler

Törenler, bir toplum, bir grup veya bir kurumda ideal değerlere ilişkin düzenlemelerdir (Doğan, 2007; 56).Törenler, toplumsal yaşamda olduğu kadar örgütsel yaşam içerisinde önemli bir yere sahiptir. Örgütsel törenle-

rin örgüt üyelerini örgütsel amaçlar etrafında bütünleştirmek ve örgütsel sürekliliği sağlamak şeklinde işlevler icra etmek olduğu söylenebilir (Terzi,2000; 48-49).

2.4.4. Ritüeller (Adetler)

Ritüeller (adetler), kültürel kalıp ve değerleri güçlendirmek için yapılan törensel eylemler olarak tanımlanmaktadır. Örgütün içerisinde önemli, tekrarlanmış ve alışılmış eylemlerdir. Ritüeller, değerlendirme ve ödüllendirme süreçleri, personel toplantıları, veda törenleri, çalışma programları gibi öğeleri kapsar. Ritüeller örgüt üyelerinin algılarını ve davranışlarını etkileyebilmek için bazı zamanlarda tekrarlanmış ve standardize edilmiş eylemlerdir. Güçlü kültürle sahip örgütlerde, ritüeller ayrıntılarıyla ve detaylarıyla açıklanmakta ve bu ritüellerin takip edilmesi istenmektedir (Terzi,2000; 49-50).

2.4.5. Hikâyeler

Hikâyeler, örgüt içindeki çeşitli kişi ve olaylar hakkında anlatılan, örgüt felsefesini yansıtan, örgütsel açıdan bütünleşme, işbirliği, koordinasyon ve kontrol işlevini gören ve taşıdığı örgütsel değerler aracılığı ile bir takım örgütsel sorunların çözümünü sağlayan ve örgütsel faaliyetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesinde örgüt üyelerinin davranışlarına rehberlik eden bir kültür faktörüdür (Bakan ve diğ., 2004; 57).

2.4.6. Mitler

Mitler gelenekler, efsaneler, öyküler, tercihler ve önyargılardan meydana gelen kültürün gerçekliğini nasıl yorumlandığı, ya da gerçekliğe uyum sağlamaları için inançlarını nasıl uyarladığını ifade eden ve gerçekleşmesi mümkün olan şeylerin çerçevesini çizen idealleştirilmiş ve abartılmış hikâye ve masallardır (Bakan ve diğ., 2004; 57).

Mitler, temelde olayların orijini ve değişimi ile ilgili olan ve sembolik kavramlarla ifade edilen, saygıdeğer veya kutsallık özelliği bulunan uydurulmuş hikâyelerdir (Doğan, 2007; 55).

2.4.7. Semboller

Semboller fikirler, değerler ve duyguların örgüt üyeleri arasında iletilmesini mümkün kılan bir iletişim aracı, örgütsel sosyalleşme sürecinde önemli bir öğrenme aracı olup, sistemin korunması, dengesinin sağlanması ve devamlılığında yönlendirici işleve sahip olan özel anlamlı objeler, eylemler ve olaylardır (Bakan ve diğ., 2004; 59-60). Semboller, bir kültürel ortam içinde belli anlamları olan sözcükler, jestler, resimler, biçimler ve objelerden oluşur (Doğan, 2007; 55).

2.4.8. Dil

Dil, coğrafik veya kültürel toplulukların yaşadıkları tecrübeleri göstermekte kullanılan, öğrenilebilir, organize edilmiş semboller sistemidir (Bakan ve diğ., 2004; 53). Her ülkenin bir ana dili olduğu gibi her örgütün içerisinde o örgüte özgü bir dil vardır. Bu dili örgütün üyeleri en iyi biçimde anlayabilir ve kullanabilirler. İşgörenler bu dili öğrenerek kültürü kabul ettiklerini gösterir ve kültürün korunmasına yardımcı olurlar (Terzi,2000; 55-56). Örgütün kendine özgü dili; yazılı ve sözlü dil içinde yer alan deyimler, şakalar, mecazlar, teşbihler, sloganlar, selamlamalar, argo ifadeler ve sözel sembolleri içermektedir. Örgüte özgü dil, mesleksel ve örgütsel terminolojiyi oluşturmaktadır. Örgüt dili ile içindeki egemen bazı mecaz ve benzetmelerin, bireylerin diğer bireylere, olaylara ve eylemlere bakışlarını ve tutumlarını etkileyeceği ifade edilmektedir (Şişman,1994; 70).

2.4.9. Kahramanlar

Kahramanlar, örgütün değerlerini ve kültürünü kişiliklerinde somutlaştıran kişilerdir. Örgüt içinde her üyenin bireysel performansını örnek aldığı kişiler olan kahramanlar, aynı zamanda ulaşılabilir bir kişiliği de temsil ederler (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998; 38). Bakan ve diğ. (2004; 43)'e göre kahramanlar örgüt kültürünün alt yapısını meydana getiren temel değerler ve inançları kendi kişiliklerinde yansıtan modeller veya temsilcilerdir.

2.5. Örgüt Kültürüyle ilgili Modeller

Birçok araştırmacı inceledikleri örgütlerde, değişik çevre şartlarına ve örgüt yapılarına göre şekillenmiş örgüt kültürlerinin olduğunu

tespit etmişlerdir. Çevre koşullarının örgüt üzerindeki etkisine veya örgüt yapısına göre pek çok örgütün değişik kültürlere sahip olduklarını keşfeden araştırmacılar, incelemede bulundukları kriterlere göre kendi modellerini oluşturmuşlardır. Bu çalışmalardan en önemli olanları ise, Geert Hofstede'nin güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik/kolektivizm ve dişilik/erillik özelliği sınıflaması; Deal ve Kennedy'in sert erkek/maço kültürü, sıkı çalış/sert oyna kültürü, şirketin üzerine bahse gir kültürü, süreç kültürü sınıflaması; Denison'ın uyum kültürü, katılım kültürü, denge ve görev kültürü sınıflaması; Kilmann'ın bürokratik ve yenilikçi kültür sınıflaması ve bu makalede üzerinde durulacak olan Harrison ve Handy'in güç kültürü, başarı kültürü, destek ve hiyerarşi kültürü sınıflamasıdır. Bu modeller içinden Harrison ve Handy'in modeli aşağıda incelenmiştir.

Bu çalışma için Harrison ve Handy Modelinin seçilmesinin sebebi bu ölçeğe ait alt boyutların kurum içi kültür yapısını ve algısını ölçmeye yönelik olması, ayrıca ölçekte yer alan ifadelerin kurum personelinin örgüt kültürü algısını yansıtabileceği düşüncesidir. Handy örgüt kültürünü, örgütte çalışanların davranışlarını, düşüncelerini ve değerlerini şekillendiren normlar sistemi olarak ele alır. Handy'nin çalışmaları büyük ölçüde Amerikalı bir sosyal psikolog olan Harrison'un çalışmalarına dayanır. Harrison'a göre örgütlerde güçlü olarak kabul edilebilecek birtakım inançlar vardır ve bu inançlar çalışma biçimlerini ve buna bağlı olarak pek çok faktörü etkiler (Taşçıoğlu, 2010; 24).

Harrison ve Handy modelinde örgüt kültürü; başarı, destek, hiyerarşi ve güç alt boyutlarıyla tanımlanmaktadır. Literatürde örgüt kültürü ile ilgili birçok farklı model olmasına rağmen Harrison ve Handy modeli, diğer modeller arasında daha eski, daha çok bilinen ve daha çok kullanılan bir modeldir (Newman ve Chaharbaghi, 1998; 516).

Modele göre ilk alt boyut olan başarı kültürü; iş deneyimi, takım iletişimi ve bireyler arasındaki karşılıklı saygının öneminin vurgulandığı bir kültür tipidir. Başarı kültüründe uzmanın sahip olduğu güç, iş pozisyonu veya kişisel güçten daha önemlidir. Başarı

kültürüne sahip örgütlerde iş sonuçlarının başarısına odaklanılmaktadır (Mamatoğlu, 2006; 181). Başarı kültürü, çalışanların ortak bir amaç ve örgüt vizyonu doğrultusunda birlikte hareket ettikleri bütünsel bir yapıdır. Bu bütünsel yapı içerisinde, formaliteler, kurallar ve güç merkezleri arasında bir denge durumu gözlemlenmektedir. Çözümsemlilik, sonuç odaklı yaklaşımlar ve takım çalışması örgütün genel karakteristiğini oluşturmaktadır (Moemeka, 2006; 126-127).

Başarı kültürünün hakim olduğu örgütlerde çalışanlar, işin kendisi ile ilgilenirler ve işlerin yapılması ve tamamlanması yönünde bireysel bir çaba gösterirler. Bu kültüre sahip bir örgüt, bünyesinde çalışan bireylerden sorumlu oldukları işlere ve ait oldukları örgüte tüm enerjileri ile katkı sağlamalarını bekler. Çalışanların yetenekleri, yaratıcılıkları ve uzmanlık alanları örgütün başarısı için önemlidir, dolayısıyla otoritenin merkezini bilgi ve yetenek oluşturur (Pheysey, 1993; 17). Başarı kültürüne sahip bir örgütte, örgütsel amaçlara ulaşmanın yolu doğru insanları doğru şekilde bir araya getirmektir. Konularında uzman çalışanlardan oluşturulan iş ve proje grupları, oluşturdukları sinerji ile, örgütün kısa sürede pazardaki rakiplerinden daha avantajlı hale gelmesini sağlamaktadır (Manatje, 2005; 23-24).

Başarı kültürünün avantajları; örgüt çalışanlarının içinde bulundukları örgütün üyesi olmaktan gurur duymaları, esnek örgüt yapısının hızlı öğrenme ve problem çözme kolaylaştırması ve değişime kolay adapte olmayı sağlaması şeklinde sıralanmaktadır. Başarı kültürünün dezavantajları olarak; kendilerinden tüm enerjilerini örgüt ve örgüt projeleri için harcamaları beklenen çalışanların aile ve sosyal yaşamlarını ihmal etmeleri ve bu durumun ileride yaratabileceği tehditler ve özerk grupların sadece kendi içlerinde koordine olarak diğer grup ve çalışanları rakip olarak görme olasılıkları sayılabilir (Manatje, 2005; 24).

Harrison ve Handy modelinin ikinci alt boyutu destek kültürüdür. Destek kültüründe bireyler, başarı kültüründen farklı olarak bir takımın parçası değil, örgütün merkez noktası olarak değerlendirilirler. Bu sebeple

destek kültürü, birey kültürü olarak da adlandırılmaktadır. Destek kültürüne sahip örgütlerde hiyerarşi seviyesi oldukça düşüktür ve otorite, yetenek ve görevler ekseninde var olur. Örgüt çalışanları birbirlerine yardım eder ve destek olurlar. Destek kültürü yaklaşımına sahip yöneticiler, örgütleri için kararlar alırken insan kaynağının çıktıkları üzerinde yoğunlaşırlar (Lamond ve diğ.,1997;5).

Destek kültürüne sahip örgütlerin genellikle küçük ve orta ölçekli örgütler oldukları görülmektedir. Bu örgütlerde, çalışanlar genellikle uzun yıllardır bu örgüte hizmet etmiş kişilerden oluşmaktadır ve örgütte çalışanların mutluluğu merkez alınır. Destek kültüründe amaç, kişilere hizmet ve yardım etmektir. Bu tip örgütlerde çalışanlar arasındaki ilişkiler karşılıklı güven ve birliktelik duygusuna dayanır. Örgütün her kademesinde yazılı iletişimden çok sözlü ve informal iletişim görülmektedir. Çoğunlukla örgütün genelini ilgilendiren kararlar sözlü iletişim kanalları vasıtasıyla duyurulmaktadır. (Mamatoğlu, 2006; 181).

Destek kültürünün avantajları; kültürün örgüte sağlam bir iletişim ve entegrasyon olanağı sağlaması, kararlara yüksek seviyede katılım ve taahhüt, etkin ve işbirlikçi takım çalışmaları, bireyler ve örgüt arasında güçlü güven duygusu ve başarı kültürüyle bir arada bulunduğu takdirde dengeli bir örgüt yapısı sağlamasıdır. Destek Kültürünün dezavantajları ise; informal iletişim kanalları sebebiyle çalışanların iş ve görevlerden çok insan ilişkileriyle ilgilenmeleri ve değişime karşı direnç oluşabilme olasılığıdır (Manatje, 2005; 26).

Modelin bir diğer alt boyutu olan hiyerarşi kültürü, temel olarak iş tanımlarına ve uzmanlaşmaya odaklanmaktadır. Hiyerarşi sisteminde işler, bağlı oldukları prosedürlerle sürekli kontrol altında tutulmakta ve iş pozisyonları kişilerden bağımsız olarak düşünülmektedir. Böylece iş rollerine, o işi hakkıyla yapabilecek kişiler getirilir. Hiyerarşi kültüründe, işlerin tanımlandığı şekilde iyi yapılabilmesi oldukça önemlidir (Manatje, 2005; 20-21). Hiyerarşi kültürü yaklaşımının, Alman sosyolog Max Weber'in hiyerarşi ve bürokrasi modeli ile benzerlik gösterdiği düşünülmek-

tedir. Weber hiyerarşisinin yedi karakteristik özelliği aşağıdaki gibidir:

- Fonksiyonel uzmanlaşmaya dayanan işbölümü
- Açık bir şekilde belirlenmiş hiyerarşik bir yapı
- İlke ve yöntemler
- Gayrişahsi ilişkiler
- Teknik yeteneğe dayalı personel seçim ve terfi sistemi
- Otorite ve sorumluluğun organizasyonda açık olarak belirlenmiş olması
- Organizasyonda yazılı kuralların oluşturulması ve saklanması

Bu model ile örgütsel kültürün sınırları çizilmiş ve süreçler çalışanların ne yapacaklarını tanımlayacak şekilde oluşturulmuştur. Hiyerarşi kültürüne sahip bir örgütün uzun dönemdeki hedefi etkinlik ve öngörülebilirliktir. Bu tip örgütlerde yazılı kural ve politikaların örgütü bir arada tuttuğuna inanılır. Büyük örgütler ve devlet kurumlarında genellikle hiyerarşi kültürü hakimdir (Soylu, 2014, 1).

Hiyerarşi kültüründe; iyi tasarlanmış yapı ve sistemler sayesinde işlerin çalışanlar tarafından öğrenilmesi ve devamlılığı sağlanır, otorite ve sorumlulukların prosedürlerle belirlenmesi sonucunda çatışma, karmaşa ve kararsızlık durumları ortadan kalkar, yazılı kurallar kişilerin güç kullanımını engeller ve kişilerin stres seviyeleri azalarak daha güvenli bir çalışma ortamı oluşur. Hiyerarşi kültürünün avantajlarının yanında bazı dezavantajları da vardır. Bu dezavantajlar; işlerin keskin sınır ve çizgilerle belirlenmiş olması sebebiyle çalışanların yetenek ve yaratıcılıklarının körelmesi ve sistem içerisinde çalışanların birer makine parçası gibi düşünülmesidir. Hiyerarşi kültüründe özellikle alt iş kademelerinde çalışanlara birey olarak güvenilmez bu sebeple de onlara sorumluluk ve karar hakkı tanınmaz. Böylece örgütün tutarlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürmesinin sağlandığı ve risklerin en aza indirildiği düşünülür (Manatje, 2005; 20-22).

Modelin dördüncü ve son alt boyutu olan güç kültürü, örgütsel davranış ve kontrolün sağlanmasında kullanılan bir kültür tipidir. Güç kültüründe, örgüte ait olan kaynak-

lar, tek bir kişi veya tek bir grubun hakimiyetindedir. Güç kültürüne sahip olan örgütlerde kuralların ve bürokrasinin olmadığı veya çok az olduğu düşünülebilir. Böyle durumlarda güç ve kaynak kullanımı merkezidir ve örgütün tüm çalışanları fonksiyonel olarak merkeze bağlıdır. Örgütün merkezinde kurallara dayalı bir otorite mevcuttur ve bu otorite güç, kontrol ve örgüt içi faaliyetlerin tümünün sahibi konumundadır (Mamatoğlu, 2006; 181).

Güç kültürünün avantajları; örgüte dahil olduğu pazarda hızlı hareket edebilme ve hızlı iç değişiklik yapabilme imkanı sağlaması ve çatışma ve karmaşa durumlarını ortadan kaldırarak örgüt çalışanlarına net bir yol haritası çizmesidir. Güç kültürünün dezavantajları ise; örgüt çalışanlarının gücü elinde tutan liderin düşünce ve isteklerini süreç ve prosedürlerin önünde tutmaları, çalışanların lidere kötü sonuçları söylemekten korkmaları, örgüt çalışanlarının yanlış uygulamalar için bile olsa liderin davranışlarını sorgulayamamaları ve örgüt içi atamaların merkezi olarak gerçekleşmesi şeklinde sıralanabilir (Manatje, 2005; 17-18).

3. ÇALIŞANLARININ ÖRGÜT KÜLTÜRÜ ALGILAMALARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu başlık altında, çalışmanın amacına, araştırma sorusu ve hipotezlerine, yöntem ve kullanılan veri toplama araçlarına, evrenine ve örneklemine ve sınırlarına ait bilgiler sırasıyla açıklanmaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın ilk amacı, araştırmanın yapıldığı Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu çalışanlarının örgüt kültürünü meydana getiren öğelerden yararlanarak örgüt kültürüne ait algı düzeylerini mevcut bilgiler dâhilinde ortaya çıkarabilmektir. İkinci amacı ise bu kurumlarda yer alan çalışanların belirlenen demografik özelliklere göre örgüt kültürü algılamalarında farklılıklar olup olmadığını tespit etmektir.

3.1.2. Araştırma sorusu ve Hipotezleri

Çalışmanın hipotezlerini belirleyebilmek için örgüt kültürü üzerine üniversitelerde yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçları hakkında bilgi verilecektir.

Bakan, Büyükbeşe ve Bedestenci (2004) “ Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü Teorik ve Ampirik Yaklaşım” başlıklı çalışmalarında, Türkiye’de üniversitelerde görev yapan akademik personelin, kurumlarındaki örgütsel uygulamalara ilişkin algılarına göre, bu üniversitelerde nasıl ve ne düzeyde bir örgüt kültürünün var olduğunu belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, çalışmada kullanılan örgüt kültürü boyutları ile yaş, çalışma süresi, idari görev, unvan faktörleri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiş olmakla birlikte cinsiyet faktörü ile boyutlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Negiş Işık (2009)“ Örgüt Kültürünün Bazı Değişkenlere Göre Analizi (Eğitim Fakültesi Örneği)” başlıklı çalışmasını Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde görevli öğretim elemanları üzerinde yapmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde çalışan öğretim elemanlarının örgüt kültürleri algılayışlarıyla ilgili olarak cinsiyet, unvan veya bölüm değişkenleriyle ilgili olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Coşkun Uslu (2010) “Öğretim Elemanı Algılarına Göre Örgüt Kültürü : (Ege Üniversitesi Örneği)” araştırmasında öğretim elemanlarının çalıştığı birim, akademik unvan, meslekte çalışma süresi, kurumda çalışma süresi, yönetimle ilgili göreve sahip olma, cinsiyet, üniversitenin etkinliklerinden yararlanma düzeyi ve üniversitenin olanaklarının önem düzeyi değişkenlerine göre örgüt kültürü algılarında anlamlı farklılıklar bulunmuş iken sadece medeni hal değişkeni ile örgüt kültürü algılarında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Kurt (2012) “Üniversitelerde Çalışanların Örgüt Kültürü Algıları: Bir Vakıf Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Örneği” başlıklı çalışmasının temel amacı çalışmanın yapıldığı meslek yüksekokulu çalışanlarının örgüt kültürünü oluşturan unsurlara ait algı düzeylerini belirlemek ve çalışanların belirlenen demogra-

fik özellikler bakımından örgüt kültürü algılarındaki farklılıkları incelemektir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, çalışanların örgüt kültürleri algılayışlarıyla ilgili olarak cinsiyet, unvan, mesleki tecrübe, eğitim seviyesi ve yaş değişkenleriyle ilgili olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Konu ile ilgili yapılan literatür temelli bilgiler ve gözlemler dahilinde araştırmanın soru ve hipotezleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sorusu aşağıdaki gibidir:

“Örgüt kültürünü meydana getiren alt boyutların tamamı çalışanlar tarafından olumlu algılanmakta mıdır?”

Oluşturulan hipotezler de aşağıdaki gibidir:

H₁: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.”

H₂: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.”

H₃: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri eğitim seviyelerine göre farklılık göstermektedir.”

H₄: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri mesleki tecrübelerine göre farklılık göstermektedir.”

H₅: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri unvanlara göre farklılık göstermektedir.”

3.1.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın yapıldığı üniversite bölümlerinde var olan örgüt kültürü algılamalarını tespit etmek amacı ile veri toplama yöntemi olarak anket formundan yararlanılmıştır. Örgüt kültürü ölçeği olarak Harrison’un dörtlü örgüt kültürü (hijerarşi, başarı, güç ve destek) tiplemesi model olarak alınmış olup Taşcıoğlu (2010)’na ait doktora tezinden alıntıdır.

Araştırmada anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışanların demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik çoktan seçmeli ifadeler kullanılmıştır. İkinci bölümde de kurumlarda yer alan örgüt kültürü algılamalarını tespit etmek amacıyla 16 ifadenin yer aldığı örgüt kültürü soruları yer almaktadır. Örgüt kültürünü ölçmeye yö-

nelik kullanılan ankette, 1,5,9,13. sorular başarı kültürünü, 2,6,10,14. sorular güç kültürünü, 3,7,11,15. sorular destek kültürünü, 4,8,12 ve 16. sorular ise hijerarşi kültürünü ölçmeye yöneliktir. Ankette örgüt kültürü algısını tespit etmek için sorulan sorular, 5’li Likert ölçeğine göre “1. Kesinlikle Katılmıyorum”, “2. Katılmıyorum”, “3. Kararsızım”, “4. Katılıyorum” ve “5. Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde puanlandırılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlemesinde SPSS istatistik programından faydalanılmıştır.

3.1.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışanların örgüt kültürü algılamalarını tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışma Pamukkale Üniversitesi Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu ile Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu çalışanlarına uygulanmıştır. Yapılan çalışmada bu kurumlarda yer alan toplam 46 adet akademik ve idari personele anket formu elden verilmiş olup geri alınan ve çalışmada analizlerde kullanılan anket sayısı 46’dır.

3.1.5. Araştırmanın Sınırları

Örgüt kültürü algılamalarını tespit etmek amacı ile yapılan bu çalışma Pamukkale Üniversitesi Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu ile Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu’nda yapıldığı için elde edilen bulgular, bu kurumlarda yer alan çalışanlardan alınan verilerle sınırlıdır. Ayrıca sosyal bilimlerdeki araştırmalara özgü genel sınırlılıklar bu araştırma içinde geçerli olup, zaman ve mekan sınırlılıklarının yanında toplam sayısal verilerin güvenilirliği veri toplamada kullanılan anket tekniğinin özellikleriyle sınırlıdır.

3.2. Araştırmanın Bulguları

3.2.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Çalışanların kurum içi örgüt algılamalarını tespit etmek amacı ile yapılan bu araştırmaya katılanlara ait betimsel istatistikler aşağıdaki Tablo 1 de verilmiştir.

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Erkek	32	69,6
	Kadın	14	30,4
Medeni Hali	Evli	38	82,6
	Bekâr	8	17,4
Yaş	25 yaş ve aşağısı	2	4,3
	26-35 arası	18	39,1
	36-45 arası	22	47,8
	46-55 arası	4	8,7
	56 yaş ve üzeri	0	0
Eğitim Seviyesi	İlköğretim	2	4,3
	Lise	14	30,4
	Meslek Yüksekokulu	3	6,5
	Fakülte ve dengi okul	4	8,7
	Master ve Doktora	23	50
Çalışılan Kurum	Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu	35	76,1
	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	11	23,9
Kurumdaki Unvan	Akademisyen	24	52,2
	Memur	10	21,7
	Hizmetli	5	10,9
	Diğer	7	15,2
Mesleki Tecrübe Süresi	1 yıldan az	8	17,4
	1-3 yıl	17	37
	4-6 yıl	8	17,4
	7-9 yıl	2	4,3
	10 yıl ve üzeri	11	23,9

Tablo 1. Cinsiyet, Medeni Hali, Yaş, Eğitim Seviyesi, Çalıştığı Kurum, Unvan ve Mesleki

Tecrübe Süresine ilişkin Betimsel istatistikler

Tablo 1 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde araştırmaya katılanlardan 32 katılımcının (%69,6) erkek katılımcılardan oluştuğu, 38 katılımcını (%82,6) evli olduğu, 22 katılımcının (%47,8) 36-45 yaş aralığında olduğu, 23 katılımcının (%50) master ve doktora eğitim seviyesine sahip olduğu, 35 katılımcının (%76,1) Çivril Atasay Kamer Meslek Yüksekokulu personeli olduğu, 24 katılımcının (%52,2) akademisyen olduğu ve 17 katılımcının (%37) 1-3 yıl aralığında mesleki tecrübe süresine sahip oldukları görülmektedir.

3.2.2. Örgüt Kültürü Ölçeğine İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Güvenirliliği ölçmek için hesaplanan alpha katsayısı ölçeğin, 0.40 - 0.60 arasında ise “düşük güvenilir”, 0.60 - 0.80 arasında ise “oldukça güvenilir” ve 0.80 - 1.00 arasında ise “yüksek güvenilir” olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2. Örgüt Kültürü Ölçeği Güvenirlilik Analizi

Madde sayısı	Cronbach's Alfa
16	0,76

Tablo 2'e bakıldığında toplamda 16 ifadeden oluşan örgüt kültürü ifadelerine ilişkin Cronbach's Alfa değeri, ortalama olarak 0,76 dolaylarında çıkmıştır. Bu değer bize ölçeğin “oldukça güvenilir” düzeyinde olduğunu göstermektedir.

3.2.3. Katılımcıların Anket Sorularına Verdikleri Yanıtlara İlişkin Frekans Dağılımları ve Ortalamaları

Tablo 3. Katılımcıların Başarı Kültürü boyutuna ilişkin betimsel istatistikler

Önermeler	N	X	Ss
Çalıştığımız kurum birey ve grup amaçlarını kurum başarısı için birleştirmeyi hedefler	46	3,57	0,89
Kurumumuzda işlerin başarıya ulaşmasında; olaylara tepki hızı, duyarlılık ve yaratıcılık oldukça önemlidir	46	3,35	0,92
Kurumumuzda işlerin başarıya ulaşmasında nüfuz, pozisyon veya kişisel güç yerine uzman gücü ön plandadır	46	3,02	1,09
Kurumumuzda başarıya ulaşmak için; bireysel ya da takım çalışması gibi her türlü çalışma tarzı benimsenir	46	3,48	1,01
Başarı Kültürü	46	3,35	0,72

Araştırmaya katılan katılımcıların “Başarı kültürü” alt boyutuna ilişkin verdikleri cevapların betimsel istatistikleri yukarıdaki Tablo 3 de verilmiştir. Tablo 3 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde katılımcıların 3,57 ortalama ile “Çalıştığımız kurum birey ve grup amaçlarını kurum başarısı için birleştirmeyi hedefler” önermesine en yüksek düzeyde katılım gösterirken, 3,02 ortalama ile “Kurumumuzda işlerin başarıya ulaşmasında nüfuz, pozisyon veya kişisel güç yerine uzman gücü ön plandadır” önermesine ise en düşük düzeyde katılım göstermişlerdir.

Alt boyutun tamamını oluşturan Başarı kültürü önermesine ise 3,35 ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4. Katılımcıların Güç Kültürü boyutuna ilişkin betimsel istatistikler

Önermeler	N	X	Ss
Kurumumuzda cezalandırılma korkusu, işlerin ve kuralların yerine getirilmesini sağlar/motive eder	46	2,70	1,03
Kurumumuzda grup kararından çok yöneticinin (bireysel) kararları üzerinde durulur	46	3,02	1,11
Kurumumuzdaki otokratik yapı (yönetimin baskıcı tutumu), çalışanlardan yükselen/yükselebilecek itirazları bastırır	46	2,57	1,09
Kurumumuzda işler az sayıda kural ve işlemle yürütülür, varolan çoğu kural açıkça ifade edilmemiş, ima yoluyla gelişmiştir	46	2,74	0,93
Güç Kültürü	46	2,76	0,63

Araştırmaya katılan katılımcıların “Güç kültürü” alt boyutuna ilişkin verdikleri cevapların betimsel istatistikleri yukarıdaki Tablo 4 de verilmiştir. Tablo 4 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde katılımcıların 3,02 ortalama ile “Kurumumuzda grup kararından çok yöneticinin (bireysel) kararları üzerinde durulur” önermesine en yüksek düzeyde katılım gösterirken, 2,57 ortalama ile “Kurumumuzdaki otokratik yapı (yönetimin baskıcı tutumu), çalışanlardan yükselen/yükselebilecek itirazları bastırır” önermesine ise en düşük düzeyde katılım göstermişlerdir.

Alt boyutun tamamını oluşturan Güç kültürü önermesine ise 2,76 ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 5. Katılımcıların Destek Kültürü boyutuna ilişkin betimsel istatistikler

Önergeler	N	X	Ss
Kurumumuzda personelin kendini yetiştirme ve geliştirilmesine önem verilir	46	3,50	0,89
Kurumumuzda arkadaşlık ilişkilerine ve dostluğa önem verilir	46	3,63	0,97
Kurumumuzda kişilerin birbirine yardım etmesi önemsenir	46	3,65	0,90
Kurumumuzda nüfuz/güç/otorite tüm çalışanlar tarafından paylaşılır	46	3,20	0,96
Destek Kültürü	46	3,50	0,70

Araştırmaya katılan katılımcıların “Destek kültürü” alt boyutuna ilişkin verdikleri cevapların betimsel istatistikleri yukarıdaki Tablo 5 de verilmiştir. Tablo 5 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde katılımcıların 3,65 ortalama ile “Kurumumuzda kişilerin birbirine yardım etmesi önemsenir” önermesine en yüksek düzeyde katılım gösterirken, 3,20 ortalama ile “Kurumumuzda nüfuz/güç/otorite tüm çalışanlar tarafından paylaşılır” önermesine ise en düşük düzeyde katılım göstermişlerdir. Alt boyutun tamamını oluşturan Destek kültürü önermesine ise 3,50 ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 6. Katılımcıların Hiyerarşi Kültürü boyutuna ilişkin betimsel istatistikler

Önergeler	N	X	Ss
Kurumumuz dış dünyadaki değişikliklerden çok kolay etkilenmeyecek, istikrarlı bir yapıya sahiptir	46	2,89	1,10
Kurumumuzda çalışma programları uzun vadeli yapılır	46	3,09	1,07
Kurumumuzda iş rollerine, işi tatmin edici bir şekilde yapabilecek olan kişilerin seçilmesine önem verilir	46	3,33	0,99
Kurumumuzdaki mevcut yapı çalışanlara, nereye kadar ilerleyebileceğini kestirme/öngörme imkanı	46	3,33	1,03

sağlar			
Hiyerarşi Kültürü	46	3,16	0,79

Araştırmaya katılan katılımcıların “Hiyerarşi kültürü” alt boyutuna ilişkin verdikleri cevapların betimsel istatistikleri yukarıdaki Tablo 6 de verilmiştir. Tablo 6 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde katılımcıların 3,33 ortalama ile “Kurumumuzda iş rollerine, işi tatmin edici bir şekilde yapabilecek olan kişilerin seçilmesine önem verilir” ve “Kurumumuzdaki mevcut yapı çalışanlara, nereye kadar ilerleyebileceğini kestirme/öngörme imkanı sağlar” önermelerine en yüksek düzeyde katılım gösterirken, 2,89 ortalama ile “Kurumumuz dış dünyadaki değişikliklerden çok kolay etkilenmeyecek, istikrarlı bir yapıya sahiptir” önermesine ise en düşük düzeyde katılım göstermişlerdir. Alt boyutun tamamını oluşturan Hiyerarşi kültürü önermesine ise 3,16 ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Üniversite katılımcılarının örgüt kültürü alt boyutlarına verdikleri yanıtların ortalamaları, kurumlarda çalışanların bu alt boyutlara olumlu bir şekilde algılayıp algılamadıklarını tespit etmek amacıyla incelenmiştir. Bu anlamda analiz edilmek istenen araştırma sorusu;

“Örgüt kültürünü meydana getiren alt boyutların tamamı çalışanlar tarafından olumlu algılanmakta mıdır?” şeklindedir.

Tablo7. Örgüt Kültürü alt boyutları, ortalama ve standart sapmaları

Önergeler	n	X	Ss
Başarı Kültürü	46	3,35	0,72
Güç Kültürü	46	2,76	0,63
Destek Kültürü	46	3,50	0,70
Hiyerarşi Kültürü	46	3,16	0,79

Tablo 7’de yer alan katılımcıların örgüt kültürü alt boyutlarına verdikleri yanıtların katılım düzeylerine baktığımız zaman boyutlardan “başarı kültürü”, “güç kültürü” ve “hiyerarşi kültürü” boyutları için katılımcılar

istatistiksel olarak kararsız olduklarını ifade ederken sadece “destek kültürü” boyutuna katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda sadece destek kültürü alt boyutu çalışanlar tarafından olumlu algılanan boyut olduğunu söyleyebiliriz.

3.2.4. Hipotezlerin Testi

Örgüt kültürü algılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe ve unvana göre bir ilişkinin olup olmadığını saptamak için tek yönlü varyans analizi (one way anova) ve t-testlerinden faydalanılarak hipotezler test edilmiştir.

H₁: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.”

Hipotezi test etmek için hangi istatistiksel tekniğin kullanılacağına karar vermek amacı ile tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen K-S(z) analizi sonunda örgüt kültürü puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (KS(z)= 0,673; p>0,05). Bu nedenle araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan Independent Samples T-Testinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Yapılan Independent Samples T-test analizi sonunda kadın ve erkek çalışanlar arasında, örgüt kültürünü algılama düzeyleri bakımından istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (t=0,069; p>0,05). Bir başka ifade ile erkek ve kadın çalışanların örgüt kültürü algılamaları noktasında birbirine benzer bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 8 de verilmiştir.

Tablo 8. Örgüt kültürü puanlarının cinsiyete göre analizi

Değişken	Kategori	n	X	Ss	t	p
Cinsiyet	Erkek	32	3,19	0,54	0,069	0,946
	Kadın	14	3,18	0,21		

H₂: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.”

Hipotezi test etmek için hangi istatistiksel tekniğin kullanılacağına karar vermek amacı ile tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen K-S(z) analizi sonunda örgüt kültürü puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (KS(z)= 0,673; p>0,05)). Bu nedenle araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan One-Way Anova testinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonunda farklı yaş gruplarındaki çalışanlar arasında, örgüt kültürünü algılama düzeyleri bakımından istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (F= 0,706; p>0,05). Elde edilen bulgular aşağıdaki tablo 9 da verilmiştir.

Tablo 9. Örgüt kültürü puanlarının yaşa göre tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmesi

Örgüt Kültürü	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,466	3	0,155	0,706	0,554
Grup içi	9,237	42	0,220		
Toplam	9,703	45			

H₃: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri eğitim seviyelerine göre farklılık göstermektedir.”

Araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonunda farklı eğitim düzeylerine sahip çalışanlar arasında, örgüt kültürünü algılama düzeyleri bakımından istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (F= 0,713; p>0,05). Elde edilen bulgular aşağıdaki tablo 10 da verilmiştir.

Tablo 10. Örgüt kültürü puanlarının eğitim düzeyine göre tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmesi

Örgüt Kültürü	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,631	4	0,158	0,713	0,588
Grup içi	9,072	41	0,221		
Toplam	9,703	45			

H₄: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri mesleki tecrübelerine göre farklılık göstermektedir.”

Araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan One-Way Anova testi uygulanmıştır.

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonunda farklı mesleki tecrübeye sahip çalışanlar arasında, örgüt kültürünü algılama düzeyleri bakımından istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (F= 0,328; p>0,05). Elde edilen bulgular aşağıdaki tablo 11 de verilmiştir.

Tablo 11. Örgüt kültürü puanlarının mesleki tecrübeye göre tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmesi

Örgüt Kültürü	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,301	4	0,075	0,328	0,857
Grup içi	9,401	41	0,229		
Toplam	9,703	45			

H₅: “Çalışanların örgüt kültürü algı düzeyleri unvanlara göre farklılık göstermektedir.”

Araştırma sorusuna cevap vermek için parametrik bir teknik olan One-Way Anova testi uygulanmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonunda farklı unvanlara sahip çalışanlar arasında, örgüt kültürünü algılama düzey-

leri bakımından istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır (F= 0,865; p>0,05). Elde edilen bulgular aşağıdaki tablo 12 de verilmiştir.

Tablo 12. Örgüt kültürü puanlarının unvanlara göre tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmesi

Örgüt Kültürü	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	0,564	3	0,188	0,865	0,467
Grup içi	9,138	42	0,218		
Toplam	9,703	45			

Elde edilen bulgulara göre örgüt kültürü algılamaları öğretim üyelerinin ve çalışanların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki tecrübe ve unvanlarına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle H₁, H₂, H₃, H₄, ve H₅ hipotezleri reddedilmiştir.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Araştırmanın yapılmış olduğu kurumlarda çalışanların anket sorularına verdikleri yanıtların puan ortalamalarına bakılarak sadece “destek kültürü” boyutunun çalışanlar tarafından olumlu düzeyde algılanan tek boyut olduğu tespit edilmiştir. Destek kültüründe bireyler, bir takımın parçası değil, örgütün merkez noktası olarak değerlendirilmektedirler. Destek kültürüne sahip örgütlerde hiyerarşi seviyesi oldukça düşüktür ve örgüt çalışanları birbirlerine hem yardım eder hem de destek olurlar. Bu bağlamda araştırmanın gerçekleştirildiği kurumlarda, hiyerarşi seviyesinin çalışanları rahatsız etmeyecek bir düzeyde olduğu, çalışanların yardımlaşma ve birbirlerine karşılıklı destek süreçleriyle birlikte işlerini yürüttükleri, çalışanlar arasındaki ilişkilerin karşılıklı güven duygusuna dayandığı, kurum genelinde yazılı iletişimin çok kişiler arasındaki sözlü iletişimin daha geçerli olduğu ve kurumun genelini ilgilendiren bazı kararların dahi sözlü iletişim kanalları vasıtasıyla duyurulduğu söylenebilir.

Katılımcılar tarafından verilen yanıtların puan ortalamaları doğrultusunda, bütün

ifadeleriyle en düşük seviyelerde algılanan örgüt kültürü boyutunun ise “güç kültürü” boyutu olduğu görülmektedir. Güç kültüründe örgüte ait tüm kaynaklar tek bir kişi veya grubun hakimiyetindedir. Dolayısıyla, destek kültürü algılamalarının olumlu çıktığı kurumlarda birbirleriyle zıt uygulamalar içeren güç kültürü algılamasının düşük çıkması araştırmaya katılanların anket sorularını yanıtlarken tutarlı davrandıklarını gösteren olumlu bir durumdur. Araştırmanın yapıldığı kurumlarda güç kültürü boyutunun düşük çıkması söz konusu kurumlarda kaynakların adil ve eşit dağıtıldığı, hakimiyetin belli bir grup veya kişilerin eline olmadığı, güç ve kaynak kullanımının merkezi olduğu, kurumların merkezinde kurallara dayalı bir otorite veya gücün mevcut olmadığı ve kurum içi atamaların merkezi olarak gerçekleşmediği söylenebilir.

Örgüt kültürünün diğer boyutları olan “başarı kültürü” ve “hiyerarşi kültürü” boyutları, kurum çalışanları tarafından genel ortalamanın üzeri bir düzeyde algılanmaktadır. Bu durumda söz konusu örgütlerde kısmen de olsa başarı ve hiyerarşi kültürlerinin etkisinin hissedildiği düşünülebilir. Başarı kültürünün en önemli özelliği iş sonuçlarının başarısına odaklanma ve çalışanların ortak amaç ve hedefler doğrultusunda hareket ettikleri bütünsel bir yapı oluşturmaktır. Örgütün genel karakteristiği, çözümsellik, sonuç odaklı yaklaşımlar ve ekip çalışması mantığına dayanmaktadır. Hiyerarşi kültüründe ise temel olarak iş tanımlarına ve uzmanlaşmaya odaklanılmaktadır. İş pozisyonları kişilerden bağımsız olarak düşünüldükleri için iş rollerine o işi hakkıyla yapabilecek kişiler getirilerek uzmanlaşma ve profesyonellik garanti altına alınmış olunur. Hiyerarşi kültüründe örgüt içinde yazılı kurallar oluşturulur ve saklanır. Böylece kişilerin güç kullanımı engellenmiş olur, çalışanların stres seviyeleri azalarak daha güvenli bir çalışma ortamı yaratılır.

Destek kültürü boyutunun olumlu, güç kültürü boyutunun neredeyse olumsuz algılandığı bir kurumda başarı ve hiyerarşi kültürü algılarının ortalamanın üzerinde çıkması kurum çalışanlarının, kısmen de olsa iş sonuçlarının başarısına odaklanmaya önem verme-

ye başladıklarını, kurum içerisinde ortak amaç ve hedefler doğrultusunda bir çalışma ortamının oluşturulabileceği ve bunlarla bağlantılı olarak bu kurumlarda ekip çalışmalarının yapılabileceğini göstermektedir. Kurum çalışanlarının gerekli hallerde çözümsel ve sonuç odaklı davranışlar sergileyebilecekleri düşünülebilir. Ayrıca hiyerarşi kültürünün kurumlar içinde olumsuz algılanmıyor olması, kurumların sahip olduğu sözlü iletişim ortamından, yazılı, bürokratik bir çalışma ortamına geçiş yapabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Güç kültürü düzeyinin oldukça düşük ve olumsuz olarak algılandığı bu kurumlarda yazılı kuralların oluşturulması ve saklanması sonucunda gücün bazı kişi veya grupların eline geçmesi engellenmiş olur.

Katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim düzeylerine, mesleki tecrübe ve unvanlarına göre vermiş oldukları yanıtlar tekrar değerlendirilmiş ve katılımcıların bu özellikleri ile örgüt kültürü algılamaları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunamayacağı detaylı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda örgüt kültürü algısının çalışanların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki tecrübe ve unvan gibi özelliklerinden tamamen bağımsız olarak ortaya çıkan ve çalışanların yalnız kurumlar içindeki süreçler doğrultusunda kararlarını verdikleri bir olgu olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, çalışanların örgüt kültürü algılamaları noktasında çalıştıkları kurumlarda destek kültürü boyutunu olumlu düzeyde algılamaları, başarı ve hiyerarşi kültürü boyutlarını da kısmen olumlu algılamaları kurumların hem mevcut yapıları hem de gelecekleri açısından iyi bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca olumlu ve olumsuz algılamaların detay ve içerikleri incelendiğinde, kurumlardan ankete katılan çalışanların birbiriyle tutarlı yanıtlar verdikleri görülmektedir.

Kaynakça

BAKAN İ., Büyükbeşe T., Bedestenci H.Ç., (2004), Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü Teorik ve Ampirik Yaklaşım, Aktüel Yayınları, İstanbul.

ÇAĞLAR, İ., (2001), Yönetim-Kültür Bağla-

- munda Türk Yönetim Modelinin Sap-
tanmasına Yönelik Kavramsal Bir Ça-
lışma, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi,
Cilt 3.
- ÇOŞKUN Uslu, A., (2010), Öğretim Elemanı
Algılarına Göre Örgüt Kültürü : (Ege
Üniversitesi Örneği, Ege Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Li-
sans Tezi, İzmir.
- DOĞAN, B.,(2007), Örgüt Kültürü, Beta Ya-
yınları, İstanbul.
- EREN, E., (2001), Yönetim ve Organizasyon:
Ç a ğ d a ş ve Küresel Yaklaşım-
lar,Gen.5.b., Beta Yay. No.1067, İstan-
bul.
- EROĞLU, F., (2010), Davranış Bilimleri, Beta
Yayınları, İstanbul.
- KOÇEL, T., (2010), İşletme Yöneticiliği, Beta
Yayınları, İstanbul.
- KURT, E., (2012), Üniversitelerde Çalışanların
Örgüt Kültürü Algıları: Bir Vakıf Üni-
versitesi Meslek Yüksekokulu Örneği,
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul.
- LAMOND, D., (2005), On the Value of Mana-
gement History: Absorbing the Past to
Understand the Present and Inform
the Future, Management Decision,
Vol. 43 Iss: 10, 1273 - 1281.
- LUTHANS F., (1992), Organizational Behavior,
6.Baskı, McGraw-Hill, Singapore.
- MAMATOĞLU, N. (2006), Örgüt İçi İletişim
ve Performans Değerlendirme Sistemi
Algıları Örgüt Kültürü Algısını Yordar
mı? Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,
Cilt 61, Sayı 4, 177-201.
- MANETJE, O. M., (2005), The Impact of Orga-
nisational Culture on Organisational
Commitment (Master's thesis, Univer-
sity of South Africa, Pretoria, South Af-
rica).
- MOEMEKA, A. A., (2006), Communalism as a
fundamental dimension of culture. Jo-
urnal of Communication, 48 (4), 118-
141.
- NEGİŞ Işık, A., GÜRSEL M., (2009), Örgüt
Kültürünün Bazı Değişkenlere Göre
Analizi (Eğitim Fakültesi Örneği),
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
Dergisi, Sayı:27, Konya.
- NEWMAN, V., Chaharbaghi, K., (1998), The
corporate culture myth. Long Range
Planning, Volume 31(4), 514-522.
- PHEYSEY, D. C., (1993), Organizational Cul-
tures Types and Transformations, Ro-
uthledge, London.
- SABUNCUOĞLU Z., Tüz M., (1998), Örgütsel
Psikoloji, 3.Baskı, Yayın No: 464, ALFA
Yayınları, Bursa.
- SCHEİN, E. H., (1985), Organizational Culture
and Leadership, Jossey-Bass Publis-
hers, San Francisco.
- SOYLU, S., (2014), Örgütsel Kültür Tipleri,
Stratejika Eğitim ve Danışmanlık Ma-
kaleleri.
- ŞİŞMAN, M., (1994), Örgüt Kültürü, Anadolu
Ün. Yay. No.732, Eskişehir.
- TAŞÇIOĞLU H., (2010), Örgüt Kültürünün
Örgütsel Adalet Etkisi: Bir Örnek
Olay, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bi-
limler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakar-
ya.
- TERZİ, A., (2000), Örgüt Kültürü, Nobel Ya-
yın Dağıtım, Yay. No. 166, Ankara.
- VURAL, Z. B., (1998), Kurum Kültürü ve Örgütsel
İletişim, İletişim Yayınları, İstan-
bul.
- YÜKSEL, B., (2001), Pazar Yönlü Kültürel
Değişim, Diyarbakır Üniversitesi Ba-
sım Evi, Diyarbakır.

Modern Bir Ozan: *Ólafur Arnalds ve Müzikal Poetika*

Deniz DENİZEL*

deniz.denizel@hotmail.com

Öz

Bir modern klasikçi olarak Ólafur Arnalds'ın temsil ettiği müzikal poetika belirli anlam dizgeleri, tür ve temaların oluşturduğu organik bileşkeyle görünüşe çıkmaktadır. Arnalds varlığın metafiziğine gönderme yaparken modern klasik türüyle melankoli teması, minimallik ve ambient türleriyle masalsılık temalarını birbiriyle harmanlayarak müzikal bir estetik ortaya koyar. Arnalds aynı zamanda tüm bu felsefi derinliğe sahip olguları altın orana tabi kompozisyonlar ve tematikleşmiş bir duygu yoğunluğuyla izleyicinin duyumsama alanına iletir. Arnalds'ın eseri For Now I Am Winter, fenomenolojik görünümü aşır bir diegetik temaşa estetiği haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modern klasik, metafizik, melankoli, minimallik, ambient ve masalsılık.

A Modern Bard: *Ólafur Arnalds and Musical Poetics*

Abstract

As a modern classicist, the musical poetics represented by Ólafur Arnalds manifests with an organic combination formed by stated meaning sequences, genre and thematics. Arnalds expresses a musical aesthetic by combining modern classic genre with thematics of melancholia, minimality and ambient genres with epicism while relating with metaphysics of presence. He transmits phenomena which have philosophical depth with the compositions of which made with golden ratio and a thematized intensity of emotion to the sensing area of the audience. His artwork For Now I Am Winter transcends phenomenological aspect and became a diegetic contemplating aesthetics.

Keywords: Modern classics, metaphysics, melancholia, minimality, ambient and epicism.

* D.E.Ü. G.S.F. Fotoğraf Bölümü mezunu; deniz.denizel@hotmail.com

GİRİŞ

“Bazı şeylerin bilimsel açıklaması yoktur... Onlar yalnızca betimlenebilirler.”

Elektronik müziği ve gittikçe melezleşen alt tür ve akım çeşitlemeleriyle kendini ortaya koyan küresel panoramayı incelediğimizde, bir koldan bilgisayar destekli, yapay ve kendini tekrar eden basmakalıp şablonlarla icra edilen kompozisyonları; bir koldan ise kendisini fenomenolojik düzeyde görünüşe çıkarmış, hatta cisimleştirmiş bireysel üsluplar ortaya koyan ve dâhiyane müzikal yetilere sahip sanatçılarla karşılaşmaktayız. Başlıca bir terminolojik açmaz ve temsiliyet çelişkisi üzerinde vukuu bulan modern klasik türü ile mutlak bir harmoni içerisindeki ve aynı zamanda postmodern çokçeşitliliğin yarattığı edimsel karmaşaya rağmen, bu bağlamda günümüzde nesnel anlam dengelerini imleyerek bestelenen eser sayısı; hem geçmişte bestelenmiş türdeş eserlerin çokluğu arasından sıyrılıp kendini ön plana çıkartacak şekilde beliren, hem de doğru organik birlikle düzenlenmiş şekliyle oldukça az görünmektedir. Peki, “modern klasik” neyi temsil eder? Pek tabi ki o, müzikal evrimde kendini geliştirme fırsatı bulmuş, kompozisyonun olabilecek en doğru organik harmoni içerisinde ve doğrusallıkla sistemleştirilmiş bir sürümü olarak, klasik müziğin yapısına estetik bir dışavurum olarak eklenilen duygu yoğunluğunun dinleyicide yarattığı duygusal etkiyi tasvir eden seçkin bağlamda popülerize olmuş bir müzikal türü ifade etmektedir. Bir modern klasik bestecisi, her şeyden önce modern klasiğin neden “olduğu şey” olduğunu; veyahutsa neden modern (veya postmodern?) olgusunun kapsadığı insan modelinin özünde ve sanatta duygu yoğunluğuna ihtiyaç duyduğunu idrak etmek durumundadır. Modern klasikte içkin yapı, tüm boyutların ötesinde kendini bir boyutsuzluk evresi olarak özerkleştiren yeni bir varlığın tezahürü olarak göstermeli, kendi ölçüt ve normlarını tanzim eden ve bunları bir zamansızlık evresi, kayıtsız bir durağanlık ve son olarak şairane bir ciddiyet gibi olgularla sentezleyen yeni bir yapı olarak dinleyicinin karşısına çıkmalıdır.

Modern klasiğin günümüzdeki temsilcileri arasında Angelopoulos filmleriyle de tanınan Elena Karaindrou, geçmişten aldığı mirası kendi üslubuyla yorumlayarak ve bunu yeni bestelerle destekleyerek ortaya koyan Paul Schwartz; melankoli temasını bestelediği her eserde eşsiz bir şekilde üsluplaştıran Secret Garden, özellikle Marble King albümüyle ve New Age türünü de içine katarak masalsı ve naif bir retorik ortaya koyan Stamatis Spanoydakis, özellikle yaptığı film müzikleri ve Piano Work albümüyle bağlam dâhilinde ön plana çıkan Craig Armstrong, konunun kapsamı dâhilinde video oyunları için bestelediği eserlerle dikkat çeken Jesper Kyd, Quiet Letters ve They Made History albümleriyle konunun kapsamına dâhil olan Bliss, özellikle Kieslowski’nin Üç Renk üçlemesine bestelediği eserlerle dikkat çeken Zbigniew Preisner ve ulusal, mutlak bir örnek olarak Fahir Atakoğlu gibi isimler mevcuttur. Ancak yalnızca üslup ve beste değişkenleri ele alınarak değerlendirildiği zaman, eserleriyle karşımıza çıkan (ki onun için eser, albümün kendisidir) Ólafur Arnalds, saf, güzel ve şiirsel temaları daha önce bestelediği şekilde ve geri dönülmez bir organik birlikle ortaya koyduğu görülmektedir.

1.1. Ólafur Arnalds

İronik bir şekilde, daha önce Fighting Shit isimli bir hard-core punk grubunun davulculuğunu üstlenen Arnalds, kendi ifadesine göre yirmili yaşlara yaklaştığı sırada kendini otomatik olarak güdüleyen bir etkiyle, rock müziğin kendinde yarattığı öznel duygu yoğunluğunu genel olarak müzikte neyin yarattığını sormuş ve klasik, özellikle modern klasiikteki kompozisyon öğelerine ve notaların dizilimlerine odaklanmıştır. 2004 yılında, ülkesini ziyaret eden Heaven Shall Burn isimli bir metal grubu için evinde hazırladığı bir intro ve iki outro’yu grup üyelerine verdiğinde, grubun eserleri beğenip yeniden bunu tekrarlamasını istedikten sonra Arnalds, uzun süre ara verdiği piyanoyu çalmaya devam etmiş ve modern klasik besteciliği bağlamında ilk adımlarını atmıştır.¹ Dyad 1909 ve Variations of Static gibi albümleriyle yekpare bir bütünlük

¹ Donald Gislason, “A Conversation With Ólafur Arnalds” Lögberg-Heimskringla’dan alıntı yapılmıştır.

içerisinde kendini bulan iki hikâyeyi tamamıyla enstrümantal kompozisyon ve bir ölçüde deneysel üslupla aktardıktan sonra, özellikle kendi üslubunu yakaladığı ve tam anlamıyla deneyselden modern klasiğe geçiş yaparak, duygu yüklü bir vizyonla düzenlediği Found Songs albümüyle dünya sahnesinde kendinden söz ettirmiş; For Now I Am Winter albümüylese tekrarlanması zor, eşsiz bir yorum ve sentezle fenomenolojik düzeyde görünüşe çıkarmıştır.

1.2. Melankoli Teması ve Ambient Türü

Her ne surette olursa olsun, Arnalds'ın ortaya koyduğu eserlerde ilk izlenimde eleştirmenin dikkatini çeken şeyler, melankoli teması ve ambient² türünün organik bileşkesidir. Ambient'in, izleyiciyi metafizik³ bir algı evresiyle soyut bir âleme sürükleyen harikula-de yetisine rağmen, en büyük handikabı kompozisyonun oldukça zayıf ve belirli zamanlardaysa hiç olmamasıdır. Bu tür, ancak doğru bir kompozisyonla, yani giriş, gelişme ve sonuç ilkeleri bağlamında eserin ara ve nakarat bölümlerinin çoklukta birlik ve farklılıkta denge unsurlarına göre betimlenmesi, eserin doygunluk eşiğinin, iniş ve çıkışların, zirve noktasının ve duygusal tandansın boyutlarının tanzim edilmesi ve en nihayetinde dinleyiciyi sıkımsayacak bir ritimle ve mümkünse çoksesli bir yapıyla ifade edildiği zaman başarılı olabilir. Kompozisyon ve ana tür ambient müziğin tamamlayıcısı değildir, aksine ambient belirtilen unsurların tamamlayıcısı olabilir. Arnalds bu olgunun farkında olduğu için, temelde

² Ambient müzik, elektronik kaynaklardan üretilen seslerin yardımıyla, uzayan (sustain) ses alanları yaratarak, "atmosferik" bir yapı kurmayı amaçlayan, ezgi ya da ritimden çok, elektronik yollarla üretilen seslerin ard arda dizilmesiyle yapılan bir müzik biçimidir. Elektrogitarlarla birlikte kullanılan synthesizer ve klavyeler, uzayan sesler, derinlikli efektler ve reverb efekti yardımıyla, net olmayan, bulanık, uzayan ses alanları yaratılır (A. Barış Çerezcioglu, Küreselleşme Bağlamında Extreme Metal Scene: İzmir Metal Atmosferi, s.44-45).

³ Metafizik, var olanı olduğu gibi ve kendi evrenselliği içinde idrake tekrar kazandırmak için, var olanın ötesini araştırmaktır (Martin Heidegger, Metafizik Nedir? s.51).

eserlerini bu uğraklar çerçevesinde betimleyen, aynı zamanda melankolik dışavurumu tematikleştirerek dinleyiciyi doğal olarak etkisi altına almaktadır. Melankolinin insan üzerindeki etki alanı oldukça derindir ve o, tıpkı kaybolan geçmişin dehlizlerindeki 'saf ama boynu bükük' anıları yeniden su yüzeyine çıkaran, kaybedilmiş olana karşı duyulan burukluk hissini temsil eden; sönmüş bir alevden geriye kalan küllerin içine saklanmış kor gibi, sönmemek için umarsızca kendini saklayan ve en nihayetinde sönmeyen bir yapıya sahiptir. İşte bu yüzden, her insanın anlatacak bir hikâyesi vardır ve melankolik temalar onu etkiler.

1.3. Diegetik Temaşa Estetiği ve Khora

For Now I Am Winter'ı incelediğimizde, ilk izlenimde dahi olsa karşımıza kavram, tür, tema ve yeni anlamların birbiriyle iç içe geçmiş ancak bunu rastgelelikle değil, akılcı notalarla kendini gösteren iniş ve çıkışlarla, doğru izleklerle kendini belirleyen ve sanatsal tezahürün bir sonraki evresi olan diegetik bir temaşa estetiğine kendini bıraktığı yepyeni müzikal bir olgu çıkmaktadır. Arnalds, betimlediği öznel dünya görüşünde öyle büyük bir felsefi derinliğe sahiptir ki onu, medyumun dışında kalan farklı ve yüce disiplinlerin himayesindeki olgulara tabi kılıp, dâhiyane bir şekilde harmonik ve şiirsel bir görünüm yaratmaktadır. Albüm yekpare bir bütün olarak ele alındığında, gizil ve bilinç sahibi bir anlamın kendini deşifre ettiği ve görünüşe çıkardığı hissedilmekte ve yalnızca tinsel bir âlemde var olan saf olgular üzerine düşünmekten doğan gerçekdışılık, bir nevi Khora⁴ dinleyiciyi etkisi altına almaktadır. Temanın yarattığı ve dinleyicinin öznelliğinde vukuu bulan anlam dizgesi, soyut form ve metafizik anlatının oluşturduğu itkiyle yoğun bir hiçlik⁵ ve sonsuzluk

⁴ Khora, sadece tinsel bir dünyada, yani ne pastoral yaklaşımların ne de bilimsel ölçümlerin bulunduğu bir dünyada var olan problemler üzerine düşünmekten doğan gerçekdışılıktır (Thorsten Botz-Bornstein'ın, Filmler ve Rüya, s.44).

⁵ Bu noktada ifade edilen "hiçlik hissi", 'sınırı, başı ve sonu olmayan bir boşluk', 'belirsiz bir yokluk' veya 'olmayan bir gerçekliğin temsili' anlamındaki hiçlik olarak kullanılmıştır. Jean-Paul Sartre'in

hissi yaratmakta ve bu duyguların oluşturduğu dinginlikse dinleyicide her şeyi tümleşik, ortak bir boyut olarak yeni bir algılama eğilimi oluşturmaya yönelik işlevsel bir güdü inşa etmektedir. Albümde panteist⁶ bir dünya görüşünün kendini duyumsattığı huzur ve doğacılığın⁷ taşıyageldiği kökeni imleyen bozulmamışlık, değiştirilmemişlik ve nihai olarak dinleyicide, Arnalds'ın bu yapaylığı, kavramsal ötekileştirmeyi ve sığılı örselleyen tavrının yarattığı sükûnet mevcuttur. Suskunluk ile sükûnetin ayrıldığı nokta, suskunluk daha çok olumsuz bir yapı teşkil eden bir şeye verilen tepki olarak anlanırken, sükûnetinse bunun aksine bir şeyin sahip olduğu estetik ve özdeşim özelliklerinin etkisinden doğan bir önkabul eylemi olmasıdır.

1.4. Masalsılık ve Minimallik

Arnalds'ın dizgesinde kurguladığı bir başka kavramsal olgu, hiç kuşkusuz ki masalsılıktır. Tıpkı kaybolan geçmişimizdeki bir nesne veya kişiyi imleyen, onu andıran başka bir şeyle karşılaştığımızda duyumsadığımız farklı âlemin izlerini taşıyan zamanın izafi olarak esnemesi, geçen saniyelerin nesnel zamanda kısacık bir süreliğine de olsa, kendisini bir zamansızlık evresine dönüştürüp insanı içine alması gibi... Tıpkı varlığını duyumsamaktan çocuksu bir edayla etkilendiğimiz birini umarsızca izlemek ve onun dışında kalan gerçekliğin şairane bir intibahla kendini hiçliğe dökmesi gibi... Gördüğümüz şekliyle Arnalds'ın temsil ettiği masalsılık, içerik yani olay örgüsü bağlamında bir masalsılık değil, fakat duyumun zihinde yarattığı izlenim ve bu izlenimin tıpkı karanlık bir boşluğu aydınlatan ışık gibi ekolanmasının yarattığı masalsılıktır.

iddia ettiği gibi hiçlik kendi etkinliğini somut bir biçimde varlıktan devşirir (Varlık ve Hiçlik, s.65); varlığı bağrında taşır (a.g.e., s.67). Burada Heidegger'in tanımı da konuya denk düşer: "Bilfiil mevcut olmak, hiçliğin içinde devam ettirilmek demektir" (Metafizik Nedir? s.47).

⁶ Panteizm, tanrının doğada içkin bulunduğu inancı, doğayla tanrıyı bir ve aynı şey saymaktır. Bu inanca göre doğa tanrıdır ve tanrı, evrendeki bütün varlıkların toplamıdır (Orhan Hançerlioğlu, İnanç Sözlüğü, s.295).

⁷ Doğacılık, doğayı kutsallaştıran, amaçlayan ve her türlü ölçüyü doğada bulan öğretilerin genel adıdır (Hançerlioğlu, Felsefe Sözlüğü, s.66).

Bir surette dizgenin taşıdığı anlam bağlamında içerik değil, bireysel üslup bağlamında yön-temle alakalıdır. Yapısalcı bir görüşle kompozisyonun, üslubun tüm süreçlerini dolduracak kadar yoğun görünmesine rağmen Arnalds, anlatılageldiği hikâyesini abartı ile değil, fakat minimal⁸ bir üslupla ifade etmektedir. Kullandığı ses ve tınlar gereksiz tüm diğer öğelerden arındırılmış bir şekilde dinleyicinin duyumsama alanına iletilmektedir. Tasarlanan 'arınmış' kurgu, eserin temsil ettiği dinginlik, beraklık ve zarafet gibi olguların izleyicide bıraktığı etkiyi artırmaktadır.

1.5. Başka Bir Dünya Arayışı ve Krontopik Söylem

For Now I Am Winter'ın anlam çözümlenmesinde İzlanda tarihi, toplumsal yapı, kültür ve iklim koşullarıyla da ilişkilendirilecek bir bağlam olan 'başka bir dünyaya duyulan özlem'den doğan romantik⁹ bir tema kendini göstermekte; daima bir uzaklık hissi ve ona karşı duyulan samimi bir bağlılık gözlemlenmektedir. Albümle aynı ismi taşıyan eserde sürekli kendini tekrarlayan "şimdilik ben kışım" cümlesinin metaforik felsefi önermesinin yanında, bir takıntı ve şevkle kış mevsimine, yani temsili olarak karamsarlığa bağlı kalındığı; nihai olarak iyimserliği temsil eden ve kavramın zıttı olan ilkbahara özsel olarak küskünlükle özlem duyulması ifade edilmektedir. Pek tabi ki bu tavır mesnetsiz bir yabancılaşmanın, yüce bir kendine acımanın ve benliğin mevcudiyetine dair bir korkunun dışavurumu değil, fakat son raddede şiirsel, belki

⁸ Minimalist müzikte duyuluş en ön plandadır, gerçekleştirilen en ufak değişikliğin amacı da bunların duyuşumuza yansımaları sağlamaktır. Kullanılan materyalin küçük değişimleri de genelde her seferinde parametrelerin sadece birinde olur: Bir ritmik gözenin yavaş değişimi, ses yüksekliğinin değişimi, iki ostinati'nin [kendini sürekli tekrarlayan bir melodi veya örüntü] yavaş yavaş birbirinden uzaklaşması, olaya ezgisel bir elemanın katılımı gibi. Müzikleri ayrı ayrı kesitlerden oluşur, bir kesitin içinde yapılabilecek şeyler tükendikten sonra öbürüne geçer. Beatrice Ramaut-Chevassus, Müzikte Postmodernlik, s.34-35).

⁹ En geniş kullanımıyla 'romantik' sözcüğü zihnin duygular, haller ve sezgiler gibi öznel durumlarının baskın olduğu her tür sanat yapıtını ifade eder (Stephen Little, ...izmler: Sanatı Anlamak, s.72).

‘çocukça’ ve bir noktada mağrur bir özlem olarak görünüşe çıkmakta; kendini, karşısındakinin ‘ne olmadığıyla’ tanımlayan bir ifade olarak dikkat çekmektedir. Arnalds, albümünde öylesine derin ve çokboyutlu imgesel bir perspektif kurgulamıştır ki, o bir müzikal eser olmasına ve yalnızca bir duyuya hitap etmesine rağmen, kendini sanki bütün duyulara aynı anda duyumsatırılmışçasına etkili bir izlenim yaratmaktadır. Onun kurguladığı uzam-zaman tümleşimi, başka bir deyişle kronotop¹⁰, sanki kendi normları ve varlıksal koşullarını yaratan bir üst bilince, rüyaya benzer. Kurgulanan fenomenal gerçeklik, bağlamların temsilleriyle kendini var eden gerçekdışılıkla, dinleyicinin zihninde kendini eritir, saydamlaşır. Her daim canlılığını koruyan ve kronotopun derinliğinde etkileyici bir zevahir haline dönüşen imge, geri dönüşü olmayan bir ivmeyle yoğunlaşır ve öznelliğin derinliğinde çözünerek kendini görünüşe çıkartır.

Biçimsel bir üstgörüyle eseri incelediğimizde, karşımıza farklı bir üslup denemesi olarak eserlerin kısa intro'lara eklenmiş uzun outro'lara sahip olmaları çıkmakta; tahmin edileceği üzere çoksesli yapı ve üzerine inşa edilmiş üst üste bindirilmiş vokal kullanımları kendini göstermektedir. Bununla birlikte genel olarak ağır tempoyla kurgulanan, birbirini bazı noktalarda tekrar eden nota dizgeleri ve bir kısmı Icelandic Senfoni Orkestrası'yla icra edilen eserler dikkat çekmektedir. Eserlerin tümünün kompozisyonları, aranjmanı ve yapımcılığını Ólafur Arnalds üstlenirken, beş eserin sözleri aynı zamanda vokallığı de üstlenen Arnór Dan tarafından kağıda dökülmüştür. Genel olarak devrik yapı ile biçim ve anlam olarak uyumla yazılmış sözler, doğanın ritmini ve kendiliğindenliğini yüksek bir belagat yetisiyle betimleyen bir yapıyla görünüşe çıkmaktadır. Albüm görünüşü ve kitapçığı fotografik uzam ve çizim ile bir noktada grafik imgeler ve soyutlamacı bir vizyonla kendini

harmanlayan bir yapıyla görsel olarak cisimleşmektedir. Özellikle konsept tasarım içinde hacim kazanan doğacı, insansız fotoğraflar, bağlamın temsil ettiği zamana tabi olunmuşluktan özerk ve varlıktan izole edilmiş temayı tamamlamakta, onun sahip olduğu kimliğe yani bir yoğunluk kazandırmaktadır.

SONUÇ

Ólafur Arnalds özellikle For Now I Am Winter albümünde önceki pasajlarda bahsi geçen pek çok kavramı birbiriyle doğru bir etkileşim haline sokarak hangi şekilde ele alırsa alınsın, hiçbir surette sınıflandırılmayan yeni bir türe ait yeni bir şablon ve kaçınılmaz olarak eşsiz bir üslup geliştirmiştir. Bu, kendi kendine yeten imkânları oluşturan ve aynı zamanda felsefi değişkenlerle hâsıl olan yeni bir türsel melezleşmeyi, başka bir deyişle evrimi de temsil eder. Bu evrim, bahsi geçen tema, tür ve konuların hepsini kapsarken, öte yandan hiçbir şekilde onlara ait olmayan yeni bir türün prototipi olarak mütalaa edilebilir. Bu noktada kendini cisimleştirerek billurlaşan olgu, Arnalds'ın altın orana tabi unsurlara bağlı kalarak oluşturduğu kompozisyonları mutlak organik birlikle öznel unsurlarla sentezlemiş olmasıdır. O, çocukluğunda birine âşık olmuş ve bunu buruk bir özlemle hatırlayan birinin maneviyatıyla saf bir hissiyat kurgulamış ve bunu da tabiata atfetmiştir. Bu öyle bir hissiyattır ki, geçmişe dönük muğlak bir zamansızlık evresindeki uykusundan uyanan ve hakikate gözlerini açan bir benginin, eşdeyişle Weltgeist'in kendini çocuksu bir edayla varlığa dökmesi gibi yoğun ve sevgi doludur. Arnalds, For Now I Am Winter albümüyle yalnızca müzikal evrimi temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda idealist sanat panoramasında kendini yeri sarsılmaz bir şekilde konumlandırır ve varlıkla bütünleşen, tıpkı günbatımındaki güneş ışınlarının denize yansması gibi parıltılı bir estetik söylem ortaya koyar. Bu noktada biz dinleyiciye, birçok bağlamın ötesinde kendini yoğunlaştıran ve dinledikçe sanki derin bir yazınsal metinmiş gibi açılan; çözülmeye uğrayan ancak hacminden bir şey kaybetmeyen bu eseri kendi özerkliğinde kabul edip gereken değeri vermek kalır.

¹⁰ Bu terim matematikte kullanılmaktadır ve Einstein'ın Görelilik Teorisinin parçası olarak geliştirilmiştir. Edebiyatta ve bizzat sanatta, zamansal ve uzamsal belirlenimler birbirinden ayrılmaz ve daima duyguların ve değerlerin izini taşır (Mikhail Bakhtin, Karnavaldan Romana: Edebiyat Teorisinden Dil Felsefesine Seçme Yazılar, s.316).

Kaynakça

BAKHTIN, Mikhail, (2001), Karnaval-
dan Romana: Edebiyat Teori-
sinden Dil Felsefesine Seçme
Yazılar, İstanbul: Ayrıntı Yayın-
ları.

BOTZ-BORNSTEIN, Thorsten, (2011),
Filmler ve Rüyalalar, İstanbul:
Metis Yayınları.

ÇEREZCİOĞLU, Aykut Barış, (2011),
Küreselleşme Bağlamında
Extreme Metal Scene: İzmir Me-
tal Atmosferi, D.E.Ü. G.S.E.
Müzik Bilimleri Anabilim Dalı
[yayımlanmamış] Doktora Tezi.

GISLASON, Donald, (2009), A Conver-
sation With Olafur Arnalds,
[http://www.lh-
inc.ca/attachments/article/260/13
.pdf](http://www.lh-inc.ca/attachments/article/260/13.pdf), (erişim tarihi: 28.03.2014).

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1975),
İnanç Sözlüğü, İstanbul: Remzi
Kitabevi.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1989), Fel-
sefe Sözlüğü, İstanbul: Remzi
Kitabevi.

HEIDEGGER, Martin, (2003), Metafizik
Nedir?, İstanbul: Kaknüs Yayın-
ları.

LITTLE, Stephen, (2008), ...izmler: Sa-
natı Anlamak, İstanbul: Yem
Yayın.

RAMAUT-CHEVASSUS, Beatrice,
(2004), Müzikte Postmodernlik,
İstanbul: Pan Yayıncılık.

SARTRE, Jean-Paul, (2009), Varlık ve
Hiçlik, İstanbul: İthaki Yayınla-
rı.

Siyonizmin Siyon Protokolleri' ile "Dünya Hakimiyeti" Düşüncesi

Mesut MEZKİT*

mesutmezkit@gmail.com

Öz

Dünya hakimiyeti için bütün vasıtaları kendi lehine kullanma kabiliyeti olan Siyonizm, bu emellere ulaşmak için stratejisini ona göre tayin eder. Uluslar arası kuralları hiçe sayan bir anlayışı savunan Siyonist düşüce, birçok facialara sebep olmuştur. Bunun için tarihe bakıldığında bu gerçekler görülecektir. Tarihi Siyonist politik yaklaşım, günümüzde de "meşum" uygulamalarına devam etmektedir. Bu Siyonist Felsefe tarihi "sapkınlık"tır.

O halde nedir Siyonizm? Siyonizme bu gücü veren gizem nedir? Meşhur Siyon Protokolleri nedir? Bu protokoller sonradan mı ihdas edilmiştir? Yoksa Muharref Tevrat'ın bir toplantıda günyüzüne çıkmış hali midir? Bu yazımızda bu suallere cevap aramaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler: Siyonizm, Yahudilik, dünya hakimiyeti, Siyon Protokolleri, Tevrat, Talmud

The Zion Protocols of Zionism and the World Domination Ideology

Zionism which has the ability of using all instruments in favour of itself in order to achieve the world domination, finds its route to achieve this aim. Zionist Ideology ignores the international rules and this has caused a lot of disasters. When we look at the history, it is possible to see those disasters. The Zionist Philosophy is an aberration. And this disasters still continue. Then what is Zionism? What is the mysterious power that feeds the Zionism with that power? What are the famous Zion Protocols? We will try to answer those questions in our next essay.

Keywords: Zionism, Judaism, World Domination, Zion Protocols, Bible, Talmud.

*Yazar Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi mesutmezkit@gmail.com

GİRİŞ

Dünya hakimiyeti için bütün vasıtaları mübah gören Siyonizm, bu emellerine matuf hangi yöntem tatbik edilecekse etmiş; facialara sebep olmuş birçok hadisenin baş mes'ulüdür. Tarihe ve günümüzdeki hadiselerle yakından bakıldığında hep "sapkınlığı" görülür.

Dünya üzerinde devlet kuramamış; ancak, bütün devletleri emrine amade kılmış bir ideoloji o varsa; o da Siyonizm'dir.

O halde nedir Siyonizm? Siyonizme bu gücü veren gizem nedir? Meşhur Siyon Protokolleri nedir? Bu protokoller sonradan mı ihdas edilmiştir? Yoksa Muharref Tevrat'ın bir toplantıda günyüzüne çıkmış hali midir?

Siyonizm; en geniş anlamı ile, Arz-mevûd yani Filistin dışındaki bütün Yahudileri yine orada toplamak ve sonra da Süleyman Mabedini Siyon Dağı üzerinde inşa etmek idealidir (Kutluay, 2000: 19).

Siyonizm Nedir?

Siyonizm, din ve devleti kat'iyetle birbirinden ayırmaz. Buna göre dini hürriyet kazandıktan sonra mutlaka siyasi hürriyet hayata geçmelidir. Dolayısıyla Siyonist Devlet, laik bir devlet değil; Yahudi Şeriatı'na göre yönetilecek bir devlet olacaktır. Bugünkü İsrail Şeriat Devleti gibi..

Siyonistlerin bu ideallerini muharref Tevrat şu şekilde çizmektedir:

"O zaman Rab bütün milletleri önünden kovacak ve sizden büyük kuvvetli milletlerin mülkünü alacaksınız. Ayak tabanınızın bastığı her yer sizin olacaktır. Sınırınız çölden Lüban'dan ırmaktan, Fırat ırmağından garp denizine kadar olacaktır. Önünüzde kimse duramayacak, Allah'ınız Rab size söylediği gibi dehşetinizi ve korkunuzu ayak basacağınız bütün diyar üzerine koyacaktır." (Tevrat, Tesniye bölümü, 12/25)

Bunun için dini hürriyetin neticelenmesiyle siyasi hürriyetin meydana gelmesi için Politik Siyonizmi hayata geçirmek icab ediyordu. Bunu da ilk defa dillendiren ve hayata geçirmek için ölünceye kadar bu uğurda mücadele eden Siyozmin babası olan Theodor Herzl'dir. Siyonizmin canlanmasında

asıl hamleyi bu kişi yapmıştır. 1860'da doğup, 1904'de ölen, gazetecilik yapan Dr. Theodor Herzl, 1896 yılında "Der Judenstaat" (Yahudi Devleti) ismiyle bir risale yayınlayarak Siyonist teşkilâtın doğmasına sebep oldu. 1897 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde Birinci Siyonist teşkilât toplandı. Ve, meşhur protokollerin bu toplantıda görüşüldüğü tahmin edilmektedir.

Siyon Dağı efsanesi ise, Hz. Davut'un oğlu olan ve Kudüs başşehir yapıldığı krallığın başına geçen Hz. Süleyman "Siyon" dağında "Süleyman Mabedi"ni inşa ettirmiştir. Yahudi geleneğine göre "Beyt Hamikdaş" (Kutsal Ev) denilen bu mabedin "Siyonizm" in dünya hakimiyetinde mühim bir yere sahiptir (Anadol, 2004: 15).

Süleyman Mabedini Siyon dağında inşa ideali Yahudiler için bir semboldür. Asıl inşa etmek istedikleri dünyaya hakim olma mefkuresidir. Bunu da şu anda başarmış durumdadırlar.

Protokol nedir?

Siyonizmin hedeflerine vakıf olabilmemiz için, evveleminde Siyon Protokolleri'nin mahiyetini, mânâsını; protokollere zemin teşkil edecek fikrî arka plânı teşhis ve teşhir etmemiz gerekiyor. Bundan sonra da protokolleri teferruatlıca tahlile tabi tutacağız.

Protokol kelimesi, Yunanca protos (ilk) ve kolla (tutkal) kelimelerinden teşekkül etmiştir. Protokoller, Yahudilerin "Hareket Plânı Taslakları" mânâsına gelmektedir (Nilus, 2004: 127). Yahudi tarihinde buna benzer bir çok taslak varolmuştur. Pek azı açığa çıkmıştır. Ancak umumi olarak müşterek noktaları aynıdır. Prensipleri hep iki yüzölçüğe dayanır. Aşağıda nakledeceğim belge ile daha sonra açıklayacağımız protokoller birbirinin nasıl devamı olduğuna delil teşkil edecektir.

İstanbul Yahudileri Prensi

1492 senesinde, İspanya başhahamı (Chemor), merkezi İstanbul'da bulunan Yahudi Parlamentosu'na (Grand Sanhedrin) İspanyol kanunundan dolayı kendisinin

kovulmak üzere olduğunu yazar ve ne tavsiye edeceklerine dair bir mektup yazar.

Şöyle bir cevap alır:

“Musa’nın yolundaki aziz kardeşim, katlanmak zorunda kaldığın talihsizlikleri ve endişelerini aktardığın mektubu aldık. Bu duyduklarımızın acısı içimize işledi.

Büyük Baba ve Hahamın tavsiyeleri şunlar:

1-İspanya Kralının seni Hristiyan olmaya mecbur ettiğini yazdığına gelince, onun istediğini yap, aksi taktirde daha sonra istesen de yapamazsın.

2-Mallarını yağma etme emrine gelince: evlatlarını tüccar yap, onlar da küçük küçük, Hristiyanların mallarını yağmalasın.

3-Canına kastetmek istediklerine gelince, evlatlarını doktor ve eczacı yap, onlar da Hristiyanlar’ın canlarını alsınlar.

4-Sinagoglarını tahrip etmek istemelerine gelince; evlatlarını rahip ve kilise üyeleri yap, onlar da Hristiyanların kiliselerini tahrip etsinler.

5-Şikayet ettiğin birçok sıkıntı verici olaylara gelince, evlatlarını avukat ve hukuk adamları olarak yetiştir ve onların devlet işlerini karıştırdıklarını ve Hristiyanları senin boyunduruğun altına sokarak, dünyaya hakim olmanı ve onlardan intikam almanı sağlamalarını izle.

6-Sana verdiğimiz bu tavsiyelerden sapma, çünkü bunları yaparak, senin ne kadar utanç verici durumlara düştüklerini göreceksin ve gerçek güce ulaşacaksın.

(İMZA) İstanbul Yahudileri Prensi” (Nilus, 2004: 128-129).

Siyonist Telâkkî

Siyonizmin ruhuna vakıf olabilmemiz için, Siyonist telâkkîye bakmak mecburiyetindeyiz.

Theodor Herzl, Yahudi Ulusu’ndan ne anladığını şöyle tarif etmektedir: “ Size ulustan ne anladığımı söyleyeceğim. Ve siz de bu ifadeye özne olarak Yahudi’yi ilave edebilirsiniz. Benim aklımdaki ulus mefhumu(kavramı), müşterek düşmanlarına karşı birbirlerine kenetlenen tarihî bir insan topluluğu olarak ifade edilebilir. Bu ulus mefhumuna benim bakış açım. Eğer siz bu

tarife Yahudi kelimesini ilave ederseniz, benim Yahudi ulusundan ne anladığımı bulursunuz.”(Nilus, 2004: 28).

Herzl, Yahudi ulusunun dünyaya matuf (yönelik) fikrini şöyle ifade ediyor: “ Düştüğümüz zaman, devrimci, işçi sınıfı, devrimci partinin küçük memurları oluruz. Fakat kalktığımız zaman, işte korkunç gücümüz o zaman ortaya çıkar.” (Nilus, 2004: 28).

Herzl’in bu fikrini destekleyen Lord Eustace Percy (Canadian Jewish Chronicle) şu şekilde bir izahatta bulunuyor:

“Liberalizm ve nasyonalizm, Yahudi mahallelerinin kapılarını açtı ve Yahudi’ye eşit vatandaşlık hakları önerdi. Yahudi batılı dünyaya çıktı, gücü ve gücün ihtişamını gördü. Gücü kullandı ve bundan büyük keyif aldı” (Nilus, 2004: 29).

Yahudi düşünce tarzı; Yahudi olmayan her türlü plâna muhalif olmasıyla meşhurdur. Monarşist’e muhalif olarak cumhuriyetçinin yanındadır; cumhuriyetçinin yanında ,sosyalistir; sosyalistin karşısında da Bolşevik’in yanında yer almaktadır.

1903 yılında yapılan VI. Siyonist Kongresi’nde alınan kararlar muvacehesinde I. Dünya Harbi’nin çıkacağını kat’iyetle bildiklerinden (kendileri plânlamıştı) savaş süresince gelişmeler ve neticeleri üzerinde uzun uzun tahlil ve planlar yapılarak, Yahudilerin bundan nasıl kârlı çıkacağı üzerinde müzakereler yapılmıştır. Oynayacağı rol hülâsa edilmiş, tespit edilen plân ve program savaştan sonra hayata geçmiştir. Tarih, bunu bize göstermiştir (Nilus, 2004: 31).

New York’ta çıkan “The New Palesrin” isimli gazetenin Nisan 1923 nüshalarından birinde şunlar yazılmaktadır. “Zannediyoruz ki, Birinci Dünya Savaşı’nın başlıca iki neticesinden birisi de Yahudi Devleti’nin kurulması olduğunu tarih bize gösterecektir. Biz, bütün dünyayı bunun için savaşa soktuk ve yendik” (Anadol, 2004: 57).

Siyon Protolleri

Siyon Liderlerin Protokollerine gelecek olursak, bunların 24 adeti gün ışığına çıkmıştır. Protokoller çok uzun olduğu için göze çarpanlarını özetleyerek nakleceğim. Çok

dikkatli okunmalıdır. Bunların hayata geçip geçmediğini, komplo teorileriyle uğraşılıp uğraşılmadığını tarihî hakikatlerle yüzleşildiğinde görülecektir.

Tarihi bilmeyen; hele hele yakın tarihi gerçek mânâda idraktan mahrum olanlar milletine hizmet edemezler. İstikbale güvenle bakamazlar. Tarihî hakikatler karşısında üç maymunu oynayıp kafasını kuma gömenler; belirli mihrakların “komplo teorileri” safsatalarına inanırlar. Ondan sonra da elin adamı senin üzerinden dünya hakimiyetini devam ettirir. Hem de acımasızca.. Kendi elimizle kendisine hizmet ettirerek.. Onun için dikkatli olmak mecburiyetindeyiz. Tarihi iyi okuyup yorumlamalıyız. Meselelere ciddiyetle eğilip, millî ve dâva şuuruna sahip olmalıyız.

Şimdi amaçlı protokollere geçebiliriz.

Unutulmasın, bu protokoller 1897 yılında Dr. Theodor Herzl’in başkanlığında I.Siyonist Kongre’de İsviçre’nin Basel şehrinde tartışılmış ve karara bağlanmıştı.

I. Protokol.

“Beyan edeceğim şey, sistemimizin iki görüş noktasından hareket ettiğidir: kendimiz ve yahudi olmayanlar.

Dikkate alınması gereken bir nokta da , kötülük içgüdüleriyle dolu olan insanların sayısının, iyilerden çok daha fazla olmasıdır. Bu yüzden onları yönetirken en iyi sonuçlar, mücerred (Uy.:soyut) ilmî tartışmalarla değil şiddet ve yıldırma politikalarıyla elde edilir.

Her insan iktidarı arzu eder ve eğer mümkün olsa herkes diktatör olmayı ister. Kendi refahını korumak uğruna, başkalarınınkini kurban etmeyecek insan gerçekten çok azdır.

Yaratılış kanununa göre ‘hak kuvvetten doğar’ sonucunu çıkarıyorum.

Siyasi hürriyet bir fikirdir, fakat gerçek değildir. Siyasi iktidarı elinde bulunduran bir partiye baskı yapmak amacıyla halk kitlelerini bir diğer partiye yöneltmek gerektiği zaman, bu fikrin bir yem olarak nasıl kullanacağı bilinmelidir. Eğer karşı taraf da liberalizm olarak da anılan bu fikrin etkisi altına girmiş ve bu uğurda iktidar gücünün bir kısmından feragat etmeye gönüllü ise, görev çok daha

kolaylaşır. Bu arada teorimizin zaferi tamamen ortaya çıkıyor...

Günümüzde Liberal Yönetimin Gücü yerini Servetin Gücüne bırakmıştır. Bir zamanlar İman Gücü hükmetmişti. Hürriyet fikri gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir fikirdir. Çünkü hiç kimse onu aşırıya kaçmadan nasıl kullanacağını bilmez...

Eğer bir devlet kendini, kendi içindeki krizlerle tüketirse, ya da kendi içindeki ihtilaflar onu dış düşmanlar karşısında zayıflatırsa, telafi edilemeyecek kayıplara uğramış ve bizim hakimiyetimiz altına girmiş demektir. Tamamıyla bizim ellerimizde olan Sermaye Despotluğu, ona bir saman çöpü uzatır. İster istemez çöpe sarılacaktır, aksi taktirde tamamen dibe vurur.

Liberal fikirlere sahip birisi çıkıp da yukarıda kastettiğimiz fikirlerin ahlâk dışı olduğunu ileri sürerse, ben de şu soruları sorarım: Eğer her ülkenin iç ve dış iki düşmanı varsa ve eğer harici düşman üzerinde duracak olursak, bunun her türlü mücadele yöntemini kullanmasında sakınca görülüyor. Mesela: gece karanlığında ya da sayıca çok üstün bir şekilde saldırması ve ahlâk dışı olduğu düşünülmüyorsa, toplum hayatını paramparça eden, kamu yararına olan her şeyi çökerten çok daha kötü bir düşmana karşı aynı yöntemleri kullanmak, nasıl olur da ahlâk dışı ve izin verilemez olarak adlandırılır.

Hükmetmek isteyen kişi hem kurnaz hem de yapmacıklı olmalıdır. Açık sözlülük ve dürüstlük gibi üstün insani nitelikler siyasette kusurdur. Çünkü bunlar yönetimleri en güçlü düşmanlarından daha etkili ve kesin bir şekilde alaşağı ederler. Bu nitelikler, Yahudi olmayan yönetimlerine ait vasıflar olmalıdır. Ve biz, bu vasıfları kendimize kat’iyen rehber edinmemeliyiz.

Netice, yöntemleri haklı kılar. Bu durumda, planlarımızı yaparken dikkatlerimizi, iyi ve ahlâka uygun olandan çok, gerekli ve faydalı olana çevirelim.

Hürriyetin getirdiği hakların aşırı kullanılması neticesi, alkolden aklı karışmış, alkol yüzünden düşünme kabiliyetini kaybetmiş alkolik hayvanlara bakın. Bu bize göre değildir ve bu yol bizim yürüyeceğimiz yol değildir. Yahudi olmayanlar, alkol yüzünden düşünme kabiliyetlerini

kaybetmişlerdir. Çocukları da klasizm ve ilk çağ ahlâksızlığı ile aralarına soktuğumuz hususi ajanlarımız olan öğretmenler, hizmetçiler, zenginlerinin evlerindeki mürebbiyeler, katipler ve Yahudi olmayanların sıkça gittikleri sefahat yerlerindeki kadınlarımız vasıtasıyla zehirlenerek birer ahmak olarak yetiştirilmişlerdir. Bu son söylediklerimin arasına sefahat ve çürümüşlük içinde yaşayan, diğerlerini gönüllü olarak takip eden ve kendilerine 'sosyetik hanımlar' denilen kimseleri de dahile edeceğim.

'Hürriyet, kardeşlik, eşitlik' kelimelerini çok eski zamanlarda, halk kitleleri arasında ilk bağıranlar bizlerdik. Bu kelimeler o günlerden bu yana dünyanın her tarafında, bu yeme takılan budala papağanlar tarafından tekrar edildi. Ve, bunlar sayesinde, önceki zamanlarda, halkın baskısına karşın çok iyi muhafaza edilmiş olan 'Dünya Refahı' ve 'Gerçek Ferdi Hürriyet' fikirleri her tarafa taşındı. Yahudi olmayanların, sözüm ona zeki fertleri ve bilginleri bu sözlerin içindeki hakiki anlamları çıkaramadılar, birbirleriyle olan münasebetlerindeki ve mânâları arasındaki çelişkilere dikkat etmediler, tabiatıta hiçbir şekilde eşitlik olmadığını, hiçbir şekilde hürriyet olamayacağını, tabiatın bizzat kendisinin zekayı, seciyey (karakteri) ve kabiliyeti farklı meydana getirdiğini göremediler. Halk kitlelerinin kör olduğunu göremediler" (Nilus, 2004: 176-182).

II. Protokol

Bırakın onlara bilimin emrettiği şeyler olduğunu inandırdığımız nazariyelerimizin (teori-kuram) başrolünü oynasınlar. Bunu basın organlarımız vasıtasıyla devamlı şekilde, bilimin gereği olarak gündemde tutmamızdaki amaç, nazariyelerimize olan körü körüne güvenlerini canlı tutmaktır. Yahudi olmayanların bilim adamları, bilgileri ile şişinecekler, fikirlerini kendi istediğimiz doğrultuda eğitmek amacıyla, uzman ajanlarımızın kurnazca bir araya getirdiği parçaları hiçbir mantikî sorgulamadan geçirmeden ilmi sonuçlar olarak uygulayacaklardır.

Bir an bile bu söylenenleri boş şeyler olarak değerlendirmeyin. Planladığımız

Darvinizm, Marxizm ve Nietzscheizmin başarılarını dikkatlice düşünün. Her sınıftan biz Yahudiler'in bu emirlerin Yahudi olmayanların düşünceleri üzerinde yaptığı bölücü etkiyi açıkça görmesi zor olmasa gerektir.

Günümüzde devletler, halkın fikirlerini harekete geçiren çok büyük bir güce sahipler. Bu gücün ismi "Basın". Basının rolü, ihtiyaçları zaruriymiş gibi göstermek, halkın şikayetlerini dile getirmek ve hoşnutsuzluk meydana getirmektir. İfade hürriyeti basın sayesinde vücut bulur. Fakat Yahudi olmayan devletler bu büyük gücü nasıl kullanacaklarını bilemediler ve bu muazzam güç bizim ellerimize geçti. Basın sayesinde kendimizi perde arkasına gizleyerek halkları etkileme gücüne kavuştuk. Her ne kadar okyanuslar gibi kan ve gözyaşı döktüysek ve birçok insanımızı kurban verdiğimiz de basın sayesinde altını elde ettik"(Nilus, 2004: 185-192).

III. Protokol

"Çıktığımız bu uzun yolda, halkımızı sembolize eden yılanın çizdiği dairenin tamamlanması için gitmemiz gereken çok az mesafe kaldı. Daire tamamlandığı zaman, Bütün Avrupa devletleri yılanın bükümleri arasında güçlü bir mengen tarafından eziliyormuşçasına sıkıştırılacaktır.

Bugün aristokrasinin yıkılması ile halk, işçilerin boynuna acımasız ve zalim bir boyunduruk vuran, merhametsiz ve alçak para babalarının eline düştü. Biz işçileri bu zulümden kurtaracağımızı ileri sürerek sahneye çıkacak ve onlara sosyal Masonluğumuzun kuralı olan, sözde 'bütün insanların dayanışması' gereği sürekli desteklediğimiz, savaş gücümüzü oluşturan sosyalistlerin, anarşistlerin ve komünistlerin saflarına katılmalarını telkin edeceğiz. Kanunlar yardımıyla işçilerin emeğini kullanan aristokrasi kendi çıkarı için işçilerin sağlıklı ve güçlü olmaları ile ilgilenirdi. Biz ise bunun tam tersini, Yahudi olmayanların ölmesini istiyoruz. Kronik kıtlık işçinin bizim arzularımızın kölesi olduğu ve kedisinde bizim arzularımıza karşı koyabilecek gücü bulamaması anlamına gelir.

Kralların otoritesinin aristokrasiye verdiği işçileri yönetme hakkını, açlık bize çok daha güçlü bir şekilde verecektir.

Bütün dünyaya hükmedecek olan hükümdarımızın taç giyme zamanı geldiğinde, ona engel olmak isteyen her şey yine aynı eller tarafından ortadan kaldırılacaktır.

Yahudi olmayanlar, uzmanlarımızın tavsiyeleri vasıtasıyla, teşvik edilmeden düşünme alışkanlıklarını yitirmişlerdir.

“Büyük” sıfatını bizim verdiğimiz Fransız İhtilâl’ini hatırlayın. Onun hazırlanışındaki sırları gayet iyi biliyoruz. Zira o tamamıyla bizim eserimizdir.

O zamandan beri, insanları hayal kırıklıklarıyla birinden diğerine yönlendiriyoruz, ta ki en sonunda bizden ile sapıp, dünya için hazırladığımız Siyon Kanunun Despot kralına yönelene dek.

Günümüzde uluslararası bir güç olarak yenilmez durumdayız, çünkü herhangi bir devletin saldırısına uğrarsak, diğer devletler tarafından destekleniriz.

“Hürriyet” kelimesi insan topluluklarını her türlü kuvvete, her çeşit otoriteye, hatta Tanrı’ya ve yaratılış kanunlarına karşı dahi savaşmaya teşvik eder. Bu yüzden krallığımızı kurduğumuz zaman, ima attığı anlamlar ile insan kitlelerini kana susamış hayvanlara çeviren bu kelimeyi sözlüğümüzden silmiş olacağız”(Nilus, 2004: 187-192).

IV. Protokol

(G)örünmeyen, esrarlı bir şekilde gizlenmiş, bununla beraber, perde arkasında oldukları için çok daha fazla acımasız bir şekilde hareket eden ajanların arkasında gizlenen gizli örgütlerin elinde olduğu hissedilen despotluktur.

Görünmeyen bir gücü kim ya da ne gibi bir durum yıkabilir?Bizim gücümüz tam anlamıyla böyle bir güçtür. Yahudi olmayan masonluk, bize ve amaçlarımıza körü körüne bir paravan gibi hizmet eder. Bu sayede gücümüzün hareket planı hatta asıl hedefi, bütün halk için bilinmeyen bir sır olarak kalır.

(B)ütün inançların altını oymak, Yahudi olmayanların zihinlerinden Tanrı ve maneviyat düşüncelerini tamamen çıkarmak

ve onların yerine matematik hesaplamalar ve maddi ihtiyaçları yerleştirmek bizim için mecburiyettir.

Yahudi olmayanlara düşünme ve anlama fırsatı vermemek için, ilgilerini tamamen ticaret ve sanayiye çevirmeliyiz. Böylece bütün milletler, kazanç peşinde birbirleriyle yarışırken, müşterek düşmanlarının farkına varamayacaklar ve tamamen yutulmuş olacaklardır.

VI. Protokol

Yahudi olmayanların aristokrasisi, politik bir güç olma vasfını yitirdi. Onu hesaba katmamız gerekmiyor. Fakat sahip oldukları topraklar sayesinde hâlâ daha kendi kendilerine yetiyor olmaları bize zarar verebilir. Bu yüzden her ne pahasına olursa olsun, onları topraklarından söküp atmak bizim için en büyük mecburiyettir. Bu amaca en iyi şekilde, arazi vergilerini ve ipotek borçlarını artırmakla varılacaktır. Bu ayarlamalar topraklarını ellerinde tutmalarını zorlaştıracak ve onları aciz halde kayıtsız şartsız boyun eğmek zorunda bırakacak.

Aynı zamanda ticaret ve sanayi, fakat en başata denge kuvveti rolü oynayacak olan vurgunculuğu (spekülasyon) yoğun bir şekilde desteklemeliyiz. Vurguncu sanayinin yokluğu, özel ellerdeki sermayeyi çoğaltır ve toprağı, üzerindeki banka borçlarından kurtararak tarımla ilgili faaliyetlerin yeniden yapılanmasını sağlar. Biz sanayinin, hem emeğini, hem de sermayeyi topraktan uzaklaştırmasını ve vurgunculuk sayesinde dünyanın bütün servetinin elimize geçmesini istiyoruz. Bu sayede Yahudi olmayanların hepsini işçi sınıfı saflarına katacağız. Yahudi olmayanlar, o zaman başka bir sebep için değil, sadece var olma haklarını koruyabilmek için önümüze eğilecekler.

Yahudi olmayanların sanayisini tamamen çökertmek için, aralarında geliştirdiğimiz ‘lüks’ü vurgunculuğun yardımına çağıracağız. Çünkü lükse olan hırslı talepleri, her şeylerini yutup bitirecektir. İşçi ücretlerini artıracğız, ancak bu işçilere hiçbir yarar sağlamayacaktır. Çünkü, aynı zamanda temel ihtiyaç maddelerinin fiyatlarını da artıracğız ve bunun sebebinin tarım ve

hayvancılıktaki gerileme olduğunu iddia edeceğiz. İşçi sınıfını anarşi ve sarhoşlukla tanıştırmak, aynı zamanda dünyadaki bütün Yahudi olmayan aydınların kökünü kazıyacak önlemler almak suretiyle ikinci bir yerlatı yöntemini maharetle tatbikata koyacağız. Bu faaliyetlerinin hakiki mânâlarının Yahudi olmayanlar tarafından, zamanından önce fark edilememesine mani olmak için, kendi iktisadî nazariyelerimizin (teorilerimizin) yaygınlaştırma faaliyetleri enerjik bir şekilde devam ederken, bunları 'işçi' sınıfına hizmet etmek için duyulan ateşli bir talep ve Ekonomi-Politik bilimin büyük umdelerini(prensipleri) maskelerinin ardına gizleyeceğiz (Nilus, 2004: 200-201).

VII. Protokol

Siyasette başarının ilk şartı, girişimlerin gizliliğidir. Politikacıların söyledikleri ile yaptıkları birbirini tutmamalıdır.

Yahudi olmayanların hükümetlerini, birkaç istisna dışında, bizim elimizde olan basın kanalıyla gizlice suflörlüğünü yaptığımız ve kamuoyu olarak gösterdiğimiz, arzu ettiğimiz sonuçları neredeyse yaklaştıran, geniş çapta tasarladığımız planımızın yararları doğrultusunda hareket etmeye mecbur etmeliyiz (Nilus, 2004: 203).

VIII. Protokol

Ülkemizde sorumlu mevkilere Yahudi kardeşlerimizi getirmemizde herhangi bir sakınca kalmadığı zamana kadar, bu mevkileri bir süre için, geçmişi ve şöhreti halk ile arasında uçurumlar oluşturan kişilere teslim edeceğiz. Bunlar, emirlerimize karşı gelmeye yeltenirlerse cezaî müeyyideler ve ortadan kaybolmalarla karşı karşı kalacaklardır. Bütün bu tedbirler, bu kişileri son nefeslerine dek çıkarlarımızı korumalarını sağlamak içindir(Nilus, 2004: 205).

IX. Protokol

Aslında Masonik parolamız olan "Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik" gibi liberal

kelimeler, krallığımızı kurduğumuz zaman bizim tarafımızdan, "Hürriyet hakkı, Görev eşitliği, Kardeşlik idealleri" olarak sadece bir idealizmi ifade eden ve artık bir parola olmayan kelimeler haline gelecektir. Bu sayede boğayı boynuzlarından yakalamış olacağız. Biz şimdiden bizimkinden başka her türlü yönetim şeklini, her ne kadar birçoğu hukuken varlıklarını sürdürüyorlar olsalar da, fiilen yok etmiş bulunuyoruz. Şimdilerde eğer herhangi bir devlet bize karşı kışkırtma (protesto) teşebbüsünde bulunursa, bu bizim onlara önceden verdiğimiz emir ve yetki sayesinde. Çünkü onların Yahudi düşmanlığı gösterileri, küçük kardeşlerimizi eğitebilmemiz için bize gereklidir.

Her şeyi yutan bütün terör hareketleri bizimle baş göstermiştir. Monarşiyi geri getirmek isteyen tutunda, demagoglara, sosyalistlere, komünistlere ve her türlü ütopyacılar kadar, her fikirden insan hizmetimizdedir. Bunların hepsine bir görev verdik. Her biri kendi adına yönetimlerin son kalıntılarını yok ediyor, düzenin bütün kurumlarını yıkıyorlar. Bu faaliyetler yüzünden bütün devletler ıstırap çekiyorlar. Onlar huzur istiyorlar ve barış için her şeyi feda etmeye hazırlar. Fakat biz onlara bunu vermeyeceğiz. Ta ki beynelmilel süper yönetimimizi tanıyıp, ona itaat edene kadar. Halk, sosyalizm konusunun uluslararası bir anlaşmayla çözülmesi gerektiğini yüksek sesle dile getirdi. Partilerin hiziplere ayrılması, onları bizim elimize düşürdü. Çünkü iddialı bir mücadeleyi sürdürmek için para gereklidir ve o da tamamen bizim elimizdedir (Nilus, 2004: 205-207).

X. Protokol

Yetki paylaşımı, konuşma ve din hürriyetleri, basın hürriyeti, kanunlar önünde eşitlik, mülkiyet ve mesken dokunulmazlıkları, vergilendirme(gizli vergiler) gibi konular üzerinde duracağımız zaman, bu husus bize yardımcı olacaktır. Bütün bunlar halkın önünde açıkça temas edilmemesi icab eden konulardır. Bunlara temas etmenin mecburi olduğu hallerde de, isim isim sayılmamalı, hiçbir teferruata girmeden, sadece medeni hukuk kurallarının tarafımızdan kabul edildiği

belirtilmelidir. Bu mevzuda ketum kalmamızın sebebi, bunlardan bir ya da birkaçından vazgeçmek istersek, vazgeçtiklerimizi dikkat çekmeden saf dışı bırakabilmek için kendimize hareket serbestliği sağlamaktır. Eğer isim isim belirtirsek, o zaman bu hürriyetlerin hepsi varmış ve çoktan verilmiş gibi görünecektir.

Halk kitleleri, politik dehalara özel bir sevgi ve saygı besler ve onların bütün şiddet hareketlerini hayranlıkla karşılar. "Aşağılık, evet aşağılık fakat zekice", "Bir oyun fakat nasıl da kurnazca uygulanmış, ne kadar muhteşem oynanmış ne büyük cüret...." der.

Hükümet darbemizi gerçekleştirdiğimiz zaman bütün halklara şunu söyleyeceğiz: "Her şey korkunç bir şekilde kötü gidiyordu, herkes çektiği acılar yüzünden tükenmişti. Biz; milliyetler, sınırlar, para birimlerinin farklılığı gibi size ıstırap veren her şeyi ortadan kaldırıyoruz. Şüphesiz bize tabi olup olmamakta hüsrûnuz. Fakat size tavsiye ettiklerimizi hiç tecrübe etmeden haklarında herhangi bir hükümde bulunmanız mümkün olabilir mi?"

Liberalizmin zehirini devletlerin organizmasına soktuğumuz zaman, devletlerin bütün siyasi görüntüleri değişime uğradı. Hepsi ölümcül bir hastalığa yakalandı. Kan zehirlenmesi. Yapılması gereken tek şey, can çekişmelerinin sona ermesini beklemektir.

Liberalizm, Yahudi olmayanların yegâne koruyucusunun, yani despotluğun yerini alan anayasal devletleri ortaya çıkardı. Ve bir anayasa hepimizin bildiği gibi; bir parti anlaşmazlıkları okulu, yanlış anlamlar, anlaşmazlıklar, sonuçsuz parti çekişmeleri yumağından başka bir şey değildir. Kısacası, devlet faaliyetlerinin şahsiyetini yıkmaya hizmet eden her türlü şeyin okulu (Nilus, 2004: 209-212).

XI. Protokol

Yahudi olmayanlar koyun sürüsüdür ve biz de kurtlar. Koyun sürüsüne kurtlar daldığı zaman ne olur biliyorsunuz.

Her şeye göz yumarak meydana gelecekleri beklemeleri için bir başka sebep de, onlardan geri aldığımız bütün hak ve hürriyetleri, barış düşmanlarını bastırıp, bütün

partileri uslandırdığımızda tekrar geri vereceğimize dair ümitlendirmemizdir.

Tanrı bize, biz seçilmiş ırka bütün gözlere bizim zayıflığımızı gibi görünen "dağılma"yı ihsan etti ve bununla, bizi şimdi bütün dünyanın hükümdarı olmayı çok yaklaştıran gücümüzün ortaya çıkmasını sağladı (Nilus, 2004: 218).

XII. Protokol

Basının hakkından gelmek için şu yöntemleri kullanacağız: Bugünkü basının rolü nedir? Amacımız için ihtiyaç duyduğumuz hisleri kamçılar ve alevlendirir, ya da partilerin bencilce amaçlarına hizmet eder. Basın genelde tatsız, haksız ve yalancıdır. Halkın büyük kısmı basının gerçekte hangi amaçlara hizmet ettiğine dair en ufak bir fikre sahip değildir. Biz basına eyer vuracağız ve sıkı bir dizginle frenleyeceğiz. Aynı şeyi matbaalarda basılan her şey için yapacağız. Değilse, broşürlerin ve kitapların hedefi olarak kalırsak, basının saldırılarını defetme çabalarımız ne işe yarar? Günümüzde sansür mecburiyeti yüzünden ağır bir gider kaynağı olan basılı yayınları, devletimiz için çok kârlı bir gelir kaynağı haline getireceğiz (Nilus, 2004: 219).

XIII. Protokol

Bütün halkları, yüzyıllardır hiç kimsenin tahmin bile edemediği bir siyasi plan doğrultusunda gizlice bizim organize ettiğimizden kim şüphelenebilir?

Çok yakında her çeşit spor ve sanat yarışmalarının düzenlenmesini basın vasıtasıyla gündeme getireceğiz. Bu çeşit ilgi alanları meydana getirerek onların zihinlerini, bizim onlarla mücadele etmemizi gerektirecek konulardan başka taraflara yönelteceğiz (Nilus, 2004: 227).

XV. Protokol

Biz krallığımızı kuruncaya kadar geçecek süre içinde şöyle bir yöntem izleyeceğiz. Dünya üzerindeki bütün ülkelerde

Hür Mason Locaları kuracağız ve çoğaltacağız. Bu localara sosyal ve kamuda şöhret yapmış ve şöhret kazanabilecek herkesi çekeceğiz. Çünkü bu localar bizim başlıca haber alma kaynaklarımız ve etkileme vasıtalarımız olacaktır. Bütün locaları bizden başka kimsenin bilmeyeceği, Siyon büyüklerimizden oluşan bir Merkezi İdare heyeti çatısı altında toplayacağız. Bu locaların her birinin kendi temsilcisi olacak ve bu temsilciler yukarıda belirttiğim Merkezi İdare Heyeti'nin gizli kalmasını sağlayacaklar. Bu localarda bütün devrimci ve liberal unsurları birbirine bağlayacağız. Bunlar toplumun her kesiminden bir araya getirilmiş kişiler olacaktır. En gizli siyasi planlar tarafımızdan haber alınacak ve bu planlar daha planlayıcılarının düşündükleri gün bizim ellerimize düşeceklerdir. Uluslararası polis teşkilatlarının hemen hemen bütün ajanları bu locaların üyeleri arasında olacaktır.

Yahudi olmayanların en akıllılarının dahi biraz pohpohlanınca ne kadar şuursuz budalalar haline gelebildiğini, aynı zamanda küçücük bir başarısızlığın bile- aldıkları alkışların kesilmesi kadar değilse de- onları ne kadar kötü etkilediğini ve tekrar başarılı olmak uğruna boyun eğmiş köleler gibi nasıl küçüldüklerini tahmin bile edemezsiniz.

Onlar aslan gövdelerinin içinde koyun ruhu taşırlar ve kafalarını karıştırmak çok kolaydır.

Büyük Bilgelerimiz ne kadar ileri görüşlüymüşler ki, daha eski çağlarda, gerçek amaca giden yolda hiçbir sebeple durulmaması ve bu amaç uğruna verilecek kurbanların ehemmiyetinin olmadığını söylemişlerdir. Yahudi olmayan koyun sürüsünden kurban edilenlere hiç ehemmiyet vermiyoruz. Her ne kadar kendi ırkımızdan da birçok kurban verdiysek ırkımızı Yahudi olmayanların hayal bile edemeyecekleri bir mevkiye getirdik. Yahudi olmayanlara oranla çok daha az sayıda olan kendi kurbanlarımız, ırkımız yok olmaktan kurtulmak için kendilerini feda ettiler.

Ölüm herkes için kaçınılmaz bir sonudur. En iyisi bu sonun, görevimizi yapmamıza mani olanlara, bu görevi baltalayanlara bizden daha yakın olmasını sağlamaktır. Gerekğinde Masonlar'ı dahi,

kardeşliğin korunmadığı gibi gerekçelerle idam ederiz. Sadece ölümle cezalandırdıklarımız değil, gerekirse hepsi normal bir hastalıktan ölmüş gibi ölürlər. Bunu bildikleri sürece, kardeşlik dahi itiraz etme cüretin gösteremez. Bu yöntemlerle, masonlar arasında düzenimize karşı çıkabilecek olanları köklerinden söküp atarız. Böylece bir yandan Yahudi olmayanlara liberalizmi telkin ederken, diğer yandan kendi insanımızın ve ajanlarımızın sorgusuz sualsiz itaat etmelerini sağlarız (Nilus, 2004: 232-234).

XXII. Protokol

Günümüzün en büyük gücü olan altın avuçlarımızın içindedir ve iki gün içinde dilediğimiz miktarda altını depolarımızdan tedarik edebiliriz (Nilus, 2004: 262).

Siyon Protolleri Hayata Geçti mi?

Buraya kadar protokollerin bir hülâsasını verdik. Buradan çıkarak şu soru aklı gelebilir: Bu protokoller Siyonizme ne kadar hizmet etmiştir? Bu protokoller hayata geçmiş midir?

Elbette hayat geçmiştir.

Dikkatlice tetkik edildiğinde bunların ne kadarının hayata geçtiğini, Siyonizmin "Dünya Hakimiyeti" yolunda nasıl son sürat ilerlediğine müşahade edilecektir.

Bu protokollerin Siyonist Bildirge olarak ortaya çıkışından sonraki yıllara bakıldığında apaçık görülecektir. Mesela Henry Ford 17 Şubat 1921 tarihinde New York World gazetesinde yayınlanan bir mülâkâtında şöyle diyordu: "Protokoller hakkında söyleyeceğim tek şey, Protokoller'in şu anda olup bitenlere birebir uyduğudur. Protokoller yazılalı onaltı yıl oldu ve dünyanın bugünkü halini o zaman gösteriyor. Bugüne birebir tekabül ediyor" (Nilus, 2004: 168).

Siyonizmin ne pahasına olursa olsun Dünya Hakimiyeti fikrinin bir hülâsası olabilecek şu ifadeler meseleyi biraz daha netleştirmektedir. Protokolleri bütün dünyaya duyuran Prof. Dr. Sergius Nilus, protokollerin 1905'de yayınladığında kitabının mukaddimesinde(önsöz) şöyle diyordu:

“Montefiore Ahit’ine göre, Siyon amacına ulaşmak için ne maddi (para) konularda ne de diğer konularda cimri değil. Günümüzde, dünyanın dört bir yanındaki tüm yönetimler, bilinçli ya da bilinçsiz Siyon’un bu azametli “Süper Yönetimine” boyun eğiyor, çünkü tüm ülkeler Yahudiler’e asla ödeyemeyecekleri miktarlarda borçlu oldukları için, tüm senetler, tahviller ve her türlü menkul kıymetler onların ellerinde. Her türlü -endüstriyel, diplomatik, ticari-faaliyet Siyon’un elinde. Verdikleri borçlarla bütün ulusları kendilerine köle yaptılar. Eğitim sistemini tamamen materyalist çizgiye oturtturarak, Yahudi olmayanları “Süper Yönetimlerin” elindeki koşumlara bağlı olan zincirlerle sınıksız sardılar”(Nilus, 2004: 269).

Ancak bu prtokollerin İngiltere’de ve dünyadaki menfi tesirleri neticesinde Yahudi aleyhtarlığının artması; dolayısıyla bütün Yahudilerin de bu görüşleri benimsiyor görüntüsünün meydana gelmesinden rahatsız olan yazarların da bazı itiraflarda bulunmasını zaruri kılmaktadır. İngiliz edebiyat dünyasının 1920’lerdeki tanınan simalarından Dr. Oscar Levy, Siyonist hataların nasıl tahribata yol açtığını ve bundan kendilerinin nasıl zarar gördüğünü şu şekilde ifade ve itiraf etmektedir:

“Biz (Yahudiler) hata yaptık dostum, hem de çok vahim bir hata yaptık. 3000 yıl, 2000 yıl hatta 100 yıl önce yaptığımız hatanın sonucu, bugün sahtekârlık ve şimdiye kadar hiç görülmemiş kederlere ve görülmemiş büyüklükte karışıklıklara yol açacak olan anarşiden başka bir şey değildir. Bunu bütün samimiyetimle ve açıkça, eski Ahit’i yazarların çektikleri tarifsiz kederler ve acılarla ve ateşler içindeki dünyamıza ancak onların anlayabileceği şekilde ağlayarak itiraf ediyorum. Dünyanın kurtarıcısı rolü oynayan, ve bunun için seçilmiş olduğumuzla övünen biz “kurtarıcılar”, bugün, dünyanın ırzına geçen, dünyayı yakıp yıkan, dünyayı kundaklayan, cellatlardan başka bir şey değiliz. Biz dünyaya yeni bir cennet vaat edip, onu yeni bir cehennemine içine atmaktan başka bir şey yapmadık. Ortada bir gelişme, en ufak bir ahlaki gelişme dahi yok. Ve bizim dürüst ahlakımıza bakın; her türlü gerçek gelişmeyi yasaklayan, harabe haline gelmiş dünyamızın

yeniden kalkınmasına giden yolun üzerinde bir duvar gibi duran ahlakımıza. Düyamıza bakınca korkunç görüntüsü karşısında tüylerim ürperiyor. Bu görüntülerin meydana getiricilerini bildiğim için çok daha fazla ürperiyorum”(Nilus, 2004: 74).

Yahudi yazarı Kurt Munzer,1910 ‘da yayınladığı “Siyon’a Doğru” isimli kitabında şöyle der:

“Biz Yahudiler, bütün ırkların kanına girdik. Biz, her şeyi çılgın, bozuk, kokmuş ve bitmiş bir şekle soktuk. Savaşları hep biz körükledik” (Anadol, 2004: 57).

Şimdi,Siyonist Protokollerin daha net anlaşılması ve akılda kalması için maddeler halinde hülâsasını yapıp,ondan sonra tahrif edilmiş Tevrat olan Talmut’tan misallerle, protokollerle Talmud’un birebir nasıl aynı şeyleri söylediğine şahit olacağız.

1-Radyo, televizyon, gazeteler, sinema, mecmualar ve kitaplar üzerindeki büyük kontrolünüzü genişletiniz.

2-Hukuk, tıp, kimya ve buna benzer bütün tahsillerden, Yahudi olmayanları uzaklaştırınız ve Yahudileri bilhassa bu şubelerde tahsil ve okumaya teşvik ediniz.

3-Yahudi olmayanların okullarını birer ihtilal merkezi haline getiriniz.

4-Yahudi olmayan peygamberleri gülünç duruma sokup, onları rezil kepaze edecek mevzular icat ve aynı zamanda Yahudi olmayanların arasında tefrik ve nifak çıkarınız. Din müesseselerini zayıflatınız. Fakat, bizlere karşı da kendilerine kardeşlik(!) bizleri telkin ediniz.

5-Bizden olmayanların kadın ve çocuklarının ahlaklarını bozunuz.

6-Kanunları ve anayasaları yanlış şekillerde tefsir ederek, mahkemelerini dahi etkileyip, her yere şüphe ile bakılmasını sağlayınız.

7-Sosyal sınıflar arasında nifak ve mücadele tohumları ekiniz. Renkli ırkları, diğer ırklara düşman kılınız.

8-Çeşitli aşlar ve suya katılan türlü yabancı maddelerle bizden olmayanları tımarhanelere atarak ve medeni hakları engelleyerek, onları yok ediniz, tüketiniz.

9-Basiretsiz devlet adamlarını elinizin altında tutmaya çalışınız.

10-Ülkelere girmek imkânlarını ve kanunlarını kolaylaştırınız.

11-Her vasıtaya müracaat ederek para üzerindeki hâkimiyetinizi takviye ediniz.

12-Cumhuriyeti ortadan kaldırarak, onun yerine demokrasiyi ikame ediniz.(Yahudilerin idare ettiği sosyalizme giden yol)

13-Türlü hak ve imkânları kullanarak işçileri elde tutunuz. Mitingler tertip ediniz. Grevler yaptırınız. Ve bu konuda hiçbir fedakârlıktan çekinmeyiniz. (Anadol, 2004:159-160).

Talmud Nedir?

Yirminci yüzyıldaki Yahudi dini uygulaması olan Eksoterik Judaizm'in kökeni Eski Ahit ve bunun üzerine yapılmış olan ve en az kendisi kadar antik yorumlar, ağızdan ağza aktarılarak korunmuş gelenekler (Nilus, 2004: 116);Yahudi alimlerin bin yıllık çalışmaları sonucunda Tevrat'ın yerini, meydana getirdikleri Talmud, bugünkü haliyle inanılan muharref Tevrat'tır. Muharref Tevratlar olan Talmud'un da birçok nüshaları bulunmaktadır. Talmud esas itibariyle ırkçı ve Yahudi olmayanlara karşı kincidir(Anadol, 2004:159-160).

Muharref Tevrat'a göre Yahudiler hep üstün karakterli olarak vasıflandırılmıştır. Tevrat'ta cenk, Yahudiliğin topuzu, ihtilal silahı olarak tarif edilmiş. Siyonizm, buna göre Dünya Hakimiyeti fikrini şekillendirmiştir. Tekvinde, Nehemya'da, Ezra'da "ırkçı"emirler mevcuttur. Tesniye ve İşaya kitaplarında Yahudiliğin diğer milletlere ve beşeriyete karşı düşmanlığı ve kinciliği hep ön planda tutulmuştur.

Siyonistler, bu emirler doğrultusunda Rus İhtilâlini gerçekleştirmişlerdir. Lenin, Troçki başta olmak üzere büyük ihtilal komitesi Yahudi'dir. Rus İhtilâli'ni Yahudi bankerler finanse etmişlerdir.

Yine protokollerde ifade edildiği gibi masonluk Siyonizmin emrinde olan tali bir kuruluştur. Bundan dolayıdır ki her mason locasında mutlaka bir Yahudi vardır. Yahudilerin müsaadesi olmadan mason olunamaz. Onun için Yewis Tribün gazetesi (28 Ekim1927) şu hakikati dile getirir:

"Masonluk Yahudiliğe dayanır. Onun üzerinde kurulmuştur. Masonluktan Yahudiliği çıkarırsanız geride bir şey kalmaz"(Anadol, 2004:245).

Masonluğun Siyonizmin emrinde olduğuna dair açıklamayı Türkiye'deki Üstad-ı Â'zam Hayrullah Örs'den almak, daha gerçekçi olacaktır:

"Loca'daki üyeler, yarınki toplum insanların yapı taşlarının sembolleri olacaklardır. Bunlar bir araya gelerek, bir ideal 'Dünya Mabeti' kuracaklardır."

"Hür masonlar, Yahudilerin dünya hakimiyeti plânını esas tutarak çalışırlar.

"Farmasonlar, Yahudiler için siyasi, sosyal ve kültürel dâvâlarının gerçekleşmesinde büyük vasıta olmuştur."

"Dünyayı idare edenler görünüşte iktidar mevkilerde hüküm sürenler değil, kulislerin arkasında bulunanlardır"(Anadol, 2004:246).

O halde Siyonizmin emir komuta zincirine atf-ı nazar ederek, meseleyi daha da açıklığa kavuşturalım.

Siyonizmin Dünya Hakimiyeti fikrini hayata geçirmedeki maharetlerinin başında ciddi bir emir komuta zincirinin gizlilikle yürütülmesinden meydana görmekteyiz. Emir komuta zincirindeki hücre sistemiyle çalışan Siyonizm, gizliliğe çok dikkat eder. Başarıları da burada saklıdır. Her birim yalnızca kendisine verilen emirleri yerine getirir. Buna göre her birim yalnızca kendi biriminin en üstüne bağlıdır. Ve, sadece bu üst yönetici bir üst yöneticilerle irtibata geçebilir. Sistemin bütününe hakim ve vakıf olanlar sadece Kabbalist Hahamlardır. Bundan dolayıdır ki bu hücre sitemi sayesinde birçok insan bilmeden kendi maksatları doğrultusunda Siyonizme hizmet etmektedirler. Bu emir komuta zincirin en tepesinde Büyülü veya her şeyi Gören Göz'ün altında 3 kabbalist vardır. Onun altında Sanhedrin; onu iki yan kol takip etmektedir. Bunlar B'nai B'rith ve Bilderberg organizasyonudur. Bu ikisine da masonluk hizmet eder. Masonluğun alt birimleri de; Lions, Rotary ve Diners'dir.

Emir komuta esasına dayalı olan Siyonizm, derecelendirme sayesinde gizliliğini muhafaza etmiştir. En alttaki sadece kendilerine verilenlerle iktifa etmek

mecburiyetindedir. Üst makamlara çıkıldıkça bilinen sırlar artar. İnsan sayısı da azalır. Yükseldikçe vukufiyet artmakta, sayı azalmaktadır. En tepe noktada ise üç Kabbalist kalmaktadır. Bütün sır bunda gizlidir. Türk Mason Dergisi'nde bu (S.21,shf.1095) husus şu şekilde izah edilmektedir.

"Kabbala kitaplarının metinleri semboller ile doludur. Her devirde bunların manasını bilen üç Yahudi büyüğü bulunur. Bunlardan yerine bir alt kademeden (Senhedrin,70'ler Meclisi)en iyisi seçilir, diğer ikisi tarafından esrara vakıf edilir."

Kabbala ise, Tevrat inmeden evvel Yahudi ruhban sınıfının geliştirdiği bir doktrindir. Kabbala Büyü ve Şeytani güçlerle bağlantı sanatıdır. Kabbala; Fala, Kara Büyü, ve Şeytanlarla ilişki kurma ilgili malumata şamil olan Kabbalizm esas itibariyle Şeytan'ın dininin bütün hususiyetlerini ihtiva eder. Ve, masonik zihniyetin de fikrinin temel yapı taşıdır. Gelenek ve ağızdan kulağa anlamına gelen kabbala "sır" esasına dayanır. Bu sırların tamamı Kudüs Locası (Jerusalem Lodge)'nın Üç Kabbalisti tarafından ezbere tutulur. Kabbalistlerden biri öldüğünde İsrail'in 70'ler meclisinden (Sanhedrin) seçilen bir aday aynı bilgeleri devralır.

Bu Üç Kabbalist ve Senhedrin bütün Yahudi organizasyonların ve İsrail'in de dahil oldukları hahamlar topluluğudur. Bu hahamlar topluluğu ki Tevratı bozup bu hale getirenlerdir.

Siyonizmin beyni olan "B'nai B'rith, Birleşmiş Milletler'de yer alan çok sayıda üyesiyle Yahudi organizasyonlarının koordine edildiği bir merkez olarak biliniz. İsrail'in menfaatleri ve Yahudilerin genel meselelerinin halli için ülke liderleriyle iletişim kurar."(Encyclopedia Britannica c.3, shf. 819)

B'bai Brith, İbarinice "Ahit'in Çocukları" manasına gelmektedir. Sadece Yahudilerin üye olabildiği dünyanın en etkili Siyonist teşkilâtıdır.

Diğer alt birimler de kendilerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirerek paravan teşkilât olarak Siyonizmin amaçlarına hizmet etmektedir (___, 1991: 129-133).

İmdi, izah etmeye çalıştığımız Siyonist ideolojinin kutsal kitabı olan Talmud'un ırkçı, kinci ve Yahudi olmayanları nasıl aşağı

gördüğüne delâlet eden bölümleri nakledeceğiz (Nilus, 2004: 116).

"Efendimiz, Tanrın, onları senin önüne getirdiği zaman onlara kuvvetle vuracaksın ve onları tamamen yok edeceksin; onlarla anlaşmayacaksın ve onlara merhamet etmeyeceksin." (Deut. VII,2.)

"Efendinin, Tanrı'nın gözünde kutsal olduğun için, efendin, Tanrın seni dünya üzerindeki bütün insanların üzerinde özel olarak seni seçti."(Deut, VII,6.)

Talmud'un yorumu: "Sen insanoğlusun, fakat dünya üzerindeki uluslar insanoğlu değil; ancak canavardırlar."(Baba Mecia 114,6.)

"Yahudi olmayanların evine bakan birisi sığır ağılına bakar gibi olur."(Tosefta, Erubin VIII.)

Talmud'dan; (günümüzde Fısıh Bayramı arefesinde okunan bir dua) " Tanrım sana yalvarıyoruz, sana inanmayanları ve senin adını anmayanları gazabınla cezalandır. Gazabını onların üzerine gönder ve gazabınla onlara acı ver. Onları gazabınla parçalara ayır tanrım, bütün kemiklerini etlerinden ayır. Bütün inançsızları hemen cezalandır. Senin ulusunun düşmanlarını bir an önce yok et. Layık olmayanları köklerinden sökerek dağıt ve harap et. Onları yok et. Onları hemen yok et,şu anda yok et Tanrım." (Pranajtis: Christianjus in Talmudae Judeorum: Judaik Sinagog, sayfa 212.Minhagin, sayfa 23.)

"Birisi Yahudi olmayanların evinde oturanları gördüğü zaman, 'Tanrı kibir evini yıkacak' der." (Babil Talmud'u, Berachot 58,6.)

"Kendilerine ait bir Torah (Eski Ahit'in ilk beş kitabı) ve peygamberleri olmayan bunların hepsi katledilmelidir. Onları katletmeye kimin gücü yeterse bırakın hepsini açıktan açığa kılıçla öldürsün." (Schulchan Aruch: Chosezsen Hamiszpat, 425,50)

"Yahudi olmayanların malı mülkü, sahipsiz araziler gibidir. İlk kim yerleşirse o hak sahibi olur."(Baba Batra, 14b.)

"Yahudi olmayanların eşyaları, sahibi olmayan eşyalar gibidir." (Schulchan Aruch: Chozsen Hamiszpat.116,5.)

"Bir Yahudi eğer bir Yahudi olmayanın arazisine küreğini çatarsa, o arazinin tamamı Yahudi'nin olur."(Baba Batar,55a.)

“Geri kalanların hepsi aşağılık ve nefret edilenlerken, Yahudi ulusu Tanrı tarafından seçilmiş yegane ulustur.”

“Öteki ulusların bütün malları Yahudi halkının olacaktır ki, sonuçta hiçbir vicdan azabı duymadan el koyma yetkisi verilecektir.”

“Bir Yahudi Goy’u(Goy murdar, ahlâksız, günahkar demektir ve bu aşağılayıcı sıfat Yahudi olmayanlar için kullanılmıştır)soymalıdır, hesap yaparken kandırmalıdır-ki o bunu anlamayacaktır- aksi taktirde Tanrı’yı utandırmış olu.”(Schulchan Aruch: Chozsenhamispat. 348)

“Yahudinin borçlu olduğu bir Goy ölürse ve varisleri bu borçtan haberdar değillerse, Yahudi borcu ödemek zorunda değildir.”(Schulchan Aruch: Chozsen Hamispat.s283,1.)

“Nuh’un oğullarından birisi çeyrek lira dahi çalarsa ölümle cezalandırılmalıdır, fakat İsrailoğulları’na Goy’a zarar verme izni verilmelidir. Kitapta yazan ‘Komşuna zarar vermemelisin Goy’a zarar vermemelisin anlamına gelmez.”(Miszna, Sanhedryn, 57)

“Hırsızlık kelimesini nasıl açıklarsınız? Bir Goy’un bir Yahudi’den para çalması, onu soyması ya da Yahudi bir kadını köle yapması yasaktır. Fakat bunların hiçbirisini bir Yahudi’nin bir Goy’a yapması yasak değildir.”(Tosefta, Aboda Zara, VIII,5.)

“Bir Goy’a gizli ilişkilerimizi anlatmak, bütün Yahudiler’i öldürmekle eşdeğerdedir. Çünkü, onlara öğreteğimiz şeyleri bilirlerse bizi orta yerde öldürürler.”(Book of Libbre David,37.)

“Kutsal Kitabın gizemlerini açığa vurmak yasaktır. Bunu kim yaparsa bütün dünyayı yok etmiş biri kadar suçlu olacaktır.”(Jaktu Chadasz,171,2.)

“Talmud’u okuyan her Goy ve ona bunun için yardım eden her Yahudi ölmelidir.” (Sanhedryn 59a.Aboda Zora 8-6:Szagiga 13.)

“Bir Goy erkek çocuğu, doğduktan dokuz yıl bir gün sonra ve Goy kız çocuğu doğduktan üç yıl bir gün sonra pis addedilir.”(Pereferkowicz: Talmudt. v,P.11.)

Siyonizmin Kabbalistik anlayışı hahamlara kutsallık atfetmektedir. İşte bir misal:

“Yahudi alimler(Hahamlar) çok daha yüksektirler ve imtiyazlara sahiptirler. Kim bir Haham’a karşı gelir, onunla kavga eder veya ona karşı kötü söz söylerse, Allah’a karşı gelmiş demektir.”(Senhedrin-110a)

“Hahamın şerefi Allah’ın şerefi demektir.”(Pirke Abot-11-12)

“Alimlerin talimatını hiçe sayan kimse ölüm cezasına çarptırılmalıdır.”(Erubin-21a)

Siyonizme, muharref Tevrat; nam-ı diğer Talmut, dünya hakimiyeti için şunları telkin ediyor:

“Milletlerin bütün soyları senin önünde secde edecek. Bütün milletler sana kulluk etsinler.” (Mazmurlar-82-27)

Siyonizm daima beşeriyete karşı ihanet içinde olmuşlardır. Bunları Talmud’dan öğreniyoruz.

“Milletlerin, kralların sütünü emeceksiniz. Milletlerin servetini yiyeceksiniz.”(İşya-60-18-61-6)

“ Allah Yahudi milletine, bütün kabilelerin hayatı ve kazancı üzerinde bir hakimiyet vermiştir.”{Faslı Baba Petra ve Fi Sifri Hıkriyrm,3.cilt,fasıl 25(Mecelletu’l Meşrik’den nakledilmiştir.)18-770}(Anadol, 2004: 27).

“İnsanın hayvan üzerinde üstünlüğü olduğu gibi, Yahudi’nin de bütün insanlara karşı üstünlüğü vardır.”(Sanhedriya)

Kur’an-ı Kerim’de Yahudiler

Kur’an-ı Kerim’e göre Yahudiler nasıl vasıflandırılıyor, ona bakalım:

“Biz kitapta İsrailoğullarına şu haberi verdik. Siz arz-ı mukaddeste iki defa fesat çıkaracak ve muhakkak büyük bir azgınlık yaparak şımaracaksınız.”(Sûre-i İsrâ, âyet: 4)

“O yahudiler âhirete bedel dünya hayatını satın almış kimselerdir. Bundan dolayı azapları kaldırılmayacak, hafifletilmeyecek. Onlara yardım da edilmeyecektir.”(Sûre-i Bakara, âyet:83)

“İsrailoğullarından olup da küfredenlere Davud’un da, Meryem oğlu İsa’nın da dili lânet edilmiştir. Bunun sebebi Allah’a isyan etmeleri ve yanlış yola sapmaları idi.”(Sûre-i Mâide, âyet:78)

“Tur-ı Sina’ya giden Musa’nın arkasından İsrailoğulları altınlarından bir

buzacı yapıp onu Tanrı edindiler.”(Sûre-i A’raf, âyet:148)

Yahudiler İçin Neler Söylenmiş?

Yahudiler için neler söylenmiş, bir de ona bakalım:

Meşhur otomobil fabrikatörü Henry Ford, yazdığı eserinde “Yahudi” için şunları dile getirmektedir:

“Protokollarında; her insan cemiyetini imha etmek ve onların hükümlerini dağıtmak Yahudiler için ebedi bir devlet kurarak dünyaya hakim olmak gayesi dikkati çeker, “İmansız” ismiyle vasıflandırdığı bütün dünya milletleridir. O bütün bu milletlerin aleyhindedir.

Serbestlik parolasının gayesi dini, iktisadi, siyasi hayatı ele geçirmek, kısaca insan cemiyetlerini perişan etmektir. Eğer bu telkinler verilmeye başlanırsa milletler bütün ulvi hislerini kaybedeceklerdir.

Bugün siyasi hayat sarsıntılar içerisindedir. Bu hakikat daha fazla saklanamaz. Birçok tarikat, isyancılar, Yahudilerin aletidir. Gerçekten birçok hakikatler bu iddiayı kuvvetlendirecek mahiyettedir. Tarih bunun böyle olduğunu kabul edecektir” (Anadol, 2004: 123-124).

M.Ö.4-M.S. 65 tarihleri arasında yaşamış olan Seneka şöyle der:

“Bu kavmin öyle âdetleri vardır ki, başka memleketlere de yayılmıştır. Mağlup olurlar, ama kendi kanunlarını galiplere kabul ettirirler” (Anadol, 2004: 124).

Miladi 821 tarihinde yaşamış olan İslam alimi Manavi, “El Maulid” isimli eserinde şöyle demektedir:

“Bir Yahudi’nin müttetik olabileceğini beklemek, bir fahişede bakirelik aramaktan farksızdır.”

Yine bir İslâm alimi Mirza Hasan Han da (M.:1689) şöyle demektedir:

“Nefesi ölüm kokan bu behimi kavime karşı şimdiye kadar çoktan önlem alınmalıydı. Bunun hâlâ yapılamamış olmasını havsalama sığdıramıyorum. İnsanlara saldıran vahşi hayvanların, insana benzer tarafı olsa bile, derhal imha edilmeleri gerekmez mi? Yahudi’nin ne zaman saldıracağı asla bilinmez” (Anadol, 2004: 125).

Martin Luther (1483-1546) Yahudiler hakkında şunları söylemektedir:

“Yahudilerin soluğu, kâfirlerin altın ve gümüşü kokar. Çünkü onlar kadar doyumsuz bir başka kavim dünya yüzünde, ne vardır, ne olacaktır ve bu güneşin altında daha ne kadar yaşayacaklarsa, başkası hiçbir zaman olamayacaktır” (Anadol, 2004: 126)

Devam diyor M.Luther:

“Goyim’lere (Yahudiden başka herkese) karşı besledikleri müthiş kin onlara ta beşikten beri ana babaları ve Hahamları tarafından aşılarmıştır. Bu kin onların kanına girmiş, bütün varlıklarını sarmış, iliklerine işlemiştir. Artık ne yapsalar ondan kurtulamazlar. Ebediyen öyle kalacaklardır ve bunu kimse değiştiremeyecektir” (Anadol, 2004: 126)

Siyonizm, “Arz-ı Mevud” idealeine paravan olabilecek her türlü vasatı ve yolu mübah gördüğünü, Irak’ın kuzeyindeki Kürtlerin Yahudi olduğunu ispatlamaya çalışmasından anlıyoruz. İrsî (genetik) açıdan Kürtlerin Yahudi olduğunu ispatlamak için DNA’ları üzerinde araştırmalar yapıldığını ifade eden araştırmacı Kevin Brook, 2001 yılında İsraili, Alman ve Hintli bilim adamları tarafından gerçekleştirilen bir dizi deneyden bahseder.

Zikredilen ülkelerin bilim adamları tarafından gerçekleştirilen bu araştırmalar için Yahudi ve Müslüman Kürtler, Filistinli Araplar, Seferdi Yahudiler, Eskenazi Yahudiler, İsrail’in güneyindeki bedevilerden toplam 546 Y-kromozomu numunesi toplanmış. Daha sonra buna aralarında Rus, Beyaz Rus, Polonyalı, Berberi, Portekizli, İspanyol, Arap, Ermeni ve Türk deneklerin de yer aldığı 12 halktan 1321 numune dahil edilmiş. Araştırma sonuçları Seferdi Yahudileriyle Kürtler arasında babadan geçen genetik akrabalık tespit ediliyor. Brook’un buradan varmak istediği netice akademik sınırların biraz dışında:

‘Bu heyecan verici araştırmalar gösteriyor ki Kürtler ve Yahudiler binlerce yıl öncesinde ortak babadan geliyorlar. Bu durum ümit ederiz ki Kürtleri ve Yahudileri birbirlerinin kültürlerini öğrenmeye ve Kuzey Irak’ta son yıllarda sahip oldukları dostluk

ilişkilerini sürdürmeye teşvik eder”(Günaydın, 2003: 66).

Siyonizm ve Materyalist Felsefe

Siyonizmin materyalist felsefesinde, “Siyonizme hizmet edecek her yolun mübahlığı” neticesinde Komünizmin ihdas edilmesine karşılık, Liberal-Materyalizmin temel yapı taşlarından olan borsacılık, reklamcılık, faizcilik gibi uygulamalarını bir tarafa bırakarak, asıl hedefte yer alan Müslüman-Türk düşmanlığı üzerinde duralım. Müslüman-Türklerden nasıl intikam almak için çabaladıklarını ve neticede buna muvaffak olduklarını da görelim.

İsrail atasözündeki “Bir Türk öldür; rahat et”(Anadol, 2004: 174), Siyonizmin hareket noktasını teşkil etmektedir. Bu minval üzerine Siyonizm hedeflerine vasıl olmanın yolunun Türkleri bertaraf etmekten geçtiğini çok iyi bilmektedirler. Bu da Politik Siyonizmin hayata geçtiği yıllara denk gelen Osmanlı-Türk Devletini parçalamakla mümkün olduğuna inandıklarından ötürü, bütün güçlerini bu noktaya yoğunlaştırmışlardır. II. Abdülhamid Han’ı tahttan indirdikten sonra Devlet-i Aliyeyi Osmaniye’yi tarumar ederek, Yahudi devleti kurmanın üzerinde kafa yormuşlar ve plânlarını adım adım hayata geçirmişlerdir. Dolayısıyla Osmanlı-Türk devletinin nasıl yıkıldığını, İttihat ve Terakkicilerin buna niçin payanda olduklarını, sonrasında da kullanıldıklarının farkına vardıklarında atı alanın Üsküdar’ı çoktan geçtiğine şahit olacağız.

İşte, tarihin bu “gizemli ve çetrefilli” safhası üzerinde tahliller yapıp, tarihi hakikatleri nakletmeye çalışacağız.

İttihat ve Terakkî Hareketi ve Siyonizm

İttihat ve Terakkî hareketi “Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet” sloganlarını perde ederek ihtilal yaparak iktidara geldiği malumdur. Hâlbuki bu sloganlar, Siyonizmin maksadına ulaşmak için taşeronlarına ezberletip, sonra da

asıl yüzlerini gösterdikleri; bunların birer safsata olduğunu sonradan öğrenilecektir. Nitekim Siyon Protokolleri’nin I. Protokolü’nde şu ifadeler geçmektedir:

“Hirriyet, eşitlik ve kardeşlik kelimelerini çok eski zamanlarda halk kitleleri arasında bağırانlar bizlerdik. Bu kelimeler, o günlerden bu yana dünyanın her tarafında bu yeme takılan budala papağanlar tarafından defalarca tekrar edildi.”

Yine III. Protokol de geçen “Judaizm Sembolik Yılanı” çok ilginçtir. Bu alâmete göre Yılan’ın son varacağı nokta İstanbul’dur. Protokolleri neşreden Sergius Nilus, Protokollerin 1905 baskısının son sözünde şu ifadelere yer verir:

“Gizli Yahudi Siyon kaynaklarına göre, Süleyman ve diğer Yahudi Bilgeler İ.Ö. 929 yılında, bütün dünyanın Siyon tarafından sulh(barış) yoluyla istila edilmesi hakkında teorik bir plan yaptılar. Zaman geçtikçe bu plan, plana sonradan dahil olan Bilgeler tarafından detaylandırılarak son haline geldi. Bu bilgiler, bütün dünyayı, başının bu plana sonradan dahil olan, Yahudi yöneticiler temsil ettiği sembolik bir yılanın kurnazlığıyla Siyon adına sulh yoluyla ele geçirmeye karar verdiler. Tabii yılanın vücudu da bütün Yahudiler’i temsil ediyor. Yöneticilerle ilgili her şey Yahudi ulusundan bile daima gizlendi. Bu yılan karşılaştığı Yahudi olmayan her ülkenin altını oydu, gücünü büyük bir hırsla yedi ve kalbinin derinliklerine nüfuz etti. Kehanete göre, yılanın başı çemberi tamamlayıp Siyon’a dönünceye kadar, belirlenmiş olan plana kesinlikle bağlı kalarak hareketini sürdürmelidir. Çember tamamlanınca Avrupa zincirlenmiş olacak ve güçle bütün dünya yılan tarafından sarmalanmış olacak.

Yılanın başını Siyon’a dönüşü, ancak Avrupa’nın bütün hükümdarlarının güçleri yok edildikten sonra mümkündür. Yani, her tarafta iktisadi krizler ve toptan yıkımlar her yanı tesiri altına aldığı zaman, manevi çöküntü ve Fransız, İtalyan ve benzeri maskeler altındaki Yahudi kadınların yardımıyla ahlâki bozulma başgösterecek. Bunlar ulusların başlarındaki adamların hayatlarında ahlaksızlığı kat’i olarak yayacaktır.

Sembolik yılanın rotası aşağıda çizilmiştir: Yılanın ilk durağı, İ.Ö. 429'da Avrupa'da Perikles idaresindeki Yunanistan'dı. Yılan ilk olarak bu ulusun gücünü yiyerek başladı. İkinci durak Augustus döneminde, yaklaşık olarak İ.Ö. 69'da Roma'ydı. Üçüncü, İ.S. 1552'de V.Charles döneminde Madrid. Dördüncü sırada, 1790'da XVI.Louis döneminde Paris vardı. Beşinci sırada 1814 yılında, Napolyon'un çöküşü sırasında Londra. Altıncı olarak 1871 yılında Franco-Prusya Savaşı sırasında Berlin vardı. Yedinci sırada ise 1881 yılında St. Petesrburg vardı.

Yılanın bundan sonraki durağı bu haritada gösterilmiyor. Fakat oklar, bir sonraki hareketin Moskova, Kiev ve Odessa'ya yöneleceğine işaret ediyor.

Saldırgan Yahudi ırkının her zaman bir önceki şehri merkez olarak kullandığını iyi biliyoruz. İstanbul, yılanın Kudüs'e dönmeden önce uğrayacağı en son durak olarak gösteriliyor. (Bu harita Türkiye'deki Jön Türk İhtilalinden yıllarca evvel çizildi)"(Nilus, 2004: 171).

Burada bir parantez açıp mevzumuzu tamamlayabilecek nitelikte ki bir makaleyi aynen nakletmek istiyorum:

"Uzun bir süredir 301. madde yani Türklük tartışılırken gündeme tekrar mübadele konusu geldi. Mübadele ile Türklük arasındaki bağa bir kez daha ama bu sefer derinlemesine bakmak yerinde olacak. Kısaca mübadele diye bahsedilen Lozan'da (1923) onaylanan ve 1924'ün sonuna kadar yoğunluklu yaşanan ve 1930'daki İnönü-Venizelos sözleşmesine kadar devam eden ve Mübadele Anlaşması'yla (30 Ocak 1923) başlayan Türk ve Yunan nüfus değişimidir. Pekiyi mübadeleye kimler tabi tutulmuştur?

İstanbul ve Gökçeada ile Bozcaada'da oturanlar hariç Türkiye'deki tüm Rumlar ile Batı Trakya'dakiler hariç Yunanistan'daki bütün Müslümanlar. Türkiye'den Rumlar Yunanistan'a oradan da Müslümanlar buraya 'sürülmüştür'. Muaf tutulanların ise 1 Aralık 1926 Atina Anlaşması'na kadar başlarına birçok iş gelmiş, mallarına el konulmuş, haklarına tecavüz edilmiştir.

Sürülenlerin sayısına gelince rakamlar bize şunu söylüyor: Toplamda yaklaşık 1,5

milyon Rum Yunanistan'a gitmiş ve yaklaşık 500 bin Müslüman Türkiye'ye gelmiştir. Kafa sayısını bırakıp göçürtülenlerin niteliklerine baktığımızda karşımıza farklı bir tablo çıkıyor: Türkiye'den gönderilen Rumlar arasında onbinlerce Karamanlı vardır. Kimdir bunlar? İbadetlerinde, günlük yaşantılarında, hatta küfürlerinde bile Türkçe'den başka lisan kullanamayan Ortodokslar. Yunanistan'dan gelenlerinse hepsi Müslüman'dır ancak büyük kısmı Türkçe bilmemektedir. Bildikleri lisan, içinde Türkçe kelimeler bulunan diyalekt Yunanca'dır. Tam da bu noktada karşımıza incelenmesi gereken Türklük yani Türk'ün kim olduğu meselesi çıkıyor.

Karamanlılar Türk'tü

Türk tarihinin herhangi bir evresinde II. Meşrutiyet'ten önce Türk bir ırkın adı olarak anılmazken, Türk, ilk kez 1900'lu yılların hemen başında bir ırkın adı olarak geçmeye başlar. Başını Yusuf Akçura'nın çektiği 'Soysoyçu Türkçü' kimi yazarlara göre Türk, bir ırkın adıdır ve bunun içine Müslüman olsun veya olmasın Türk kanı taşıyan herkes girmektedir. Buna karşın başını Ziya Gökalp'ın çektiği 'İslamcı Türkçü' yazarlara göreyse bütün Türkler Müslüman'dır ve Müslüman olmayan Türk değildir. O dönemin yazarları arasında bir tek Ali Canib [Yöntem] o da sadece tek bir makalesinde (*Genç Kalemler*, II/4, 26 Mayıs 1911) Türk'ü bir ırkın adı olarak kabul etmez ve ona göre Türk, gayet laik bir çerçeve içinde din ve kavim farkı olmaksızın aynı dili konuşanların oluşturduğu topluluktur.

Hatta 'Türk olmak için 'Ben Türküm!'' demek kâfidir. Daha sonra Ali Canib bu görüşünü İttihad ve Terakki Partisi'nin para musluklarını açmasıyla -ki bu görüş tartışmalıdır- bir müddet hasıraltı eder ve partinin aynı zamanda genel kurul üyesi olan Ziya Gökalp'ın İslamcı Türkçü fikrine yaklaşır. 1922'de geldiği nokta itibarıyla bir makalesinde 'Müslümanlığı... Türklerin millî dini' olarak tarif eder (*Genç Anadolu*, 4, 16 Şubat 1922). Bir dönem Rus gizli servisinde dahi Türkçülüğün lideri olarak görülen ve çıkardığı *Sırat-ı Müstakim* dergisinde Türkçülere yer

veren Arnavut asıllı Mehmed Ákif de bu yıllarda (1921) kaleme aldığı İstiklal Marşı'nda doğrudan *Türk, İslam ve Müslüman* kelimelerini kullanmasa da üstü örtülü biçimde '*Kahraman ırkıma bir gül...*' diyerek işgalcilere karşı çıkan tüm Müslümanları Türk ırkı olarak tanımlar.

Bu görüşlerin dönem üzerinde etkili olduğu şüphesizdir. Nitekim Atatürk iktidarının başındaki siyasetlerde Milli Mücadele atmosferi içinde Türklük için Müslümanlığın şart koşulduğunu görüyoruz. Bunun sonucunda örneğin mübadele ile Türkçe'den başka dil bilmeyen Karamanlılar, Rum'dur ve Türk değildir diye yurtdışına göçertilirken -bunlar kendilerini ırken, lisanen ve âdeten Türk olarak tanımlıyorlardı (*Anadolu'da Ortodoksluk Sadası*, 1923, sayı: 14)-, Yunanistan'dan Türkçe dahi bilmeyen ama tek özellikleri Müslümanlık olanlar, Türk'tür diye ülke içine alındılar. Ayrıca Atatürk, Mübadele Anlaşması'ndan 10 gün önce (20 Ocak 1923) '*fesat ve hıyanet ocağı Patrikhane'nin de Türkiye'den çıkarılarak Yunanistan'a atılması gerektiği...*'ni söylüyordu (*Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Ocak 1923). Bu konuda hükümet başarılı olamadı ama Fener Patriği K. Arapoğlu sınır dışı edildi.

Selanik Milliyetçiliği

Mübadeleyi açıklamada bu yaklaşımın yanında iki farklı görüş daha vardır: Bunlardan birincisine göre mübadele İngiltere temsilcisi Lord Curzon ve Milletler Cemiyeti'nden F. Nansen önderliğinde Avrupalı büyük güçler tarafından Türkiye'nin ve Yunanistan'ın zayıflatılması için uygulamaya konmuştur. Öyle ki her iki ülkede mübadele neticesinde sonuçları II. Dünya Savaşı'na kadar sürecek ekonomik sıkıntılar yaşanmış ve iktisaden dışa bağımlılık artmıştır.

Komplo teorisi olarak kabul edilebilecek diğer görüşe göre ise *zafer mi hezimet mi*, tartışması bir yana Türkiye'nin tapusu olarak kabul edilen Lozan Antlaşması'yla onaylanan mübadele, Sabetaycıların Türkiye'yi kurtarma, kurma ve yüceltme operasyonunun bir parçasıdır. Böyle düşünen yazarlara göre bir taşla iki kuş

vurulmuştur:

Öncelikle 1453'ten beri en güçlü ve en ayrıcalıklı unsur olan ve Lozan ile kazanacakları azınlık statüsü neticesinde iyice kuvvetlenecek bulunan Rumların -ki bu arada Sabetaycılar Müslüman oldukları için azınlık statüsünden yararlanamayacaklardı- Türkiye içindeki nüfusları azaltılarak nüfusları kırılacaktır. Nitekim bugün Türkiye'deki Rum nüfus 2 bine düşmüştür. Bu görüşe göre Lozan ile adaların verilmesi dahi bilinen birçok sebep ve Türkiye'yi istenilen güçte tutma arzusunun yanı sıra Rum nüfusun azaltılmasına yöneliktir. Bu arada Rumlar ile Yahudiler arasındaki tarihi ve onmaz husumet de bu operasyonda rol oynamıştır denmektedir. Vurulan ikinci kuş, mübadele ile Yunanistan sınırları içinde kalan birçok Sabetaycının Türkiye'ye sokulmasıdır. Mübadelenin başladığı yıl 1923'tür. Akabinde 29 Ekim 1923'te Türkiye'de yeni bir kazanımla Cumhuriyet ilan edilmiştir. Bu devirde Agop Martayan [Dilaçar], Moise Cohen gibi isimlerin yanı sıra karşımıza yine Ali Canib [Yöntem] ve Ziya Gökalp çıkar ve Prof. Zafer Toprak'ın deyimiyle '*Selanik Milliyetçiliği*' işlemeye başlar.

'Türklük Laik Bir İdealdir'

Gökalp 1922'den beri önceki yazıları ile çelişkili biçimde hilafet aleyhine yazılar kaleme almaktadır: '*Hilafet, siyasi hayatı kokuşturur*' (*Küçük Mecmua*, 24, 27 Kasım 1922). 3 Mart 1924'e gelindiğinde hilafet, Atatürk'ün iktidarında Millet Meclisi'nin kararıyla ilga edilir. Bu arada Ali Canib birçok yerde artık: '*Bizce Türklük 'laik' bir idealdir... ve Türk olmak için 'Ben Türküm!' demek kâfidir*' diye yeniden yazmaya başlar. Kısa bir süre sonra da 20 Nisan 1924 Anayasası'yla Türklük tanımı yine değişir ve '*Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibarıyla Türk ıtlak olunur...*' denir (m. 88). Bu sefer Türklük dinden ve ırtan bağımsız, daraltılmış Osmanlılığı benzetilir ve Müslümanlık ile arasındaki bağ koparılır. Hatırlayalım 1876 tarihli Kanuni Esasi'de de Osmanlılık şöyle tarif edilir: '*Devlet-i Osmaniye tabiyetinde bulunan efradın cümlesine, herhangi din veya mezhepten olur ise olsun bilâ-istisna Osmanlı tabir*

olunur...' (m. 8). Kısa bir süre sonra laiklik konusunda bir ilerleme daha kaydedilir ve hem 29 Ekim 1923'te yapılan Anayasa değişikliğinde hem de 1924 Anayasası'nda korunan 'Türkiye Devleti'nin dini, din-i İslam'dır...' ibaresi, 10 Nisan 1928'te değiştirilerek '...dini, din-i İslam'dır...' ibaresi çıkarılır (m. 2).

Birkaç yıl sonra da Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı yıllarında yazdığı *Vatan* şiirindeki 'Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur' temennisi Temmuz 1932'de ezanın Türkçe okunması kararı ile gerçekleşir. Bu isimler, bu dönemde gerçekten bu kadar etkili midirler? Evet. Özellikle Ali Canib ve Ziya Gökalp, Atatürk'ün Selanik'ten kalma hem mesai, hem milletvekili olmaları hasebiyle meclis, hem sofrada arkadaşlarıdır ve hem de sözleri ve nazları Atatürk'ün yanında geçmektedir. Sonuç olarak derinlemesine bakıldığında Cumhuriyet tarihinin bu kıymetli verileri bir yönden mübadelenin karanlıkta kalan yüzünü aydınlatırken bir yönden de bugün 301. maddeyi anlamamız için önemli ipuçları sunmaktadır" (Erdoğan, 2008).

Yunan Albayın İtirafı

Yunan Albaylarından Leonidas Buvas tarafından yazılan eserde şu hakikatler dile getirilmektedir:

"Siyonizmin millî menfaatleri korumak ve inkişafını tahakkuk ettirmek için binlerce seneden beri bütün temiz milletlerin karşısında desiselere başvurarak onları gafil avlamak için riyakârane bir tarzda faaliyet göstermişlerdir. Her nereye göç ettilerse oraların halkının dini millî mevzuatına nüfuz edip dönmeliğin icaplarını ifa edip semere elde etmekte asla güçlük çekmemişlerdir.

Balkanlardaki Slav komitecilerini senelerce Siyonistler himaye etmiş ve bu azgın vampirleri TÜRK'lerle meskûn yerlere sevk edip on binlerce suçsuz bîçare insanı pek fecî şartlar altında öldürtüp bundan zevk almışlardır.

Siyonistler tarafından tesis edilen anarşist komiteler, Paris ve Londra gibi yerlerde meydana getirdikleri organizasyonlar vasıtasıyla Avrupalıların nazarlarını

Balkanlara tevcih ettirmişler ve bunda muvaffak olmuşlardır.

Siyonistlerin tanzim ve tertibi ile tatbik sahasına koydukları terör ve katliam metodları meyve vermeye başlayınca, ellerindeki bütün imkân ve vasıtalarla dayanarak Osmanlılar aleyhindeki faaliyet artırıldı. Siyonistlerin şeytani emellerine vasıta olmayıp, kendilerine karşı imanlı bir azimle mukavemet gösteren yüksek diplomat İkinci Sultan Abdulhamid'e Kızıl Sultan ismini takıp aleyhine cephe almaya ve kendisini idaresi altındaki gayri müslimlere fena muamele ettiği ve onları tedhiş ile perişan ettiği şayiasını yaymaya başladılar.

Namertçe, riyakârca hareket etmeyi kendileri için mübah telakki eden Siyonizm, Balkanlı kaatil tıynetleri Osmanlılara karşı mücadeleye icbar ederken bunlara Slav kahramanlık payesi tevcih etmekten de geri kalmamıştır.

Dünyanın herhangi bir yerinde olursa olsun vukua gelen ihtilal, tehcir, tedhiş ve tezyif hareketlerinde Siyonistlerin büyük rolleri vardır.

Asırlardan beri insanlığın bu mahluklar yüzünden maruz kaldığı elem ve ızdıraplar ve fecaatlerden kurtulmak için bütün beşeriyetin de onlar gibi müttehit ve teşkilâtli olması lâzımdır.

Yeyüzünde yaşayan her akıllı selim sahibi şunu iyice bilmelidir ki, eğer bizler milli, dini ve insani hırslardan ilham alıp da şer kuvvetlerinin kaynağını olan gizli ve beynelmilel bozguncu teşkilata göğüs germezsek insanlığın mukaddesatına hıyanet etmiş oluruz.

Siyonist, karşımıza bazan müslüman, bazan da hristiyan kisvesi ile çıkar, bizleri ağna düşürüp bent etmeye çalışır. Bunda muvaffak olursa bizden kendileri için istifade temin eder. Eğer bizi ağna düşüremez ve kandıramaz ise derhal imhaya teşebbüs eder.

Siyonist; karşısında muhasım görmeğe tahammül edemez. Zira o ister ki; her sahada hürmet ve itibar ve imtiyaz yalnız onun olsun.

Sultan Abdulhamid'i devirmek için komiteciler tarafından Türklere karşı tevcih edilen tadhiş hareketleri bizleri asla memnun etmemiştir. Müslümanlarla beraber Rumları

da öldüren komiteciler gayet tabiidir ki Siyonistlere hizmet ediyorlardı.

Siyonistlerin maddî kaynaklarından yardım gören komitecilerin Paris'te neşrettikleri "La Macedone et Les Reformes" kitaplarında bir taraftan bizlere diğer taraftan Sultan Abdulhamid'e ve Türklere hücum edip Balkanları, Ege'yi ve Filistin'i hakimiyetleri altına almaya muvaffak olmuşlardır."

1908 yılının Temmuz ayında, yavuz hükümdar Sultan Abdulhamid'in Meşrutiyeti ilânına tekaddüm eden günlerde Görice Metropolidi muhterem Fotis'in kilisede irad ettiği bir hitabede aynen şunları söyledikleri için, meşrutiyetin inkılabını hazırlayan Selânikli Sazanikler'in uşakları tarafında öldürülmüştür.

Görice Rum Metropoliti'nin Kilisedeki Hitabesi

Ey salih cemaat! Şuna iman ediniz ki, binlerce seneden beri yeryüzünde vukubulan kanlı ihtilâller ve katliamlar hep siyonistlerin eseridir.

Balkanlardaki tek mil komitecileri vahşete icbar edip bizleri din kardeşlerimize vahşiyane bir şekilde ve kitle halinde öldürten Farmason'ların komiteleri şimdi de Türk Devletini yıkmak ve inkıraz ettirmek için sevk ve idare ediyorlar.

Bunlar vicdanlarımızda çok elîm rahneler açmaktadır. Sizler de şuna inanıyorsunuz ki adalete dayanan Türkleri tezvir ve tahkir medotlarıyla zebun ettiler.

Bugün Siyonistler ve onlara uşaklık eden Farmason'lar Türk devletini, bir mirasyedi gibi sömürgeci devletlere peşkeş çekiyorlar ve Filistin topraklarında altın buzağıyı canlandırıyorlar. Türkler her mücadeleden muzaffer çıkmış ve hasımlarını mağlup etmişlerdir.

Bu meşrutiyet(1908 Meşrutiyeti-M.M.), Türklerin iyiliği için ilân edilmemiştir. Bu, Türk devletini müşkül vaziyetlere sokup ellerindeki toprakları almak için bir oyundur." (Atılhan, 2000: 93-101)

Siyonistler, nasıl safha safha emellerine ulaştıklarını, masonları nasıl maşa olarak kullandıklarını ve 1908 Meşrutiyet'in ilânıyla

Sultan Abdulhamid Han'ı nasıl hal ettiklerini, sonrasında koskoca Türk devleti kısa sürede parçalandığını, İttihat ve Terakki'nin kime hizmet ettiğine bir bakalım:

Tarafsız bir İngiliz muhabir, "The Cause of World Umrest" isimli eserinde şunları yazmaktadır (Atılhan, 2000: 119-123).

"İstanbul'u ele geçiren ve Sultan Abdulhamid'i hal' eden ihtilalciler memleketlerini esir halinde Almanlara sattılar... Türk İhtilali, Türk İmparatorluğu'nun diz çöküşü idi... Türk İhtilali kuvvetle iddia edilebilir ki tamamen Yahudi-Mason fesadının bir eseri idi... Aralarında Yahudiler bulunan Jön Türkler işleri yürüten Avrupa masonluğu ile birleşinceye kadar başlangıçta büyük başarılarla karşılaşmadılar. Ekim 1908 tarihli, ACACIA namındaki meşhur Fransız Mason mecmuasının 70. sayısından şu parça aşağıya alınmıştır:

'Gizli bir Jön Türk komitesi tesis dildi. Ve bütün işler Avrupa'daki Yahudi nüfusunun en büyük yüzdesini ihtiva eden Selanik'ten idare edilmeğe başlandı. Bundan başka ihtilalcilerin emniyetini sağlamak için birçok Farmason locaları kuruldu.

Bu localar Avrupa diplomasisinin himayesi altında olup, padişah bunlara karşı müdafaasızdı. Filhakika daha da ileri giderek İttihat ve Terakkî fırkasının Selanikli bir Yahudi olan Karasso tarafından tesis edilen ve " Makedonya Rizorta" ismi verilen Mason locasının içinde bilfiil doğduğunu söyleyebiliriz..."

Sultan Abdulhamid'e hal'i tebliğ eden heyette dahil bulunan Emanuel Krasso'nun vaziyeti dikkati çeken bir haldir...

Temps gazetesinin muhabiri, Refik bey'den 1908 ihtilalinde masonluğun oynadığı rolü sormuş ve şu cevabı almıştır:

'Masonluk ve bilhassa İtalyan masonluğu tarafından manen desteklendiğimiz hakikattir.'

Şurası kayda değer ki, Jön Türklerin muhtelif şekillerde Fransız İhtilâlini taklit etmeleri ihtilalci zümrenin diğer meraklı bir tarafıdır.

Mesela bir Türk âyân azası 'tebaa' kelimesini kaldırıp Fransız İhtilali'nin doğurduğu 'vatandaş' kelimesinin ikamesini

teklif etti. Bir taraftan genç Türkiye 'Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet' kelimeleriyle para basarken, diğer taraftan Yahudi protokollerinin birinci maddesi tatbik mevkiine konuyordu. Onlar şöyle diyorlardı:

Tâ eski zamanlarda halk kitlelerine hürriyet, müsavat, uhuvvet kelimelerini ilk defa haykıran bizdik...

Dünyanın dört bucağına bu umdeleri biz götürdük; her hafta kör ajanlarıyla sion sancaklarıyla; coşkunluklar taşıyor. Bundan Yahudi olmayanlar bize minnettar oluyor; kuvvet ve ilhamlarını bizden alıyorlar ve böylece...her yerde sulha, sükûna; tesanüt ve birliğe son verildi ve bütün gayri Yahudi milletin temelleri tahrip edildi..

Neticede Türk devleti; Farmason kulüp ve localarının idare edilen bir Judeo-Mason grubun eline düştü."

The Zionist Movement isimli eserinin 88. sahifesinde İsrail Kohen şu hakikati serdetmektedir:

" Türkiye'deki 1908 Meşrutiyet inkılâbını en çok alkışlayan ve destekleyen Siyonistler olmuştur. 'Jön Türk'lerin padişah'tan daha anlayışlı ve müsait oldukları görülüyordu"(Atılhan, 2000: 127).

Siyonizm'in sinsi bir oyunla Osmanlı-Türk devletini başına gaileler açtığını ve sonunda parçaladıklarını kendileri muhtelif vesilelerle ifade etmektedirler. Bunlardan biri de Yahudi Aleksandr Beim, yayınladığı bir eserinde şöyle demektedir:

"İkinci Abdulhamid, gerçi Yahudilere Filistin'de ikamet müsaadesi vermemiş ise de, her türlü imkân ve çareye başvurarak onu tahtından indirdik ve Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin cephesinde çarpışan Türk Ordusun'un belkemiğini kırarak, bu orduyu biz perişen ettik" (Atılhan, ____: 22).

Yine İttihat ve Terakki'nin kimlerin elinde olduğuna, şu sözler kâfidir:

"Jön Türkleri'in büyük çoğunluğunu Yahudi Masonlar teşkil ediyordu."

Hitler'in maliye bakanı Dr. Schacht'ın hatıralarında Jön Türk hareketinin nasıl Yahudi masonluğunun elinde esir olduğu çok açık bir şekilde izah etmektedir:

"Berlin'deki locam bana, Selanik'teki farmason bir eczacının adresini vermişti. Yolumu şaşırmış ve oraya nasıl gidebileceğimi sormak için ana caddedeki bir dükkana girerek yardım istemiştım. On dakika geçmemişti ki, dükkân, hepsi de mason olan düzinelerce kimseyle dolmuş ve bu kişiler bana hizmetlerini arz etmişlerdi. Bir anda, bu yabancı şehrin bir sürü sakiniyle ilgi kuruvermiştim. Bu da çok işime yaramıştı. Yeni dostlarım beni Jön-Türk hareketiyle ve Bâb-ı Âli'nin mutlakiyetçiliğiyle yaptığı savaşın iç yüzüyle tanıştırmışlardı. Bu suretle öğrenmiştim ki, bütün Jön-Türk şefleri Farmasondur ve aralarındaki gizli temaslar ancak loca çatısı altında gerçekleşmektedir. Çünkü casuslardan emin olunacak tek yer orasıdır"(Eygi, 2000: 21).

Nitekim yakın tarihimizde meşhur bir dönme olan şahsiyet vardır ki, bir neslin kafasına nelerin sokulduğuna tarihi gerçekler bize gösterecektir.-Ki dönmeler,hususiyile Türk isimleriyle marufturlar. Türk, alp,hacı vs. gibi sıfatlarla mefsufturlar (Sıfatlanmışlardır). Böylece gizlilik ve efsunluklarını muhafaza etmeye muvaffak olmuşlardır.

"İslam'a düşman bir Türk kavmiyetçiliği uydurmak, dinin yerine koymak üzere bir ideoloji düzmek için çalışanların başında Tekin Alp ismini kullanan bir adam gelir. Bu zat eserlerinde ilk iki ismini kullanmamıştır. Tekin Alp... Ne kadar da öz Türkçe, Altay'ca kokan bir isim değil mi? İnsan adı işitince, hayalinde Ortaasya bozkırlarında at koşutan böklü, bağaltaklı bir Türk cengaverini tasavvur ediyor. Ama kazın ayağı öyle değil. Bu Tekin Alp'in ilk ismi Moiz Kohen'dir. Ve Musevidir. Üstelik üniversite profesörüdür" (Eygi, 2000: 8-9).

Peki ne oldu? Güya istibdat yönetiminden meşrutî sisteme geçildiğini iddia eden İttihat ve Terakkiciler emellerine ulaşabilmişler miydi? Osmanlıya "hürriyeti, kardeşliği, eşitliği" getirebilmişler miydi? Gebe kaldıkları Yahudi-Masonlarına hakim olabildiler mi? Ütopya olan "Büyük Siyon" ideale mani olabilmışler miydi?

Yoksa... mı?

Süleyman Askeri Bey

İşte, İttihat ve Terakkicilerden olup ve istikbal vaat eden ve bekleyen birinin, kullanıldıklarının farkına varıp; ama artık çok geç olduğunu idrak eden bir şahsiyetin hatıraları...

Süleyman Askeri; cephelerde düşmanla savaşıyordu. Fakat her geçen gün, acı akıbetlere ve mağlubiyetlere şahit oluyor.

Tarih, 1914-1915... Süleyman Askeri "Teşkilât-ı Mahsusa'nın" şefliğine tayin ediliyor. Fakat, sıkıntılar diğer yıllara oranla daha da artmıştır. Türk orduları birçok cephede düşmanla savaşıyor.

8 Nisan 1915'te Süleyman Askeri, Basra'nın Şuaybiye ve Berceziye mevkiilerinde İngilizlerle amansızca döğüşüyor. Görevi Basra'yı İngilizlerden geri almaktır. Eğer bunda başarılı olursa Mülkiye'nin idaresini de eline alacaktır. Merkez, onu Basraya vali tayin etmiş ve geniş yetkiler vermiştir. Savaş gün geçtikçe, aleyhimize geliyor. Ve Süleyman Askeri, çatışmalar sırasında vücudunun muhtelif yerlerinden yaralanıyor.

Tarih: 13 Nisan 1915... Türk kuvvetleri cepheden çekilmek mecburiyetinde. Süleyman Askeri otomobile güçlkle binerek "Berceziye" ormanından karargaha geri dönerken gayri ihtiyari mazisi aklına geliyor.

Gençlik yılları hatırına geldikçe, kan beynine hücum ediyor ve sınırları geriliyordu. Nasıl gerilmesin ki; meşrutiyet için hayatını tehlikeye attığı, müşir Şemsi Paşa'nın öldürülmesini intaç eden, maruf farmasonlarla birlik olmak için "Czerma Fovka" locasına ileriye görmeden girdiği, hareket ordusunda vazife aldığı, Trablusgarp'ı İtalyanlara peşkeş çekenlere ortak olduğu, Bingazi ve Derne savaşlarına iştirak ettiği ve Birinci Balkan Harbinin ardından Batı Trakya'yı düşmanlardan istirdat ederek "Batı Trakya Devlet-i Muvakkatesi"nin başına geçtiği günler hafızasında canlanıp bir sinema şeridi gibi akıp gittikçe, o da kendinden geçer gibi oluyordu. Nihayet bugün de Basra'yı İngilizler'in elinden geri almakla görevli idi. Fakat heyhat ki, aktif kuvvetleri ve fedail

taburları üstüste mağlubiyetlere uğramakta idi.

Süleyman Askeri; tefekkür aleminde bir düşünceden diğerine geçiyor, kendisini bu aleme atan feleğe ve kendisini gafil avlayan Farmason ve dönmelerin sahte vaadlerine lanetler okuyor, sonsuz üzüntü ve sıkıntıyla kendi kendine içinden şöyle sesleniyordu:

-... Ey dönek ruhlu alçak farmason dönmeleri! Neredesiniz? Hani imparatorluk büyüyecek ve Panİslamizm genişleyecekti? Garp Farmason ve Siyonistlerinin vaad ettikleri yardımlar ne oldu? Nerede sadakatiniz?

Heyhat! Heyhat!... Beni bu hain farmason dönmeler aldatmış ve Siyonizm ideale uşak yapmışlar! Cephelerdeki geri çekilişlerin, artık Farmason ve dönmelerin ihanetinden doğduğuna asla şüphem kalmadı, eyvah, eyvah! Ben artık istikbali görmemeliyim...

üçuruma ve ölüme doğru nihai bir hızla gidiyordu... Bu asil ve masum millet ve bu büyük devlet, hep bizim gibi gafil farmason uşakların ihanetine feda oldu! Lanet bize, lanet!

Nihayet Süleyman Askeri, yavaş yavaş elini beline götürerek nagant tabancasını çıkararak bir müddet etrafını hazin hazin seyretti. Top sesleri fasılasız devam ediyor. Zaman zaman etrafa mermiler düşüyordu. Otomobil süratle yola devam ederken Süleyman Askeri:

".. Bu millet bu gidişle nasıl muzaffer olabilir? Asla? Yedi yüz yıllık imparatorluğun şan ve şerefi, haşmet ve azameti tarihin mistik karanlıklarına gömülürken ben nasıl dayanırım?

Demek artık Akdeniz'de coşan leventler, Viyana surlarını döven şanlı akıncılar unutulacak ve vahşet, zulüm ve istibdat kurulacak ha! Ey müşir Şemsi Paşa, sana suikast yapanlar kahrolsun! Sen yine bir dava uğrunda şehit oldun, fakat ya ben! Beni öldürmüyorlar! Artık "ben ölmeliyim ölmeli..."

Otomobil yoluna durmadan devam ederken, top sesleri Berceziye ve Nuhayle vadilerini titretiyor fakat bu sırada otomobilden dışarı akseden bir tabanca sesi, vadinin esrarengiz karanlıklarına daha

korkunç bir çehre veriyordu. Zira Süleyman Askerî, intihar etmişti.

Süleyman Askeri daha pek gençti. İstikbale ümitli bakması onun tabii bir arzusu iken, bunu reddetmişti. Zira o, Farmason-Dönme'lerin hain tuzaklarına düşürülmüş ve böylelikle farmasonluğa hizmet ederek, vatanın yüksek menfaatlerine ihanet etmişti. Layık olduğu idam cezasını bizzat kendisi vermiş ve bu casusların içinde yaşamaktansa ölümü tercih etmişti...

Süleyman Askerinin cenazesi o günün gecesi Nuhay le'deki kumandanlık karargahına götürülerek üniformasıyla çadırın içinde açılan bir çukura defnedilmiştir. Simdi o sahraların ıssız vadilerinde gömülü bulunan Süleyman Askeri, bir mezar taşından dahi mahrumdur (Anadol, 2004: 193-195).

Bütün Yahudiler, Siyonist midirler?

Peki, bütün Yahudiler, Siyonist midirler? Hepsi, de "Yahudi olmayanların ölmesini istiyoruz."(III. Protokol) umdesiyle mi hareket etmektedirler? Siyonizm muhalifi akl-ı selim Yahudiler de mevcut değil mi?

Elbette Bütün Yahudileri bu sınıfa dahil etmek insafsızlık olur. Yahudilerin içinde de Siyonist telâkkîye muhalefet edenler vardır.

"1848'lerden beri yaşananlar neticesinde, Siyonist Yahudileri, Müslümanların ve insanlığın müşterek(ortak) düşmanı olarak görmek ne kadar doğruysa, bütün Yahudileri de Siyonist olarak kabul etmek ve insanlık, barış düşmanı olarak değerlendirmek de o derece yanlıştır. Yanlıştır, çünkü Yahudiler arasında da siyonizme karşı çok sayıda sağduyulu insan yetişti. Öyle ki, bu kişiler, İsrail'in Siyonist yöneticilerinin bütün Yahudileri felakete götürmekte olduklarını görerek, ikaz edici çalışmalar yapan muhtelif dernekler kurdular ve bu dernekler içinde kümeleşerek adeta siyonizme karşı adı konulmamış ve dünya toplumları tarafından da pek duyulmamış bir savaş başlattılar. Bu derneklerden bazıları "Matzpen", "Breira" ve "Neturei Karta"dır.

Bu derneklerden tamamı da, "Filistin'de Siyonist, başkalarına kapalı, askerî bir devletin bölgeye barış getirmeyeceği ve ne

Arap, ne de Yahudi menfaatlerine hizmet etmeyeceği" düşüncesinde hemfikirdi. Bu düşünceyi paylaşan ve savunanlardan biri de Albert Einstein'dı.. Dernek üyesi sağduyulu Yahudiler, siyonizmi bütün tehlikeleri göze alarak büyük bir cesaretle tenkit eder, düşüncelerini bütün Yahudiler arasında yaymak için de ellerinden gelen çabayı samimiyetle gösterirlerdi. Bunlardan biri de Yahudi düşünür Abram Leon'du. Siyonizmi "bir kuruluş hareketi değil, tabii olmayan ve ilmilikten mahrum bir ideoloji" olarak tanımlarken, "Yahudilerin kurtuluşu, kapitalist ve emperyalist sistemlerin ortadan kalkmasına bağlı" fikrini savunurdu.

Sağduyulu Yahudi fikir adamlarından İsaac Deutscher ise, Amerikan emperyalizmi ile Siyonist İsrail yöneticilerinin ilişkisini "Amerika'nın çıkarlarını korumak amacıyla İsrail'in askerî bir üs görevi yüklendiği" şeklinde yorumlarken, düşüncelerini şu çarpıcı açıklamalarla ortaya koymuştu: "İsraililer hür değillerdir. İsrail'i hür kılan öğeler bir ölçüde, yirmi yılı aşan geçmişle iç içe oluşturulmuştur. Bütün İsrail hükümetleri, İsrail'in varlığını Batı'ya uyumlu olmaya dayamışlardır. Bu durum, İsrail'i Ortadoğu'da Batı'nın karakolu yapmaya yeterli olmuş, Arap halkları ile emperyalizm arasındaki büyük çatışmaya karışmıştır."

Yahudi tarihçi Maxime Rodinson da; "İsrail devletinin Filistin toprakları üstünde Avrupa ve Amerikan yayılcılığının bir sonucu olarak kurulduğu, bu durumun Üçüncü Dünya halklarını siyasal ve ekonomik olarak sömürmek için koloniyel yerleşmeler oluşturmayı amaçladığı" sonucuna varmıştı.

Hyman Lumer ise, İsrail'in Arap ulusal hareketine karşı saldırı olarak kabul ettiği 1956 ve 1967 savaşlarındaki rolünü inceleyerek, emperyalist bir üs olarak nasıl görev yüklendiğini ispatlamıştır. Yahudi düşünürlerden Judah Magnes de, siyonizmi şiddetle eleştirirken, düşüncelerini şu cümlelerle özetlemişti: "Eğer bizim haklı bir davamız varsa, onların da (Filistinlilerin de) var. Eğer biz bu toprakları seviyorsak ve onunla tarihî bağlarımız varsa, Arapların da var. Eğer bu hayat sahasında yaşamak istiyorsak, Araplarla yan yana yaşamalı, onlarla barış içinde olmalıyız. Şiddet ve güce

değil, dayanışma ve anlayışa dayalı olarak."Albert Einstein ise şunları söylüyordu:"Bir Yahudi devletin kurulmasını desteklemektense, Araplarla barış içinde yan yana; yaşama temeline dayalı akılcı bir anlaşmayı yeğlerim"(Bilgin, 2006).

Siyonizm, "arz-ı mev'ud" için, yalan, talan, ihanet, kendinden olmayanları beşerden saymama; bunların kendileri için "vasıta"umdeleri olma hususiyeti daima asıl olmuştur.

Siyonizmin "Magen David" ütoyası; İkinci Abdulhamid Han Hazretlerini hal edip, Osmanlı-Türk devletini parçaladıktan sonra hakikate dönüşmüştür.

Ne derse densin, Siyonizm, Siyon Protokollerini adım adım hayata geçirmiştir. Birinci Cihan Harbi'nde Filistin'de yer edinmişler; İkinci Cihan Harbi'nde de resmen İsrail devletini kurmuşlardır. Ve, ilk tanıyan Müslüman devlet de Türkiye olmuştur.

19.yüzyıldaki Kapitalizm-Liberalizm felsefesi, 20. yüzyıldaki Komünizm materyalist felsefesi ve günümüzdeki Globalizm'in bütün insanlığı kuşatıcı materyalist felsefesi, Siyonizme basamak teşkil etmemiş midir?

Kürtleride Yahudi Genlerinden Geldiğini İlan Ettiler!

Şimdi de üçüncü Dünya Harbi çıkartarak-belki de çıkmıştır- binlerce yıllık emelleri ve rüyaları olan "arz-ı mev'ud"; bizlerin "adam sendeciliği" sayesinde hayata geçmek üzeredir.

Daha evvel bahsetmiştik: Kürtleri de Yahudi genlerinden geldiğini ilan ederek; nasıl ki yüzyılın başında "Jön-Türk ırkçılığı" ile (Jeune Kurdizm/Pan-Kurdizm) Osmanlı-Türk devletini parçalayıp İsrail'i kurdularsa; şimdi de "Jön-Kürt ırkçılığını" ihdas ederek Türkiye'yi ufalayıp leş kargalarına yem etmenin gayretkeşliği ile vargücüyle çalışmaktadır. Bizdeki ihanet merkezleri de buna alet olmaktadır. Güneydoğu bölgemizde on yıllardır meydana getirdikleri yapılanma ve inaç buudunu geri plana itip, ırki tarafı öne çıkarma politikaları maalesef gerçekleşmiştir. GAP bölgesindeki doğrudan veya dolaylı olarak toprak sahibi

olan Siyonistler, istikbalin en münbit topraklarını ele geçirmenin hazzını yaşamalarına ramak kalmıştır.

Delil mi istiyorsunuz? İşte, Siyonist İsrail'in Şanlıurfa ve civarında nasıl çalıştığına dair İstihbarat raporları:

"Her şey 1998 yılının sonlarında İsrail Cumhurbaşkanı Ezer Weizman'ın Türkiye'ye gelmesiyle başladı. İsrail Cumhurbaşkanı gezisinin önemli bir kısmını güneydoğuya yani GAP konusuna ayırdı. Tarihler 28 Ağustos 2000'i gösterirken Ankara'nın bu sefer ki misafiri İsrail Başbakanı Ehud Barak'tı. Her ne kadar geliş sebebi 'Ortadoğu barışı' idiyse de Barak basın toplantısında "GAP'taki altı ihaleye talibiz" cümlesini, sözlerinin arasına sıkıştırmadan edemiyordu.

İsrailli işadamları (yetkililer), bölgede görevli olan kamu personelin! 'hizmet içi eğitim' kapsamında tertipledikleri gezilerle İsrail'e götürmektedirler. Örneğin Şanlıurfa Vali Yardımcılarından Y.B. 1 ay kadar İsrail'de kalmıştır. Görüştüğümüz bazı şahıslar, basında İsrail lehine veya aleyhine hiçbir haber çıkmamasını,"İsrail'e götürülerek teknolojik gelişmelerden etkilenen ve İsrail hayranlığı aşıl原因an" bu şahıslara bağlamaktadır.

Zaman içerisinde dünyanın en gelişmiş ve büyük seralarının yer alacağı planlanan Şanlıurfa/Karaali bölgesinde halen üretim yapan seralardan bazılarının İsrailli şirketlerle ortak olduğu ve bu bölgede İsrail'in yatırım çalışmalarına devam ettiği bilinmektedir.

Şanlıurfa - Suruç yolu üzerinde ABD - Türkiye'den firmaların ortaklığıyla kurulduğu bilinen SU-BOR boru üretim fabrikasının İsraillilerin yönetiminde olduğu bölge halkı tarafından belirtilmektedir. (ABD'lilerin Musevi olması muhtemeldir).

İsrailli işadamlarının öncelikle piyasaya ödeme zorluğu içerisinde olan toprak sahibi ve çiftçiler ile ilgilenmesin yurtiçinden ve bankacılık sektöründen bilgi aldığı şeklinde değerlendirilmektedir.

Şanlıurfa ili nüfusuna kayıtlı vatandaşlar adına alınan, toprakların İsrail şirketleri tarafından uzun süreli olarak kiralandığı, "Haim" isimli bir kişinin köy köy

dolaşarak toprak alma yönünde girişimlerde bulunduğu öğrenilmiştir.

İsrailliler tarafından Harran ilçesinde yaşayan Yahudi ve Ermenilere maddi yardımda bulunulduğu, burada yüksek miktarda toprak alındığı, yine aynı ilçede bulunan ve kutsal sayılan "Yakup'un Kuyusu" adlı yeri restore etme planlamaları yapıldığı bilgilerine ulaşılmıştır.

Şanlıurfa il merkezinde bulunan, Yahudi asıllı olan ve İsrail ile temaslarını sürdüren K. Pastanesi'nin sahibi A.K. adlı şahıs kendi adına il merkezinde önemli görülen yerlerde yüksek fiyatlara arsa alma çalışması yapmaktadır"(Taşkın, :).

Eğer böyle giderse üçüncü Siyonist dalga karşısında tutunamayıp, Sevr'i dayatamayan yedi düvele mukabil Siyonizme boyun eğmek mecburiyetinde kalacağız. Çanakkale'de kazandıklarımızı, Diyarbakır'da kaybedersek; tarih sahnesinden silindiğimiz andır. Bunun için maddi ve manevi teyakkuza geçmenin zamanının çoktan geçtiğini; ancak zararın neresinden dönülürse kâr olacağı fikriyle hareket noktamızı tespit edersek; yeniden Osmanlı-Türk sistemini hayat geçirerek ayağa kalkmamızı bekleyen bütün İslam dünyasının ve bütün mazlumların yegane umudu oluruz. Çünkü, bütün beşeriyetin tekrar "Türk" mefkûresine ihtiyacı vardır. Bu da ancak kendimize gelmekle mümkündür.

Kaynakça

KUTULUAY, Yaşar, Siyonizm ve Türkiye, Koloni Yay., İstanbul, 2000.

ANADOL, Cemal, İsrail ve Siyonizm Kısacasında Türkiye, Bilge Karınca Yay., İstanbul, 2004.

NİLUS, Sergius, (Terc.:İsmail TULÇALI) Siyon Liderlerinin Protokolleri, ,Nokta Kitap

Yay., İstanbul, 2004.

____, Masonluk ve Kapitalizm, Araştırma Yay., 2. Basım, İstanbul, 1991.

GÜNAYDIN, Eşref, Yahudi Kürtler - Babil'in Kayıp Çocukları-, Karakutu Yay., 3. Basım, İstanbul, 2003.

ERDOĞDU, Teyfur, STAR Gazetesi, Açık Görüş Eki, 16.11.2008

ATILHAN, Cevat Rifat, 31 Mart Faciası, Sinan Yay., 6.Basım, İstanbul, 2000.

ATILHAN, Cevat Rifat, İttihat ve Terakki'nin Suikastları, Sinan Yay., İstanbul, ____.

EYGİ, Mehmet Şevket, Yahudi Türkler ve Sabetaycılar, ZVİ Geyik Yay., 3.Basım, İstanbul, 2000.

BİLGİN, Ayhan, Vakit Gazetesi, 19.3.2006

TAŞKIN, Hasan, İstihbarat Raporlarına Göre İsrail'in GAP Senaryosu, Truva Yay.,

Dr. Lûtfi KIRDAR'ın 12 Yıllık Hizmet Dönemi İstanbul İçin ilk Büyük İmar Çalışmalarının Başlangıcıydı

*Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU**

Öz

Modern mimarlığın kurucusu kabul edilen Le Corbusier'nin, 1911-12 yılları İstanbul'u ziyareti sonrası notlarında ifade ettiği şekliyle, "Eğer New-York'u İstanbul ile kıyaslayacak olursak New York'un felaket, İstanbul'un ise bir yeryüzü cenneti olduğunu söyleyebiliriz". Sözünü unutmayacak ileri ki yıllar da buna ilaveten Le Corbusier "Bir atasözü der ki: 'Kişi bina yaptığı yere ağaç diker.' Biz ise onları söküz! İstanbul bir meyve bahçesidir; bizim şehirlerimiz ise taş ocakları!" Bu İslâm Mimarisi ve İslâm Şehirciliğinin takdiri ve teslimiyetinin ifadesidir" cümlesini dile getirecektir. Üstad Le Corbusier, Şehr-i İstanbul'un hakkını verirken, her büyük mimar üstadlar gibi icraya koyduklarıyla söylediklerinin taban tabana zıt dönemleri de olacaktır.

Anaktar kelimeler: Le Corbusier, New York, İstanbul, modern mimarlık, İslâm Mimarisi, İslâm Şehirciliği

Dr. Lûtfi Kırdar's 12 Years of Service Time Was the Beginning of the First Big Reconstruction Works for Istanbul

If we compare New York to Istanbul, we can say that New York is a disaster, and Istanbul is a heaven... says the founder of modern architecture Le Corbusier. Le Corbusier does not forget those words he said, and in the future, he adds: A person plants trees where there are buildings. But we kill them. İstanbul is a garden of fruits. While our cities are just a stone. This statement is the statement of admiring the islam architecture and urbanism. Of course there was a contradiction in what the Master Le Corbusier said and did sometimes.

Keywords: Le Corbusier, New York, Istanbul, Modern Architecture,

* İstanbul Şehri Kültür Tarihi Araştırmaları Merkezi, www.kulturtarihi.org, goncuoglu@istanbul.com

Fransız mimar ve şehir plancıların ağırlık oluşturduğu bir heyet tarafından 1940 senesinde İstanbul'a, tarihi mirasa sahip kent birinciliği ödülü verilirken, İstanbul'daki tarihi semtlerin yer aldığı sur içi beş kilometrekare civarındadır. Döküntü konaklar, yorgun ahşaplar, bakımsız tarihi eserler, bozuk Arnavut kaldırım sokaklar ve tam anlamıyla bir alt yapıya sahip olmayan bir İstanbul mevcuttu. Ama hala da "Kimliği" olan bir dünya şehrin-den bahsetmekteyiz.

Modern mimarlığın kurucusu kabul edilen Le Corbusier'nin, 1911-12 yılları İstanbul'u ziyareti sonrası notlarında ifade ettiği şekliyle, "Eğer New-York'u İstanbul ile kıyaslayacak olursak New York'un felaket, İstanbul'un ise bir yeryüzü cenneti olduğunu söyleyebiliriz". Sözünu unutmayacak ileri ki yıllar da buna ilaveten Le Corbusier "Bir atasözü der ki: 'Kişi bina yaptığı yere ağaç diker.' Biz ise onları söküyoruz! İstanbul bir meyve bahçesidir; bizim şehirlerimiz ise taş ocakları!" Bu İslâm Mimarisi ve İslâm Şehirciliğinin takdiri ve teslimiyetinin ifadesidir" cümlesini dile getirecektir. Üstad Le Corbusier, Şehr-i İstanbul'un hakkını verirken, her büyük mimar üstadlar gibi icraya koyduklarıyla söylediklerinin taban tabana zıt dönemleri de olacaktır. Şunu da kabul etmek gerekiyor ki, İstanbul Şehri'nin uzun bin yılların yükü ardından savaşların ve işgallerin getirdiği fiziki ve sosyal yıkımın izleri görülmeden, Cumhuriyet dönemi imar çalışmaları hakkında bilhassa, 1938-1949 tarihleri arasındaki imar düzenlemeleri değerlendirilirken, duygusal ve yüzeysel olarak dikkate alınmamalıdır.

Cumhuriyet'in onuncu yılından sonra, özellikle Vali ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar döneminde (1938-1949) önemli imar değişikliklerine gidilmeye başlanmıştır. Mihmandarı da, İstanbul'un nazım planını hazırlayan Henry Prost adlı bir Fransız mimardır. 1935-1951 yılları Henry Prost'un İstanbul'u yeniden düzenlemeye ve imar etme düşüncelerinin yılları olacaktır. 1937 yılında tamamladığı İstanbul'un 1/5.000 ölçekli planlarının ardından Henry Prost, 1938-1949 yılları arasında İstanbul'un hem valisi, hem de belediye başkanı olan Lütfi Kırdar'ın desteği ile ilk çalışmalarına

başlar. Geleceğin İstanbul'unu tarihi kimliği yeni Cumhuriyet'in şehri olacak geleceğe hazırlanacaktı. Daha önce de Prusyalı, Alman ve Fransız hatta İtalyan mimar kökenli plancılar da avam çalışmalar ortaya koymuştu. Fakat külliyatlı harekete geçiş Henry Prost'a nasip olacaktır.

Henry Prost'ın şehir aksları, Lastik tekerli araç trafiğinin gerektirdiği yolların açılması yolunda olacaktır. Eski şehrin çevresini kuşatan yollar ve bunların bağlandığı Haliç çevresi üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Bir endüstriyel bölge olan Haliç'in işlevi artırarak büyük bir sanayi ve liman vasfını sürdürmesi gibi handikapı bugün İstanbul için büyük bedeller ödettirmiştir. Ve bu yolların açılması için de tarihi ancak bakımsız durumda olan bir takım binaların yıkılmaları kadim süliyetin dengesini bozacaktır.

Bu yeni imar yolları kapsamı içerisinde, İstanbul'un tarihi mirası ve şehir dokusunda neler yetirildiğine şöylece bakılacak olunursa uzun bir liste olacağı görülecektir. İşte bu uzun listeden bazıları şunlardır: Saraçhane Unkapanı yolu 1941-1942 yılları arasında açılır. İstanbul sanatkarlarının özellikle dericilerin yoğun olduğu Fatih devri bir çarşıdır Saraçhane. Tamamen ortadan kaldırılmıştır. Devamında Çandarlı İbrahim Paşa Hamamı, Altuncuzade Tekkesi ve Süleyman Halife Sübyan Mektebi bir yana İMÇ blokları altında kalan Hoca Teberrük Mescidi bu modernleşme serüveninin ilk kurbanlarıdır. Revani Mescidi hiç gereği yokken yıktırılır. Divan Edebiyatının ünlü isimlerinden Revani Çelebi'nin mezar taşı bile kırılır. Firuzağa Mescidi Sultan II. Bayezid devri eseridir ve yola tesadüf etmez. Ama, ortadan kaldırılır. Azepler Mescidi, Hoca Sinan tarafından yaptırılan Fatih devri yapısıdır, hamamı ile birlikte yola katılır. Tüfenkhane Mescidi bir Kanuni devri eseridir arsası üç kuruşa satılır. Saraçhane Mescidi'nin üzerinde ise, şu an resmi kurumlara ait binalar bulunmaktadır.

Prost'un, Haliç çevresisi boyunca otomobil yollarıyla liman alanlarına koordinasyonun sağlanması projelerindeki amaç olan ticaret şehri İstanbul'un tekrar canlandırması ve

kapasitesinin arttırılması düşünülürken, İstanbul üzerine gerçekleşecek büyük bir yıkım çağının ilk hareketini de tetiklemiş olacaktır.

1955-1958 Adnan Menderes dönemidir. Ve Henry Prost'un yoktur. Ve ihtiyaç da yoktur. Artık her şeyi bilenler dönemidir. İkinci yıkım dalgası artık yaşayan eski şehir içerisine yeni bir şehir inşa etme gayretidir. Yol kenarında kalan mescidler ayıklanır. Zeytinciler Mescidi, Mimar Ayaş (Ayaz) Mescidi (Horhor Caddesi'nin başındaydı. Yolla alakası yoktur ancak cemaat "Size daha büyük bir cami yaptıracağız" vaadi ile kandırılır. Bizlerde pek de bayılırız büyük camilere, tarihi önemi olsa da fark etmez. Büyük olsunda) Cami kaşla göz arasında yıktırılır. Voynuk Şücaeddin (Arabacılar) Camii hatta haziresi bile yıktırılır. İstanbul'un ilk Belediye Başkanı Hızır Bey'in mezarı zor kurtarılır. Mezar taşı kırdırılmıştır. Arsası tekrar camileştirilmesin diye üzerine İMÇ blokları yapılır. Aksaray Meydanı, Vatan, Millet ve Fevzipaşa Caddeleri üzerinde yer alan 54 cami 1956-1957 yılları arasında yıkılır. Mimar Sinan eseri Topkapı'daki İlyaszade Mescidi, 1488 tarihli Fındıkzade'deki Molla Gürani Mescidi, Aksaray Oğlanlar Tekkesi ve 16. yüzyıla ait Pazar Tekke Mescidi "Keyfi" yıktırılır. Bugün yerinde benzin istasyonu vardır. Haseki Musa Camii, Simkeş Mescidi ve Yenibahçe Mescidi Vatan Caddesi'ne dâhil edilir. Ördekkasap Mescidi, Aksaray Camcıları Mescidi, Kara Mehmed Paşa Camii ve Çakırağa Mescidi sebepsiz yere yıktırılan tarihi eserlerdir. Bugün yerinde İSKİ binasının karşı köşe başına denk gelen yerde bir alışveriş merkezi vardır. 1543 tarihli Sultan Camii ve 1504 tarihli Şirin Bey Mescidi ve türbesi, Çapa'daki Münadi Mescidi ile Kazasker Abdurrahman Efendi Cami'i, Millet Caddesi için yıktırılır. Mimar İlyas Bey eseri, Şehremini Denizabdal Cami, hiç sebep yok-

ken; İstanbul Şehri'ni Osmanlı yapan tarihi ve kültürel kimliğini meydana getiren eserler, birer birer yıktırılmıştır.

Şehrin ana aksını oluşturan önemli tarihi arterleri ve eski yerleşim dokusu parçalanmış veya tamamen yok edilmiştir. Eski eser, sivil mimari örnekleri, yeni dönem yapılarda olmak üzere 7 bin 289 bina birkaç yıl içinde plansız, rastgele ve hızla yok edilmiştir².

Dr. Lütfi Kırdar dönemi denildiğin de ise, Taksim Kışlası ve çevresinin İnönü Gezisi adı altında yapılan düzenlemeler dikkate alınmaktadır. Evet, Türkiye'nin siyasal sistemine de ayna tutar niteliktedir. Dönemin İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Dr. Lütfi Kırdar, İstanbul'da kendi döneminde yapılanları "Yenileşen İstanbul" başlığını taşıyan ve Belediye Matbaası tarafından 1947'de basılan kitapta eski Taksim Kışlası'nın olduğu alanla ilgili şunları ifade etmektedir: "İnönü Gezisi'ni alelade bir Belediye bahçesi sanmak hatalıdır. Burası büyük garp şehirlerindeki "pomenade" denilen gezinti bahçeleri nevidendir. Nitekim Paris'te böyle birçok gezinti bahçeleri vardır. Bunların en meşhuru Tuileries bahçesidir. Yine Paris'teki Luxembourg Bahçesi, Trocadero denilen büyük binanın bahçesi de İnönü Gezisi kabilinden gezinti bahçeleridir."

Bu amaç doğrultusunda 1939'da Vali ve Belediye Başkanı olan Lütfi Kırdar tarafından başlatılan Taksim Meydanı'nın düzenlenmesi çalışmasında bu kışla yıktırılıp yeri "İnönü Gezisi" olarak tanzim edilmiştir. Bugünkü Taksim Meydanı'ndan başlayarak kesintisiz Maçka'ya kadar uzanan büyük bir yeşil alanı kapsayacak olan İnönü Gezisi'nin ortasına denk gelecek yere de anıtsal bir İnönü (Milli Şef) heykeli dikilecekti. Bu anıt heykel gerçekleşemediği gibi (Taksim Parkı) maalesef Taksim Kışlası gibi bir değer görülmeyerek çeşitli noktaları imara açılarak anlamsız bir meydan ve park olarak bugün yerini almıştır.

Dr. Lütfi Kırdar yılları, İstanbul'un Cumhuriyet dönemi mimarisi ve anıtlarıyla karşılaştığı dönemdir. Yeni bir devlet medeni-

¹ Süleyman Faruk Göncüoğlu, *Yitik Mirasın Peşinden*, İstanbul Şubat 2008; Süleyman Faruk Göncüoğlu; "Bir Modernleşme ve Tarihi Yıkımın Hikâyesi: Üsküdar Meydanı", *Uluslararası VI. Üsküdar Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, İstanbul 2009, 517-540; ; Süleyman Faruk Göncüoğlu, "Üçü Bir Arada Olması Gereken İlk Arşivleme Yöntemi; Fotoğraf, Efemera ve Sözlü Tarih Çalışması", **26-27 Mart 2010 Erciyes Üniversitesi Kent Hafıza Merkezleri Sempozyumu**; Süleyman Faruk Göncüoğlu, "İstanbul'un Fethi Sonrası Kurulan İlk Semt: Saraçhane", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Hakemli Dergisi*, 22., (2009), 9-43.

² Bakınız; Doğan Kuban, "Menderes ve İstanbul", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, V. , (1994), 389-91.

yet algısı ilk kurma çabalarıdır. Ve bu kısa bir dönemdir. O dönemden bu güne Şehr-i İstanbul yeni bin yıl mimarisinin hayalini kuramayacak bir çıkmazlar gerilimleri içerisinde kalacaktır. Her görülenin kötü taklit ve uygulamalarının yaşatıldığı şehir *modern gecekondular* algısının kurucusu olacaktır. Bir yanında kötü çakma anıtsal Osmanlı cami mimarileriyle...

Merhum Lûtfi Kırdar dönemi, Sultan Ahmed camii'nin kışla olarak kullanıldığı tek parti döneminde olması yanında ikinci dünya savaşının bütün şiddetinin hissedildiği seneler içerisinde, İETT kuruldu, İstanbul halkı yeni toplu taşıma araçları olan otobüsler, yeni tramvay yolları, yeni asfalt yollar, bugünkü TRT İstanbul Radyo (evi) Binası, ilk spor ve sergi sarayı, Taksim Harbiye yolu ve bugünkü imarı, Baltalimanı Kemik Hastanesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi binası, İnönü Statyumuna başlanması, Harbiye Açık hava Tiyatrosu, Şişli Cami, İstanye-Bebek-Maslak yolları, Levent Evleri projesi temellerinin atılması, Beşiktaş Meydanı, bugün hala İstanbul'un semtleri içerisinde kalmış parkların tamamına yakını o döneme ait olması yanında Arnavut kaldırımlı sokaklarına tekrar kavuşmaya çalışacaktır. İlk Boğaziçi sahil yolları adım adım ilerlerken, pek çok ilkokul binası, sağlık ocağı gibi acil ihtiyaç sağlayan kamu hizmetlerinin ortalamaca sağlandığı bir dönem olacaktır. Elli yıllık bir terk edilmişliğin ardından ilaç gibi gelen bu yılların sosyal ve dini zıtlıkları ise ilginçtir.

Bugüne gelindiğinde ise artık, Dr. Lûtfi Kırdar ve Adnan Menderes dönemi imar çalışmalarında ortadan kaldırılan eserlerin ihyası ihyası hep dile getirilir. Ve ahlanır. Şimdiler de bir önü alınmaz bir furya ile ihyâ politikaları izlendiği görülmektedir. Bu çalışmalarda nedense rantıbil değerdeki noktalarda öne çıkması biraz şark kurnazlığı politikalarının sonucudur. Bugün şehir yeni bir gelişim deryasında yerini bulmuştur. Eskilerin ihyacı çabalamaları proje ve inşa rantından öteye bir şey ifade ediyor olmaması düşüncesi ise, toplum olarak saf ve ezik yanımızın bir zaafı olsa gerek...

İyi bir örnek mi? Üsküdar'ın sahille tek bağlantılı parkı olan Paşalimanı parkının ortadan kaldırılarak yerine 100 yıl önce var olduğu bilinen yalılarla kapatılmasının kamu yararı olarak ileri sürülmesi dikkat çekmiyor mu? Halkın bu parkta para ödemediği soluklanması, çocuğunu salıncakta salmaması kamu yararı değil mi? Yanı başında İBB'ye ait Paşalimanı Sosyal Tesisleri ve bir gerisinde Feti Paşa Korusu sosyal tesisleri var iken...

*Küba: Devam Eden Devrim ve Güncel Çelişkiler **

James Petras ve Robin Eastman-Abaya

Öz

ABD ve Küba yakınlaşmasının arka planını anlamak açısından Küba'nın 2006 itibariyle Raul Castro'nun başkanlığında yaşadığı yeni tartışma ve dönüşüm süreci önemli bir yerde duruyor. 2007'de Petras ve Abaya'nın Küba devriminin güncel sorunları üzerine kaleme aldıkları aşağıdaki değerlendirme yazısı, Küba'da Raul Castro'nun başlattığı tartışma sürecine dışardan bir katkı olarak kaleme alınmış ancak Fidel Castro'nun "Süper Devrimciler" başlıklı geniş ilgi uyandıran yazısında, isim verilmeden, oldukça sert bir şekilde eleştirilmişti. Şimdi bu tartışmayı yeniden hatırlama zamanı.

Anahtar Kelimeler: ABD, Küba, Sosyalist Ekonomi, Raul Castro, Fidel Castro

Cuba: The Ongoing Revolution and Recent Contradictions

In order to understand the background of the convergence between USA and Cuba, the new discussion that goes on in Cuba under the leadership of Raul Castro in the year 2006 has a crucial importance. The evaluation below was written by Petras and Abaya in 2007 about the recent problems that are taking place in Cuba. It was heavily criticized without naming by Fidel Castro's essay titled: "The Super Revolutioners". Now it is time to remember this argument once more.

Keywords: USA, Cuba, Socialist Economy, Raul Castro, Fidel Castro.

GİRİŞ

Sosyalist ekonomisiyle Küba devrimi muazzam siyasal engeller ve zorluklara rağmen olağanüstü bir güç kazandı. ABD tarafından düzenlenen bir işgal girişimini, donanma ambargosunu, yüzlerce terörist saldırıyı ve yarım yüzyıllık boykotu başarıyla atlattı. (1) Küba SSCB'nin, Doğu Avrupa'daki kolektivist rejimlerin çöküşü ve Çin ve Hindi-Çini'nin kapitalizme geçiş ve yeni bir kalkınma modeli inşa etmesinin karşısında ayakta durabildi.

Çoğu bilim insanı ve siyasi liderin -muhalifleri de dahil- belirttiği gibi, Küba çok ileri ve işlevli bir sosyal refah programı geliştirdi: Ücretsiz, evrensel, kaliteli sağlık hizmetleri ve ana okulundan üniversiteye kadar parasız eğitim. (2)

Küba, ABD'nin boykot ve baskılarına rağmen iç politikanın yanı sıra dış politikada da tüm dünyayla başarılı ekonomik ve diplomatik ilişkiler geliştirdi. (3)

Ulusal ve kişisel güvenlik konusunda Küba bir dünya lideri. Suç oranları düşük ve şiddet olaylarına nadiren rastlanıyor. Terörist tehditler ve eylemler (çoğu ABD'den ve onun sürgün edilmiş Kübalı taraftarlarından kaynaklanan) azaldı ve bunlar Küba halkı için ABD veya Avrupa'ya göre çok daha düşük bir tehlike arz ediyor.

Küba devriminin kesin başarısı olan, çoğu hükümeti alaşağı edebilecek dış tehditlere karşı direnme kabiliyeti, eğer devrim 21. yüzyılda ileri taşınacaksa, şu anda acil ilgi gerektiren bir dizi önemli sıkıntı yaratmıştır. Bu sıkıntılar iç siyasi gelişmelerin yanı sıra son dönemdeki dış baskıların sonucudur. Bazı sorunlar acil önlemlerin kaçınılmaz sonuçlarıydı ama artık hemen ve radikal çözümler gerekiyor.

Devrimci Erdemler

Geçmişteki çoğu reformist veya devrimci rejim yenildiği, devrildiği ya da çöktüğü halde Küba devriminin pozitif sosyal kazanımlarının çoğunu koruyarak ayakta kalmış olması onun büyük erdemidir. ABD ve müttefikleri Guatemala'da Arbenz'in (1954), İran'da Mu-

saddık'ın (1953), Şili'de Allende'nin (1973), Kongo'da Lumumba'nın de dahil pek çok reformist rejimi yıktılar (1954). Beyaz Saray 1989'da Nikaragua'daki Sandinist Hükümeti, 1992'de ve 2004'te Aristide rejimini ve diğer pek çoğunu devirdi. Küba ise tam tersine 1961'de ABD'nin desteklediği bir işgalden galip çıktı, 1962'de ABD'nin donanma ablukasına direndi, CIA'nın yarım yüzyıldan fazla bir süredir düzenlediği yüzlerce suikast girişimini ve terörist saldırıyı boşa çıkardı, dünya çapında ekonomik boykotu yendi. (4)

Küba yürüttüğü akılcı diplomasi sayesinde eski SSCB ülkeleri ve Doğu Avrupa ile olumlu ve elverişli ticari anlaşmalar ve yardım anlaşmaları yaptı. 20. yüzyılın sonuna gelindiğinde, ABD boykotuna rağmen Küba dünyanın neredeyse tüm diğer ülkeleriyle diplomatik ve ekonomik ilişkiler geliştirmişti. Hatta 2001'de Küba ABD ihracatçıları ve çiftçilerinden gıda ve ilaç ithalatı (olumlu olmayan, tek yanlı koşullarla) yaparak ABD'nin uyguladığı ticaret ambargosunu bile deldi.

SSCB'nin ani çöküşü ve Rusya ile Doğu Avrupa'nın Batı kapitalizmine bağlı ülkelere dönüşmesi Küba ekonomisine yıkıcı bir darbe vurdu. Ticari ortakların kaybedilmesi üretimde hızlı bir düşüşe yol açtı. Çin'in ve Hindi-Çini'nin kapitalizme geçişi çok az alternatif sunuyordu. Küba Hükümeti zorunlu tasarruf ve yapısal uyumun gerçekleştirileceği 'Özel Dönem'i başlatacak acil bir ekonomik strateji benimsedi; buna göre, kapitalist ülkelerde uygulananların tersine, ekonomik iyileşmenin sancısı tüm Küba toplumuna yayılacaktı. Küba 1990-2000'den itibaren, benzeri görülmemiş ölçüde başarılı olan sosyal güvenlik ağını koruyarak, ekonomisini dünya ekonomisinin gereklerini karşılayacak şekilde yeniden inşa etti.

Küba'nın iyileşmesi birkaç yeni eksene dayandırıldı: turizm sektörünün geniş ölçekli bir biçimde hızlı ve kapsamlı bir biçimde geliştirilmesi; Avrupa ve Latin Amerika kökenli çokuluslu şirketlerle bağlantılı uzun vadeli yatırımlar; ihraç edilen ilaçlara yönelik araştırma ve geliştirmeleri teşvik etmek için biyoteknoloji alanına yoğun yatırımlar yapılması; Venezüella ile petrol ürünleri karşılığında

Küba tıbbi ekipleri ve tıbbi tesislerinin değişimini içeren uzun vadeli, geniş ölçekli, olumlu şartlarda ticaret ve yatırım anlaşmalarının yapılması; nikel, rom, tütün ve narenciye'nin geliştirilmesi ve ihracını hedefleyen ortaklıkların kurulması; ve ABD ile Kanada tarım işletmecisi şirketlerle gıda ithalat anlaşmalarının yapılması. (5) Kübalılar şeker tesislerinin çoğunu kapattılar ve şeker üretimini keskin bir biçimde azaltarak, şeker kamışı tarlalarını sınırlı bir ölçekte alternatif tahıl üreten tarlalara dönüştürdüler.

Yeni bilgisayar yüksek okullarına yapılan büyük yatırımlara (200 milyon dolar) (6), tıbbi turizm ve dış insani yardım projelerine devam edildi. Bu ekonomik strateji olumlu dış koşullarla birleşince (dünyadaki yüksek emtia fiyatları, Venezüella Başkanı Hugo Chavez'in radikalleşmesi, Latin Amerika'daki rejimlerin aşırı sağcı neo-liberal olmaktan çıkıp ılımlı merkez-sağ rejimlere dönüşmesi) ve Küba halkının büyük bir çoğunlukla gönüllü fedakarlıkta bulunması, 1994'ten itibaren yavaş ama istikrarlı bir ekonomik düzelme sağladı, ardından 2003'ten itibaren hızlı büyüme başladı.(7)

Küba Hükümeti derin bunalımdan ekonomik düzelmeye kadar geçen süre içinde sosyal dayanışma ağının ve refah hükümlerinin temel yapısını korudu. Tüm önemli sağlık ve eğitim programları halka açık ve ücretsiz olarak verilmeye devam edildi. Ekonomik yeniden yapılanma sırasında görevleri değiştirilen işçiler ücretlerini almaya devam ederek, devletin finanse ettiği işlerde çalışmaya ve yeni eğitim programlarına katılmaya davet edildiler. Kiralar ve kamu hizmetlerine ödenen ücretler yine düşüktü. Emekli maaşlarının ödemesine devam edildi. Büyük finansman kısıtlamalarına rağmen kültürel, sportif ve dinlence faaliyetleri gelişti. Kıtığa ve sosyal yoksunluğa rağmen suç oranları Latin Amerika ve ABD'deki düzeylerin çok altında kaldı. Ulusal güvenlik kurumları Küba halkını ABD destekli terörist saldırılardan ve Beyaz Saray'ın finanse ettiği 'muhalif' örgütlerin yaratmaya çalıştığı iç istikrarsızlıklardan başarıyla korudu.(8) Küba, ekonomik açıdan çok zayıf olmasına rağmen, ABD ve Avrupa Birliği'nin iç

güvenlik ve ekonomik politikalarını dikte ettirme girişimlerini reddetti.(9) Küba Washington'un Küba'yı Doğu Avrupa, Kafkasya ve Rusya örneklerinde olduğu gibi serbest piyasa bir uyduya çevirme girişimlerini reddetti ve kendi bağımsız siyasi ekonomik modelini izledi.

SSCB, Doğu Avrupa ve Asya'daki eski Komünist ülkelerin tersine, Küba'nın yeni ekonomisine geçişi, küçük bir grup milyarder ile multi milyonerlerin kamu varlıklarının ve kaynaklarının denetimini ele geçirdiği ve halkın geri kalan kısmını yoksul ve işsiz bıraktığı, özelleştirilen sağlık ve eğitim hizmetlerinin erişilemez hale getirildiği ve emekli maaşlarının düşürüldüğü korkunç eşitsizliklere yol açmadı.(10) Benzer biçimde, Küba (hepsinin değilse bile) yabancı sermayeli çoğu ortak girişimin çoğunluk hisselerini ve denetimini elinde tuttu.(11) İmalat, finans, medya ve ticaret sektörlerinin neredeyse tüm önemli kısımlarını ABD ve Avrupalıların ele geçirdiği Doğu Avrupa'da ise bunun tam tersi olmuştu!

Daha da dikkat çekici olan, Küba'nın Doğu Avrupa ve eski SSCB'nin tersine ülke dışına büyük kâr ve rant transferi yapılan ve geniş ölçekli fuhuş, uyuşturucu ve silah satışı ağlarından gelen illegal kazançların elde edildiği bir ülke olmamasıdır. Küba karma ekonomiye geçmediği gibi, Bulgaristan, Polonya, Romanya, Arnavutluk ve geri kalan tüm yeni kapitalist demokrasilerde seçim sonuçlarının belirlenmesinde büyük rol oynayan suç örgütüne dönüşmüş sendikaları da olmamıştır.(12) Küba'nın dünya tarihinde görülmemiş engelleri yenerek ayakta kalmak konusunda gösterdiği büyük başarı, çarpıcı ekonomik gelişmesi ve müthiş ulusal güvenlik güçleri büyük ölçüde halkın kararlılığı, devrimci liderlere bağlılığı ve eşitlik, dayanışma, ulusal onur ve bağımsızlık gibi ortak değerlerin benimsenmesinden kaynaklandı. Ancak Küba hükümetinin ABD boykotunun ve SSCB'nin çöküşünün neden olduğu engelleri ortadan kaldırmak konusundaki başarısı yeni bir dizi zorluk ve çelişkiye yol açtı.

'Yeni Özel Dönem Sonrası'ndaki Çeşitlilik ve Zorluklar

Küba'nın ekonomik bunalımı, sermaye yetersizliğini ve siyasi yalnızlığını yenmek için kullanabileceği en hızlı, en kolay ve en rasyonel gelir kapısı doğal özelliklerini kullanarak ekonomik iyileşmenin eksenini olarak turizmin teşvik edilmesi idi. Dahası, bu, müstakbel yabancı yatırım ortaklarının en çok ilgisini çeken sektördü. Turizm temel malların, özellikle petrol, mamul mallar, tıbbi malzeme ve gıda ithalatı için gereken döviz gelirini sağladı.

Ancak, turizm zaman içinde ekonomide önemli bozulmalara yol açtı: vasıfsız veya ortalama vasıfta işçi gerektiren turizm bağlantılı istihdamın getirdiği kazançlar yüksek eğitim görmüş bilim insanlarının, doktorların, vasıflı işçilerin ve diğerleriyle birlikte tarım işçilerinin kazançlarının çok üzerine çıktı. Ayrıca, turizm sektöründeki 'karma kuruluşlar' yeni bir zengin bürokratik burjuvazinin ortaya çıkmasına ve eşitsizliklerin artmasına neden oldu. (13) Aynı şekilde, büyük turist akını, gayri meşru kazançları işçilerin, memurların ve meslek sahiplerinin kazançlarını aşan bir lümpen-proletaryanın, fahişelerin, uyuşturucu satıcılarının ve diğer verimsiz 'uçkağıtıcı' tiplerinin çoğalmasına yol açtı. Bu grup, bozulmayı teşvik eden ve devrimci değerlere meydan okuyan otel, restoran ve gece kulübü yöneticileriyle ağlar geliştirdi. Sürekli kıtlık, düşük reel satın alma gücü ve talep edilen tüketici mallarının yokluğu, hükümetin, turistleri dışarı atmadan turistik faaliyete 'ahlak kazandırma' kampanyalarını zayıf düşürdü.

Turistik altyapıda büyük-ölçekli, uzun-vadeli yatırımlar (oteller, restoranlar, ithal eşya ve gıda) para kaynaklarının yönünü tarımdan uzaklaştırdı. Özellikle gıda maddelerindeki tarımsal üretim, özellikle de yerel nüfus açısından bulunurluğu; kara borsanın, gri ve 'serbest' pazarların yaygınlaşmasını özendirerek önemli ölçüde düştü. Küba gıda-bağımlı bir ülke haline geldi.(14) Turizm sağlam-para çekerken, yüzlerce milyon dolar ABD'den, Kanada'dan, Arjantin'den, Dominik Cumhuriyeti'nden ve başka yerlerden gıda ithalatına harlandı. ABD'ye gıda bağımlılığı, ihracat ambargosunun herhangi bir biçimde sertleşti-

rilmesi karşısında Küba'nın savunmasızlığını artırdı. Küba ulusal güvenliğinin, Küba'nın artan bir orandaki ABD menşeli ithal gıdaya ABD Maliye Bakanlığı'nın istediği şekilde yaptığı sağlam-para ön ödemeleri yüzünden zayıflatıldığı savunulabilir.

Küba içindeki ve dışındaki bazı politika yorumcuları, Küba ticaretine katılan ABD'li çiftçilerin, tarımsal-ticaret şirketlerinin ve (otuzdan fazla eyaletten) politikacıların, Beyaz Saray'ın blokajının bir son bulması için baskı uygulayabilecek kuvvetli bir lobi olduğunu ileri sürdüler. Veriler bu tartışmayı desteklemiyor. Başkan Clinton ve Bush yönetimleri altındaki geçen on yıl, Küba üzerindeki ABD baskısını sonlandırmak için hiçbir gerçek ilerleme göstermedi. Aksine, Küba'nın ABD'den ithalatı arttıkça, Beyaz Saray'ın istikrarsızlaştırma ve propaganda kampanyalarına yönelik finansmanının yanı sıra Kongre'nin seyahat ve işçi dövizleri üzerindeki kısıtlayıcı yasal düzenlemeleri ve [Küba'ya yatırım yapan] üçüncü ülke girişimlerini kara listeye alma uygulamaları da artış gösterdi.

Turizm, Özel Dönem'de zorunlu acil bir strateji olarak işe yaramışken, maalesef ekonominin sabit ve stratejik büyüyen bir sektörüne dönüştü. Küba, ABD'ye ve ondan sonra SSCB ve Doğu Avrupa'ya şeker ihracatından, Kanadalılara ve Avrupalılara yönelik turizme dönerek, geleneksel 'mono-kültür' bağımlılık çemberini izliyor. Yeni bağımlılığın sorunu (eskisi gibi), insan kaynaklarının yanlış dağılımı (komilere dönüşen mimarlar) ve dünya kapitalist pazarına özgü kaçınılmaz ekonomik çevrimlerle baş edebilecek esneklikte çeşitlendirilmiş bir ekonominin yokluğunu içeren uzun vadeli yapısal sorunları derinleştirirken 'kısa vadeli' çözümler sunmasıdır.

Küba'nın büyüyen gıda bağımlılığı; pirinç, fasulye, kümes hayvanları, domuz, kırmızı et ve Küba mutfağının (kimi zaman şeker de dahil olmak üzere) diğer gerekli maddelerinin artan ithalatında görüldüğü gibi, özellikle şiddetli hale gelmektedir. Raul Castro, 26 Temmuz 2007'deki konuşmasında, son üç yılda süt tozunun maliyetindeki üç kat artıştan; 2006-2007 arasında pirinç ununun fiyatındaki

%10 artıştan ve tavuğun fiyatının iki katına çıkmasından bahsederek, ithal gıdaların fiyatlarındaki muazzam artışa işaret etti.

Küba'nın tarımsal üretimi, büyük ölçüde turizm ve ihraç pazarına yöneliktir: tütün, narenciye, tropikal meyve, şeker (ancak yetecek kadar); kaliteli meyve, et, sebze ve kümes hayvanlarının çoğu özel 'çiftçi' pazarlarında ya da dolarla ya da 'konvertibl' para ile alış-veriş yapılan özel mağazalardır. Bir sonuç olarak, devlet-destekli mahalle dükkanlarında bir ürün kıtlığı vardır. 'Kentsel bahçeler'in gelişmesi, taze kaliteli 'organik' sebze sağlayarak, böylesi kimi mahalleler için bir çözüm olmuştur, ancak nüfusun çoğu ihtiyacını kapsayamamaktadır.

Gıda üretiminin, özellikle de pirinç üretiminin (Küba, pirincinin %75'inden fazlasını ithal etmektedir) düşüşü çarpıcıdır. Önde gelen Kübalı bir ekonomist bana, bunun pirinç (en azından tarımsal olmayan sektörlere kıyasla önerilen ücret için emek yoğun bir ürün) yetiştirmeye istekli tarım işçilerinin yokluğunun bir sonucu olduğunu anlattı. Düşük doğum oranı ve çok yüksek derecede eğitilmiş nüfusuyla Küba'nın tarımsal işçi açığı vardır. Bununla beraber, Küba, düşmekte olan tarımsal işgücünü desteklemek ve gıda güvenliğinin dayandığı temel ulusal gıda ürünlerinin üretimini artırmak için, Haiti gibi vasıflı tarım işçisi fazlasına sahip olan ülkelerden [Küba'ya] göçü teşvik etme fikrini, belirsiz nedenlerden dolayı, reddetmektedir. Küba'nın yabancı sermayeye, özellikle de narenciye sektöründeki İsraili yatırımcılara tarımsal bağımlılığı; tarım uzmanlarının, tarımsal genişletme teknisyenlerinin ve pazarlama becerilerini öğrenme olanaklarının bolluğu dikkate alındığında, anlaşılmalıdır da.(15) Küba pazara geç kalmış biçimde ve kısmen yabancı sermaye yoluyla, karları dışarı aktararak dahil olurken, dünya narenciye pazarı, en azından 1960'lardan beri Brezilya sermayesi için özellikle karlıdır.

Küba büyük-ölçekli sermaye yatırımlarını turizme, biyo-teknolojiye ve diğer üretken sektörlerle etkin biçimde yönlendirirken, bir milyondan fazla aile için 10 yıllık bir bekleme listesi yaratarak konut sektörünü ihmal etti. Konut açığı, yakın akrabaları ile birlikte

yaşamak zorunda olan Küba halkı, hatta orta-düzyer parti ve hükümet görevlileri içindeki hoşnutsuzluğun temel kaynaklarından biridir.

Yanı sıra, mevcut konutlar, özellikle de şu anda oldukça harap halde bulunan ve düşük maliyetli boya ve sıvayla dahi yeniden canlandırılabilir işçi sınıfı mahallelerinden 'Eski' Havana merkezinde görülenler büyük bir köhnelik içindedir.

Hükümet her yıl 100,000 ev ve apartman inşa etmek için bir program ilan etmişse de, program kötü yönetim (bürokratik gecikme), inşaat malzemelerinin yöneticiler tarafından çalınması, düşük emek üretkenliği ve inşaat malzemelerinin yetersiz bir tedariği yüzünden zarar görmektedir.(16) Genel olarak, otel yapan turizm sektörüne son 20 yıldır verilen öncelik barınmaya verilmemiştir. Özel Dönem boyunca yapılan 'ekonomik toparlanma' vurgulaması, konut sektöründeki temel tüketici ihtiyaçlarına yeterince önem verilmesine yol açmıştır.

Tüketim stratejileri üzerine kısa-vadeli 'üretim', orta ve uzun-vadeli sorunlara yol açmaktadır. Kübalı nüfus istatistikçileri, Küba nüfusunun yaşlanan bir nüfus olmasının yanı sıra yaşadığı mutlak düşüşün, üretken iş için elverişli insanların sayısını azaltmakta olduğunu kaydetmiştir. (17) Kübalı nüfus analistlerine göre, demografik krize yol açan anahtar sosyoekonomik etkenler konut açığı ve yaşam maliyetinin yüksekliğidir (Oficina Nacional de Estadísticas (ONE) 2007. Küba'nın toplumsal istikrarının ve politik meşruiyetinin yanı sıra ekonomik gelişimi de ev inşası, bakımı ve rehabilitasyonuna en yüksek öncelik verilmesini gerektirmektedir.(18)

İşyerindeki mutlak ilgisizliğin yanı sıra Küba'nın düşük ekonomik üretkenliği ve 'bürokratik verimsizlikleri' kısmen, oldukça yetersiz kamu taşımacılık sisteminin (en azından iç pazar bağlamında, ürünlerin yanı sıra insanların taşımaya yönelik taşımacılık) bir sonucudur. Otobüs duraklarındaki uzun bekleyişler, dakiklik noksanlığı, aşırı kalabalık otobüsler ve kamu taşımacılığına 'ayrılmış' sinir bozucu 'camelolar' (kamyonlardan bozma bu araçların görünüşleri deveye benzediği için camelo diye

anılıyor; ç.n.) ve yüksek derecede kirletici yakıtlar kronik huzursuzluğa yol açtı. Yetersiz kamu taşımacılığından dolayı yaşanan işe geç kalmalar, düşük üretkenliğe katkıda bulundu ve zaman zaman devamsızlık için ‘meşru’ bir mazerettir. Dakik kamu taşımacılığının yokluğu işte ve okulda moral bozmaktadır: eğer kamu otoriteleri taşımacılık kadar temel bir şeyde idari disiplin sağlayamıyorsa, işçilere daha fazla iş disiplininin nasıl söz edebilirler? Yönetmelik disiplininin eksikliği bütün işçiler açısından kötü bir örnektir.

Küba’nın son olarak Çin’den bin adet otobüs satın alması bazı iyileşmeler sağladı ancak işçilerin yaygın olarak otostopa bel bağlaması, devam eden yetersizliği açığa vurmaktadır. Aynı şekilde, malların üreticilerden tüketicilere taşınması sırasında ortaya çıkan ‘kayıplar’ gıda maddelerinde, inşaat malzemelerinde ve petrolde kronik kesintilere yol açmaktadır.(19) Kabahat büyük ölçüde yolsuzluk, yaygın hırsızlık, eşgüdüm eksikliği, yetersiz idari denetimde olduğu gibi, dürüst işçilerin ve tüketicilerin politik kontrol mekanizmalarının eksikliği de bunda pay sahibidir. Devletin yüksek öncelikler tanıdığı turizm, nikel, ilaç gibi sektörlerde taşımacılık sistemi fonksiyonları oldukça verimli biçimde işlemektedir. Taşımacılık sorunu basitçe politik irade eksikliğinden ileri gelmemektedir. Fidel Castro’nun, benzinin %50’den fazlasının çalınmakta, çekilmekte ve karaborsada satılmakta olduğu şeklindeki Kasım 2005 tarihli beyanı, hükümet otoritesinde bozulma ve yönetmelik kusur göstergesidir.(20) Enerjiden, taşımacılıktan ve ticaretten sorumlu bakanlar açıktan uyarılmadı bile.

Küba’nın en az 100,000 yeni taşıma aracına ihtiyacı var, ama bu yalnızca bir başlangıç. Yeni ulaştırmanın, bir kez elde edildikten sonra belirtilen amacına hizmet etmesini sağlamak için, örgütlü tüketici ve işçi denetim komitelerine olduğu gibi eğitilmiş bakım personeline ve kıdemli personele ihtiyaç var. İşçileri motive etmek, sosyo-politik eğitim, ahlaki vaaz ve örnek tarihsel liderlere övgü gereklidir ancak makul ücret ve aylık seviyelerinin yokluğunda açıkçası yetersizdir.

Raul Castro, 26 Temmuz 2007’de Camagüey’deki konuşmasında, şunlara dikkat çekti: “Yüz yüze olduğumuz son derece nesnel zorluklardan dolayı, bugünkü ücretlerin bütün ihtiyaçları karşılamak açısından net olarak yetersiz olduğunun ve bu yüzden, herkesin kapasitesine göre katkı sunması ve çalışmasının karşılığını alması şeklindeki sosyalist ilkeyi sağlamada oynadığı rolü yitirdiğinin elbette farkındayız. Bu, kök salmakta olan sosyal disiplinsizlik ve müsamaha biçimleri türetmiştir, ki bunların ardında yatan nesnel nedenler ortadan kaldırıldığında dahi yok edilmelerinin zorluğu müspettir.”(21)

Düşük ücretler, düşük motivasyon, iş disiplininin eksikliği, düşük üretkenlik; erdemli bir döngüye dönüştürülebilecek bir kısır döngü içinde hizmetleri, imalatı ve tarımı etkileyen bir çevrimdir. Hemen hemen yirmi yılın ardından, son üç yıldır ücretler dondurulmuş değil ve kimi görece önemli artışlar sağlandı. Ancak, daha fazla üretkenlik teşvik etmek için gerekli olan maaş artışları; hane elektrik kullanımı, (önemli bir oranı ‘serbest’ pazarda satın alınan) gıda, giyim ve diğer gereksinim fiyatlarındaki büyük artışlara göre düşüktü.

Daha efektif tüketici satın alma gücü gerekli ise, rekabetçi fiyatlarda tüketim mallarının da daha bulunur olması gerekir. Kıtlik koşullarındaki maaş artışları, daha az ürünün daha fazla parayla alınmasına ve nominal ‘artışları’ aşındıran enformel fiyat artışlarına yol açmaktadır. Ekonominin, daha fazla üretimi ve tüketim malları ithalatını sermaye mallarında yatırım ve ihraç pazarlarına yönelik üretimle dengelemesi gerekmektedir. Turistik tesislerdeki yatırımların sermaye yatırımları ve ihraç pazarlarına yönelik üretimle dengelenmeye ihtiyacı var. Turistlere yönelik lüks tesislerle işçilerin evlerinin perişan durumu arasındaki uçurum, “Özel Dönem” süresince muazzam derecede büyüdü. On beş yıllık toparlanma süresince dış turizmin genişlemesinin sürmesi, sosyalist değerleri kamu kaynaklarının çalınması kadar yıpratmaktadır. Ortak yatırımlara, dış ticarete ve Dolar/Avro ekonomisine katılan üst düzey yöneticilere verilen kayıt dışı ‘ikramiyeler’ yüzünden eşitsizlikler büyümüştür. Başlı başına yeni bir gelir politikası, ekonomi-

nin yeniden yapılandırılmasını tartışmaya yönelik çoklu alanlar açmanın yanında işyerinin yönetiminde ve organizasyonunda işçilerin daha fazla doğrudan katılımıyla birleşmişse, üretkenliğe daha büyük katkılar sunabilir.

Yeni gelir politikası ekonominin stratejik sektörlerini ilerletmeye yönelik olmalıdır. Tarımda, imalat ve uygulamalı bilgi sistemlerinde büyümeyi harekete geçirmek, hükümet politikasının ve özellikle de eğitim ve mesleki eğitim programlarının yönünün değiştirilmesini gerektirir.(22) Pek çok Asya ve Latin Amerika ülkesi 1960'larda Küba'nın gerisinde kalmışken, [şu an itibarıyla] ekonomilerini çeşitlendirmede, ihracata yönelik rekabetçi imalat sektörlerini geliştirmede ve dar bir grup ihracat malına dayalı ihracat bağımlılıklarını düşürmede Küba'yı oldukça geride bıraktılar. Asya ülkeleri, ürünlerini değerlendirerek kazançlarını artırdılar; ki bu da daha yüksek ücretlere ve ileri eğitimle mesleki olanaklar arasında daha iyi bir uyuma yol açtı. Küba'nın ekonomisi, oldukça gelişmiş bir eğitim sistemi ile, yükseköğrenimin genelleştirilmesine uygun işler sağlamayan gerçek bir mono-kültür ekonomisi arasındaki büyük bir dengesizlikle damgalıdır. Küba eğitimini, sağlık hizmetlerindeki eğitimli bilim insanlarını yetiştirdiği gibi, kitlesel halk tüketimine yönelik ürünlerin kitlesel üretimini yapan endüstriyel ve tarımsal faaliyeti yürütecek ve yönetecek mezunlar yetiştirmeye ayarlamak zorundadır.

Küba nikel ve narenciye üretip ihracat etmektedir; ancak katma değerli ek faaliyetler olan işleme ve mamul mal üretimi başka yerlerde gerçekleşmektedir. Küba on yıllar boyu 5-6 milyon ton ham şeker üretti; SSCB'nin yıkılışının ardından, dünya fiyatlarında satmak zorunda kaldı. Küba genel büyümeyi düşürerek kıt dövizlerini petrol ithalatı için savururken; Brezilya ise aksine, işlenmiş şeker kamışının çoklu kullanımını, özellikle de bir enerji kaynağı olarak kullanımını geliştiriyordu. Daha sonra, Küba pek çok şeker fabrikasını kapattı. Bazı eski şeker kamışı tarlaları diğer ürünler için kullanıma sokuldu ancak pek çok şeker kamışı tarlası nadasta bırakıldı; tam da etanolün fiyatı fırlarken ve Küba'nın gıda ithalatı yükselirken. Gıda üretiminden etanole

geçişin olumsuz etkilerine işaret eden pek çok eleştiri doğru olmakla birlikte, Küba açısından sorun bu değil: nadastaki tarlalar ne gıda ne de etanol üretiyor.

Ekonomik büyüme ve toplumsal eşitlik, kamusal mülkiyetin yüksek seviyede soyguna maruz kalmasından büyük ölçüde etkilenmektedir. Fidel Castro tek bir göstergeye işaret etti: petrol dağıtım gelirindeki %50'lik kayıp, kara borsaya gitti. Devlet servetinin zimmete geçirilmesi ve kamusal hırsızlık, geliri kara borsa işletmecilerinin ellerinde toplamakta, eşitsizliği artırmakta ve dürüst işçiler arasındaki iş ahlakını aşındırmaktadır. Aynı derecede önemli bir başka husus da, hırsızlığın kaynakların adaletsiz dağılımına, mal ve hizmet teslimatında gecikmelere ve mal kıtlığına yol açmasıdır. Üst düzey yöneticileri cezalandırmak gereklidir ancak yetersizdir. Özellikle gerekli olan şey, bağımsız hesap verme mercilerine, tüketicilerin ve işçilerin "defterleri açma" yetkisi bulunan gözetin komisyonlarına dayalı yeni bir kamusal sorumluluk (hesap verme) sistemidir. İşçi kontrolü ve mesleki kontrol yolsuzluğu bütünüyle ortadan kaldırmayacaktır ancak bağımsız periyodik gözden geçirmeler sayesinde otoritelere meydan okuyacaktır. Fiili Başkan Raul Castro, şimdi Bakanların titiz ajandalara tabi olmalarını, çalışma alanlarıyla ilgili güncel yazılı raporlar sunmalarını istedi. Liderlik içinde daha fazla sorumluluk gereklidir ama yeterli değildir. Yetkili taban komisyonlarının ve paralel bir bağımsız genel hesap verme bürosunun kontrol ve gözetimi olmalıdır.

Ortak girişimler ve bir dereceye kadar sınıfsal eşitsizlikler, sistemin bütününe etkileyen kriz ve ticari ve mali ağların çöküş yılları (Özel Dönem) boyunca sermaye çekmek için belki gerekliydi. Ne var ki vaktiyle özel döneme yönelik taktiksel bir geri adım ya da uyum olarak görünen şey, yaygın etkileriyle birlikte yerleşik hale geldi. Toplumsal eşitsizlikler, Fidel Castro'nun "liberal ideolojiyi benimseyen yeni bir zengin sınıf" dediği şeyi yarattı. Bunlar, Küba'yı eninde sonunda emperyal sermayenin hakimiyetindeki bir dünya pazarına entegre etmeye çalışarak, kamu-özel işbirliğine daha fazla alan açılması için uğraşıyorlar.

Kamu sektörü Küba'da hala baskın ve politik olarak güçlü (23), fakat kamusal gereksinimlerdeki kısıtlılara çözüm bulmakta ve bireysel tüketimi karşılamada başarısız oldukça, liberal eleştirmenler ve kendinden menkul "piyasa sosyalistleri" karşısında giderek daha savunmasız hale geliyor. Liberal eleştirmenler ve "piyasa sosyalistleri", kısıtlının çözümünün, hem yerli hem yabancı kapitalist yatırımcılara ve ticari çıkarılara daha fazla alan açılması olduğunu savunuyorlar.

Toplumsal eşitsizlikler yalnızca piyasa güçlerinin, yolsuzluğun ve turizmin sonucu değildir. Bu aynı zamanda, politik iktidarın ekonominin sevk ve idaresi ve kamu harcaması düzeni üzerindeki yoğunlaşmasının bir ürünüdür. Yeni zengin bir burjuvazinin büyümesinin önünü kesmek, toplumsal işçilerin benzin istasyonlarını devralışları gibi periyodik halk seferberlikleri ve (önemli) ahlaki uyarıların bir tekrarından daha fazlasını gerektirir. Yeni Sınıf'a karşı mücadele, sorumlu yöneticileri gerektiğinde tam bir açık hesap verme için televizyon oturumlarına (açık oturum) çağırma yetkisi ve bütçenin çeşitli bakanlıklara dağılımını denetleyecek yeni bir seçilmiş temsilciler sistemi gerektirmektedir.

Toplumsal geneli içindeki en yaygın ve tekrarlanan hoşnutsuzluk noktalarından biri, yabancı insani yardımla iç pazarda malların kıtlığı arasındaki büyük oransızlıktır. Kimse dış dünyadaki yoksullarla dayanışmaya bir son verilmesini istemiyor, ama Küba halkı, içindeki tüketim malları kısıtlıları veri alındığında, kaynakların şu andaki harcanma düzeyini desteklememektedir.

Küba'nın denizaşırı vaatleri ve yersiz öncelikleri ile ilgili çeşitli protestolar yükseldi. Her şeyden önce çok fazla yardım bağışlanmış ve bunların Küba için pratikte bir faydası yoktur: sağlık programlarına, alıcı ülkelerdeki rejimler tarafından faydalı diplomatik ya da politik yanıtlarla karşılık verilmemektedir. Gerçekten, Küba'nın sağlık harcamaları ulusal hükümetler üzerindeki sosyal hizmetler sunulmasına yönelik halk baskısını alarak, ABD yanlısı pek çok gerici rejimin yabancı yatırımcılara teşvik için fon tahsis etmeye ya da askeri silahlar almaya devam etmesine (ki Honduras,

Pakistan ve Afganistan'daki durum budur) olanak sağlamaktadır. Şüphesiz, Küba bu ülkelerdeki yoksulların iyi niyetleri kazanmaktadır, ancak pek çok Kübalının öfkesini de kıskırtmaktadır. Küba, ulusal programları acilen öne çekme ihtiyacı dikkate alındığında, herhangi bir parasal, devletsele ya da ticari çıkarı bulunmayan maliyetli denizaşırı programları sürdürebilecek durumda değildir. Aynı sorgulama, yabancı öğrencilere, hastalara ve çok sayıda konferans delegesine yönelik sübvansiyonlarla ilgili olarak da açığa çıkmaktadır.

Küba'nın acil iç ihtiyaçları ile denizaşırı insani misyonları arasında etkili bir denge kurmak için, bazı zor kararlar ve daha da sert ekonomik kararlar alınmalıdır. Dengeli karşılıklı ilişkilerin olumlu bir örneği, Küba'nın Venezuella'yla sosyo-ekonomik değişimleridir; Küba'nın yüksek eğitilmiş işgücünden büyük çaplı tıbbi, eğitimsel ve sosyal hizmetler karşılığında Caracas'tan indirimli petrol, yatırımlar ve ticaret.

Küba yüksek beklentilere ve becerilere sahip gelişmekte olan bir ülkedir, ancak yoksulluğun Havana merkezinin harap konutları ve altyapısında hala aşikar olduğu bir ülkedir. Eğer Küba başlangıç aşamasındaki neoliberalizmden yükselmekte olan iç ve dış meydan okumaları alt edecekse, kamu sektörü halkın ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmalıdır. Daha fazla şeffaflık ve uyum (ihtiyacı karşılama anlamında; ç.n) sağlamak için, tüketici ve üretici kesimlerin daha fazla temsil ve denetimine ihtiyacı vardır.

Kültür: Devrim ve Neo-liberal Eleştiriciler

Neoliberalizm tehdidi farklı kaynaklardan gelmektedir. En görünür 'ağır tehdit' ABD imparatorluğundan; ABD hükümetinden ve onun sözde Sivil Toplum Örgütleri'nin (STK'lar) kitle propagandasından ve akrabalar ve sporcu devşirmecileri gibi enformel kaynakların yanı sıra eğlence medyasından gelmektedir. Ben Küba Devrimi'ne karşı bu 'aşırı' düşmanlığın iyi bilindiği, yenilmesi güç ancak çok az etkili olduğu kanaatindeyim... çünkü net olarak teşhis edilmiş ve yaygın olarak ve derinden anlaşılmıştır.

Küba'ya karşı en yakıcı kültürel tehdit; sinema, edebiyat, tiyatro ve müzik alanlarındaki devrimci kültürel üretimlerdeki düşüşün gösterdiği gibi, içerdendir. Küba 1960'larda-70'lerde, Vietnam halkının kahraman direnişleri, Birleşik Devletler'deki siyah isyanları ve kararsız aydınlarla militan devrimciler arasındaki karşıtlık üzerine muhteşem belgeseller üretti. Son yirmi yıldır, ABD yönetimindeki emperyal savaflara karşı Irak, Afgan ya da Somali direnişinin dünya-tarihsel mücadeleleri; ölüm mangası 'demokrasisi'ne karşı Kolombiya'daki gerilla mücadelesi; ve New Orleans'ın siyah kitlelerinin evlerinin, okullarının ve hastanelelerinin kapitalist imhasına karşı mücadeleleri ile ilgili tek bir belgesel dahi yoktur.

Sinema endüstrisinde önde gelen bir Kübalı resmi görevli, bana finansman gereksinimleri olduğunu ve genellikle devrimci mücadelelerle ilgilenmeyen İspanyol ve diğer Avrupalı yapımcılarla ortak girişimlerde çalışmak zorunda olduklarını anlattı. Mali durum tartışması ikna edici değil. (24) Sömürgecilik karşıtı savaflara dair belgeseller yetersiz bir bütçe üzerinden yapılmıştı: iki uçak bileti, bir video kamera, kayıt cihazı, uyku tulumu ve politik istek; tamamı 5000 dolardan daha ucuza (bir Avrupa gazetesindeki tek bir turizm reklamının fiyatından daha az). Finansman gereksinimi, Avrupalı liberal, post-modern ortak-yapımcıların zevklerini yerine getirmek söz konusu olduğunda yok.

Pek çok sözde 'eleştirel' film ve yazı, devrimcileri ve militanları karikatürleştiriyor ya da tamamen dışlıyor. Küba'nın kültürel ürünlerini izleyen, dinleyen ve okuyan biri Küba'da hiçbir dürüst devrimci kalmadığı izlenimini alıyor.

Küba televizyonu geçenlerde, 1970'lerden edebiyat görevlileriyle (o dönemde katı ve dogmatik kültürel pozisyonlar savunmuş olan görevliler) röportaj yaptı. 'Yeni eleştiriciler' bağıştı; ama yalnızca eski görevlilerin kültür politikalarını haklı olarak eleştirerek değil; aynı zamanda TV kanallarına, hükümetin kültür politikasına saldırarak ve işten çıkarma, soruşturma ve sansür talep ederek. (25) Bir başka deyişle, 'yeni eleştiriciler', tam da

selefleri gibi aynı otoriter metotları istiyorlardı. Dahası, genel kampanyalarının şiddeti, devrimci değerleri, durumları ya da günümüz Küba'sının herhangi bir olumlu toplumsal gerçekliğini ya da durumunu savunmak, sunmak ya da ele almak isteyen yazınsal ya da sanatsal girişimlere karşı bir cadı avının renklendirilmesini üstüne aldı.

'Yeni sinema' repertuarının bir kısmında, devrimcilerin mekanik-küt karikatürlerinin bir kotrupunu olarak Kübalı mülteciler Küba için 'duyguları' olan ama uzakta rahat içinde ikamet eden hassas bireyler olarak betimlenmektedir. Yeni sinema, mültecilerin ABD'de genel sağlık bakımından ve yüksek okulda ücretsiz eğitimden mahrum olduğundan bahsetmiyor. Filmlerinde, mülteci başrol oyuncusu, Ortadoğu'da milyonları öldüren katil Bush rejiminin herhangi bir şekilde idrakinde değil. İnsanlığa karşı suçların hiçbirini yeni eleştiricilerin hassas 'kişisel senaryolar'ına girmiyor.

Toplumsal gerçekçilikle yol ayrımında olan, Küba'daki yeni edebiyat, genellikle uzun bacakları ve çıkık kalçasıyla ateşli melezi öne çıkaran, ırksal ve seksüel stereotipler içermektedir. Avrupalı turistlerle ya da işadamlarıyla romantik maceralar, göz yaşartıcı ayrılışlar ve uzakta daha iyi bir gelecek vaatlerine götürmektedir.

SSCB ve Doğu Avrupa'yla on yıllar süren yakın kültürel ve eğitimsel ilişkilere karşın, Sovyet-sonrası toplumu etkileyen felaketli krize ve Doğu Avrupa'da neoliberalizmin yükselişine dair bir film betimlemesi ya da roman türü kayıt yoktur. Kübalı sanatçılar eski-komünist toplumların ekonomilerinin yabancılarca ele geçirilmesinden dolayı açığa çıkan büyük sosyoekonomik krizleri hiçbir yerde kayda geçmemiştir. Emeklilik fonlarının yağmalanışı; uyuşturucu ve yoksul kadınların ve kızların seks kölesi olarak çalıştırılması işlerini yürüten suç örgütlerinin dikey yükselişi ve uyuşturucu, alkol, intihar ve verem ve frengi gibi bir zamanlar ortadan kaldırılmış olan bulaşıcı hastalıklara bağlı olarak toplumda yaşanan emsalsiz çöküş üzerine hiçbir belgesel ya da tiyatral üretim yoktur. Kübalı mül-

teci nostalgisini betimlerken, neoliberalizmin diğer yüzüne dair hiçbir şey yoktur; yalnızca, kendisi düşen yaşam standartlarına sahip bir sınıf olan Batılı orta sınıftaki görece refahın bir tasavvuru vardır.

Kendi liberal görüşleriyle 'yeni eleştiriciler'in 'piyasa sosyalizmi'nin ya da 'sosyализm sonrası'nın yıkıcı sonuçlarını göstermeyi reddetmeleri, 'yeni ve açık bir Küba'ya geçiş şeklindeki kendi uyarlamalarını zayıflatma korkusundan dolayı olabilir mi? Kapitalizme geçişin korkunç sonuçlarına ilişmezken, bunun yerine daha kolay bir iş olan Küba'nın geçmiş ve bugününün yakıcı sorun ve çelişkilerini idealleştirilmiş Batı'yla kıyaslamaya odaklanıyorlar. Az sayıda sanatçı ve aydın, liberal-demokratik duruşlarının tuzakları ve çelişkilerine dair kaygı ifade ediyor.

Afrika kökenli Kübalıların tanıtımda, liderlik pozisyonlarında ve resmi görünürlükteki eksik temsiline üstesinden gelebilmek; ve boks ve diğer yaralayıcı sporlardaki aşırı temsili azaltmaya yönelik olarak mesleki formasyonlarını artırıp genişletmek için Küba'da bir kültür devrimine ihtiyaç var.

Devrimci kültürel pratiklerin canlandırılması ve ırksal pozitif ayrımcılık programları 21. yüzyıl sosyalizmi sürecini güçlendirir ve derinleştirir, ve ekonomik karar alma üzerine eleştirel yeniden düşünmenin yolunu açar. Geçmiş ekonomik pratikler üzerine eleştirel fikirlerin ve tartışmanın daha fazla rasyonellik ve tutarlılığa ve maliyet-fayda analizine daha fazla dikkat edilmesine yol açması muhtemeldir. Fedakarlık isteyen ahlaki çağrılara dayanılması artık 1990'larda olduğu kadar etkili değil. 'Ertelenmiş sonuçlar'ı olan yeni büyük ölçekli kamusal projelerin tanıtımı ya da halka gelecekteki kurtuluşa dair verilen sözler, Raul Castro'nun 26 Temmuz 2007'deki konuşmasında açıkça belirttiği gibi yaygın heyecan yaratmamaktadır.

Yatırımlar ve Dış İlişkiler

Küba yatırım planlaması, bazı ilerici özellikler içermekle birlikte diğer önceliklerden yalıtık olarak uygulanan ve maliyet-fayda analizi ölçütleriyle ters düşen bir Büyük İleri Fikir'e yönelik coşku patlamalarının egemenli-

ği altında oldu. İki alan göze çarpıyor: Bilgisayarlaşma ve biyo-teknoloji. Her ikisi de multi milyon dolarlık yatırımlar alıyor ve yenilikçi bazı sonuçlar ürettiler. Ama bu diğer sektörlerle göre yüksek maliyette gerçekleşti.

Küba'nın, bilgisayar biliminde uzmanlaşan özenli bir üniversite kurulmasındaki birkaç yüz milyon dolarlık yatırımı bir örnektir. Üniversite projesi, mevcut üniversite merkezleriyle birleşebilir ve bütünleşebilir ve, daha da önemlisi, fabrikaların, benzin istasyonlarının, hastane ve hasta kayıtlarının vs. performansını artıran bilgiyi işlemeye yetenekli veri tabanları ve programlar kurmak için anahtar kurumlarla bütünleşebilirdi. Özel, masraflı bir ileri bilgisayar bilimi üniversitesi ile anahtar sosyal ve ekonomik kurumlardaki geri kalmış bilgi işlem arasındaki tezat; bir 'Büyük Fikri', bilgisayarlaşmayı verimsizlik, hırsızlık ve gecikme sorunlarını çözmeye nasıl uyarlanacağı ve nasıl uygulanabileceği üzerine düşünülmeksizin benimseme eğiliminin göstergesidir.

Biyo-teknoloji Kübalılarca gelecekteki gelişme sektörleri olarak övgüyle anılan alandır. 1 milyar dolardan fazla bir parayla birinci sınıf tesisler kurulmuş, birinci sınıf bilim adamları eğitilmiş ve devşirilmiş ve bazı önemli aşilar üretilmiş ve tıbbi bakımda ilerlemeler kaydedilmiştir. Ama şunun farkına varılmalıdır ki, dünyanın geri kalanında olduğu gibi Küba'da da biyo-teknoloji yatırımlarının geri dönüşleri, hem tıbbi başarı hem de parasal getiri anlamında optimum koşullarda gerçekleşmiştir. Biyo-teknoloji icatları, Küba'da, Avrupa'da ve ABD'de kamu sağlığında mütevazı ilerlemeler yaratmıştır. Başarılı her buluşa karşılık, birkaç düzine maliyetli program başarısız olmuştur. Küba'nın, besin maddeleri, kamusal ulaşım, aile barınması ve diğer acil ihtiyaçlar gibi masrafı az ve kolayca erişilebilen temel ihtiyaçları karşılama gereksinimi dikkate alındığında, öncelikler sorunu ortaya konmalı ve Küba toplumunda yaygın ve açık bir biçimde tartışılmalıdır. Yüksek seviyelerdeki kronik tüketim malları kıtlıkları, altyapının kötüleşmesi ve düşük ücretler dikkate alındığında, Küba yüksek derecede riskli sektörlere milyarlar yatırmaya devam edebilir mi?

Uluslararası bilimsel itibar ve insani yardım, yirmi yıldan fazladır süren iç kıtlık koşulları altında devrimci heyecanın düşüşüne ve inanç yitimine değer mi?

Küba'nın dış politikası pek çok büyük diplomatik başarı kazanmıştır: ABD'nin ekonomik ambargosuna karşı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda %98 destek ve Amerika Devletler Örgütü'nde (OAS) neredeyse oybirliği elde etmiştir. Küba'nın neredeyse bütün dünyayla ticari ilişkileri ve hatta, Başkan Clinton ve Bush'un yürürlüğe koyduğu Helms Burton ticaret ve seyahat ambargosuna rağmen ABD'yle tek taraflı ticareti vardır. Küba ve Venezüella, Beyaz Saray'ın şiddetli baskısına rağmen, başarıyla stratejik ticaret, yatırım ve askeri [savunma] ittifakları geliştirdiler. Küba'nın dış politikası, Washington'un baskılarına rağmen, Washington'un en düşük bağımlı rejimleriyle diplomatik ve ekonomik ilişkiler başlattı ve genişletti. Küba'nın 'halktan halka diplomasisi' tüm dünyanın yoksullarının iyi niyetini ortaya çıkardı. Küba'nın serbest pazarlara ve Asya ve Ortadoğu'daki askeri müdahalelere (özellikle de Irak, Afganistan ve Lübnan'a yönelik sömürgeci müdahalelere) karşı uzlaşmaz muhalefeti, dünya halklarının desteğini ve çoğu Üçüncü Dünya hükümetinin sempatisini kazandı.

Küba'nın emperyal diplomatik ve ekonomik ablukayı dağıtmadaki büyük başarısı, bir dizi yeni çelişki açığa çıkardı: Küba'nın ticari ve diplomatik çıkarlarını azamileştirmedeki meşru devlet çıkarı, hükümetin zaman zaman Brezilya'daki Lula Da Silva gibi bazı gerici neo-liberal rejimleri desteklemesine ve onaylamasına ve Kolombiya'daki Ölüm Mangası Başkanı Uribe'ye dostane jestler yapmasına yol açtı. (26) Temel sorun Küba devleti ile Küba Komünist Partisi arasında bir ayrımın olmamasıdır. Küba devleti açısından diplomatik anlamda uygun olan şey, o ülkelerdeki neo-liberal rejimlere karşı savaşılan kitleler hareketleri açısından politik anlamda gericidir. Eğer devlet ve parti ayrı örgütlenmeler olsaydı, Küba bu sorunu çözebilirdi. Parti halk mücadeleleriyle dayanışma içinde devrimci bir perspektiften konuşabilir ve devlet de mevcut rejimlerle çalışabilir.

SONUÇ: ÇELİŞKİLER VE ALTERNATİFLER

Küba'nın, Doğu Avrupa'daki ve eski SSCB'deki başlıca ticaret ortaklarının çöküşünün üstesinden gelmede ve ekonomisini yeniden inşa etmede gösterdiği başarı yakın tarihin en etkileyici olaylarından birisidir. Aynı şekilde, Küba'nın ulusal güvenlik sisteminin, dünyanın en büyük süper-gücünün devrimi yok etmeye yönelik her saldırısını boşa çıkarma yeteneğinin yakın dünya tarihinde eşi benzeri yoktur.

Küba'nın, bir yandan önemli sosyal programları sürdürürken bir nebze ekonomik canlanma sağlamada gösterdiği başarı, Küba'yı, ekonomik yeniden yapılanmaya sosyal hizmetlerdeki büyük çaplı gerilemelerin eşlik ettiği dünyanın geri kalanından ayırmaktadır. Ne var ki, devrimci hükümet tarafından projelendirilen değişimler, henüz sistem açısından tehdit oluşturmaya da ihmal edildiğinde oluşturabilecek olan önemli çelişkilere yol açmıştır. Kitle desteği temelini azar azar aşındırmakta olan ve hala çözülebilir durumdayken biraz ivedilikle çözüm bulunması gereken süreçler, pratikler, politikalar ve yapılar vardır. Olumlu reformlar arasında aşağıdakiler sayılabilir:

1. Dengeli ekonomik planlama, işçi-tüketicilerin yönetim üzerinde denetimi ve ortak karar alma sürecine katılımı

2. Tüm bakanlıkların hesaplarının, gelirlerinin ve harcamalarının kamusal kontrol için açıklanması

3. Tüm üst düzey memurların harcama hesaplarının, ulaşım, barınma, özel hediye ve mal varlıklarının, deniz aşırı alımların açıklanması.

4. Sağlık, barınma, gıda ve ulaşım alanındaki ulusal programlar aleyhindeki yatırım öncelikleri ve deniz aşırı yardımlara dair kamusal tartışmalar ve halk oylaması.

Küba'nın karar verme mercileri bu mono-kültür mantığıyla yolları ayırmalıdır; şeker ihracatını terk edip bir turizm ekonomisine ve birincil mallara (nikel, narenciye, tütün vs.) dayanmak yetersizdir. ABD tarımsal-ihracat şirketleriyle sınırlı bağlar kurmak politik açıdan şık olabilir ancak, özellikle (borca değil) nakit ödeme isteyen bir Birleşik Devletler Maliye Bakanlığı ile tek taraflı ticaret içinde, gıda bağımlısı olmanın ve gıda güvenliğinden feragat etmenin bir anlamı (faydası) yoktur. (27) ALBA, ABD hakimiyetindeki ALCA'ya karşı büyük bir alternatif iken, Küba kendi tercihini ABD'den gıda ithal etmektense, ilaç ihracatı ve sağlık ve eğitim hizmetleri karşılığında Bolivya, Ekvador ya da Nikaragua'dan gıda ithalatını (şu anda neredeyse sıfır) geliştirmekten yana kullanmalıdır.

Küba, alelacele nadasa yatırılan şeker kamışı tarlalarını, özellikle de makineli tarıma uygun olanları (düz araziler) tarıma yeniden açmayı düşünmelidir. Küba, biyo-yakıtlara yönelime bağlı olarak şekerin sürdürülebilir yüksek fiyatları sayesinde döviz kazanabilir, etanol üretebilir ve Venezüella'nın indirimli tarifesinde dahi hala varıl başına 30 doların üstünde seyreden ithal petrole olan bağımlılığını azaltabilir.

Küba'nın yeni uzmanlaşan bilgisayar bilim kompleksi ekonomiyle ve sosyal hizmet sektörüyle bütünleşmelidir: hastaneleri, klinikleri ve işyerlerini birbirine bağlayan bilgi ağları oluşturmak için hastanelerde ve fabrikalarda iş etüdü programları, uygulamalı programlar [bulunması] zorunludur. Dakikliğin kontrol edilmesi, kamu depolarından çalınan malların yasadışı bir biçimde kara borsacılar dağıtımına yol açan güzergah dışı dolaşımın engellenmesi için taşımacılık sistemlerinin bilgisayarlaşması gerekmektedir. Petrol ve diğer dağıtım noktalarının günlük ve hatta saatlik tahsilat verisini içeren bilgisayarlaşma, gelirleri artıracak ve yolsuzluğu azaltacaktır. Bilgisayarlaşma ve tüketici-işçi-sorumlu denetim konseyleri bir ölçüde 21. yüzyıl sosyalizmini tanımlayacaktır. Özellikle halk ekonomisine ve ihracata yönelik ürünlerle doğrudan ilgili alanlarda endüstriyel çeşitlendirme; mesleki formasyon, bilgisayar tasarımı ve tüketici etütleri üzerinde daha

fazla durulmasını gerektirmektedir. Bilgisayarlaşmanın, halkın acil ihtiyaçlarını karşılamaya daha açık bir biçimde endekslenmesi gerekmektedir.

Küba'nın, nikel üretiminin endüstrileştirilmesine yatırım yapması, ayrıca vasıflı imalat işleri yaratması ve Çin'e ve başka ülkelere yaptığı ihracata katma-değer katması gerekmektedir. Hepsinden önemlisi, Küba gıda güvenliğini yeniden kazanmalıdır. (28) Ekonomik gelişme önceliklerini yeniden yapılandırır ve iç pazarını geliştirip büyümeye ve yatırımlarını aşırı gelişmiş üçüncül sektörlerden birincil ve ikincil sektörlerle kaydırmaya daha fazla önem verirse, Küba'nın kümes hayvanları, et, pirinç, fasulye ve diğer zorunlu gıda maddelerinde kendi kendine yeter hale gelmemesi için hiçbir geçerli neden yoktur.

Küba, kendi yerel hastaneleri gerilerken, yeni klinikler temin eden denizaşırı tıbbi yardım programlarına aşırı önem vermiştir. Mahalle kliniklerinin bekleme odaları ve giriş hollerinin temizlenmeye ve muntazaman boyanmaya ihtiyacı vardır. Bazı kliniklerde kadro yetersizliği vardır. Bakım personeli yeterince kullanılmamaktadır. Hastaneler basit eğitim gereçlerinden yoksundur ve tanı merkezlerinde kimyasal ayraç eksikliği çıkmaktadır vs. Dış gözlemciler doğru bir biçimde Küba'nın sefil ABD kamu sağlık sistemi karşısındaki büyük üstünlüğünü mukayese ederken, Kübalılar son zamanlarda, tıbbi personelin denizaşırı taahhütlerine bağlı olarak tedavideki bekleme ve gecikmelerden şikayet etmektedir. Küba, devrimin içsel ulusal dinamiklerini yeniden yaratırken Marti gibi düşünmeli; Küba halkının tüketim taleplerini karşılamayı ilk sıraya ve öncelikli pozisyona koymalıdır. Bu, ihracat sektörü ve yerel sektör, ileri eğitimin gelişimi ve ekonominin pratik ihtiyaçları arasındaki dengesizliklerin giderilmesi yoluyla başarılabılır. Şu anda hizmet sektörüne yönelik olan eğitim sistemi, imalatı çeşitlendirmeye ve gıda üretimini canlandırmaya yönelik mezunlar çıkarmalıdır.

Küba, iç çelişkilerini çözme yeteneğini geçmişte ispatlamıştı. Şimdiki çelişkiler çözümlenemez değildir ancak mevcut öncelikler, stratejiler ve yapılar üzerine ciddi ve derin bir

yeniden düşünmeyi gerektirmektedirler. Devrimin kazanımlarını geliştirmek ve sürdürmek için, bütün anti-emperyalist Kübalılar arasında baştan aşağı açık bir tartışma gereklidir.

Apolitik ve liberal sanatçıların, yazarların ve film yapımcılarının yeni dogmaları ve düşünsel duruşları, devrimi derinleştirmenin önünde, kolay kolay değişmez bürokratlar kadar büyük bir engeldir. Küba devrimi ve onun liderleri, Afrika ve Avrupa kökenli Kübalıların büyük çoğunluğunun muazzam bir iyi niyet, dayanışma ve sadakat birikimine güvenebilir. Ancak zamanın ve sabrın sınırları var; Kübalıların iyi bir yaşam arzusu, gündelik ihtiyaçlara çözüm talep ediyor.

Konut, gelir ve gıda ihtiyaçlarının karşılanmasındaki gecikmeler ve sürekli erteleme-ler, yalnızca, daha fazla 'piyasa özgürlükleri' talep eden içerdeki liberal karşıdevrimcilerin işine gelmektedir. (29) Ahlaki çağrılar ve disiplin cezaları gereklidir, ancak eğer daha fazla halk gözetimi, maddi çıkarlar, maddi teşvikler, satın alınabilir kaliteli ve çeşitli gıda ve her kuşaktan aile için kullanışlı konutlarla tamamlanmazlarsa, yeterli değildir. Devrimin geleceği şimdi, bizim yaşam süremizde değil, bu yıldıdır. Strateji, sosyal yapılar ve politik eylem yöntemleri üzerine mevcut geniş çaplı tartışma yürütülürken tehlikede olan, Küba devriminin geleceğinden daha azı değildir.

1959 Devrimi'nin tarihi lideri Komutan Ramiro Valdes'in, 28 Mayıs 2007'de belirttiği gibi, "eğer biz, devrim ve Küba sosyalizmi gerçekten Fidel ve Raul'un umduğu gibi geri çevri-lemeysek, ulusal ekonomiyi bilim ve teknoloji alanında ve toplumsal sorunların çözüme kavuşturulmasında ve halkımızın yaşam kalite-sinde güçlendirmek, kendi kendimizi daha etkin bir biçimde yönlendirmemiz gereken görevlerdir." (17)

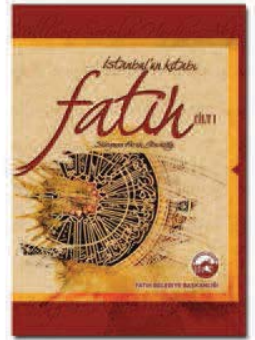
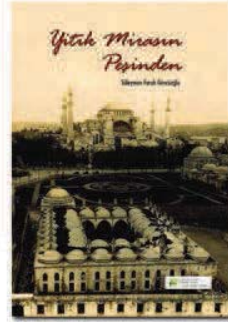
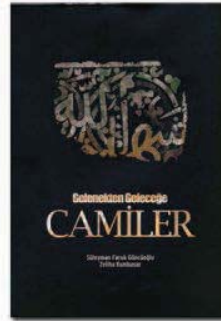
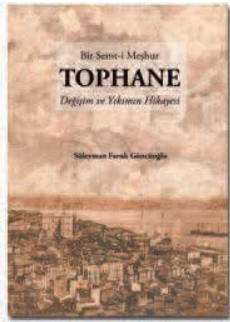
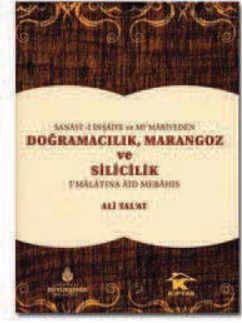
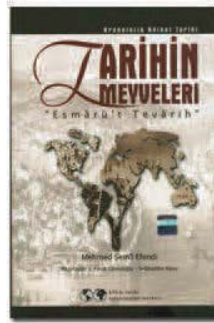
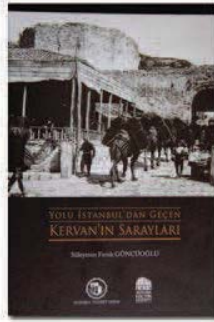
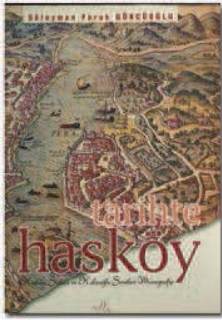
Kaynakça

1. Morris Morley, Imperial State and Revolution

2. Ernst ve Young, A Business Guide to Cuba (February 2006), Bridgetown, Barbados. Bölüm 1.
3. Age bölüm 3, sayfa 36
4. Morley age
5. Ernst ve Young age
6. Bilgisayar Bilimi Üniversitesi Rektörü ile röportajlar, 11 Şubat 2006
7. Ernst ve Young age bölüm 1 ve 2.
8. James PETRAS, "Aydınların Sorumluluğu: Küba, ABD ve İnsan Hakları"
9. Küba Dışişleri Bakanı Felipe PEREZ ROQUE ile söyleşi, 4 Şubat 2004.
10. Paul KLEBNİKOV, Godfather of the Kremlin: The Decline of Russia in the Age of Gangster Capitalism (Harcourt NY, 2000); James Petras "Global Ruling Class: Billionaires and How They Made it", Journal of Contemporary Asia, Ocak 2008; David Hoffman, The Oligarchs (Public Affairs NY, 2003).
11. Ernst ve Young age
12. Klebnikov age, Hoffman age.
13. Fidel CASTRO, Havana Üniversitesi'nde Konuşma, 17 Kasım 2005.
14. Raul CASTRO'NUN Camagüey'deki konuşması, 26 Temmuz 2007. "Devrimin 49. yılı". Raul, "yapısal sorunlar"a dikkat çekerek, özellikle yerel tüketim-e yönelik gıda maddeleri olmak üzere, daha fazla ulusal tarımsal üretime yönelik ihtiyacı vurguladı.
15. Gideon ALON, "Just a Farmer in Cuba" Haaretz 3/7/07. İsrail basınında yayınlanan rapor, İsrail gizli polisi Mossad'ın Avrupa operasyonlarının eski başkanı Rafi Eitan'a

atıfta bulunuyor. “Eitan, Küba’da büyük meyve bahçeleri olan bir şirketin ortağıdır... Şirket Küba’da tarımla uğraşmaktadır... dünyanın en büyük fabrikasında narenciye suyu konsantresi üretmektedir.” İsraili kapitalistler, 2 milyon metrekare üzerine kurulu 18 adet altı katlı ofis binalarından oluşan bir Havana iş merkezine on milyonlarca dolar yatırıyorlar. Proje, Küba kamu işletmesi Cubalse ve Rafi Eitan’ın başkanlık ettiği bir İsrail şirketi arasındaki bir ortak girişimdir.

*<http://www.sendika.org/2014/12/kuba-devam-eden-devrim-ve-guncel-celiskiler-james-petras-ve-robin-eastman-abaya/>

kültür tarihi
araştırmaları merkezi

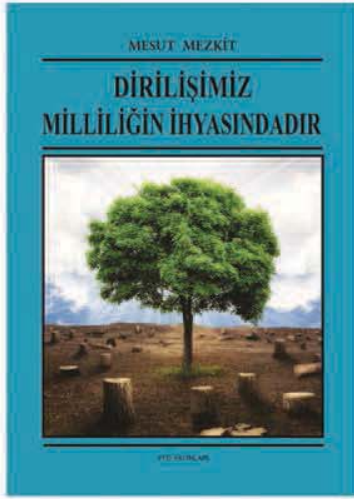

istanbul şehri
kültür tarihi
araştırmaları merkezi

SÜLEYMAN FARUK GÖNCÜOĞLU

MUHAFAZAKÂR DEĞİŞİM: TÜRKİYE’NİN GELECEK VİZYONU

**DİRİLİŞİMİZ;
MİLLİLİĞİN İHYASINDADIR:
YENİ BİR MUŞTUNUN
HABERCİSİ**

**NEO-CONİZM’İN
EMPERYALİST FİKRİ**

www.yenifikirdergisi.com
yenifikir@hotmaili.com

yenifikir Yayın Grubu

AYDIN
yenifikir
HABER
genç ve geniş düşünenler için

www.yenifikirhaber.com

yenifikir
ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ
international journal of academic research and studies / international akademisch idee forschungs zeitschrift
yıl / year / jahr: 1. sayı / number / nr: 2. Ağustos / August / August 2009 issn: 1308-9412 www.yenifikirdergisi.org

www.yenifikirdergisi.com

Yenifikir Dergisi Yayınları

(YFD)

Yenifikir Haber Ajansı

(YFHA)

İletişim : Adnan Menderes Bulvarı, Güzelhisar Mahallesi 37. Sokak No: 5 Kat: 1 AYDIN
e-posta: yenifikir@hotmail.com 0256 214 48 21 / 0541 214 48 21